Ex Libris
Francisci
Rosciszowski.

92
5
6
3 Kurze Sammlung polnischer
25 Wappen, zugleich durch Tüchtig-
15 keit und in der Wissenschaft aus-
2 gezeichneter Polen. Von
7 B. Chmielowski
6

Franz

21
10
6
37
88
12.5
107
18

Warschau
1763.

ZBIOR KROTKI
HERBOW POLSKICH
Oraz
Wsławionych cnotą i naukami
POLAKOW.

Przez Jm. X. Benedykta Chmielowſkiego *Kanonika Kijowſkiego Dziekana Rohatyńſkiego*,

w WARSZAWIE
Koſztem Jmci Pana Gröla Kommiſsarża y Bibliopoli J. K. Mci w Mariwilu.

w Drukarni Jego Krolew: Mci y Rzeczypoſpolitey *Collegium Soc: JESU* Roku 1763.

D o

JASNIE WIELMOZNEGO

Jegomości Xiędza

J O Z E F A

Na Załuſkach

ZAŁUSKIEGO

BISKUPA KIJOWSKIEGO

PREZYDENTA

Trybunału Skarbowego Radomſkiego.

Myślący czymbym się mogł przysłużyć narodowi Polskiemu, w ktorym iuż od zilku lat mieszkanie obrałem, znalazłem w wielkiey twoiey Jaśnie Wielmożny BISKUPIE; a całemu świau iuż znaiomey Bibliotece to pismo, z Ksiąg Xiędza Niesieckiego Societatis JESU wyięte, w ktorym się y her-

by

by Polskie, y Polakow sławnieyszych dzieła nieśmiertelney godne pamięci zawieraią. Mniemałem tedy, iż rzecz miłą temu zacnemu narodowi uczynię, gdy to pismo mym kosztem na światło wydam publiczne, tak dla zaszczytu kochaiących swoy honor Polakow, iako też y wygody, gdyż tomy Xiędza Niesieckiego nie każdy mieć może: y kto i

ma

ma, z trudnością z mieyſca na mieyſce muſi przewozić! tę zaś Kſiążeczkę y łatwo nabyć, y bez trudności przy ſobie każdy mieć może. Te moie zamyſły pochwaliłeś Jaśnie Wielmożny BISKUPIE, *y do wykonania ich iak nayprętſzego zachęciłeś. Odwdzięczyc ci tey łaſki inaczey nie mogę, iako też ſamą Kſiąſzkę Wielkiemu twemu Imieniowi*

poświę-

poświęcaiąc. Twoia ieſt ona procz tego, bo z twoiey Biblioteki; twoia ieſt, bo twoiego Kanonika pracą napiſana, więc ſłuſznie y przed światem pokazać ſię powinna nie innym iako twoim imieniem zaſzczycona. Przymijże ią Łaſkawym ſercem wielki nauk Pomnożycielu, a mnie do twoiey garnącemu ſię

łaſki

łaſki pozwol tego ſzczęścia, abym ſię mogł ſzczycić

Jaśnie Wielmożny Panie

Twoim nayniżſzym

Sługą

MICHAŁ GRÖLL.
Kommiſsarż y Bibliopola
J. K. Mci.

ABDANKOWIE,

A

CSKUBA proſtego gminu *Człowiek ſmoka zabił:* za to Krakus pierwſzą literę imienia *Wąż* dał mu za Herb. Drudzy tę ſztukę Krakuſowi przypiſuią: ktory ztąd *Liberator Patriæ* od Cudzoziemcow nazwany: ale pewnieyſza pierwſza opinia bo ſię Herb ten Skubow zwał, aż do R. 1109. kiedy Bolesław Krzywouſty *Jana Hrabię z Gory* do Henryka Ceſarza poſłał o pokoy. Ceſarz to przyo-

biecał, ale żeby Polacy *Hołdownikami* iego byli, pokazał mu y ſkarby mowiąc: *Hic perdomabit Polonos.* Jan Hrabia Sygnet bogaty rzucił mowiąc: *Aurum auro addimus.* Ceſarz rzekł: *Habdank: Deo gratias.* Ztąd ten Herb Habdankiem, a Familia *Skarbkami*, Długosż, Kromer Paprocki. Długosż o nich powiada. *Erant ſolertes & Viri magni.*

SKARBIMIERZ HABDANK Woiewoda Krakow: po Sieciechu wygnanym, hetmanił y Krzeſło wziął, z Pomerzanami w okazyi prawo ſtracił. Hetmanił y na Pſim polu, y na wielu mieyſcach. Podeyrzany u Krzywouſta o ambicyą, z Krzeſła do więźienia wtrącony, oczu y życia pozbył. Wtedy Kaſztelania nad Wdtwo przenieſiona R. 1117. *Miechowita.*

X. PIOTR ABRAMOWJCZ *Soc: JESU* na Miſſyi w Szląſku, ſtanął pod noc we dworze 3. Braci Dyſſydentow. Ci po ludzkich traktamentach w Zamku puſtym dla ſtrachow nie mieſzkalnym go na noc oſadzili. X. Piotr o niczym niewiedząc klęknął modlić ſię. Zadrżał

Zadrżał Zamek, y walił ſię: okna, drzwi wypadały. Wychodzi ſzędziwa płacząca oſoba z ogniem z pierſi wybuchaiącym, w puł łańcuchem przepaſana od murzynka czarnego prowadzona. Piotr żegnaiąc ſię pyta: kto by był? Odpowiada: *Jeſtem kiedyś tych Dobr Dziedzic, tych trzech Synow Ociec; za to na wieczne męki ſkazany, że widząc błąd Heretycki uporczywiem ſię go do oſtatniego momentu życia trzymał, radbym tym moim nieſzczęścieni dzieci moie na prawdziwy tor Wiary naprowadził: żeby y oni na ten koniec nie padli.* Zaklął, by poczekał do rana. Przychodzącym Synom y ſługom ieſzcze pamiętaiącym go pokazał: ſłyſzeli od Oyca zaklinanie do odſtąpienia Herezyi. Obiecali, ale potym choć ſię X. Miſſionarz o parol upominał nie dotrzymali ſłowa. Pracował koło Międzyrzecza, Walcża Choynic: umarł R. 1697. leży u S. Macieia w Krak: *Hiſtoria Domus Probationis Cracov:*

AKSZAK Herb, ieſt ſerce wzdłuż ſtrzałą przeſzyte: co ſię u Stryikowſkiego z Litewſkiego tłumaczy: Obrona, potym Kara nazwane.

KON: *Witichindus* Xiążę Saſki Koniem ſię

się karym pieczętował, iak Chrześcianinem został, Karol Wielki w białego mu zamienił: *Krantzig l. 2. Saxon: C. 4.* Karol V. Cesarz wstrzymuiąc Neapolitanczykow, pod pretextem Klasztoru, Zamek wymurował, do niego Obywatelow zaprosił, y pytał coby za Herb mieli. Odp: *że konia nieochełznanego* zawsze wolnego. Rzekł Cesarz na zamek pokazuiąc: oto wędzidło konia waszego. *Camerarius lib:* 4.

Trzy KULE Herb ALEMANNI.

ANNIBALOWIE z ANNIBALA de *Strozze*, z Boną Sforcyą przychodnie byli się rozkrzewili, pieczętuiąc się Herbem *Strocki:* Strockiemi potym zwani.

JELEN 3. strzałami przeszyty od Jana Dworzanina Xiążęcia Pomorskiego na łowach w Szachy graiącego w oczach Xiążęcia: za to Jeleń na Szachownicy dany temu Dworzaninowi y 3. strzały w Koronie R. 1690.

HYNKO z Balic Herbu Topor Turkow w Bulgarii poraziwszy chorągwie w Budzyniu w Kościele N. Panny zawiesił R. 1443. *Bielski*: *Cromerus.* Hynkami są wBaliccy nazwani od złapanego Hynka Pułkownika Czeskiego według Kromera.

B.

B.

BALINSCY Ogończykowie niegdyś Bu[?]arami się zwali.

Woyciechowi z BARANOWA nad Gopiem ieziorem, Baranowskiemu Arcyb: Gniez: Jastrzębcowi, wielkiemu zelantowi przy stawie Zakonow, osobliwie Jezuickim, na Seymie 1632 gdy zaszedłszy Jezuici dziękowali, rzekł. *Quidquid egi, minùs laude vestra egi.* Gdy kogo wyklął, albo roku ten nie dożył, albo nieszczęściem ukarany.

Woyciech BARANOWSKI ŁODZIA Wielkop: wątpiąc o N. Sakramencie [ale Ołtarze przecież wielkie szanował] pod czas Mszy X Kaspra Nahaiusa swego nawrociciela widział Hostyą pod czas elewacyi trzema promieniami obiaśnioną, a ztąd y ślepotę serca swego, wlot nawroconego. *Ex Vita Patris Nalicii in M. S.*

PIOTR *de Baisen* albo BAZENSKI Woiewoda Gdański służąc w Woysku Piotra Krola Aragońskiego, z Maurami woiuiącego, gdy z obu stron padło wiele trupa, uchwalono, aby dwoch *Antagonistow* na hercu, wygraney wygrańcy lub przegraney przegrańcy byli Sędziami. Zbił

strasznе-

ſtraſznego Murzyna ten Piotr; za kawalerſki experyment wziął Pas Rycerſki, wiele bogactw y Liſty do Krzyżackiego Miſtrza ſiebie zalecaiące, oraz Murzyna niewolnika, y Herb takiż Murzyna. *Treterus in Epiſc: Varm: fol:* 41. On to ſprawił, (maiąc od nich Dobra ſwe ſkonfiſkowane) że Pruſy do Polſki ſię przyłączyły, za co od Kazimierza Wdą Gdańſkim y Gubernatorem Prus uczyniony. *Bielſki.*

BECZKA ZŁOTA Herb niegdyś u Litwakow niektorych, iak Okolſki świadczy.

BEKESZ Kaſper z Węgier (tam Pan) do Woyſka Polſkiego od Krola Stefana Batorego przyięty, umieraiąc po woiennych ſzczęśliwych Kampaniach w Ateuſzoſtwie zawołał: o niebo niedbam, piekła ſię nieboię. *Hiſtor: Coll. Poſnan: Ann:* 1579. Rozkrzewili ſię potym Bekieſzowie od tych idący.

BEKIERSCY Herbu Jaſtrzembiec przydomek maią *Koſiorek.* Do tych Herbu nowi Bekierſcy przyięci R. 1726.

Na BATOWSKIEY klęſce BEŁCHACKICH Toporow 14. padło. Pod Grunwaldem z Krzyzakami R. 1410. Gryffow

Gryffow była Chorągiew. *Olim* Herbowni wraz ſię trzymali.

BILA Tekla Sioſtra Libuſsy Corka Kroka II. Xiązęcia Czeſkiego tak ſilna była, że z Niedzwiedziem ſię paſuiąc pokonała go. *Paprocki.* Z tey linii BELINOWIE Czeſcy y Polſcy.

ZELISŁAW BELINA za Boleſława Krzywouſta Hetmaniąc przeciw Murawczykom y Swiętopełkowi Xiążęciu ich Rękę po ramię ſtracił, Złotą wziął za to od Krola, Miecz otłuczony między podkowy trzy, y Rękę zbroyną z Mieczem w Hełmie.

BENOE nobilitowani R. 1686.

BERSZTEN z Niemięc 3. Koła.

BETMAN Herb, Ramię prawey Ręki zbroyne Koronkę trzymaiące. Z Niemiecka Betmany zwano niby modlące ſię. Seweryn Betman w Wieliczkie Żupy goreiące 90. lat maiąc ſpuſcił ſię y ugaſił będąc Zupnikiem.

Ze Prandota BIAŁACZOWSKI Odrowąż Biſk: Krak: Innocentemu IV. od Ceſarza Fryderyka przyciśnionemu, na Wrocławſkim Synodzie piątą część Prowentow Kościelnych uſtąpił, przez trzy lata; przez Jakoba Leo Archid: Ablegata za to od Staro-

Starozapuſtney Niedzieli Poſt wielki wPolſzczePapież obſerwowany,dyſpenſował do Popielcu zwyczaiem innych Nacyi R. 1246. On S. Staniſława Kanonizacyi dopomogł.

BETHUNE, Herb Złota Nałęcz na polu ſrebrnym.

BRUHL Stemmatis Podkowa od Jana BRYLLA Podkomor: Poznańſk: *Aquo Mathias*; z tego po 7 Janach *HENRICUS deOcieżyn S. R. M. Comes, Gener. Artyl.*

BIAŁOGŁOWSKI Herb ſą trzy głowie trupie, iedna nad dwiema. W Marchii ſię pieczętuią w zawoiach Tureckich ale dwie w gorze, trzecia w dole, według Petraſankty C. 65. Dalmacya 3. głow zazywa w koronach za Herb. Kapituła Warſzawſka Głowy S. Jana Krzciciela na pułmiſku, bo Kollegiata pod tytułem *Decollationis S. Joannis.* Ferdinandus *Garſya de Platea* Adryana Barbonę Tyranna Turczyna zbiwſzy z innemi 4. Turkami od Karola V. Ceſarza wziął na zaſzczyt 5. Głow Tureckich.

O Janie Karolu BIAŁŁOZORZE Wieniawicie *Lingwiſcie* Kuſtoſzu Wileńſkim Referend. Litew: Senator Wielki powiedział: *Jan Karol krom Boga y Kſiąg,* *zda*

zda ſię nic nie umieć. Umarł R. 1631.

StefanBIDZIENSKI JaninaWdaSędomirſki Wielki Woiownik w Moſkwie pod Korſuniem pod Chocimem za Jana Kazimierza. 100. tyſięcy na Szpital Zołnierzow ſkaleczonych wyſypał, w okazyach y w niewoli Tatarſkiey *ſalvatus.* Umarł R. 1704.

BIEGANOWSKI Mikołay Kaſztelan Kamieniecki Herbu Grzymała wielkich publicznych funkcyi człowiek od Władyſława IV. od Jana Kazimierza do Porty dwakroć Poſeł, w ten czas y Jana Sobieſkiego maiąc w komitywie. Czerniechowſkiego y Bełzkiego Woiewodztw niechciał. Mawiał: *Ten u mnie dzień ſzczęśliwy, ktorego żebrakom Chryſtuſowym co dobrego uczynię.* Fundował OO. Reformatow we Lwowie, Lublinie (czy Warſzawie) Kazimierzu. Leży we Lwowie u OO. Reformatow zmarły R. 1674. Miał za ſobą Kroſnowſką

BIELSKI Marcin z Biały. Przydomek Wolſki, Hiſtoryk Polſki, ktorey Syn iegoJoachimBielſki dokończył y do Druku podał, będąc Sekretarzem Krolewſkim.

BODUŁA Herb trzy Lilie białe w proſtą linią z gory na doł, w polu błękitnym

kitnym. Jeden Herbowny *Marcin* Arcybiſkup Gnieźnińeſki, według iednych urodzony w Karſuli albo Kaſcinie; według drugich *Cartulanus* albo Szkot, to Cyſterſem, to Dominikanem rozumiany. Siffridus z Trytemiuſza dowodzi, że dla wielkiey o iego mądrości opinii Benedyktyni, Cyſterſi, Dominikanie, o niego mieli ſpor. *Putatur* bydz Włoch to Konſenczyk, to Benewenczyk Oyczyzną. Bellarminowi iednak Polak, Mnich Arcyb: Gnieźnienſki, Penitencyarz Innocent: IV. Ale więcey ieſt Autorow y dowodow, że był Polak Bzovius pod Rokiem 1278. Ann. Eccl. widział w Bononii u OO. Domin: ten iego Nagrobek: *Hic iacet Frater Martinus Polonus Ordinis Prædicatorum Archiepiſcopus Gneſnenſis.* Ze zaś Konſentyńſkim w Kalabrii zowią go Arcyb: znać że rezygnowawſzy, na Gnieznieńſką Archikatedrę wakuiącą iako Ziomek poſzedł: wdrodze umarł R. 1279. Ze Joannę Papiſſę mu podrzucaią niektorzy, fałſz ieſt: bo Kroniki iego ręką piſane w Bibliotece Watykańſkiey luſtrowane tego nie maią; ale w innych Tranſumptach niedouczeni albo źli to przydali,

iako

iako świadczą *Leo Alanus, Joannes Stalenus*, Siffridus, Bzovius. Trzy razy Kronika iego przedrukowana. Oprocz *Chronicon ſummorum Pontificum & Imperatorum* wiele napiſał Kſiąg, Pierwſzy według Starowolſkiego *in Hecatombe* z Polakow ſkryptami rozſławił ſię po świecie. O nim *Clemens Janicius* w Epigrammatach między Arcyb: Gnieznieńſkiemi mowi.

Tam citò cur moreris, Legum Jurisq; perite?
Non potes an Stygias vincere iure Deas.

BOBROWNICKI Jacek Bernardyn Doliwa Kontemplator męki Chryſtuſowey, KRZYZ zawſze w ręku noſząc łzami polewał rany. Przy śmierci ſkościałemi rękami Krzyza nie mogąc utrzymać ſkazywał, by na pierſiach mu położono.

BOCHENSCY Szlachta

BOGORYOW (dwoch ſtrzał złamanych) Familią chwali Długoſz, że byli *Humani & tractabiles.*

Jaroslaus Bogorya Arcyb: Gnieznieńſki żył lat 100. na ſtarość ociemniał. Pochowany w Kaplicy ſwoiey w Gnieznie murem wykowanym wnieſiony. *Spondanus.*

BOGU.

BOGUSZA Jana Pułkozica Kasztelana Zawichoskiego, Heretyka, Anna Corka porzucaiąc błędy przed X. Skargą wyspowiadawszy się, gdy zakonnicą w Krakowie u S. Jędrzeia zostawała, dobytą od Oyca bronią, mało nie cięta. *Kazanie X. Makowskiego.*

Jzaiasz BONER Herbu BONAROWA, alias Lilii, w śmiertelney zostaiąc chorobie widział N. Matkę z Dzieciątkiem, otoczoną SS. Stanisławem, Jackiem, Kazimierzem, Jadwigą, Salomeą Kingą, ktora mowiła do niego: *Serve mi dilecte paratus iam esto possidere Regnum Dei ab initio mundi à DEO omnibus Sanctis praeparatum. Nadasi.* Umarł R. 1471.

JAN BONER z Helwecyi Gość Burgrabia Krakowski y Zu nik Zygmuntowi I. się przysłużył, kiedy swemi Summami wielkiemi wszystkie Dobra Krolewskie onerowane uwolnił, wydawszy więcey iak 862600 Złotych oprocz tego zamek Krakowski lędwie nie cały wymurował. Wziął w nadgrodę Starostwo Rabsztyńskie y Oświecimskie *Pastorius, Bielski.* BONEROWIE Kamieniec Zamek niegdyś Kamienieckich Herbu

Herbu *Pilawa*, iako znać z Herbu tegoż tam zreparowali, Herbami ozdobili, zowie się teraz *Odrzykoński* ten zamek. Zofii Bonerownie Kasztelance Sądeckiey Janowi Firleiowi Woiewodzie na ten czas Lubelskiemu Marszałk: N.K. zaślubioney napisał. *Epigr. Kochanowski.*

Tu Rożę, tu fiołki, tu mieczcie Lilią.
Ten Marmur Swiątobliwą zawiera Zofią:
Zofią Bonerownę, ktorey żywot święty.
Godzien aby wszem Paniom na przykład był wzięty.

Jak BONEROWIE Luterskiey się chwycili sekty, Dom zeszedł tak sławny.

BONCZA albo Jednorożiec czy datur? *Plinius, Aelianus, Solinus &c.* twierdzą. Opisuie go owo *Aenigma.*

Cervum fronte refert, elephantum sed pede, caudâ
Aprum, voce bovem, corpore prodit equum.

Grzegorz Wielki, Tertulian, Origenes, Andreas Marinus, Kircher, Szentyvani maią za baykę.

S. Hieronym *Rem* zwierza rozumie Jednorożca y Nosorożca. Twierdza że w Indyi są Osły o iednym rogu są y Kozy takież tam: A że w Paryżu u S. Dionize-

onizego ieſt Rog na 5. łokci długi, w Argentoracie tylki iak roſły Męſzczyzna, ſą to rogi rybie, & *arma* przeciw Wielorybom w Morzu lodowatym.

BOYCZA od Boiu ſą trzy KRZYZE. Mierzbowi z Włoch Gościowi z Prokulfem Biſkupem Krakowſkim imie było Bonifacy. Z tąd Polacy go Bończą y Dobra także. tandem y Herb Jednorozca tak, nazwali. *Okolſki Rutka.* Innym ſię zda że ta Familia we Włoſzech Bontem wprzod zwana, a tu *corrupte* Boncza bon czas.

Mikołay y BOGUSZ Bracia Bonczowie iednego dnia urodzeni, wraz na Kanonią Krakowſką wſtąpili, wraz pomarli. *Certus Author.*

BORATYNSKI Jan Staroſta Rohat. Chorąży Przemyslſki pod Połockiem na 7000. Moſkwy w małey kwocie ſwoiey, nie ważąc natrzeć, modlił ſię z konia zſiadłſzy, Młodzian w bieli na białym koniu ſkinął na Jana. *Hac me ſequimini*, za brnącym przez Dzwinę y znikaiącym pobrnął, zwyciężył, potopił rozgromił. Za to oprocz Staroſtwa Roh. Zygmunt I. dał mu Chorąſtwo Przemyskie. *Starowolſki Paprocki.*

BOSKI Herbu Jaſieńczyk dawny Dom.

BOZA-

BOZAWOLA ieſt Podkowa z dwiema Krzyzami. BZURA *vide* Lis.

BRANICCY idą od Jaxyczow wielkiey Familii Leſzka III. Potomkow. Z tych Bł: Klemens Wda Krakowſki Urſanny Ociec y Doiutrka wiele Senatorow z Ruſzcze Hrabiow ſię piſzących. Do Marka z Brzezniny Wdy Krakow, Koronni Synowie iak do *Oraculum* zbiegali ſię o poradę. Sulkowi Hrabi tegoż Domu Woiew. Krakow. daie elogium Nakielſki, że był *Vir gravitate morum, & bellica laude præſtans.*

Grzegorza BRANICKIEGO Łowczego y Burgrab. Krak Corka Anna za SeBeſtyana Lubomirſkiego Kaſztel. Woynickiego wydana wiele Heretykow nawrociła oſobliwie Pań. W Krakowie na Grodku *alias* gdzie Zamek był, Klaſztor Dominikankom fundowała 65000 wyſypawſzy. Tam ſię na rekollekcye 10. dniowe zamykała w celi, y Krucifix maiąc w Refektarzu po Konwierſkach ſiadała, Spytana czy w Habicie Zakonnym miała bydz pochowana rzekła: *Niegodnam tey ſukienki: w tey ſukni prawi, w ktorey ſię grzeszyło, ciało moie pochowac.* OO. Kamedułom pod Krakowem

co

co rok barwę dawała. Lat 77. przezywszy umarła R. 1639. *Hyac. Miiakowski Conc.*

BRANT, Herb iest Czarna pochodnia w modrym polu.

Stefan Wda Multański zbiwszy Turkow 100. tysięcy, trzy Krzyże z Kamienia wystawił

BRONIC Herb są ielca dwie.

Z BRONISZEWSKICH Herbu Pomian Zofia Golemowska młoda Wdowa *votum* czystości uczyniła, w Gnieznie przy Kościele OO Francifzkanow mieszkała, w dewocyi, w odmawianiu Kapł. Pacierzy. Za Zmarłych bardziey się modląca, dla tego Swieccy y Duchowni o ratunek po śmierci iey, prosili. Do S. Antoniego bardzo nabożna. Laskę Hebanową w srebro oprawną gdy iey ukradziona, ona: A moia laska kędy S. Antoni? Zkościoła w przod nie wynidę aż mi ią wrocisz. Dawał inną Gwardyan, ale ona swoiey pretendowała. Aliści złodzieia w iedney y drugiey bramie Mieyskiey, osoba zakonna tamuie grożąc, żeby oddał. Przyniost Złodziey, zeznał. Był to S. Antoni. *Concio Dunin.*

BRUDZYNSKI Stanisław Prawdzic w lat

w lat 14. życia swego umieraiąc w Kaliszu żadnym śmiertelnym grzechem BOGA nieobraziwszy rozmawiał: *Qui ego ista merui Virgo Beatissima? non ego his dignus sum: non ego his dignus sum, Virgo Beatissima ora pro me.* Na Krucyfix patrzaiąc pytany był coby myślił: *DEUM cogito.* Do S. Stanisława Kostki: *Stanislae tuum Stanislaum ne deseras.* W dni 12. Ciało do Kościoła Kaliskiego wniesione fetoru żadnego nie miało. P. Morawski *Palaestra Pietatis.* Umarł R. 1615.

Iana BRZOSTOWSKIEGO Pułkownika Strzemieńczyka w Wilnie u S. Jana nagrobek głosi: *Saepe pugnavit, semper vicit &c. Stipendio gloriam habuit potiorem.*

BRZOZOWSKI Marcin Herbu *Belina* Brat Opata Czerwińskiego potkany niestroyno od Srzeńskiego Wdy Płockiego, y spytany: co to za chłop iedzie? rzecze: iutro ci da BOG odpowiem. Zebrał kupę rodakow zaiechał drogę Woiewodzie, ktory dowiedział się że to ten wczorayszy, zaprosił go, y utraktował.

JAZŁOWIECCY z BUCZACKICH wyszli, dla tego pisali się z *Buczacza.* Potym wszystka Fortuna po ostatnim Jakubie

bie Buczackim Biskupie Płockim weszła wDomTworowskichPilawitow,to Buczackiemi,to Tworowskiemi zwanych. W Buczaczu Kościoł był sprofanowany Herezyą.

BUDZISZ Paparona abo Papa Roma alias gęś.

BUTLER Herb iest Koszyk z Kwiatami Butlerow.

BUTLER *Edmundus* w Hibernii *Baro*, Mszy S. Słuchaiąc w Klonmelii u OO. Francisżkanow, gdy mu dano znać iż go sąsiedzcy Panowie zawaśnieni w dobrach łupili, Mszy dosłuchał, potym zebrawszy sług y krewnych nie wiele, wszystko odebrał. *Vadingus T.* 2. *num.* 12.

C.

CEDRO Herbu Gryff inaczey Cedrowie albo Czederowie albo Chadorowie, ale częściey Chaderowie, tandem Cedrowscy. Idą od Branickich mianowicie od Teodora Hrabie z Ruszcze WdyKrak: Cedrem Chaderem zwanego Herbu Gryff. *u Długosza.*

CEMA Fabian Herbu Wczele, Wielkiego w Prusiech Domu. Wda Malborski w Krakowie w Akademii ucząc się na gorączkę zachorował Luterskich błędow z Rodzicow napiły, y gdy czytał Ksiąszkę Niemiecko-Luterską, tak go zastał wizytuiący Student Hozyuż,y rzekł: Ta nie inna okazya gorączki, w ogień ią, maligna ustąpi. Po odeyściu uczynił tak, y ozdrowiał. *Rescius in vita Hosii Card: c.* 5.

CETNEROWIE 4. Braci z Szląska się przenieśli za czasow Zyg. Augusta: z ktorych Balcer wielki Woiownik od Zygmunta III. K.P. Indygenat otrzymał,ktory Seym approbował R.1601. Alexander Syn iego Kasztelan Halicki Kościoł w Podkamieniu swoim murował.

CHARYTENOWICZ Herb VE alias litery ktore w czerwonym polu V.E. czyli też N. E. z Grecyi wniesiony.

CHEŁMINSKI Marcin Ostoia woiownik wPedemoncie, hoyny dlaBOGA, bo armaty na Dzwony N. Panny W Krakowskim przelał.OdAustryak a naywyższego Wodza *FortissimusEquesPolonus* utytułowany; w Prusiech pod Chocimem *Strenuus.* W chorobie Medykom ryb ieść zakazuiącym rzekł: *Amittam vitam, servem Legem Ecclesiæ.* Kowalicki w Kazaniu fol. 130.

NB. Wiele iest Familiantow, ktorzy

ſobie Przydomek biorą Jmie iakie, że od tego imienia poſzli.

CHLEBOWICZOWIE Herbu Leliwa w Litwie, idący od *Gedymina*, y Syna iego Monwida, tandem od Wnuka Wiaza, od ktorego ſyn Chleb, od tego wielki Dom Chlebowiczow. Są też w Sieradzkim Chlebowſcy. Poraiowie iedney dzielnicy z Wybranowſkiemi: od Dobr Chlebowa nazwani, ale z Wybranowa piſzą ſię.

CHODKIEWICZ Herbu Kościeſza w Litwie; to *Boreykami* ſię iedni zwali, drudzy *Chodkami*, z tey racyi: Xiążęcia Litéwſkiego Witeneſa na łowach będącego obſkoczonego odNieprzyiacioł, ktoryś Przodek tego Domu wynioſſzy na ramionach o mil kilka, na beśpiecznym zoſtawił mieyſcu; z tąd Chodkiem, a iego potomkowie Chodkiewiczami nazwani. *Actum A. D.* 1300.

CHODKIEWICZ Hieronim Kaſztelan Wileńſki będąc w Legacyi do Wiednia od Zygmunta Auguſta otrzymał tytuł ſobie y Sukceſſorom *COMITIS S. R. Imp:* y pierwſzy ſię piſać począł Hrabią na *Szkłowie y Myſzy* z przydatkiem do herbu na drugiey lewey ſtronie tarczy, Gryffa

Gryffa wſpartego do gory z Mieczem.

CHODKIEWICZ Jan Karol Hrabia na Bychowie Szkłowie y Myſzy Wda Wileńſki, w Wilnie Studentem będąc gdy Krola Stefana witał, z animuſzu iego Krol poznał, co zacz miał bydź, y rzekł: Pewnie ten ſwego czaſu wielkim Kawalerem y Mężem Rycerſkim będzie: Tak ſię ſtało. Włochy, Maltę, Francyą, Niderland, Luzytanią Hiſzpanią, Anglią, Szkocyą, Hiſzpanią, Węgry, Niemcy, zluſtrował, z woiownikami konwerſował, wiele umiał ięzykow. Ceſarz Turecki gdy naſzych znioſł pod Cecorą rzekł: Już też w Polſzcze tylko uczniowie, zoſtali w Woiennych rzeczach, Miſtrzowie ich albo odemnie ſą pobici; albo w niewoli. Jednego tylko ſtarego Miſtrza ieſzcze maią Chodkiewicza. Zaprawiwſzy ſię na Wołoſzczyznie, do pierścienia w domu biegał, do celu z dział ſtrzelał, okopy ſypał, zamki wyſtawiał, ſkupiwſzy poddanych kazał pod winą ſiebie w zamku dobywać. Na koniu ſię ćwicząc nogę złamał, niewyleczony ieſzcze puścił ſię do Inflant, na ktorą idąc expedycyą miał poświęconą Chorągiew, y ſzablę naEwangelii wprzod położo-

łożoną protestuiąc się, że za BOGA, Kościoł y Oyczyznę, tey chce dobywać y krwią się własną podpisał. Jakoż pod Rewlem zniosł Szwedow R. 1604 *item* pod Derptem w tymże Roku 7000. Pod Białym Kamieniem R. 1605, Karola samego zbił, 11000. wyciął &c. pod Kircholmem. Wsławił się tą wiktoryą, że od Monarchow powinszowania, y podarunki odbierał, a od Pawła V. Papieża List w Manuscriptach *Coll: Ostrog: Soc: JESU* znayduiący się: *Planè specimen dedisti fortissimi, atq; Sapientissimi Ducis &c.* Poległo w okazyi owey 2. Xiążąt Luneburskich. Przed okazyą pokazał się Swięty Stanisław Kostka z Mieczem zakrwawionym Błogosławiąc woysku. Znowu pod Dynamundą 6000. Szwedow zniosł. Okręty Szwedzkie popalił, działa zabrał. Pod Mozaiskiem Moskwę poraził, Władysława IV. do Moskwy zaprowadził. Xięstwa Siewierskie, y Czernichow: odebrał. Poszedł na Osmana C. Tureck. pod Chocim za Zygmunta III. będąc Hetmanem Koronnym y Litewskim z approbacyą Seymu po straconym Stanisł. Zołkiewsk: Kanclerzu W. K. Stanisławie Koniecpolskim wzię-

wziętym. Umarł tam po Wiktoryi R. 1621. 24. 7bris. O nim *Adol. Brachel Hist:* napisał że był *Non manu magis, quàm consiliô promptus.* W Historyi, Geometryi, szpiegow wysyłaniu, na błota uderzeniu, w szykowaniu doskonały. Na zołnierzow ostry, był też choleryczny. Ufortyfikował Bychow. Lachowice. Osman obraz iego w Pokoiach po Chocimskiey przegraney postawić kazał, że się takiey potencyi nie zląkł. Zwykł mawiać gdy mu o wielkiey Nieprzyiaciela liczbie znać dano: *Hic hostem mihi computabit ensis.* CoSobota spowiedał się y Kommunikował, ode Mszy S. nigdy nieoderwany. Idąc do Batalii noc na modlitwie trawił, spał na gołey ziemi, do Matki N. nabożny: wiele Kościołow pomurował: Białegłowy niepodściwe w obozie topił. Za nim y za Zoną y za Synem worki noszono dla iałmużny. Z drugą Zoną *Sterilis. aliàs* z Anną Alozyą Xiężniczką Ostrogską, bo po Slubie zaraz ruszył pod Chocim. Zrazu w Ostrogu, potym w Krakowie przed Kozakami złożony, znowu nie dawno do Ostroga sprowadzony tam z Zoną pochowany.

CHO-

CHODOROWSKI. w Poznaniu umieraiąc pewny Mieszczanin przywołał Mieyskiego Pisarza z świadkiem do zakończenia Testamentu, y rzekł głosem strasznym: Pisz! Duszę moię zapisuię Diabłu, żonę y Syna Diabłu, Kamienicę fortunę y wszystko moie piekłu. Przypadł X. Jan Chodorowski Herbu Korczak Jezuita, wielki Operariusz (u S. Łazarza w Poznaniu on koło zgniłego od wszystkich opuszczonego chodził,) ten go zasługą mąk Chrystusowych miłosierdziem reprezentowanym nawrocił. Ludziom na Kazanie zebranym nawrocenie ogłosił, *M.S. de Stultis Sociis propter DEUM.*

CHOMATO niby chomąt aliàs staroświeckie iarzmo wołowe.

CHOMENTOWSCY piszą się Sochami bo z nich wyszli.

Marcin CHOMENTOWSKI Herbu Lis (idą z Pieczyngow ci,) Wda Mazowiecki w Samborze Fundator Jezuitow, ktorzy po całym świecie trzy Msze za żywego, trzy za zmarłego postanowili. On te wszystkie Msze SS. Duszom darował, prosząc o iednę po śmierci swoiey, każdego Jezuitę.

Stani-

Stanisław CHOMENTOWSKI Wda Mazowiecki Hetman Polny był *ad Limina Apostolorum.* Od Tamburyna Generała Jezuickiego otrzymał znaczne Relikwie S. Stanisława Kostki, ktore w Samboze złożył, lampę srebrną tamże sprawił 20 grzywien ważącą.

CIOŁEK Herb w całey Europie u wielu *Insigne.* Witelliuszow Rzymianow z tąd imie.

CROMERUS Martinus Biskup Warmiński Orła miał laurem opasanego koło szyie na znak mądrości iego od Zygmunta Augusta: na niższey zaś części tarczy od Ferdynanda Cesarza, u ktorego od Polski 7. lat rezydował, odebrał nadany pas czerwony w białym polu, a w hełmie Orzeł o dwoch głowach. Gdy był Kanonikiem Krakowskim Zygmunt August oddał mu *Archivum*, ktore przeyrzał, y skonnotował ztąd supplement do Historyi Polskiey, ktorą od Lecha do Zygmunta I. prowadzi wyborniey szym nad innych stylem Łacińskim. Paweł Potocki zowie go w swoiey Centurii *Livium Nostratem*, *Spondanus*, *Insignem scriptorem.* Oprocz 7. lat rezydencyi u Dworu Wiedeńskiego, był tam 10. razy

Po-

Postem. Gdy z Radziwiłłem Mik. Marszałk: Litewskim był Postem u Ferdynanda, y ławkę na dwoch daną, sam Radziwiłł zasiadł, rzekł Ferdynand: *Sedeat uterq; cum & in Legatione uterq; contineatur. Warszewicki de Legato.* Zył lat 77.

CZARLINSKI iest Sowka na pniu siedząca, Prusakowi iakiemuś za czuyność nocną nadana: od Dobr Czarlina potym nazwana Czarlińskie.

CZARNECKI Iędrzey Herbu trzech Orłow Burgrabia Krakowski, wielki Peregrynant, Dewot, dwom nieprzyiaciołom na życie czuwaiącym darował: z sługami co Sobota Litanie do Matki N. mawiał, nie maiącym co robić Zywoty SS. czytać kazał, na iałmużny y Kościoły hoyny, co Sobota Kommunikuiący. 12000. iałmużny ubogim naznaczył Testamentem: co miesiąc 350. Złł. naymniey rozdał. Na grobie swoim Konia y Psa wyrysować kazał, że tamten w wielu okazyach, a ten że go od Moskala Czeladnika na życie czuwaiącego obronił. Umarł R. 1649. leży u S. Piotra w Krakowie *Sterilis.*

CZARNIECKI Herbu Łodzia z Czarnki (alias Czarnka dobra) w Woiewodztwie Sędomirskim w Powiecie Chęcińskim, iako tam nadgrobki opowiadaią.

CZARNIECKI Stefan Syn Krzysztofa Starosty Zywieckiego, Dworzaniną Zygmunta III. K. P. y Krystyny Rzęszowskiey, między 10. Synami szosty, w przod Towarzysz Stanisława Koniecpol: Hetmana, potym Porucznik. Z Władysławem IV. Smoleńska dobywał. Za Marcina Kazan: Hetmana *floruit* y za Stanisława Lubomirskiego Wdy Krak; Husarskim był Porucznikiem. Pod żołtemi wodami od Tatarow Z Chmielnickim skupionych wzięty, więziony, przez Zborowskie oddany Traktaty, bił Kozakow pod Mikoł. Potockim Hetm. W. K. będąc Chorążym Sędomirskim. Po Batowskiey klęsce Oboźnym Koronnym został za Jana Kazim. Manasterzyszczan dobywaiąc gębę wskroś kulą miał przestrzeloną. Gdy był Jan Kazimierz za Granicą, Karol Gustaw przybył do Krakowa, gdzie Czarniecki iuż Kasztelanem Kijowskim będąc bronił się, Karolowych 1000. wyciąwszy, 500. raniwszy pod Gołębiem: potym pod Jarosławiem toż im uczyniwszy:

wſzy: pod Warką także y w wielu mieyſcach: dość że Paweł Potocki *in Centuria Virorum Illuſtr.* przyznaie mu że on więcey trupem Szwedow położył, niżeli przez lat 30. ich w Niemczech kiedyś poległo. *Luckeſinus Soc: JESU* o nim *in Epinicio in Victoriam Cudnovienſem* napiſał:

Quis te Czarniecci ſileat, quem Svecica fractæ
Hæreſis hydra tremit, numeras qui prælia palmis.

Alexander VII. Papież, Leopold Ceſarz liſtami ſwemi go panegyryzowali. *In omni felix tua Cymba profundo. Statius.* 30. potyczek miał z Guſtawem. Z Holſacyi Szwedow wypędziwſzy, ią Fryderykowi III. Krol. Duńſkiemu oddał y wiele innych Kraiow y Fortec, odnogi Morſkie na koniu przebywaiąc, za co od Fryderyka Złotym Łańcuchem udarowany. Zwany *Lechiæ Camillus, Svecorum Flagellum.* Moſkwę z Litwy rugował: pod Połonką y Dzieszną ich bił. Jan Kazimierz y Seym 1661. Staroſtwo Tykocińſkie mu *in perpetuum* dali. Y Woiewodztwo mu Ruſkie potym Kiiowſkie dane. Przymawiaiącemu że

że z chudego Pachołka powſtał: odpowiedział: Ja nie z ſoli, ani z roli, ale z tego co mię boli uroſłem.

Na Ukrainie Machowſkiego znioſła Rebellia Kozacka: więc on na nią poſzedł, zbił, Stawiſka ſpalił. W Polu zawſze, począł ſłabieć: więc z Ukrainy ku Polſzcze puścił ſię, w drodze Liſt y Przywiley na Buławę Polną K. zaſzedł go od Krola, na co on: Wſzakem Ja nie raz mowił, że mi w ten czas Hetmańſką władzę dawać będą (po Jerzym Lubomirſkim Marſzałku W. K.) kiedy ani ſiła do woyny, ani ręka do ſzabli zdolne nie będą: ieżeli mi iednak zdrowia BOG użyczy, ſtarać ſię o to będę, żeby Krol Jmść nie żałował tey łaſki ſwoiey, ktorą mię potyka: ieżeli umrzeć przyidzie, ta Buława śmiertelnego Grobowca ozdobą chyba będzie. Nieść ſię kazał ku Dubnu, we wſi Sokołowce w proſtey chacie przed X. Agapitem Dąbrowſkim Spowiednikiem ſwoim Spowiedz uczynił, wiatyk przyiął, umarł R. 1665. lat maiąc 66. Koń iego doświadczony ni iedząc ni piiąc, nogą ziemię kopiąc na wchodzących y na wychodzących żałośnie poglądaiąc, padł, y zdechł, iak by Do-

Domino nollet ſervire minori: Jdąc do okazyi ſpowiedzią y Kommunią armował ſię, a według Kowalickiego Kaznodziei w pancerzu na gołym ciele tańcował. Syna nie miał tylko Corek 2. iako to Alexandrę Branicką Marſzałkową N. Koronną ktora młodſzą będąc Oyca na woynę idącego opłakiwała? Czemu? odpowie: *Załuię*, prawi, tego, żem nie w męſkim ſtanie urodziła ſię, żebym Oycowſkiey chwały y dzieł iego uczeſtniczką bydź mogła. Owdowiawſzy bardzo świątobliwie żyła. Druga Konſtancya Leſzczyńſka Wdzina Podlaſka włoſiennicę noſiła, w trzewikach kamyki, woſk nad świecą na nogi topiła. Obie były z Kobierzyckiey Kaſztelanki Krzywińſkiey. Pomian.

CZARNIECKI Franciſzek Jezuita Brat Hetmana Czarnieckiego ciało ſwe pokrzywami, rozgami, cierniem dręczył. Gdy z ſtarości ſam tego czynić nie miał ſiły, drudzy proſzeni to mu robili. Raz obdartuſowi o ſuknią ſię poſtarał, wziął iego na ſiebie ſzaty z robactwem, ktorego nie mogąc wytrzymac kazał ſię związać: Ciało z tąd iak trędowate ſtało ſię. Był u Brata na obozowey Miſſyi, rządził

rządził y Kollegiami. Umarł w Lublinie R. 1676.

CZARNKOWSCY Nałęcz, Na łonie ſię zowie, tak ſię zowie y Chuſta obſłaniaiąca Chſtuſa Pana naszego. Ten Herb naypierwey Czarnkowſkim Hrabiom dany od Mieczyſława, ktorych Przodek Dzierżykray Xiąże na Człopie, od tego Monarchy do chrztu S. trzymany, zażywaiący przedtym kolumny porfirowey, od Gryfow dwoch trzymaney. Innym ſię zda że to był właśnie herb Sarmackich Krolow y innych Nacyi. Według *Diona*, *Tygranes* zwyciężony od Pompeiuſza, iemu Bindę białą pod nogi z berłem y mieczem rzucił. Bulgarſkie Xiążęce Familie, miaſto czapek, chuſtkami głowy ſobie zawiązywali. Inni twierdzą że Bogusław Krzywouſt z pod Halickiey klęſki uſzedłſzy, poranionym obwiiał rany y dawał chuſtę za Herb. Traianus Ceſarz ſtoczywſzy bitwę z Decebalem, wiele ſwoich miał ranionych, dla ktorych mowi *Dio L. 68. fol. 775. Cum deficerent ea, quibus vulnera militum obligarentur, ne veſti quidem ſuæ Trajanum peperciſſe, ſed eam in faſcias diſcidiſſe* ad

ad obliganda vulnera Militum, cæsisq; in prælio ſtatuiſſe aram, & quotannis parentari juſiſſe.

Alexander IV. z konia z ſiadaiąc roſkrwawił Lizymacha, wlot biały ſwoy zawoy z głowy zerwał, y ranę zawiązał. Był to prognoſtyk, że po nim będzie Krolował.

CZARNKOWSCY idą właśnie od tego Dzierżykraia, ktory idzie od Leſzka III z 20. Synow iednego, Xiążąt Pomorſkich; z ktorych ieden Xiążęciem na Człopie piſał ſię: potym Xiążęcego tytułu poniechali, tylko Hrabiami z Człopy. Fortuna ich była wielka, kiedy Zygmunta I od Szczecina do Lublina iadącego obiadem y wieczerzą w ſwoich tylko dobrach przez tę podroż podeymował Dzierzykray Hrabia z Człopy, świadczy Młodzianowſki *in Concionibus.*

Anna Przyiemſka *Herbu Rawicz* Marſzałkowa N.K. po śmierci pokazawſzy ſię mężowi, dała napomnienie: ſpytana w iakim by była ſtanie: odpowiedziała: Czytay ſobie Pſalm 102. *Benedic anima Dno & omnia quæ intra me ſunt nomini Sancto eius. Młodzianowſki. Vide plura ſub Nałęcz Folio* 107.

CZAR-

CZARTORYSCY Xiążęta Herbu Pogonia, idą od Lubarta Gedyminowego Syna: ktory to Gedimin miał Synow 3 Michała, od ktorego XX. Czartoryſcy, Alexandra, od ktorego XX. Sanguſzkowie Iwona, od ktorego XX. Kozierſkie. Ale pewniey że od Olgerda Syna Gediminowego, *tandem* od Kerygella Xiążęcia Czernichowſkiego y Siewierſkiego. Mikołay Czartoryſki Woiewoda Wołyńſki miał we trzech Stanach Kroleſtwa Synow: między Biſkupami Floryana Arcybiſk: Gnieznieńſk:, między Senatorami Swieckiemi Michała Woiewodę Sędomirſkiego: w Rycerſkim Kole Karola Podkomorżego Krakowſkiego *Kanon: Mauſol: Equitis.* Ten Arcybiſkup Ciało S. Bonifacyuſza Biſkupa y Męczennika do Klewania ſprowadził. Wielkiego rozumu, nauki, pokory, eſtymacyi. Swiderſkiego związek rozwiązał, ztąd według Kochowſkiego zwano go *Præſulem Connexualem.* Co rok Częſtochowſki Obraz N. Maryi nawiedzał.

CZERNIAKOWSKI Woyciech Herbu Łada Jezuita, ſtudentowi ſwemu na grzech lecącemu widomie pokazał ſię po ſwey śmierci między S. Ignacym y S.

 Stani-

Staniſławem Koſtką, ſtrofuiąc go, y żeby tych Swiętych o czyſtość proſił. Umarł w Poznaniu R. 1630.

CZERNY herbu Nowina ze Szwaycar tu zawitali, zwali ſię z razu Szwaycarami, potym Czarnemi, nakoniec Czernemi, z przydatkiem iednak *Szwarc Czerny.*

CZERSKI Walenty Herbu Ogonczyk w Kole Rycerſkim gdy ſię o Wolność domawiał, Stefan Krol rzekł: *Quis ibi canis latrat contra nos?* Odp:Czerſki:*Prawda na tych Mości Krolu, ktorzy iako wilcy na wolność naſzę naſtępuią,* alludendo do zębow wilczych Batorych *M. S. de Familiis Pruſſiæ.*

CZETWERTYNSCY Xiążęta pieczętuią ſię Jeźdzcem nagim Smoka raniącym, drugą Leliwą na doł obroconą, w ktorey grzbiècie dwa Miecze. Wyſzli od Jednowładcow Ruſkich. Są ich nadgrobki w Łucku u OO.Dominikanow, y w Czetwertni nad Styrem rzeką ich Dziedzictwie obrazy. Wzieli początek ſwoy od Włodzimierza Monarchy Ruſkiego, iako świadczy *Starowolſki*; mianowicie od Syna Swantopełka iednego z dwunaſtu, ktory dwoch Synow miał Xiążąt Twerſkich: Andrzeia, od ktorego

go

go Xiążęta Mirſcy, y Dimitra od ktorego Xiążęta Czetwertynſcy Swantopełkami piſzący ſię. Wiele krwie wylali ſwoiey y nieprzyiacielſkiey.

CZURYŁOWIE Herbu Korczak 2*do.* Alexander Gorayſki miał 5. Synow; iednego z nich Jędrzeia Cyrilla, ktorego proſty gmin zwał Czuryłem. *Paprocki w Przemowie ſwego Ogroda.*

D.

DABISZ Gabryel Nobilitowany Roku 1658.

DĄBROWA Podkowa o 3. Krzyżach, od laſu, gdzie wiktorya odnieſiona herb nazwany.

DĄBROWSKICH ieſt Domow 19. rożnego Herbu.

DĄBROWSKI Herb Panna we 2. trąby trąbi. Ośmnaſtoletnia Panienka we Francyi po męſku ubrana woyſku Francuſkiemu hetmaniła przeciw Anglikom Aurelią oblężoną wybawiwſzy zwycięſtwo otrzymała. *Hiſtoria Gallicana.*

DANIŁOWICZ Herbu Sas. Idzie ta Familia z Gotow od Haniłow, czy Huniłow, ze Krwie Krolow tamecznych. Za czaſem H. w D. literę zamieniwſzy

z Haniłow, Daniłow nazwano, tandem Daniłowiczow. *Pretorius Orb. Gothic. ſ. 4. c. 3.* Ale pewniey że od Hrabi Hayd, ktory z Herbem Sas z Węgier na Ruś ſię wynioſł: tu z Danielem Krolem Halickim y Synem iego Lwem nieprzyiacioł gromił, za co Synowicę mu ſwoię dał za żonę, y imie ſwoie na Chrzcie Daniel. Od tego Daniłowiczowie, Jan Daniłowicz Dziedzic na Oleſku Krayczy Koronny Kaſztelan Lwowſki, potym Woiewoda Ruſki. Corka iego z Kraſickiey Marcyanna Koniecpolſka, Kościoły bogatym apparatem ſtroiła, ubogim co rok ſama białe ſzaty ſzyła; co wielki Czwartek ie traktowała, w Wilią Bożego Narodzenia 3. ubogich czeſtowała na pamiątkę JEZUSA, MARYI, JOZEFA.

Z Zofii zaś Zołkiewſkiey Kanclerzyny Koronney y Hetmanowny Teofila Sobieſka Kaſztelanowa Krakowſka Matka Jana III. Sobieſkiego.

Jan Mikołay Daniłowicz Podſkarbi W.K. hoyny był na Kościoły: w Wielki Czwartek nogi ubogim umywał, y ich czeſtował. na Piątek wielki y Sobotę w Klaſztorze ſię zamykał dla dewocyi; w Kapie chodził, dyſcyplinę czynił: każdą Wilią

Wilią do Matki N. o chlebie y wodzie, ſam Feſt o ſpowiedzi y Kommunii obchodził. Z prowentow ſwoich dzieſiąty groſz na ubogich naznaczył, ztąd na ćwierć roku po 40. tyſięcy na ubogich rozdawano. Puſzki z ſobą woził ſrebrne, a gdzie ubogą zaſtał, dawał dla N. Sakramentu: Umarł R. 1650. leży w Lublinie u OO. Karmelitow boſych, ſwoiey Fundacyi. Był to Synowiec Woiewody Ruſkiego, a Syn Mikołaia Podkmor: W.K. Z Opalińſką y Tęczyńſką oſtatnią bezdzietny.

Jan DANIŁOWICZ Staroſta Borecki Syn Mikołaia Woiewody Podolſkiego z Skibickiey, ktory to Woiewoda buławę drogo oprawną przy Nayśw. Pannie Częſtochowſkiey zawieſił. *Nieſzporkowſki:* Piſali ſię z Zurowa wſzyſcy.

DANTISCUS że w Gdańſku ſię urodził: z Oyca ſię zwał Jan Linodeſmon; Paleſtynę y Grecyą zwiedził. zoſtawſzy Sekretarzem Koronnym do Maximiliana Ceſarza Poſeł, gdzie Pierścieniem złotym, Biretem, y Laurem Poetycznym od Ceſarza na głowę włożonym, uczczony: Poſłany był y do Karola V. y Ferdynanda: owſzem u Karola V. przez lat 12. był towarzyſzem wſzyſtkich woiennych expedy-

pedycyi, z nim ieździł do Hiszpanii. Od niego Szlachectwem darowany, w Polszcze od Zygmunta I. Krola Polsk. przywileiem utwierdzony. Po Kanonii Warmińskiey wziął Chełmińską, potym Warmińską Infułę. Umarł R. 1548. Wiele pisał osobliwie wierszem.

DAWIDOWSCY Herbu Gryff z Dawidowa na Rusi, Było dwoch Sędziami Lwowskiemi.

Teresa Eleonora Makowiecka z Dębińskich Kasztelanowa Kamieniècka co piątek Mszą SS. naymowała za swoich nieprzyiacioł. Do S. Piotra w Krakowie sprawiła szczerozłotą Monstrancyą blisko 100. tysięcy taxowaną. Umarła R. 1704 leży tamże u S. Piotra.

NB. Zdawna niektore Domy pisały się z Dębna albo Szczekocina, y ci byli Odrowążowie: drudzy także z Dębna y ci byli Herbu Dębno, trzeci z Dąbna, y ci Doliwczykowie, trzech roż na pasie ukośnym: inni z Dębian y ci Rawiczowie y Nieczuiowie.

DESZPOTOWIE *vide* Zienowicz.

DĘBNO Herb ma początek od Roku 1243. gdy Tatarzy Europę, a nay-bardziey Polskę plondruiąc Gorę Łysą złupili, y Krzyż wziąwszy, do Tartarii wielkiey zaprowadzili, za to powietrzem karani, od wieszczkow y od Niewolnika Chrześcianina dowiedzieli się, że to za coś wziętego u Chrześcian. Więc Han Tatarski, z namowy Panienki Chrześciańskiey iednego posłał z nią Tatarzyna z Krzyżem. Oddał łup święty, ochrzcił się i ożenił z Panną, wziął za Herb Krzyż y Dobra Dębno, z tąd y Herb rzeczony. A że Abdanczyka w poiedynku pokonał, od Monarchy Polskiego wziął Abdank przydatek do Herbu. *Paprocki.* Ten sam Autor znowu mowi, że to był Polak Demiot z niewoli z Krzyżem tu posłany y wziął Abdankownę Dziedziczkę Dębna.

Stryikowski y inni Pisarze tę Historyą na Litwę Pogan zwalaią, y że Szlachcić Dowoyna Krzyż S. wziął, y po ciężkim powietrzu tu go oddał, ochrzcił się, y ożenił z Abdankowną. Inni świadczą że dawnieyszy ten Herb od tey Historyi. Z tego Domu u Okolskiego *Viri audaces, vehementes, & ad iram proni.*

DEBOLI dwa Lwy wspięci Lichtarz trzymaiący, od Henryka Deboli.

DĘBOROG Pień z rogami leleniemi.

DĘBSKI Marcin Prawdzic w Płockim Woie-

Woiewodztwie przez X. Stefana Nahaiuſa do iedności z Kościołem S. przyprowadzony, chcąc Kościoł BOGU fundować, zaniechał, y zachorował. Porwany przed Trybunał Boſki, y do taraſu ciemnego wtrącony, na prośbę ſędziwego, Kapłana wyprowadzony pytany był iakiey by był Wiary? Odpowiedział: Tak wierzę, iak mię Xiądz nauczył. Rzekł Sędzia: Ale cię tego Xiądz nie uczył, żeby ślubow BOGU raz uczynionych nie dochowywać. Proſił ſtrwożony o przewłokę czaſu, aż to wykona. Ozdrowiał, y Kościoł wyſtawił. *Annales Provinciæ Polonæ Soc: Jeſu.* 1595.

DECIUS po Polſku Dycz Familia Rzymſka, Herbu Koſy, a potym puł Orła białego, puł czerwonego, o 2. głowach; a tu w Polſzcze od Tęczyńſkich do Toporu przyięci.

DŁUGOSZ Jan Herbu Wieniawa z Niedzielſka, Staroſty Brzeźnickiego y NowomieyſkiegoJana Długoſza, wielkiego Rycerza, Syn, Kanonik Krakowſki w 17. Leciech na Dworze Biſkupa Krakowſkiego Zbig. Oleśnickiego Kardyn. Dworu Dyſpozytor. *Monimenta*, Prawa,

Prowenta Biſkupow Krakowſkich zaniedbane, porządkiem ſkonnotował, y owſzem całey Diecezyi *librum Beneficiorum cum ſciendis* zebrał w iedno dzieło, Wiele Bogu na chwałę poſundował. Reparował na Skałce Paulinow. Poſłował do Eugeniuſza y Mikołaia V. Papieżow. Elżbietę Krolewnę Kazimierzowi Krolowi z Wrocławia, y S. Kapiſtrana ſprowadził. Ziemię Swiętą zwiedził, Podiął ſię inſtytucyi Krolewiczow: iako to S. Kazimierza. Otrzymawſzy nominacyą na Arcybiſkupſtwo Lwowſkie, umarł R. 1680. 29. Maja na Skałce pochowany. Napiſał Kroniki z ſtarodawnych Monimentow Autentycznych przy Kościołach y Klaſztorach. W podeſzłym wieku dla Ruſkich Dzieiopiſow Ruſkiego nauczył ſię ięzyka. Michał Erneſt Długoſz napiſał Panegyryk Janowi III. po Wiedeńſkiey. *Auguſtum Viennenſe veni, vidi, vici.*

NB. Gdy kogo na śmierć prowadzą, tedy podług dawnych przywileiow Kapeluſzem Kardynalſkim pokrywſzy go, uwolniony bywa od śmierci. Dobenekowie w Pruſiech tym ſię Herbem Kapeluſza pieczętuią.

PODKOWA Dołęga z ſtrzałą żołnierzowi Dołędze Pobogowi dana.

PODKOWA w tych ieſt Herbach. *Belina, Białynia, Białoſkorſki, Bratkowſki, Bożawola, Dąbrowa, Dołęga, Krzywda, Jaſtrzembiec, Łada, Łubicz, Łzawa, Nieżgoda, Podkowa z Kluczem poprzecz, Pobog, Prus 3tio, Puchała. Rudnica, Szeptycki, Tępa podkowa, Zagłoba, Zataiony Mieſiąc, Zdań.* Doliwa Herb 3. roże na drodze białey. Wincentemu Kotowi Doliwczykowi Arcyb: Gnieźnieńſkiemu Felix Antypapa na Concilium Bazileen: dał Kapeluſz Kardynalſki pierwſzemu: na co Klemens Janicius:

Hunc nova Cardineô texit fortuna galerô,
Sarmatico nulli, quod dedit antè, viro.

Ale było wprzod 2. Kardynałow Mateuſz y Alexander Xiąże Mazowiecki. Tenże Arcybiſkup z Winnic ſwoich w Niejowie rozrodzonych 4. beczki Wina do Katedry Gnieźnieńſkiey naznaczył.

DOLSKI KNIAZ Herbu Kościeſza z pułkrzyżem, tylko w Litwie kwitneli. Jan Karol w łeciech 22. zoſtał Podkom. Pińſkim, w 17. chorągiew przyiął, Oyca utracił w leciech 7. Fortunę obiął w 13. roku za przyznaniem lat od Krola Jana

Jana Kazimierza. Po Kraiectwie, po Podczaſtwie Litewſkim Laſkę Nadworną, potym Wielką Litewſką wziął. Miał za ſobą 2do voto Wdowę Woiewodzinę Bełzką Wiſzniewiecką *de Domo* Chodoreńſką Podkomorz: Litew. W dzień wNiebowzięcia N.P. dano mu znąć pod czas ſtołu, że pod Pałac iego przyſzedł żwierz iakiś niewidany, chciał nań puścić ſię z Myśliſtwem, lecz Żona Marſzałkowa nie daia. Myśliwi rzucili ſię: żwierz w obrotach to liſem to wilkiem prezentował ſię, w padł na bagna w trzcinę: głoſem ludzkim zawołało płaczliwe to ſtraſzydło, że nie ſam Marſzałek w to Swięto na łowy wyiechał, *Bielſki w Kazaniach.*

Alexander DOMARADZKI Herbu Gryff pod Wiedniem z moſtu Strygońſkiego w Dunay wpadſzy, wypływaiąc na koniu dzielnym w oczach Jana III. Krola 3. Turkow ściął, Chorążym pod tymże znakiem uczyniony. Piſzą ſię Cedro *Vide Cedro.*

M. Andronik Ceſarz Konſtantynopolitańſki Jelenie wielkie rogi przed Pałacem ſwoim zawieſić kazał.

DOLSKA *Beata Kſiężniczka* idąc za mąż w Dubnie za Kniażia Sołomereckiego

go Kosztem Konstantego Bazylego Xiążęcia Ostrogskiego, gdy nad spodziewanie gmin Tatarow wielki pod Dubno przypadł, a wszyscy rzucili się do broni; ona stroy weselny zrzuciwszy, prochem działo nabiła, z wieży w Namiot Hana trafiła, obaliła, y do odstąpienia od Dubna przymusiła. *Jańczyński in M. SS.*

DONHOFF Arragończyk Kawaler Weronę Krolową Arragońską z Hiszpanami batalią przegraiącą, y na pożarcie Dzikow do pnia w lesie przywiązaną, uciąwszy Łeb Dzikowi, uwolnił, y wziął za żonę. *Nolimbergus in Symbolis Portugalliæ & Arragoniæ Regum*: Krolem uczyniony zbił Hiszpanow.

Ale to pewnieysza że *Crocus* Krol Czeski maiąc 3. Corki Kassę, Tetkę, Libussę, gdy Biwog na Łowach Dzikowi Łeb uciął y im trzem prezentował, za Herb mu dały, y Kassa siebie mu w Małżeństwo Roku 722. Trzy linie z tey Kassy wyszły w Czechach, mowi Paprocki: Swinią głową uzbroionych, to Lwa, to zaiąca przydaiących do tegoż Herbu. Ich do innych Kraiow weszli Potomkowie: iako to do Anglii, Misnii, Frankonii, zkąd był Alexander II. PP. tegoż Herbu zażywaiący. W tey Frankonii był Pałac nad Mozą rzeką Dönhoff. Z tąd do Inflant Dönhoffowie wyniesli się, potym do Polski.

DONHOFF Kasper Woiewoda Sieradzki do Ferdynanda III. Cesarża po Cecylią Poseł, od Cesarza otrzymał na siebie y Sukcessorow *titulum Principis S. R. Imperii*: Leży w Częstochowie.

DONHOFF Alexander Opat Jędrzeiowski Kamienieckim y Łuckim Biskupstwami wzgardził, mowiąc: *Ego Pane pauperum victito.*

DONHOFF Jerzy Albrycht w Rzymie wielki Teolog Biskup Przemyski Kanclerż W.K. od wymowy Polski Chryzostom zwany. Nuncyuszowi Innocentego XI. nagle wezwany, ślicznym Łacińskim odpowiedział stylem od Tronu Iana III. On kazał na pogrzebie Jabłonowskiey Hetmanowy. Był potym Biskupem Krakowskim, ale krotko barzo.

DONHOFF Władysław Woiewoda Pomorski pod Strygoniem R. 1683. od Turczyna ścięty. Głowa do Konstantynopola odesłana. Syn iego Woiewoda Połocki. Stanisław Hetman Polny Litt.

DONHOFF Jan Kazimierz wielkiey człowiek nauki, Opat Mogilnicki, Chorągiew

giew Mahometa samego do Rzymu po Wiedeńskiey zawiozł, za to uczyniony Biskupem Cezenackim, y Kardynałem *tituli S. Joannis ante Portam Latinam.* Jan Kazimierz Krol Polski do Chrztu go trzymał.

DOREGOWSKI w Choynicach na wieżą młodo wyszedłszy, gdy po rynie poskakował, pośliznela mu się noga: lecąc, oburęcz się uchwycił, wołał, ludzie pierzyn naniesli, na te się spuścił bez szwanku. Został potym Zakonnikiem S. Franciszka.

DAWGIAŁO Herbu Zagora w Litwie. Gdy Jan Hawnutowicz wiele dokazywał mężnie przeciw Swidrygełłowi, za Zygmunta Xiążęcia Litewskiego, nazwany iest po Litewsku Dowgalis, to iest siłomożny, ztąd cała Familia Dowgiałow.

DROGOMIR 3. Nogi zbroyne wraz spoione na Psim polu. Drogomir Rycerz miał 5. Synow 2. zabito, trzem nogi ucięto, y tak Krolowi prezentowano, za co za Herb im dano. *Paprocki, Okolski, Bielski. Petrasancta* świadczy, że Krolowie Insuły Mannii tym się zaszczycali Herbem, y inni Insulanie do Anglii należący, według Kamdbena *in Anglia.*

DRUCK Herb 4. miesiące na nowiu do

do siebie rogami obrocone, a w pośrodku ich Miecz czyli Krzyż, na hełmie Mitra y strusie piora: Xiążęta Druccy idą od Romana Xiążęcia Włodzimirskiego y Halickiego, ktory na 5. Synow Xięstwo podzielił: na Mścisława, Daniela, Wasilka, Włodzimierza y Michała: ten ostatni pisał się Xiążęciem Druckim. Od tych Xiążąt Druckich rozmnożone Potomstwo, od Dobr pobrali nazwiska: Sokolińscy od Sokolni, Horscy na Horach &c.

DRUZBICKI Kasper z Drużbice od Piotrkowa 2. mile, Herbu Nałęcz Syn Piotra y Elżbiety Obiezierskiey. Urodził się R. 1590. 6. *Januarii*: Dziecięciem utonął, pod wodą był godzin kilka zdrow. W Poznaniu uczył się czysty ten Anioł w całym życiu. Z Niewiastami muszą gadać, szpilkami się kłoł. Jezuitą został w Krakowie R. 1609. 14. *Augusti.* W cierpliwości y milczeniu bardzo się ćwiczył. Co dzień kwadrans o śmierci mislił. 5. razy N. Sakrament odwiedzał na dzień. Raz pod czas Mszy S. w Serafina postaci widział P. Chrystusa Ukrzyżowanego. Matki N. prosząc o potwierdzenie w łasce Bożey, od niey usłyszał 18. Stycznia: *Dam ci tę łaskę,* ale

ale muſiſz dnia Oczyſzczenia mego poczekać. Jakoż w dzień Oczyſzczenia głos z Nayświętſzego Sakramentu uſłyſzał: *Potwierdzam cię w łaſce moiey,* Nazaiutrz na Mſzy S. za to dziękuiąc przed introitem od Boga ſłyſzał: *Dziś na Mſzy tey dam ci znak potwierdzenia* w łaſce moiey. W krotce po Mſzy tey takie uczuł obrzydzenie grzechow, że w piekło ſkoczyć gotow był. Na co głos ſłyſzał: *Przeſtań ieśli możeſz y ieśli z Ciebie ſą przeſtań od tych affektow.* Od żalu y miłości nie mogł ſię utrzymać.

Adam Lucens z Zakonu za fortę wyglądał, X. Drużbicki go utrzymywał Diſcypliny zań czyniąc, y utrzymał w Zakonie. w krotce umarſzy o puł nocy gdy zań 5. Diſcyplin X. Drużbicki uczynił, (gdyż obiecywał ſię modlić konaiącemu) Anioł rzekł do niego: O to iuż uwolniony od mąk wychodzi. Co dzień za Duſze 2. Diſcypliny czynił, dla tego u drzwi do niego kołatały nieraz. A potym wſzyſtkie zaſługi modlitwy poſty &c. ſwoie im przekazał. Na rożne Swięta po kilka tyſięcy Aktow BOGU oddawał. W Ewangelii owey z gorą-

cością mowioney niby przyimuiąc Jezuſa do ſiebie: *Quotquot autem receperunt eum, dedit eis poteſtatem Filios DEJ fieri,* uſłyſzał: Ześ mię przyiął, przyimę y ia ciebie y nigdy nieopuſzczę. X. Jakubowi Lichańſkiemu poufale wſzyſtko obiawiał. Na Collegium ktorego patrząc niedoſtatek, do P. JEZUSA Ukrzyżowanego udawał ſię: *Oto z rąk twoich pokarmu wygladaią:* y zawſze do Forty przyniesiono iaką iałmużnę. Nowicyatu niedoſtatek widząc w Krakowie, u Chryſtuſa Ukrzyżowanego uproſił, że Młodzian na drodze nie znaiomy w złocie ſummę mu dał. Prowincyałem obieżdżaiąc Kollegia, kroki Bogu ofiarował, Obywatelow od powietrza, głodu, gradu, ognia, aby BOG uwolnił, proſił. W Kościołach, przeieżdżaiąc, ſercem adoracyą N. Hoſtyi oddawał. Był Kaznodzieią Trybunalſkim. *Po* Kazaniu dyſciplinę czynił. Miał Ducha Prorockiego. Co dzień 12 Dyſciplin czynił, z rana naywiekſzą, *366.* razy ſię zacinaiąc dla JEZUSA y MARYI. Na urodziwe nie patrzył, y na żadne rzeczy piękne, y ciekawe, tylko na ſzpetne: rzeczy pachnących unikał, a na cuchnące okazye ſię narażał. Przed iedzeniem piołunem

ięzyk napuſzczał. Zelaznym głowę grzebieniem czeſał, na twardym ſypiaiąc czym: Długo na iedney nodze ſtawał. golenie, pierſi, żywot, rozgami ſmagał, w trzewikach kamyki noſił. Na końcu roku zacinał ſię 365. razy. grzebieniem żelaznym ſię ſzarpał razy 225. że tyle kości w ciele ludzkim. W Zapuſty, w dni Krzyżowe, w wielki Piątek cudnym był tyranem na ſiebie. Rany Chryſtuſowe 6466. rachowane, Dyſcypliną teyże liczby ſzanował. Wrzod ſwoy na boku niebeśpieczny, rozgą dobrze ciąwſzy. uzdrowił. Raz na Mſzy obrociwſzy ſię widział Kościoł pełny ięzykow, iak włocznia, iak dzida, iak miecze, iak puginały, węże. Wyrzekł ſię ſławy przez ślub przy Przełożonym: za bydle y niewolnika Zakonowi ſię podaiąc. W ſtarym wieku pſem ſię zgniłym nazywał. Matkę N. obrał ſobie za Dziedziczkę. Imieniem iey ciało ſobie piętnował. Z komory wychodząc Obraz iey całował. Trzy razy ſię na dzień do śmierci gotował. Co mieſiąc ſpowiedz czynił. W chorobie, iak sfolgowała, rozgami ſmagał ſię. Lat maiąc 71. R. 1662. 2. Kwietnia umarł. Ciało w lat 4. oprocz głowy całe znale-

znaleziono, y ięzyk cały. 28. Xiąg napiſał: to cud, że żadnych Autorow nie zażywał: a kiedy Piſmo, albo text z Autora iakiego cytował, nigdy do niego nie zayźrzał. a ſłowo w ſłowo napiſał. Nigdy nic w piſaniu ſwym nie limował. Dwa razy do Rzymu Prokuratorem ieździł. Dwa razy Elektorem. Zycie iego piſał X. Daniel Pawłowſki. Cuda czyni.

DRYA Herb ſą 3. kamienie drogie żołte między dwiema liniami. Bierże początek od Mutina Zołnierza z Burgundii, z tąd Mutinę ten Herb zowią. NB. S. Bernarda Klarawalleńſkiego Herb zwał ſię *Gaudium*, to ieſt dwie linie ukośne ſzachownicy, pola zaś białe y czerwone.

DUNIN. Bolesław Krzywouſt Monarcha Polſki Piotra Dunina z Danii, Herbu Łabęć, na ſławę ſwych zwycięſtw do Polſki przychodnia, uczynił Hrabią na Skrzynnie. Ociec iego Gwilhelm Podſkarbim był w Danii, w tym zabity Henryk Krol Duńſki od Brata, y tron porwany. Gwilhelm Piotra Syna w Polſzcze przeſtrzegł o ſkarbach. Więc za radą Piotra Krzywouſt Krol poſzedł do Danii, Tyrana zrzucił, dopomogł do elekcyi

 Kro-

Krola, a Gwilhelma do Polſki tu Swięto-ſławem nazwanego ſprowadził. Z tych ſkarbow Piotr Dunin Kościołow wyſtawił 77. iako świadczy *Cromer. Bielſki* ie wylicza: w Krakowie S. Jana y S. Andrzeia, na Zwierzyńcu Salwatora albo Transfigurationis; tamże S Marcina y S. Michała. Na Kazimierzu pod Krakowem S. Wawrzyńca z drzewa. W Strzelnie, Chełmie, w Łęczycy, w Kłobucku, w Skrzynnie, w Zarnowie, w Paięcznie w Ziemi Sieradzkiey, w Rudzie, w Siewierze, w Chełmicy, w Wierczycowie, w Kiiach, na Tyńcu, w Chlewiſkach, w Opatowie, w Kościelcu Kujawſkim, w Kaliſzu u S. Wawrzyńca, w Czerwieńſku z Opactwem, w Kazimierzu w Wielkieypolſzcze, w Mſtowie, w Kanime: gdzie też na cmentarzu u Fary poſtawił ſłup wielki Kamienny, puł drogi tam naznaczaiąc z Kaliſza do Kruſzwicy, bo był Kaliſkim y Kruſzwickim Staroſtą: w Nyſie, w Chotlewie, w Rabinie, w Czerwonym Kościele, w Ławinie Zakonnikom, y u Fary; w Leżowie przed Krobią S Idziego: w Wrocławiu Kościoł y Klaſztor Premonſtratenſow pod tytułem S. Wincentego: gdzie on, żona Marya, y Synowie leżą. Z Fa-

Z Familii iego tyle Domow liczy Polſka, ile Kościołow wyſtawił, co mu obiecała N. Matka. Był y Staroſtą Wrocławſkim. Miał tenże reſpekt y u Władyſława Syna wyzutego z Państwa z ktorym na polowaniu za Zwierzem ſię ſami dway zaciekłſzy, y tam o chlebie y wodzie wieczerzaiąc, gdy Władyſław Piotra tknął żartem, on Xiążęciu wyrzucił Kryſtyny żony iego z Dobieſzem nieiakim konfidencyą. O czym dowiedziawſzy ſię Kryſtyna, Duninowi ſprawuiącemu weſele w Wrocławiu Corce ſwoiey z Jaxą Xiążęciem Serbſkim, Graffowi od Dobieſza porwanemu, y do ſiebie przyprowadzonemu ięzyk urznąć kazała, y oczy wyłupić: co oboie Matka N. mu przywrociła, y żył po tym lat 5. Obraz ten w ſtarym Skrzynnym ieſt cudowny. *Nicolaus Henel. Breslographiæ fol.* 78. świadczy że Marya żona iego we Wrocławiu Kościoł fondowała na Piaſku y Klaſztor *Canonicis Regularibus Lateranenſibus*, iako wyraża napis:

Has Mater veniæ tibi do Maria, Mariæ,
Has offert ædes Sventoslaus Ulaſcides.

Podobno to był Syn ich ten Swiętoſław. *Łowiewſki.* Familianci tego Domu

mu tak ſię kochali, iż każdy Dunin co rok złoty ieden do ſkarbu ſkładali, aby tą ſkładką przez iaką przygodę upadłego mogli poratować. *Paprocki.* Tenże świadczy że mało co przed nim, Duninow *Rzeſzotkami* zwano, iż pieniędzy rzeſzotem odmierzywſzy nie rachuiąc pożyczali, y tak odbierali. Piotrow naywięcey w tym Domu.

DZIAŁOZA ieſt rog ieleni y ſkrzydło Sępie od Bolesława Krzywouſta Działoſzy Rycerzowi nadane, że Jeleniowi rog, Sępowi ſkrzydło na łowach w oczach Krola tego urwał. *BielſkiPaprocki.*

DZIAŁYNSK Zygmunt Działyńſki HerbuOgończyk fondowałKalwaryą mierzoną według Jerozolimſkiey w Pakości u OO. Reformatow. Zaſuwę Obrazu Częſtochowſkiego ſrebrną całą dał.

DZIERSZKO czyli DZIERZEK Krzyſztof Herbu Nieczuia, ze ſzkoł zaraz od Zygmunta Auguſta do Porty poſłował, tam lat 6. bawiąc Arabſkiego Piſma nauczył ſię y Tureckiego ięzyka, oraz od Cudzoziemſkich Rezydentow po Francuſku, Włoſku, Niemiecku: namawiany aby ſię pobiſurmanił y gwałtem przymuſzany nie uczynił tego. Poſłował

wał od Krola Stefana do Moſkwy. *ſeriò* na grube traktowania odpowiadał. Peregrynował do Jerozolimy.

O Mikołaiu DZIERZGOWSKIM Herbu Jaſtrzembiec Arcyb. Gnieźnieńſkim napiſał *Janicius*:

Largus eras inopi, nec certè injurius ulli.

DZIULI Trzy Węże. y Dzwonki 3. iak u iaſtrzembia. czyſis Herb na Grobie w Kamiencu.

E.

ELZANOWSKI Herb ieſt Białogłowa po pierſi z włoſami w tył puſzczonemi, z noſem ſępowym długim, czyli orlim: w Hełmie dwie trąby myśliwę. *M. S. o Familiach Pruſkich.*

Sebaſtyan de FALKENSTEIN Rycerz (z Niemiec do Prus Familia przenieſiona) w okazyi z Turkami maiąc worek podrzucony rzekł: *Milites non hic quærimus aurum aut divitias, ſed virtutis præmium, & gloriam militarem. M. S. de Familiis Pruſſicis.*

F.

FIRLEY Herbu Lewart. Oſtaſi Stolnik Krakowſki po Niemiecku (ięzyk na Dworze Niemiecki był w tedy) Firlejer. Od Jana Firleja Potomkowię idący od Dobr

Dobr nazwiſka pobrali iako to Broniowſcy, Menkuſzewſcy.

Jan FIRLEY Woiewoda Krakowſki Marſzałek W K. uczył ſię w Lipſku y Luteryą zaraził tam ſłuchaiąc Marcina Lutra, był w Padwi, y Paleſtynie, y Poſtem do Karola V. Ceſarza na Seym Wormacki. Na koronacyi Walezyuſza; że *Articulum Confœderationis de Fide* Krol nie chciał podpiſać, z Koroną z Kościoła wyſzedł był. Umarł tegoż roku *Anno* 1547. *in Auguſto*, w Kocku pochowany w Kalwińſkiey Sekcie. Dzieci iego nie zheretyczały, oprocz Andrzeia Kaſztelana Radomſkiego Syna iego. Barbara Corka u S. Barbary w czyſtości, y dla BOGA ſzczodrobliwości, w nabożeńſtwie lat 50. żyła y tam leży: a 2. Sioſtry iey Benedyktynkami w Chełmnie.

Henryk FIRLEY, od Henryka Wal. do Chrztu S. trzymany to wziął imie. Arcybiſkup Gnieźnieńſki w Gracu y Rzymie dobrze nauczony nie długie ſobie ſiedzenie na tey Katedrze wywrożył, dla tego Grob ſobie zaraz Marmurowy tam wyſtawił, trunnę z ſobą ołowianą woził na nię patrząc, Infułę do Archikatedry 16000. taxowaną ſprawił, ſtatuę ſrebrną do

do S. Barnaby Apoſtoła: W Kollegiacie Łowickiey Reliquie S. Bennona dane ſobie od Xiążęcia Brabancyi y Ciało S. Wiktoryi Panny z Rzymu tam złożył. Był to Syn Woiewody Krakowſkiego Marſzałka W. K. Kalwina, ale od Matki Mniſzchowny po Katolicku wychowany.

Mikołay Woiewoda Krakow: FIRLEY, wielki Człowiek, wielki Peregrynant, od Klemenſa VIII. dyſtyngwowany w liście: *Diligimus te & plurimi facimus virtutes tuas*. Krol Hiſzpański Hrabią go czynił, ale nie przyiął. *Okolſki*. Mikołay Woiewoda Sędomirſki, w Niemczech, Anglii, Hiſzpanii, Francyi let 12. bawił; Filozofii Matematyki, Jurisprudencyi pełen. *Civilis Prudentiæ Phoenix* nazwany od Potockiego.

FIRLEY Jan Podſkarbi W. K. Syn Jana Woiewody Krakowſkiego Marſzałka W. K. Kalwina, Katolik z Rzymu powrocił: Sprofanowane Kościoły w Dąbrowicy Janowcu, Lewartowie, Kocku, Markaiżowie Katolikom oddał, nadał, ozdobił. Swoie zahartował Dobra, aby Woyſku zapłacił nie płatnemu: *Fideliſſimus ærarii præfectus*, mowi P. Potocki.

FIRLEY Staniſław Kaſztelan Lubelſki,

ſki, Bratu to puściwſzy Krzeſło był Proboſczem Czemiernieckim. chodząc koło Duſz pracowicie, żadnych Pretextu nie przyimował.

Jan FIRLEY Kaſztelan Sanocki miał 4. Corki, iako to Radecką Chorążynę Bełzką: Scipionową Starościnę Lidzką, y Jakoba Firleia oſtatniego zmarłego R. 1730,

FOGELVEDER ieſt Herb Pas Rycerſki o 14. gwiazdach złotych po ſobie.

Radzimińſki Franciſzek Frąckiem po Mazowiecku zwany, dał okazyą że Frąckiewiczow Dom w Litwie uroſł, Herbu Brodzic.

FREDROWIE od Roku 966. pod imieniem Mierżbow kwitnęli. Klemens Mierżb za Mieczyſława Chrześcianin: Wieś założył bliſko Czerwieńſka *Bończa* od ſwego Herbu, zkąd Bonieccy.

FREDROW imienia Autor Dobieſław Mierżb Kazimierża W.K.P. Marſzałek. Gdy z Niemcem poiedynkiem harcował, pokonałgo aż wołał: *Frydher*, z tąd Fredro. *Glinka w Zwierzyńcu Jednorożcow*.

FREDRO Alexander Biſkup Przemyſki na Katedrę więcey niż 2. kroć ſtotyſięcy wyſypał, obaloną znowu zreparo-

parował: Na Kościoł P. Maryi w Jarosławiu na blachę dał 100000, Na Paulinow Brzozowſkich więcey niż 100000. Seminarya poſondował, y Kalwaryą, na co 30000. łożył.

FORGACZ Węgrzyn gdy Karola Sicilyſkiego od Węgrow Koronowanego na łożku obciął był, na pamiątkę tego, ktorykolwiek z Forgaczow na Pokoie Krolewſkie wchodził, Miecz goły zawſze przed Krolem trzymano, poki nie wyſzedł. *Nieſiecki.*

G.

GAMRAT Piotr *Sulima* z Gamratow od Roku 1413. w Polſzcze kwitnących (lubo mu tey zacności y procedencyi z tych Gamratow uwlekaią) Arcybiſkup Gnieźnieńſki y Krakowſki Biſkup, z Plebanii Wiſkowſkiey, z Biſkupſtwa Kamienieckiego y Przemyſkiego. Zyczył ſobie Pieczęci Mnieyſzey Koronney wakuiącey, y gdy wſzedł do Senatu: Marſzałek *antiquo more* Kanclerſtwo oddaiący y ogłaſzaiący *ironicè* do niego ſię obrociwſzy, rzecze: *Tobie tedy Mości Xięże Biſkupie*: tym czaſem pauzę uczynił, Gamrat porwał ſię: świadomy ironii Zygmunt I. Krol rzekł. *Siedźcie Mości*

ści Xięże Biskupie, nie wam to mowią. Zatym Jana Choińskiego Marszałek Podkanclerzym ogłosił. Że Arcybisk: Gnieżnieńskie z Krakowskim Biskupstwem trzymał, Paweł III. dyspensował za staraniem Krolowy Bony. Dwa wozy za nim chodziły z odzieżą y kożuchami: sto ubogich codzień żywił. Na Nieszporne godziny w Wilią Swięta ktoregoś wybieraiącemu się, stanął w oczach Kurosz Szlachcić, dawnych swowoli iego Kompan, (ktory iż zabił Bluźniercę Matki N. po długim życiu konaiącemu Matka N, pokazała się, y obroniła) Zniknął z oczu powiedziawszy że za miesięcy 6. umrze. Nikogo do siebie Arcybiskup niepuścił, y umarł w sześć miesięcy R. 1545. Pochowany w Kaplicy Archikatedralney od Krolowy Bony iemu wymurowaney. *Lubieński Monita. Damalewicz in Archiep.*

GASTOŁD Dom wielki y sławny Herbu Abdank w Litwie. Po ostatnim Stanisławie Woiewodzie Trockim bezdzietnym, Barbara Radziwiłowna Augusta I. Zona.

GEBICKI Wawrzyniec Herbu Nałęcz, pod czas Chocimskiey za Krola Zygmunta

gmunta III. po całey Polszcze Supplikacye nakazał: gdy po gorącey modlitwie oknem z Pałacu Skierniewskiego poyźrzał, widział Matkę N. na niepełnym Xiężycu stoiącą. Jak widział, tak odmalować kazał obraz N. Panny, w Kaplicy Pałacu Skierniewskiego złożony. Synowie sześć mali Jana Gębickiego Brata Prymasowskiego Podczaszego Poznańskiego, Krolowi Stefanowi ścieląc się do nog na Gdańszczan idącemn, usłyszeli: *Nobili è vite gloriosum vinum sperandnm. Temborski Fascia.* Byli Senatorami, trzech Biskupami oprocz iednego młodo zmarłego.

GEDROYC Herbu *Poray* w Litwie, daley biorąc, idą od Juliana Dorszprunga, bliżey od Galigina Xiążęcia W. X. Litewskiego, ktorego Syn Romand, czyli Trabus spłodził Gedrusa (z Zmudzkiego u Stryikowskiego słońce) Gedrusa Potomkowie Gedroyiciami nazwani. Z tych Xiążąt Gedroyciow idzie Błogosławiony Michał Gedroyc *Ord. Canonicorum S. Mariæ de Metro, Fratrum de Pœnitentia. BB. Martyrum*: Jednę nogę z bolu od dziecińśtwa maiąc odciętą, kul zażywał w całym życiu. W Bystrzycy w Litwie wstą-

wstąpił do tych Kanonikow; z tąd z Generałem do Krakowskiego Nowiciatu poiechał: gdzie uprosił u Generała y Kapituły wieczne w Krakowie mieszkanie. Pościł o iarzynie y wodzie, albo ciękuszu. Uczyniony Zakrystyanem, do Krucifixa się modląc usłyszał: *Esto patiens usq; ad mortem, & accipies coronam gloriæ: Pruszcz.* Teraz ten Krucifix w Wielkim Ołtarzu. Umarł R. 1485. leży u S. Marka na Ulicy Sławkowskiey. W lat 46. Mikołay Proboszcz Brzeski widział ciało iego nie zkażone; potym się rozsypało. Pochowany przy Zakrystyi w Grobie nowym, cudem zbudowanym. Trunnę iego w Zakrystyi chowaią, ktorą skrobią dla chorych. R. 1624 *Sublewacya* Kości iego była przez X. Oborskiego Suffragana Krakowskiego, w Srebrney wanience wielkiey w murze znalezionych, ktore on pieczęcią utwierdził, y na uczciwym mieyscu złożył. *Histor. Dom. Profess. Crac. Soc. JESU* 1624. Jest ieszcze ten Dom w Litwie.

GERALT nieiaki opieraiąc się namowom do Wiary za Mieczysława, w Rzymie będąc ią przyiął y za Herb Krzyż Kawalerski od Papieża, a dawny swoy Herb

Herb Bażanta, czyli Cietrzewia, według Okolskiego na helm wyniosł. Herb ten nazwany od imienia iego Geralt, y Osmorog od ośmiu rogow.

B. Mikołay Proboszcz w Konwencie S. Iustyny w Padwie *Ordinis S. Benedicti*; zgodnie miany za Prusaka, Herbu Gissa, *aliàs* Lwa nad trzema rzekami. Do Rzymu pielgrzymuiąc, wziął habit w Padwie u S. Justyny. Po Profesyi pod zakrystyanem będąc, gdy wielki Obraz stroił, głos usłyszał od Pana JEZUSA ktory mu się ukazał: *Mikołaiu podz za mną.* Poszedł za Ołtarz, y będąc w zachwyceniu, widział Niebieskie skrytości. *Na Mszy swoiey widział po konsekracyi Hostyi Dziecię JEZUSA.*

GISSA Fidemannus na Dworze Zygmunta I. y Zygmunta Augusta wielki człowiek od stylu, Xiąże Sekretarzow, potym Biskup Warmiński; ktory mawiał: *Immodicus libertatis usus, servitutis occasio est. M. S. de Familiis Prussiæ.*

GISZOWIE z Giszowic pod Lublinem, a dawniey Słodzcy od słodkiego gaiu.

GLAZNOCKI Herbu Prus 3*tio* ale bez Złotogolęczyka nad Koroną, ktory zrzu-

zrzucili za zabicie S. Stanisława Biskupa Krakowskiego. *M. S. Załuściana o Familiach Pruskich.*

GLAUBICZ iest Ryba żołta na kształt karasia. *Petrasancta in Tesser. Cap. 3.* powiada, że Wodzowie Kartagińscy Rybę pod Koroną w Herbie nosili, podobno znacząc, że byli *Panami* Morża.

GLINSCY Xiażętowie z Siewierza z Glińska czyli Hlińska Miasta, po wziętey tey *Prowincyi* do Litwy przenieśieni. Z tych sławny Michał Gliński Marszałek Nadw: Litewski lat 12. w Niemieckich Obozach służył, wszystkich ięzykow w Europie się nauczył. Z wyniosłey fantazyi u Krola Zygmunta źle notowany, y z Kolligacyi z Xiążętami Ruskiemi, y z Fortuny. Zbił Tatarow pod Kleckiem w Litwie 10. tysięcy, a potym więcey. Nadęty wiktoryą *Panami* Litewskiemi posponował. O ambicyą, Tronu u Zygmunta w podeyrzeniu będąc, przez Władysława Krola Węgierskiego y Czeskiego przeprasząl go, lecz nic nie wskurał. Zaczym z Moskwą do Litwy wpadł, y Zabrzezińskiego Woiewodę Trockiego udawacza swego do Tronu zabił w nocy. Z Fortun wyzuty, y wygnany

gnany do Moskwy; przecięż Krola Zygmunta przeprosił, ale przez *Panow* nie nawiśnych Car przestrzeżony, że go miał Gliński opuścić; w kaydanach umarł. *Starowolski; Cromerus.*

GŁOWA TRUPIA Herb, na wierzchu iey szabla.

GNIEWOSZ Mikołay Herbu Rawicz z Olexowa Starosta Radomski przez lat 30. Rotmistrz: pod Chocimem taką miał paradną Chorągiew, że Władysław Krolewicz ią sobie uprosił. Na Zborowskiey Krol Jan Kazimierz *SALVATOREM* go swoim nazwał, co mu y Seymik Opatowski R. 1650. przyznał.

GNINSKI Jan Herbu Trach *Podkanclerzy* K. z *Posłami* będąc w *Paryżu* po Ludowikę Maryą Gonzagę, Władysława IV. Małżonkę, na dzielnym koniu klęknął przed Krolową. Kommissiami, Deputactwem, wsławiony, *Podskarbim* był Nadwornym, Woiewodą Chełmińskim, darował Rzeczypospolitey 100. tysięcy. Był Legatem do Danii, Szwecyi. Brandeburskiey Marchii, do Brunświka, do Moskwy, do Machometa IV. do Hana Tatarskiego z pod Zborowa. Na Seymie y Trybunale Marszałkował,

wielki Statysta. Owdowiawszy Xiądz y Podkanclerży K. Jan Chryzostom Syn iego Biskup Kamieniecki z piękną Mową (wydrukowaną) Pieczęć Mnieyszą Krolowi Janowi III. oddawał.

GNOINSKI Herbu Warnia, pisali się *olim* Nosalami według Paprockiego. Lenard Gnoiński Rotmistrż sławny, w szykowaniu Woyska nieskomparowany, zginął pod Mocharzem w Węgrzech za Krola Ludwika przeciw Solimanowi. Głowa iego do Konstantynopola zaniesiona. *Bielski*, Przecław zaś Stolnik Ludwika Krola, wzięty na woynie dopiero wspomnianey do Carogrodu z drugiemi, gdy śpiewał nabożnie w więzieniu, od słyszącego Baszy odniesiony Cesarzowi, stawiony przed nim, pytany: *Z kąd by w niewoli taka im wesołość przypadła*. Odpowieda Gnoiński: *Z ręku, prawi, Boskich tak szczęście, iako nie szczęście nasze, rownym umysłem, to iest, mile przyimuiemy: y cokolwiek on o nas postanowi, to za naylepsze sądziemy: śmierci się nie lękamy, bośmy iey w tak wielu kompaniach iako żołnierze szukali.* Ucieszony Cesarz uwolnił ich, y do Polski puścił. *Lorencowicz* w Kazaniach swoich

swoich na Niedzielę 3. *post Epiphaniam*.

GODZIEMBA Sosna o trzech gałęziach, a o dwuch odciętych. W hełmie Rycerz zbroyny takież drzewo trzymaiący. Początek herbu z tąd: że pod znakiem Sieciecha Woiewody Krakow: Rycerż Godziemba w Morawach naciераiąc na Morawczykow, gdy broń utracił, wyrwawszy sosnę, bronił się, ktoremu gdy dwie gałęzie Morawczyk odciął, zwalony z konia, y przed Sieciechem stawiony,, wziął ten herb Roku 1094. *Paprocki, Okolski*. Probus Cesarz żołnierzom swoim drzewa wyrywać kazał, y one w Rzymie sadzić na publicznym mieyscu: dopieroż w on las ieleni, sarn, y rozmaitego źwierza po tysiącu wpuściwszy, pospulstwu łowić dozwalał, co się komu podoba. *Vopiscus num.* 7.

GOLARCZEWSKI Maciey Herbu Topor Biskup Kuiawski z Oyca Sławnika Kasztel: Nakielskiego y Matki Małgorżaty wraz z 12. Bracią urodzony, po zmarłych po chrzcie sam żyiący, w Awenienie u Jana XXII. na Kuiawskie Biskupstwo poświęcony. Gdy w starości oślepł,

Synowcowi rezygnował. On Sektę Flagellantium wypędził.

GOŁĘBIOWSKI Michał Prawdzić, Jezuita, Mſſionarż. w Choynicach, na Wielki piątek gorącą każąc, głos y ſiły ſtracił, y życie na ambonie R. 1667.

GOLSKI Staniſław Woiewoda Ruſki ſterilis z Anną Potocką Kaſztelanką Kamieniecką. OO. Dominikanow w Czartkowie fundowali.

GOŁUCHOWSKI Abraham Leliwczyk Podkoniuſzy Litewſki Karmelitow w Kościelinie Fundator. Ubogich, y kalekow trzymał przy ſobie: z pod Bukowiny żołnierzow ſchorzałych ſuſtentował, ſummę dawſzy na Dobra.

GORKA Herbu Łodzia z Gorki miaſta na Pograniczu Szląſkim odpadłym od Polſki, Mikołay Hrabią ſię podpiſał na Przywileiu Miechowitow Roku ieſzcze 1287. Łukaſz Woiewoda Poznańſki (Łukaſzow wielu w tym Domu) Barbarę z Trechczyna Hrabiankę z Węgier ſprowadził dla Zygmunta I. K. P. y drugą po tey zmarłey Bonę Xiężniczkę Medyolańſką. W ten czas otrzymał *titulum Comitum de Gorka*, czyli też potym od Ceſarza, będąc Poſłem. Jak zoſtał Biſkupem

ſkupem Kuiawſkim, poſtanowił, aby w Katedrze świec zawſze gorżało 13. na pamiątkę 13. Apoſtołow. Łukaſz Hrabia z Gorki Woiewoda Poznańſki Heretyk, Gnieźnieńſki Staroſta w Samotulach, potym, w Korniku pochowany, bo w Katedrze Poznańſkiey Biſkup nie pozwolił. Zył z Oſtrogſką Xiężniczką bezdzietny. Jędrzey Kaſztelan Międzyrzecki od Reja w ſwoim Zwierżyńcu nazwany: *co do piękności Paryſem, co do ſerca Hektorem.* Staniſław Woiewoda Poznańſki od Bucholcera pochwalony: *Regni Poloniæ Senator graviſſimus, literarum ac Literatorum liberalis Mecænas.* Oſtatni to był tego Domu. Jędrzey Kaſztelan Miedzyrzycki, Łukaſz Woiewoda Poznańſki, y ten to ſam wſpomniany Woiewoda Pozn. *Acatholici* byli Synowie Jędrzeia Hrabi z Gorki Kaſztelana Poznańſkiego. Jeden z tych 3. Braci ſrebra Kościelne, Kielichy, y Pateny. z Kościoła Szamotulſkiego pſu ſwemu, na obrożę przerobić kazał; *Hiſtoria Collegii Poſnanienſis.* Pałac Gorkow Poznańſki, gdzie był Zbor Heretycki lat 30. doſtał ſię Pannom Bernardynkom. Turobin, y Szczebrzeſzyn ich był na Ruſi, a w nich Zbory. O GOR-

O GORNICKIM Łukaſzu Staroście Tykocińſkim Godnym y uczonym Człeku, Dworżaninie Zygmunta Auguſta, Oratorze y Pòécie Kochanowſki napiſał:

Orphœâ fingit Carmina digna Lyrà

GORSKICH 15. Domow rożnego Herbu.

Agnieſzka Sobocka Herbu Doliwa po GORYNSKIM Woiewodzie Mazowieckim y po Staniſławie Barzim Woiewodzie Krakowſkim Wdowa dla zacnych y ſierot Panienek Dom ſwoy ſzkołą Pobożności uczyniła, onemi Klaſztory Panieńſkie napełniała z niemi do ſtołu ſiadała, co mieſiąc Patronow rozdawała, Litanie do Wſzyſtkich Swiętych co dzień mawiała: z rana do południa przed wielkim Ołtarzem w Kościele trwała na Mſzach SS. Co piątek na Skałkę chodziła. Co dzień godzinę medytowała. Lubo na Kaplicę miała Indult, iednak choć w naycięższą zawieruchę ſzła do Kościoła mowiąc: *Na gody nie maſz niepogody*. Chorych nawiedzała y Szpitale: za Duſze ſię uſtawicznie modliła. Na ſkupienie gruntow koło S. Barbary dała 2000. Czerw: Złotych. Nim Jezuitom Kościoł oddała, z zacnemi go zamiatała. y poſadzkę ſzorowała: Martwiła Ciało na ziemi ſypiaiąc, dyſcyplinę czyniąc, noſząc paſki poſty odprawuiąc. Umarła R. 1613. 9. *Aprilis*. leży u S. Barbary. *P. Skarga. Annuæ* 1608. *Hiſtoria Domus Profeſs. Cracov.* 2680.

GOSIEWSCY Slepowrony, albo *Corvini* z Mazowſza do Litwy przenieſieni. Alexander Woiewoda Smoleńſki wielki Człowiek w Moſkwie y w Polſzcze. Fundator Kollegium Witebſkiego. Krzyſztof Syn iego Woiewoda Smoleńſki od Władyſława do Jana Kazimierza, do Ludwika XIII. Krola Francuſkiego Poſeł, gdzie miał piękną mowę, wydrukowaną. Wincenty drugi Syn Alexandra Podſkarbi W. Litewſki y Hetman Polny, wielki woiownik. Boguſław Goſiewſki Biſkup Smoleńſki.

GOŁAWSCY Herbu Nałęcz, przedtym ich Kiełbaſami zwano, iako to Wincentego Kiełbaſę Biſkupa Chełmińſkiego.

GOSLICKI Franciſzek Grzymała bez Rycerża w bramie Rotmiſtrż pod Pretſiczem y Herburtem w małey kwocie na Tatarow uderżył, z konia zbity, choć ſummę za ſię obiecował, rozſiekany: w krwi iego ſzable y ſzaty maczaiących, y po małym ka-

kawałku ciała biorących, iak by z tąd serca nabrać mieli. R. 1556. Mogiła tam stoi Goślickiego. *Paprocki, Starowolski.*

Z tegoż Domu y Herbu Marcin GOSLICKI, w Greckim ięzyku, w Teologii, Filozofii, Astronomii, Oratorii perfekt; po Kamienieckiey, Chełmskiey, Przemyślskiey Infule, Poznańskiey dostąpił, do Węgier, Niemiec, Saxonii, Szwecyi y Prus *legatus*, wielu Xiąg Autor, iako to ieszczę w Padwi wydał *de Optimo Senatore, de Optimo Cive*, Oracyą *pro Statu Sacerdotali* do Senatu w Warszawie.

GOSTKOWSKI w Kaszubach Herbu Drzewica *aliàs* Leliwy z Gwiazdą pod y nad miesiącem, a na hełmie rękę z mieczem zaniesioną z napisem: *Virtus mihi Numen & ensis, quem teneo. M. S. Załusc: de Famil: Pruss.*

GOSTOMSCY Nałęczowie z Gostomi, ale z Leżenic się pisali, bo iedney z Leżeńskiemi Dzielnicy. Dobrogost Gostomski Woiewoda Rawski R. 1583. Heretyk zelant, w Pałacu iego Zbor ich y zbior Panow, dokąd się hurmem schodzili. Nawrocony od trzeciey Zony Zofii Szczawińskiey, ale niedysponowany od Katolickich Kapłanow, choć chciał, bo

bo Synowie Heretycy niedopuścili. Ztey trzeciey żony była Elżbieta Łucya Gostomska, za Prokopa Sieniawskiego Marszałka W. K. wydana. Przed śmiercią Anioł się iey pokazał pytaiąc, czy na tamtym, czy na tym chce świecie cierpieć. *Tu obrała.* Rzekł iey, że mąż umrzeć, pociechy żadney mieć nie będziesz. Na Pogrzebie Matki swoiey w Pałacu Dominikanow, oprocz Mszy, ubogich do Spowiedzi świętey y Kommunii przygotowała, zniemi wraz Kommunikowała, po czerwonemu Złotemu dała. Tamże fundacyą uczyniła za Matkę. Xiążęcia Ostrogskiego Ianusza Kasztelana Krakowskiego wzgardziła Wdowa konkurrencyą. Pan ieden Heretyk gdy w 500. koni naiechał ią chcąc porwać za żonę, ona podczas traktamentu na szpetny dyskurs iego rzekła: *Ja nie baykę powiem, ale rzecz prawdziwą, na ktorą oczy moie patrzały. Jeden zuchwały wdowę gwałtem porwał, za co w Warszawie łeb mu ucięto.* Zatym porwała się od stołu, poszła do pokoiu, y polecíwszy się BOGU, strzelbę wzięła nabitą, y puginał ostry. Gość odiechał nie żegnaiąc, ze wstydem. Dwoch miała Jezui-

Jezuitow, y dwoch Swieckich Kapelanow. Od klęczenia kolana śię iey pokancerowały. Postanowiła nabożeństwo przed Nayświęt: Sakramentem w dzień y w nocy, przez puł roku godzinami klęcząc, pod czas Rokoszu za Zygmunta III. Zawsze płakała, ile razy o BOGU mowiła. Relikwie z sobą nośiła S. Konkordyi, Krucifix na łożku, a sama śiebie na ziemi kładła suknem postaney, Dyscyplinę kilakroć na tydzień czyniła. Piesek od kogoś iey był darowany: skoro ku niemu przywiązanie mieć poczeła, utopić sekretnie kazała. Spać idąc woskiem z świecy rostopionym ciało sobie kapała. Poniedziałki, Srzodę Piątki suchotami obchodziła. Służebnice ią strofowały, ganiły, dyscyplinowały, w gębę biły. W Chełmnie dwie Corki iey wstąpiły do Zakonu, z tąd włosy ich zawiozła do Częstochowy, y obrazy obydwoch srebrne odlewane, Trzecia Corka Anna y Syn Jarosz pomarli młodo. Zydow nie lubiła. W Ratnie Starostwie Chrześcianom im służyć zakazała, aż śię wynieśli. Za despekt Figury, wyrobiła dekret. że nową szubienicę starzy żydzi, do starey szubienicy zanieśli z processyą, gdzie

gdzie młodych Kat u szubienicy chłostał. Tamże w Ratnie Szkołę żydowską wyższą nad Kościoł, Ludziom swoim kazała rozebrać. Tamże gdy Zamek gorzał, a służebnica śię urągała, że Pani od BOGA ugaszenia spodziewała śię, wlot ogień stanął nad Pokoiami naybogatszemi. Kollegium Lwowskie *Soc: JESU* fundowała y Klasztor Benedyktynkom Sandomirskim, W Unieiowie wiele do Kośćioła uczyniła, śierot po 80. chowała, szyciem, haftowaniem, nabożeństwem zabawnych. Na Mszy, y na Litaniach nayostatnieyszy z Czeladzi, ieżeli nie był, był karany. Szaty u niey proste, łatane, koszula zgrzebna: Nigdy śię prowadzić nie dopuściła, przeto z wschodow spadła z nadwerężeniem krzyżow. Sierotom służyła, w piecu paliła, nogi umywała, garce szorowała. We Lwowie z wysokich wschodow Czart ią zrzucił, bez naruszenia. Umarła w Radawcu iadąc z Lublina, Sakramentami opatrzona, na rękach Xieni Corki swoiey Zofii, w Karetę w śiadłszy, w Wilią S. Mateusza R. 1624. Noc całą, przed śmiercią modliła śię do Matki N. Mowiąc Pozdrowienie, przydawała: *In manus tuas commendo Spiritum meum.*

meum. Leży we Lwowie cała, *Susliga w życiu.*

Przed Hieronimem Gostomskim Wojewodą Poznańskim, z dowcipu y pilności, nie z nauki szkolney mądrym, Dyssydent sarkał, że Papieże Żydow niewiernych we Włoszech cierpią, a Heretykow choć Chrześcian ruguią, rzekł: Podobnym sposobem żalił się kiedyś wilk przed pastuchami: Co to iest, że sroka nie raz na grzbiecie wieprza siędzie, za uszy go chwyta szczypie, a wy na to milczycie; niech że się ia wilk choć zdaleka pokażę, wszystkich psow na nas spuszczacie, gonicie y strzelacie. Sroki są żydzi, skubią oni Chrześcian, ale przecie Duszom nieszkodzą, Heretycy zaś iako wilcy, ktorzy gdzie się wmieszaią, wiele Dusz swemi chytremi błędami gubią.

GOZDAWA albo Lilia biała w polu czerwonym, Rycerzowi Dziedzicowi na Gozdawie nadana, z tąd imie. X. Rutce zdaie się *in M. S.* że od Władysława Hermanna X. Polsk. ale dawnieysze Gozdawitow imie: pewniey z cudzych kraiow. *P. Bonani in Ordinibus Equestr.* pisze że Sanctius Wielki gdy był Maurow z Nawar-ry

ry wypędził, idąc torem Garzii swego Antecessora Obraz Nawiedzenia Nayśw: Panny, na Chorągwiach żołnierskich malowano, około Roku 1043. z inskrypcyą: *DEUS primum Christianum servet.* Rycerstwo iego nosiło dwoisty łańcuch złoty z Lilią wiszącą; zwano ich *Equites Lilii,* wiele tryumfow, odnosili. Karol VII. Krol Francuski Joannie Pannie Aurelianeńskiey mężney, Rod iey nobilitowawszy, dał w Herbie Miecz srebrny w błękitnym polu, ostrze Liliami ozdobiwszy. Więc Familia, ktora zwała się *de DAREK,* zaczęła się pisać *de Lilio. Spondanus in Annal.* 1429. Krolowie Francuscy dawno lilii zażywali, znać to z posągow, ale mniey albo więcey; aż Karol VI. trzech zaczynać początł, *Nangius* u Spondana *in Annal.* 1238. przez 3. listki u każdey lilii Krolow Francuskich, 3. Cnoty rozumie Wiarę, Męstwo, y Mądrość.

Krystyn Arcybiskup Halicki Franciszkan Kościoł w Haliczu Katedralny S. Magdaleny fundował, y Kanonikow, ktorych u swego stołu żywił, że szczupłe mieli prowenta. Herbu Rawicz z Ostrowa. Szymon Gozdawa Biskup Płocki,

Płocki, bardzo pobożny, umarł, R. 1129. Dwor od niego poświęcony drzewiany, w Pepłowie, do tych czas stoi iuż 600. kilkadziesiąt lat, *Lubieński in Vitis Episc. Plocens.* Dodnia na iutrznią wstawał, y z Xiężą ią śpiewał.

GRABIE Herb białe o 7. zębach, w polu żołtym.

GRABSKI Stanisław Herbu Wczele, *alias* Szachownicy Kasztelan Rogoziński w Holsacyi, w Danii, y w Polszcze nie ustraszony Rycerz. Raz u stołu siezdąc u Podkomorżego Naywyższego Duńskiego w dzień Sobotni nic nie iedząc, y obserwuiąc ten dzień, gdy od iednego Dyssydenta usłyszał: N*ie godna Marya, żeby ią tak cieszkim postem czczono*, porwał się od stołu, y do szabli, chcąc życie położyć przy honorże Maryi.

GRANOWSKIEGO Leliwczyka Wincentego Generała Wielkopolskiego, żona była z Pilca Woiewody Sędomirskiego Corka, a po nim trzecią żoną Władysława Jagiełła. Z nią weszła Pilca w dom Granowskich, na ktorey Syn Jan Granowski uczyniony Hrabią od tegoż Jagiełła z następcami. Jan Granowski wzią-

wziąwszy Chodorowską dziedziczkę Brzozdowiec, Brzozdowieckim się nazwał, bezdzietny. Rafał Granowski brat iego, wziąwszy Dziedziczkę ostatnią Sieniawy, Sieniawskim się nazwał.

GREK Herbu Prawdzic w Woiewodztwie Brzeskim Litewskim.

GROCHOLSKI Herbu Sorokomla Woyski Nowogrodzki Porucznik Pancerny kilka dni iak umarły leżał, a gdy go do Grobu kłaść miano, przyszedł do siebie, y umarł potym nie rychło. Miał za sobą Zofią Korsakownę.

GROCHOWSKI Stanisław Herbu Junosza od Bohdana Xiążęcia Ruskiego według Okolskiego idąc, z Grochowca się pisał. Arcybiskup Lwowski, Pòëta sławny. Łacińskie Wiersze na Polskie wdzięcznie wykładał. Achacy Grocholski Biskup Przemyski, potym Łucki, od Zygmunta III. Poseł do Rzymu Głowę S. Stanisława Kostki wywiozł. Jego instynktem Xięgi Heretyckie z Dekretu Trybunalskiego na stosie palone. Po śmierci pokazał się Konfidentowi Proboszczowi Kanonikow Regularnych, w Krakowie, na Kazimierzu, w płaszczyku kusym y przytartym, spytany: *co by to za moda*

moda taka na Biſkupie? odpowiedział. Długo ſię żyło, ale ſię krotko na niebo robiło; dla tego też kuſy płaſzczyk dano. Janczyńſki in M. S. Umarł R. 1633. leży w Przemyślu.

GRODZICKI Paweł Herbu Łada do Belgium młodo poſłany od Mikołaia Sieniawſkiego Podczaſzego K. tam w Rycerſkich działach przećwiczony, od Władyſława III. K. P. pierwſzy z Polakow do tego obrocony; że Polſkie arſenały na formę Cudzoziemſkich, w porządek wprawił, w Krakowie, w Warſzawie, Lwowie. Brat iego Krzyſztof Kaſztelan Kamieniecki Generał Artyleryi K. Staroſta Drochobycki. *Potocki in Cent.*

GRODZICKI Jakub Herbu Drya 50. Czerwonych złotych ſtarych [bo na niektorych ſztempel był z figurami y podpiſami Pryama Krola Troiańſkiego, y Lizymacha Krola Tracyi] darował na Kielich ſzczerozłoty do Kościoła Poznańſkiego. *Pariſius in Slavia*; y przydaie; że te pieniądze znalezione były na roli w Wielkieypolſzcze.

GROTH Jan III. Rawicz Biſkup Krakowſki w Awenionie, od Kazimierza będąc

dąc Poſtem do Benedykta XII. Palliuſz ſobie wyrobił, gdyż go Krakowſcy Arcybiſkupi noſili przed tym. W lat 175. Ciało iego nie ſkażitelne znalezione przy zapachu fiołkowym, w nowym wſpaniałym grobie złożone. Był Pobożny. Są też Grotowie od trzech w Herbie Grotow.

GRUDZINSKA Maryanna Tereſa Herbu Grzymała Starościanka Uyſka wnuczka Zygmunta Woiewody Rawſkiego, żona Jana Działyńſkiego Kaſztelana Chełmińſkiego, barzo pobożna, dowiedziawſzy ſię że Portret iey wymalowano, o ziemię go uderzyła, y zdeptała; grzebieniem ciało ſwoie ſzarpała. Umarła R. 1682. u Jezuitow w Poznaniu pochowana.

GRYF biały w polu czerwonym, że ſą Gryffy trzymaią *Valaterranus Heredotus Pauſanias, Ælianus, Mela, Solinus, Apuleius.* W Baktrii, Indyi, Tartari Azyatyckiey, ie kładąc, Jan *de Montevilla* wielkość im przypiſuie, że ośmiu Lwom wyrownaią, ſto orłow przechodzą, że Smoki, ſłonie, zwyciężą, że wołow 2. albo też Jeźdca z koniem do gory podnioſą ſponami, y pazurami, tak

wielkiemi iak u wołu rogi. *S. Eustachius Antiochenus in Hexam* powiada: *ſicut Aquila leporem, ſic Gryphs leonem raptum prædatur: Plinius, Origines, Albertus M. Uliſſes, Aldrovandus, Szenywani in Curioſis Miſcell. Parte 2. Cnapius ſub voce Gryf* przeczą temu. *Levitici cap.* 11. *v*, 13. BOG mowi. *Gryfem ne comedatis. Cornelius à Lapide* z Hebrayſkiego Poręż rozumie wielkiego orła z noſem zakrzywionym. Zygmunt Herberſztein Poſeł Ceſarſki do Cara Moſkiewſkiego napiſał, że w Moſkwie znayduią ſię ptaki do naſzych orłow podobne, ale bez komparacyi większe, na ktorych weyzrzenie, iaſtrzęby y orły trupieią, *Egipcianie Gryfow za Bogow mieli. Plutarchus.* Mędrſi Poganie mieli ich za *Symbolum* albo figurę Apollina Bożka, ktoremu dwoch Gryfow wpoiazd zaprzegli, ztąd Gryfinami nazwani. Do Polſki, nie z Egiptu, lecz z Dacyi ten Herb zawitał.

Krew Monarchow Polſkich po dziś dzień żyie w tych co ſię Gryfem pieczętuią; którego Herbu domyſłem docieć możemy, że ieſt Leſzek III. Monarcha Polſki Syn Leſzka II. ktory maiąc Synow

XX. rozdał im Państwa y Herb Gryfa dla diſtinkcyi Orła Polſkiego. Między temi Synami Jaxa ſławny, ktoremu y Bratu iego Ziemianow z zawoiowanych Prowincyi doſtała ſię Sarbia nie wſchodnia ale zachodnia, *alias* część Miſnii, ktorą nie ktorzy Serbią zowią. Drugim Synom doſtały ſię te kraie. Barnimowi y Bogdalowi Pomorſka Ziemia, Kazimierzowi y Władyſławowi Kaſzuby, Wratyſławowi Rugia, Przebyſławowi, Cieſzymierzowi y Otcie Ditwonia albo Luzacka Ziemia. Jakoż do tych czas Kaſzubſka Ziemia zażywa Gryfa, iako też Pomorſka Ziemia, y Szczecińſka, ktorey udzielnemi byli Panami Leſzka Dzieci pod Grunwaldem Chorągiew tego Xiążęcia Szczecińſkiego, Gryfa miała za Jagiełła. R. 1410, *Długoſz.* Także Zgorzelica *vulgò* Brandeburſka Ziemia, y iey pod te wieki Panowie w Herbie na 27. dzielnie rozłożonym, w ſiedmiu dzielnicach mieli Gryfy rożną formą y kolorem udane. Meklemburgſkie Xiążęta, (ktorych Ziemia Leſzkowych Potomkow była) w Herbie ſwoim na 6. części wymierzonym, w dwoch częściach noſzą Gryfy. Ten Herb zowie

 ſię

się Swoboda. Nakielski wieku swego naliczył w Polszcze 21. Zakonow rożnych Fundacyi, Gryfow hoynością stoiących. *Tarsus* w Cylicii Mnieyszey Azyi, Tyran Tyru, y Traccy Monarchowie, Gryfa za Herb używali ale z orła y smoka zmieszanego *Okolski*. O Gryfoniuszach *Theatrum vitæ hum, l.* 4. *fol.* 51. świadczy, że w 400. po Potopie, uniwersalnym z Ormiańskiey Ziemi wyszedłszy w Tuscii osiedli Peruż miasto założyli, czyli rosprzestrzenili, y Gryfa za Herb mu dali. Gryfiow sławna w Rzymie Familia *Petra Sancta cap.* 54. Styryi Herb Gryf srebrny z wybuchaiącym z pyska ogniem. Na Szląsku wiele Familii tegoż Herbu, bo byli Polakami przed oderwaniem.

JAXA Syn Leszka III. à Brat Popiela w Serbii *vulgò Windisch* od Synowca swego Popiela młodszego potym otruty z drugiemi Bracią. Po śmierci Jaxy lat 300. Potomkowie iego w Serbii dziedziczyli, potym w Roku 116. ale lepiey y pewniey około R. 990. ieszcze Jaxa Wincenty, Swatopełk, Michora, iego krewni do Polski się wrocili: List Klasztoru Trzemeszeńskiego wspomina Win-

Wincentego Jaxyca *Comitem ac Hæredem in Bochnia*, Bo w tedy Niemcy z Henrykiem Cesarzem Nadmorskie kraie do hołdu przyciskali, *teste Vitichindo l.* 2. *Saxoniæ*; Z drugiey strony Polacy z Leszkiem IV. rebellizuiących sobie Wnukow Leszka III. woyną podbiiali *Cromerus l.* 5. z Hageka, od Wincentego Jaxyca Hrabi na Brzeznicy, Syn 1. Junisław albo Janik Arcybiskup Gnieznieński Cystersow z Merymundeńskiego w Burgondyi Klasztoru za żywota S. Bernarda Sprowadca y Fundator w Jędrzeiowie, z tąd ten Klasztor passim zowie się *Minor Morimundus*. Drugi Syn Bogusław Gubernator Pomorski, trzeci Syn Klemens, albo Kliment, &c. *Vide Branickich* Herbu Gryf, Gedeon Gryfiusz Syn Klemensa, a Wnuk Wincentego Jaxyca Swiątobliwy Pan. Xiążęcia Mieczysława za oppressyą poddanych przez wielkie podatki, po upomnieniu z tronu zrzucił: Stefana Woiewodę Krakowskiego Cudzołożnika wyklął, y gdy do Krakowa wieżdżał we wszystkie dzwony kazał uderzyć, iak na gwałtownika, choć był iego krewny.

GRI-

GRYZIMA ſą trzy Liſzki iedna nad drugą w lewą tarczy ſtoiące. Słowiańſkiey Ziemi był to Herb. *Hulſius in Chronologia.*

GRZYMAŁA o 3. wieżach Brama z Rycerżem, czaſem bez Rycerza zażywana, herb czyli z Niemiec według Bielſkiego z Swidrigierem Biſkupem Kruſzwickim, czyli według Łukaſza Paprockiego z Lechem do Polſki wnieſiony. Zołnierż *Zelberſzwecht*, bronił mocno iakiegoś Kaſztelu ſtanąwſzy w bramie, a obrociwſzy, otrzymał przydatek do herbu Męża zbroynego z mieczem do Grzymały. Z tąd *Triceſius in Epigrammate*:

Miles qui ſtricte tres turres protegit enſe,
Grimaliæ Gentis, nobilis auctor erat.
Arces tutatꝰ contra vim fortiter hoſtis,
Et meriti, hôc, grato Principe, Stemma tulit.
Unde uniſortes, ejus de ſtirpe creati,
Tutantur patriam Marte petente ſuam.

Titus Veſpaſianus w dobytey Jerozolimie od ſiebie 3. tylko wieże zoſtawił na znak wſpaniałości miaſta *Joſephus de Boll. Judaic.. l. 7. c. 15.* Tamerlanes doſtawſzy Dam'a'ku miaſta, tak wiele w nim Ludzi pomordował, że z ſamych głow Ludzi pobitych, 3. niby wieże oſobliwſzą robotą wyſtawić ſobie na tryumf kazał. *Cornel. à Lapide in Jerem. c. 44. v. 13.*

Jan GRZYMAŁA Arcybiſkup Gnieznieńſki od ſuchey komplexyi Suchywilk nazwany.

GUNDELBALK *von Holt* ſą trzy Palmy, y Lew z mieczem, w inflanciech: ktorego zażywali y iuż uſtali Guldenbalkowie, *von Holtowie.*

GUT Herbu Rawicz, potym Gutkowſkiemi zwani Sędomierzanie.

GUTTETER Jędrzey Jezuita Herbu Grzymała, będąc Rektorem w Nowicjacie w Krakowie, gdy ieden Młodzian oblokłſzy ſię w Sukienkę Jezuicką, y ſwoy pierścień zawieſiwſzy na Obrazie Matki N. w Kaplicy, przy S. Macieiu, potym znowu proſił o dimiſſyą, poſzli obadwa przed ow obraz, w tym pierścień ow ſpadł y uderzył w Pierſi owego młokoſa, ktory padł do nog Rektora, proſząc o niewypuſzczanie go z Zakonu. *Daniel Pawłowſki w życiu X. Drużbickiego.*

GWIAZDY trzy w Herbie w polu błękitnym według M. S. Koiałowicza, nie-

niewiadomo ktorego Domu Herb. Jan Walery Krol Francuſki fundował Kawaleryą R. 1352. *Equites Stellæ* z napiſem na łańcuchu: *Monſtrant Regibus aſtra viam.* Poświęcony był ten *Ordo* Trzem SS. Krolom z darami, do Chryſtuſa niegdyś przychodzącym. *P. Bononi Ord. Equeſtris fol.* 110.

H.

HALKA Herbu Salawa na Ruſi. Piotr Halka Hetman Woyſk Ruſkich. Piſali ſię z Romanowa tak iak Swirſcy, znać że iedney z niemi dzielnicy byli.

HARABURDA Herbu Abdank ſławni ſą w Litwie po dziś dzień.

HAUBICKI Herb, Jaſtrząb trzymaiący gołębia dzikiego w ſponach. *M.S. Załuſki o Familiach Pruſkich.*

HERBURT Herb. 3. Miecze ſrebne, dwa z gory ukoſem, trzeci ſpodem w iabłku zielonym końcami utkwione, na polu czerwonym. *Paprocki, Okolſki, Bielſki. Petraſancta* podobny bydź mieni w Brytannii y Inſubrii, ale inną ſymmetryą. Są z Moraw, kędy ſię na Fulſztynie Zamku piſali, a do Polſki ſię przenioſſzy inni Fulſztyn fundowali. Walentyn Herburt ieſt BiſkupPrzemyſki Poſeł

Poſeł Zygmunta Auguſta w Trydencie na koncilium R. 1562. Wieżdzaiącemu wielu Biſkupow *obviam* wyiechało, ſeſſya na ten dzień przypadaiąca, na inny dzień odłożona. *Pallavicinus Hiſtor. Conc. Tridentini.* Hoſius Kardynał *Tom.* 2. *Oper. fol.* 245. w liście do Jędrzeia Opalińſkiego mowi: *Illi ſimiles cuperem eſſe nos omnes, qui ſumus ejusdem cum eo vocationis, & ordinis: eſt enim vir & pietate & doctrina præſtans:* Na Seymie Lubelſkim 1559. Murem ſię ſtał za Domem Bożym przeciw Heretykom. *Orichovius.* Umarł R. 1572. pogrzebiony w Fulſztynie. Z tey Familii Jan Herburt Kaſztelan Sanocki Staroſta Przemyſki, ktoremu Seymowa Konſtytucya zleciła przetłumaczenie Statutu Polſkiego z Łacińſkiego na Polſki: Piſał Xięgi inne, iako to *Chronica Regni Poloniæ.* Jeſzcze przed rewolucyą Kozacką ten Dom zeſzedł. *Potocki.*

HIPPOCENTAURUS, to ieſt puł konia puł człowieka *non datur.* Widział iednak takie monſtrum S. Antoni Puſtelnik ſzukaiący S. Pawła Puſtelnika, ktore ſpytane, nogą drogę do niego pokazało, y poſzło w las. Czart to miał bydź. S.

S. Hieronym w życiu S. Pawła. Ælianus świadek, że we Włoszech pierwszy ujeżdzacz konia *Maren* zwany, nazwany z innemi potym Ujeżdzaczami *Hippocentaurus*.

HOŁOBOK puł Łososia ryby, prosto głową do gory. Bolesław Krzywousty woiuiąc z Pomorzany, gdy w Bydgoszczy stanął patrzył na Łososie podskakuiące w rzece Hołobok w tym Rycerz Ratuld rzucił toporkiem, y przecioł, rybę co za *omen* wiktoryi wziął Krol, y nazaiutrz zwycięsca dał za Herb tę rybę od rzeki *Hołobok* nazwany.

HOŁOWNIA Herb w Litwie litera T.

Holsztańskie Xiążęta Herbu Hippocentaura, idą od Xiążąt Litewskich od Iuliana Dorszprunga z Włoch do Litwy z Palemonem Gościa y przychodnia. Romand Xiąże Litewski Synow miał pięciu Narymunda od ktorego XX. Radziwiłłowie (Kojałowicz), Doumonta od ktorego XX. Siesickie y Swirskie, Gedrusa od ktorego Gedroycowie, Preyden, ktory Mnichem był, od Holszy Xiążęta, Holszańscy. Anna Xiężniczka Holszańska podobno Stolnikowna Litewska Zona

Pawła Sapiehy Woiewody Nowogrodzkiego, w Dom Sapiehow Xięstwo Holsztyńskie y Herb Hippocentaura wniosła.

HONDORFFOWIE pisali się *olim Fon Hohendorff*, teraz Hondorff przez abbrewiacyą Herbu Nabram.

HORSKIE Xiążęta Herbu Druck od Włodzimierza Jedynowładzcy Ruskiego, bliżey od XX. Druckich, iakoż piszą się, Drucki Horski Kniaż od Horek.

HOSIUS Stanisław Herbu *Stesius alias* nogi ludzkiey y 6. bułek, Syn Ulryka Prokuratora Wileńskiego w dziedzictwie od Matki miał sobie apparat bogaty od pereł Kapłański sporządzony, ktorego potym zażywał. Uczył 3. Polskiego, Łacińskiego, Niemieckiego ięzykow. Z Wilna, do Akademii Krakowskiey dany. Co piątek, na Skałkę chodził weneruiąc S. Stanisława Patrona. W Padwi y Bononii *Utriusq; Juris Doctor* pod Łazarzem Bonamikiem. Był Sekretarzem Krolewskim, Kan: Krak: Biskupem Chełmińskim Posłem do Karola Cesarza, Ferd: Krola Rzymskiego, Filipa Krola Hiszpańskiego od Zygmunta Augusta, potym Biskupem Warmińskim.

Wy-

Wydał Xięgę *Confeſſio Chriſtiana* na kontra punkt *Confeſſioni Auguſtanæ*. Pius IV. Papież do Ferdynanda Ceſarża y Maximiliana Krola Czeſkiego uczynił go Nuncyuſzem, gdzie wymogł na Trydenckim Koncilium zezwolenie, za co mu Kardynalſki Kapeluſz poſłał do Wiednia, w krotce Prezydentem deklarował *Concilii*. Na Koncilium tym zachorowawſzy, do mięſa w poſt nie dał ſię namowić. Pierwſzy Jezuitow do Polſki wprowadził, Brunsberſkie Collegium założył. Pius V. w liście ſwoim do niego, zowie go *Kolumną Religii Katolickiey*. Od Zygmnnta Auguſta do Rzymu poſłany miły był Piuſowi V. y zaraz Grzegorżowi XIII. gdy go *Supremum Pœnitentiarum* uczynił. Xięgi naybardziey Doktorow SS. czytał. Kościoł S. Staniſławowi z Szpitalem dla gościnnych Polakow wyſtawił. Kromera Koadjutorem Warmińſkim uczyniwſzy, do Kapraniki dla upałow y poratowania zdrowia wyiachał, y tam umarł. *Annô ætatis* 76. Roku 1579. 5. *Auguſti*. Ciało w Rzymie za Tybrem (gdzie był Kardynałem) pochowane z Nadgrobkiem marmurowym. Tomaſz Tretterus miał

miał oracyą na iego pogrzebie. Wydał Kſiążek poiedynkowych w rożney materyi w dwa Tomy zebranych 18. Jan Staroſta Guſtatdcki y Ulryk Bracia Kardynała Rodzeni, kilku Synow, y Corek Oycowie.

HYNEK Herbu Topor w Sędomirſkim. Toporczykowie poimawſzy na woynie Hinka Czecha nie ktorży z nich nazwani Hynkami. Z tych Alexander Piſarż Lwowſki.

J.

JAGEŁŁOWICZ Herbu Łabędź na Ruſi, idą od Jawgiela w Litwie z kąd ſię tu przenieśli, zwać ſię by powinni Jawgiełłowiczami.

JAKLINSKI Jędrzey Oſtoyczyk, z Niemiec poler woienny wziąwſzy Turkow pod Kamieńcem, Szwedow w Pruſiech, Kozakow pod Kumeykami bił odważnie, gdzie ich dwoch wziął razem na kopią. W pragnieniu wody napił ſię y umarł w malignie R. 1638. *Starowolſki in Monument.*

JAKUBOWSKA Anna Herbu Topor za Ligężę Hermolauſa Podſkarbiego W.K. dana, hoyna na rożne Kościoły. Po śmierci męża gdy Dwor z ſkarbcem boga-

bogatym zgorzał, rzekła: *BOG nam odbiera, byśmy o niebo lepiey dbali.* Siedym lat mięſa nie iadła, a nikt tego nie poſtrzegł. Na folwarku każdym ubogiego aż do śmierci karmiła. Umarła R. 1638. 1. *Martii.* X. Jan Nieliſki S. J. w 20. Rozdziałach życie iey napiſał, ale ieſzcze nie drukowane. Leży u S. Piotra w Krakowie.

JANCZYNSKI Tomaſz Jezuita umarł w Kaliſzu R. 1651. Zoſtały ſię godne iego Manuſkrypta.

JANICKI Klemens Herbu Rola dla wyboru nauki, y dowcipu wielkości naymędrſzym na ten czas w Europie miany y od Maximiliana *Laureatus* Pòéta uczyniony. wiele wierſzow napiſał. Jan Albrycht z Janic Rola wiele także piſał za Krola Jana III.

JANINA Tarcza brunatna w czerwonym polu od Chrobrego Krola Janikowi Rycerzowi dana koło R. 1000. czyli od Leſzka I. czyli od Leſzka Czarnego, iakoby mu S. Michał Tarczę podał na Jadzwingow. *Jul. Cæſar de Bell. Civil. l. 3. pag.* 418. świadczy, że Scewa Setnik z oſtatnich Chorągwi na tarczy miał ciętych razow y ſztychowanych

nych 230. za co mu wyliczono 2. kroć ſto tyſięcy y Chorągiew iego między naypierwſze policzono.

JANUSZOWSKI Jan. na Dworże Maxymiliana Ceſarża, y Zygmunta Auguſta ſłużący, w komput Rycerſtwa Polſkiepo od Zygmunta III. policzony po mśierci żony Archidiakon Sądecki 15. Kſiąg Autor, iako to Statutow Koronnych &c.

JARZYNA Herbu Trzaſka albo Biała, w Rawſkim y Krakowſkim Woiewodztwie piſali ſię Hrabiami z Biały, potym z Trąbaczowa. Pierwſzy Racibor z Panigrodu, Ziemowita I. Xiążęcia Mazowieckiego Pieczętarż, że lubił, iarzynę od Xiążęcia Jarzyną nazwany. Był Syn iego ieden z czterech Jan Woiewoda Jarzyna Podczaſzy Koronny od wſtrzemięzliwości tak rzeczony *Bielſki.* Na pierwſzey Chocimſkiey 14. Jarzynow przeciw Turkom mężnie ſtawało.

IASTRZEMBIEC Jaſtrzembem ſię pieczętowali. Przodkowie w pogańſtwie *teſte Paprocki.* Atoli za Boleſława Chrabrego Krola Polſkiego koło Roku 999. gdy Łyſą gorę, albo S. Krzyża Poganie *hoſtiliter* opanowali, y z woyſka ſię naſzego

ſzego urągali, pretenduięc aby ieden z naſzych za Chryſtuſa ſwego na poiedynek wyſzedł; Rycerż ieden Jaſtrzembczyk podkowawſzy konia na Łyſą ſię gorę przedarł y z Poganinem poiedynek odprawiwſzy złapał go y do Krola przyprowadził. Za tę odwagę y wynalazek Podkowę z Krzyżem w pośrodku odnioſł złotą na polu błękitnym do gory końcami obroconą, a Jaſtrzęba w Hełmie. Ale *Poppea* za Nerona żyiąca Konia ſwego ſrebrnemi podkowami kować kazała, toć ieſzcze przed nią y przed Jaſtrzembcami Podkow zażywano. W Czechach koło R. P. 128. Dom ſię znaydował 3. Podkow zażywaiący, ktory tam z Czechem przyſzedł. *Balbino Hiſtor. Bohem:* Leſzek też Chytry, albo zdradliwy na Pradnickim polu naſzpilonym oſtremi kolcami, do korony na ſłupie, koniem kowanym dobiegł. *Crem: l.* 2. Znać to Jaſtrzębczyk wznowił dawny kowania zwyczay. Podobno też z Lechem do Polſki ten Herb przyſzedł, a gdy z tey Familii Wiarę S. przyimowali, Krzyż przydany. Ktoryś z Jaſtrzembczykow między Woiewodami niegdyś Polſką rządzącemi kwitnał. Jeden z nich w Cudzych kraiach okrzciwſzy ſię, y do Polſki przybywſzy, Mieczyſławowi do Wiary S. był powodem. Zadnego Herbu Familiantow nie ieſt tak wiele, iak Jaſtrzembczykow, bo ich w Nieſieckim znaydzieſz 278. Po Woyciechu Arcybiſkupie Gnieźnieńſkim poczęli ſię iedni z Rytwian piſać, inni z kąd inąd.

Tego Woyciecha Arcybiſkupa Gnieźnieńſkiego Brat Scibor Woiewoda Łęczycki miał Synow 20, 8. ich na Pruſkiey woynie zgineło; 12. rożnemi Kaſztelanami było.

JASTRZEBSKA Agnieſzka Herbu Slepowron Xieni w Zawichoście w Sędomirſkim wtora po S. Salomei Zakonu S. Klary, Reguły S. Franciſzka z 60. Dziewicami z X. Staniſławem Kaznodzieią, y z dwunaſtu Towarzyſzami *Conventualium* od Tatarow za powodem Daniela Ruſkiego Krola, na nabożeńſtwie po zabiiani w Kościele S. Damiana w dzień Ofiarowania N. Panny R. 1282. *Cromer: l.* 9.

JELITA. Są trzy kopie żołte na krzyż złożone. Przyczyna herbu. Roku 1331. gdy Władyſław Łokietek 40000. Krzyżakow zbiwſzy, oglądaiąc poboiowiſko.

 po-

postrzegł żołnierża imieniem Saryusza (*à Sarissa*) tłoczącego w sobie ielita, y rzekł: *O iaką ten zacny żołnierz ponosi mękę!* Odpowie Saryusz: *Nie tak mię to dolega y trapi, co widzisz Krolu, iako bardziey zły sąsiad w iedney ze mną wiosce mieszkaiący.* Uwolnił go Łokietek, y hoynie udarowawszy, ten mu herb nadał; ktory przedtym zwał się *Kozłorogi*, że w hełmie kozieł. *Lisippus teste Plutarcho*, Alexandrowi wielkiemu kopią dał w ręce, Statuę iego wystawiwszy. Bożkom Marsowi, y Bellonie na znak Bostwa y władzy kopie dawano, *Cyrillus. Festus Pompeius* świadczy, że Ludziom Rycerskim te *Insignia* dawano na znak męstwa ich. *Lucio Sicinio Dentato* 18, *kopii za odwagę dano. Valer. Maxim: Lipsius de Milit: Rom: l. 5. f.* 448. Karloweuszowie w Britannii 3. kopii w Herbie zażywaia. *Petrasancta Cap.* 63.

JELITCZYKOW gniazdo naystarsze *Moykowice* w Ziemi Sieradzkiey, w Powiecie Piotrkowskim, przy ktorych iest zamek nad Pilcą rzeką *Surdega* zwany murowany, spustoszały; a to była własna maiętność Floryana Saryusza Rycerza. Zegota brat był Floryana. *Paprocki.*

JEŁO-

JEŁOWICKICH brama obozowa złota, w polu Czerwonym, a nad bramą Krzyż tym iest ksztaltem iak Herb Ogińskich y Puzynow; tylko że tam Krzyż rozdarty. Jaxa *vide* Gryf.

JEZ Herb.

JEZOWSKI Jerży Herbu Prus 1*mo* Kasztelan Warszawski, do Moskwy od Zygmunta Augusta Poseł; gdzie od Cara po kolana w oleiu wrzącym nogi miał smażone golenie wiercone, za paznokcie trzaski zabiiane, do wydania sekretu przymuszany y pytany; czy Listow iakich do Glińskiego nie przyniosł, sekretu nie wydał, *redux præmiatus. Bielski fol.* 524,

JNES Woyciech Jezuita, Herbu trzech gwiazd y Księżyca iako mowi w swych Epigramm: *Luna vale, triplexq; meo pro stemmate sydus.* Jego Ksiąžka: *Lechias sive Ducum ac Principum Poloniæ ab usq; Lecho deductorum, Elogia Historico - Politica & Panegyrico - Lyrica &c.* Umarł lat maiąc 38. R. 1658.

JORDAN Herbu Trąby w Krakowskim. W Rzymie ten Dom kwitnął według Chronologii Kassiodora. *Jordanes*

post Christum Natum. 470. był Konsulem Rzymskim inny Konsulem Konstantynopolitańskim. Jan Jordan Dworzanin Konstancyusza Cesarza. Są y nad Renem w Imperium. Są y w Szląsku 3. trąb. Teraz nasi piszą się z Zakliczyna. Maią Grob swoy w Krakowie u Swiętey Katarzyny.

JUNOSZA Baran biały w polu czerwonym z rogami, w prawą tarczy stoiący, we krwi po boki skrwawiony. *Okolski.* Ziemia Wieluńska nim się pieczętuie. Ma mieć z Niemiec początek gdyż *Jungszchoff* młody baran znaczy; ztąd złamawszy na *akcent* Polski *Junosza.* Z Lechem naypewniey do Polski zawitał. Swięci Patryarchowie Starozakonni tego znaku zażywali *teste Flavio Josepho in Antiquit.*

JUTRKOWSCY w Powiecie [illegible]rzeszowskim.

JUTROWSCY Herbu Rogala Wielkopolanie.

KALINOWA Herb strzała rozdarta wpuł, a na końcach gwiazdy *Aciscus* Kalinowa był znaczny, y z Krolem Wacławem do Polski przybył. Inni są Zarębowie z Kalinowy. Jerzy Kalinowski wielki Woiownik w Wołoszech pod Obertynem zginął gdzie Mogiła Kalinowskiego po dziś dzień. Walentyn Alexander Kalinowski Generał Podolski Starosta Bracławski y Winnicki otrzymał od Rzeczypospolitey Human na Ukrainie za wielkie zasługi; y pustych gruntow na mil 30. koło niego dziedzicznym prawem: y znowu R. 1616. Summę 5000. kop Litewskich, na Starostwo Winnickie wniesiona. Zamek Winnicki fundował. Zginął pod Cekorą. Marcin Kalinowski Woiewoda pierwszy Czerniechowski Hetman P. K. Kozakow, y Tatarow Woiownik pod Korsuniem; w głowę y rękę raniony, na 3. letnią dostał się niewolą, potym uwolniony, Buławę zawiesił w Częstochowie u Matki Nayśw: *Nieszpork.* Ten na Beresteckiey okazyi zwycięsca. W krotce po Mikołaiu Potockim Kasztelanie Krakowskim Hetmanie W. K. wielką wziął Buławę; ale pod Batochowem zginął. W Husiatynie Farę, y OO. Bernardynow fundował. Miał Helenę Xiężnę Korecką żonę.

KAŁUSKI Stanisław Jezuita przez 24. lat Kaznodzieia. Umarł w Jarosławiu R. 1711.

KA:

KAMIENIECKI Herbu Piława, iedney z Moſkorzewſkiemi dzielnicy. Piſali ſię z Kamieńca mila od Kroſna gdzie ieſt Zamek ich na ſkale piękny z Herbem Pilawą, teraz ſię zowie Zamkiem Odrzykońſkim. Mikołay był Woiewodą Krakowſkim Hetmanem W.K. y drugi Mikołay Woiewoda Krakowſki H. W. K. Marcin Woiewoda Podolſki, także Kamieniecki &c. wielki Woiownik, Jana Krola Węgierſkiego zbitego od Ferdinanda Krola Czeſkiego, w Kamiencu pod Kroſnem R. 1528. hoynie przyioł. *Bielſki* i *Vapovius*. W Katedrze Krakowſkiey w Kaplicy S. Mikołaia Groby Kamienieckich y Moſkorzewſkich. *Pruſzcz:*

KANDYBA w Litewſkim Xięſtwie Szlachta,

KANTAKUZEN Herbu Orła o dwoch głowach ukoronowanych. Byli z Ceſarzami Greckiemi Paleologami ſpokrewnieni.

KAPUSTA Kniaż Odrowąż Herbu w Bracław: Woiew: z Xiążąt Peryaſławſkich wſpomina Koiałowicz. Jędrzey Kniaż Kapuſta Kaſztelan Bracławſki.

KARLINSKI Oſtoyczyk w Krakowſkim; Szyiowie nazwani, że ktoregoś w ſzyię cięto.

K.

Kaſper KARLINSKI miał Synow 8. z tych Zygmunt w obronie Zamku Holſztyńſkiego przy Zygmuncie Krolu z Mamką we Wſi porwany, y gdy pod tym zakładem, ieśliby Oyciec Zamek poddał, miał być oddany; Kaſper mniey dbaiąc o Syna wiernie Zamku bronił, daiąc ognia z armat Syna właſnego zabił.

KARNKOWSKI Herbu Junoſza. Jan Karnkowſki w Niemczech zaſłużony, zwany tam y tu Joannes Polacus. Był Kaſztelanem Gnieźnieńſkim y woiownikiem wielkim. Z tego Domu Karnkowſki Staniſław Arcybiſkup Gnieźnieńſki, Mądry Swiątobliwy, wielu Fabryk Duchownych y Swieckich Fundator. Na publiczney do Studentow nauce mawiał, *Te ręce kiedyś w piecu paliły, teraz Krolow maſzczą* (Stefana y żonę koronował y Annę Zygmunta III.) *y Koronę im na głowę kładąc mowił. Te nogi boſo chodziły, teraz pierwſzą w tey Oyczyznie Prymaſowſką Godność noſzą. Wiecież z kąd mi to? ſzczerze mowię, żem ſię*

zawſzo

zawsze naypilniey o dochuwanie niewinności starał. Janczyński in M. S. Był Synowcem Biskupa Kuiawskiego y tam się chował. Umarł więcey niż ośmdziesiątletni R. 1603. Leży w Kaliszu w Marmurowym Grobie. Ośm Wsi Kapitule darował. Za co u S. Woyciecha Grobu, co Miesiąc Msze S. odprawuie Archikapituła. Pokazał się Kanonikowi Gnieźnieńskiemu wesoły po śmierci: spytany gdzie by był? Odpowiedział: Między Swiętemi ale z trudnością. Czemu? *Surowe są sądy Boskie: inaczey BOG, inaczey ludzie sądzą.*

KĄSTKI Marcin Kaźimierż Herbu Brochwicz (z Dobr Kętow, lubo się z Czechowa pisali) pod czas burzy Szwedzkiey w szyię kulą postrzelony pod Barem, Zurawnem, Chocimem, Wiedniem, Strygoniem Rycerż Kasztelan Lwowski, Generał Podolski. y Artylleryi Koronney, Woiewoda Kiiowski, Krakowski, *tandem* Kasztelan Krakowski.

KAWECKA Barbara Herbu Gozdawa, wyzuwszy się z fortun żebrała, y ubogich karmiła co dzień, Pannom Zakonnym służyła. Trzysta razy codzień na twarz swoię padała na modlitwie. Zyła 92. lat. Umarła R. 1667. leży w Toruniu w Kościele S. Jana.

KAZANOWSKI Herbu Grzymała. Z Komesow idą Mediolańskich, z ktorych ieden Pałac nową strukturą wystawił, *Casa nova* nazwał: od tego czasu Sukcessorowie *de Casa nova* pisać się poczeli. *Jerzy Donhoff Biskup Kamieniec, w Kazaniu swoim.* Z tych ieden do Polski się przeniosł; Fundował ktoryś Kazanow, a w nim Hieronym Kazanowski Chorąży Sędomomirski OO. Bernardynow. Marcin Kazanowski Woiewoda Podolski Hetman Polny K. wszedłszy do Kościoła pierwey na kolana padł, dopiero do ławki: nigdy w mrozy Mszy S. słuchaiąc głowy nie nakrywał: pod czas elewacyi z ławki wychodził: *Młodzian; Tom, 3. Conc. fol.* 180. W okazyi kilka postrzałow y ran odniosł. Od Władysława IV. wziął Buławę Mnieyszą ktorą po tym przy Obrazie Matki N. w Częstochowie zawiesił. *Nieszporski.* Zył lat 70. Umarł R. 1636. leży w Buszowcu. Była za nim Sarzycka Herbu Oksza. Z niey Corka Anna za Andrzeiem Krzeczowskim Stolnikiem Halickim, czyli Przemyślkim; po ktorym wdową żyiąc lat

30. *in opinione ſanctitatis* zeſzła R, --- leży w Bułſzowcu *incorrupta* w Habicic zakonnym. Druga Elzbieta za Mikołaiem Potockim Kaſztelnnem Krakowſkim H.W.K. Dominik Alexander Woiewoda Bracławſki przed tym Piſarż Polny Koronny. Wielki z młodości Junak: Miał za ſobą Annę Potocką Woiewodzankę Bracławſką podobno z Motwolanki zrodzoną. Z nią tylko zoſtawił.

Maryę Annę Kaznowſką za Jabłonowſkiego Staniſława Woiewodę Ruſkiego Hetmana W. K. wydaną Dzwony w Fradze ogłoſiły ſame gdy ſię w Podkamieniu urodziła. R. 1643. w Wilią Bożego Ciała. W każdey ſwoiey rezydencyi ſtarała ſię mieć oſobny pokoik do modlitwy. Mſzy po kilka klęcząc ſłuchała, Kommunią Duchowną częſto przyimowała Co rok ośm albo dzieſięć dni Rekollekcyi odprawowała. Do P. Jezuſa Ukrzyżowanego nabożna, Krucifix na pierſiach położywſzy zaſypiała. Na mieyſcach gdzie Krucifix widziała oſobliwie w Poście krzyżem leżała: w Saieciu na Wielki piątek boſo, przeſtroiwſzy ſię krzyż na ramiona, poſtronek na ſzyie włożywſzy, chodziła. Matce Nayświętſzey

ſzey dobrowolnym ślubem za niewolnicę ſię oddała. Za chorego ſtarſzego ſyna Mſzy S. u Jezuitow przed Nayśw: Panną ſłuchaiąc, bliſko Elewacyi świecę zgaſzoną widziała, po małey chwili z gory ogień ią zapalił: poalterowana Matka, przecież cierpliwa. Z kościoła wychodząc odebrała nowinę polepſzenia zdrowia. Nabożna była do *S.* Jozefa, Franciſzka, Antoniego, Xaweręgo, Decenną go czciła, ktory w poſtaci iakięgoś człeka, pod Toruniem Wiſłę przębywaiącey w Niebeśpieczeńſtwie wezwany, prum podważył. liną do brzega ciągnoł. Pod Nayświętſzy *S*akrament materaczyki robiła, z perfumami, Pieluſzki ſzyła na Narodzenie, *alias* Korporały. Ludzi zawſze przy ſobię miała poważnych albo Duchownych, dla tego dyſkurs, iesli kto mniey ſkromny prowadził, miała wſtręt, albo do nich ſwoy zaczełą, tamtego nie ſłuchaiąc. Potrawy wabiącę guſt., na ſtronę odkładała, nie znakomicie: fruktow dawać ſobie zakazała. Dzieci Zydowſkie konaiące pod pretextem wodki lekarſkiey chrzciła po drogach. W Janowie Kościoł wyſtawiła. *S*łyſząc od Fary idącego z N. *S*akra-

kramentem do chorey affyftowała z Dworem, wyrzucaiącey Hoftyą ręce podftawiła, potym z naczynia na ogień wylała. We Lwowie umieraiąc Chryftufa całowała Ukrzyżowanego. Matce Nayświętfzey *SS*. Patronom fię oddawała, Męża, Dzieci, Dwor pożegnała, y wołaiąc JEZUS Marya fkonała. R 1687 wieku fwego 44. dnia 23. Lutego Krolewicz Jakob oczy iey rękami fwemi zawarł. Krolowa nawiedzaiąc Ciało nogi iey całowała. Na pogrzebie iey był z Opiey Pallawicyn Legat Apoftolfki y Michał Radzieiowfki Arcybifkup Gnieźnieńfki Prymas. 1. dnia kazał Chryzoftom Załufki Bifkup Płocki, drugiego Albrycht Donhoff Bifkup Kamieniecki. Grob ich w Bufzowcu.

KAZIMIRSKI Mikołay Herbu Biberftein, *alias* Rogu Jeleniego, Brat Pawła woiownika w Mofkwie dobrze znaiomego, w Senacie gdy gorliwie o wolność fię umawiał, Stefan Krol rzekł: *Tace nebulo*. Kazimirfki: *Non fum nebulo, fed Elector Regum; detrufor tyrannorum*. Był to Aryanin ale rewokował, żonę miał Firleiownę Woiewodzankę Lubelfką. Inni to Zamoyfkiemu przy-

pifuią, y pewniey tak wielkiemu Senatorowi.

KIERDEIA Herb trzy Lilie na iedney prawey połowie tarczy błękitney, białe, przedzieloney linią, drugiey połowy pole czerwone. *Okolfki*, *Długofz* twierdzą, że od Krola Ludwika nadany żołnierżowi Kierdeiowi w dobywaniu Bełza. *Okolfki* twierdzi że Kierdey Syn Tarkiewicza Perekopfkiego Pana w Polfzcze, y we Francyi zafłużony ten Herb od Krolow Francufkich otrzymał, od Ludwika w Polfzcze potwierdzony.

KIETLICZ 1mo ieft fznor poplątany w effy. *NB*. Hifzpani Maurow 180, tyfięcy za Sankeyufza Krola Nawarry znieśli. Naycelnieyfi fznurem fię opafali, ieden z Hifzpanow Kawalerow przecioł, za Herb złote łańcuchy odniofł. *Spondanus in Ann. Eccl. fub anno* 1212. *numero*. 5. Spartaka Tatara z fobą woiuiącego, Rzymianie na gory nie doftępne wygnali, tam głodem morzyli: On z rady Sarmaty Niemieckiego (bo Sarmatow wzioł na pomoc) wici wił albo witki y niemi fię fpufczał, iak po drabinach na Rzymianow w nocy y znioft.

zniosł. *Parisius in M. S. Florus l. 3. c. 20.*

Za to ten *S*armata *K*ietlicz Herb otrzymał. Pausaniasz u Lipsiusza mowi *Lib: 1mo.* o *S*armatach: *Et laqueos inicientes in quemcunque hostium, possunt.* To obserwuią Tatarzy według *Sozemena* w *K*ościelney Historyi, Alanowie *S*cytyiscy *Joseph l. 7. Hesippus de Alanis l. 5. c. 50. Laqueos jacere, atque hostem innectere ars est Alanis, bellandiqȝ mos est.* Toż o Persach *Heredotus Missa l. 7.* y *Valerius Flacc. l. 7.*

*K*IETLICZ Henryk Xiąże Bremeński Arcybiskup Gnieźnieński Herbu *K*ietlicz 1mo. na Xiążętach y *S*enatorach Polskich wymogł, aby Prawo *S*wieckie na na Duchowne Osoby nie rościągało się, ktorą ustawę *S*tolica Apostolska potwierdziła. Na *K*apłany włożył przysięgę, aby żony y nałożnice od siebie oddalili, Otrzymał tytuł *Legati Nati.* Umarł R. 1219.

*K*ISIEŁ Herb iest Namiot obozowy, biały, z kapą białą pstrą, na gałce krzyż złoty w hełmie trzy wieże. Dany ten Herb *S*więtołdyczowi Hetmanowi od Włodzimierza Jedynowładcy Ruskiego Roku 1040. że Pieczyngow, *K*iiow w obleżeniu ścisłym trzymaiących, głodem chcących wymorzyć, Hetman ten w doł mąki nasypać kazał, zamiesić, chleba upiec, y rzucać w oboz Nieprzyiaciołom z kąd ustąpili. *K*isłem Hetman od kiszenia chleba nazwany, a Namiot za Herb ofiarowany *S*więtołdycz nazwany. *Okolski.*

KISZKA Herbu Dąbrowa w Xięstwie Litewskim. Z *Z*gierskiego Kiszka nazwany od Hetmana Litewskiego Białego że u niego na Dworze służąc lubił kiszki iadać. Za co on z razu się gniewał, lecz gdy mu powiedział Hetman: *Zart ten fortunny ci będzie, iedynaczkę Corkę z fortuną weźmiesz odemnie, tylko się Kiszką nazyway,* tak się mianować począł. *Paprocki, Okolski, Koiałowicz.* Stanisław Kiszka Woiewoda Smoleński Hetman Polny Litewski. Bił Moskwę, Tatarow. Wiele z tego domu było Senatorow. Ostatni z Kiszkow Janusz Woiewoda Połocki Hetman Wielki Litewski Wielki woiownik pod Chodkiewiczem rycerskich dzieł założył

po-

początki, niepłodny z Xiężną Drucką Woiewodzanką Połocką Leo Kiszka Metropolita niewiadomo czy z tych.

KLECZKOWSKI Herbu Cholewa Woyciech czyli Hieronym czyli Stanisław wysłany do Ferdynanda Cesarza na pomoc, wielki y prętki woiownik. Pod Kremżą 1000 Piechoty Fryderyka Palatina wyciął. Pod Horną z sasadzki kulą z muszkietu zabity: Mowa iego iest do Ferdynanda Tom 2. Mowcy Polskiego, *fol.* 72.

KLEINPOLT Woyski Małopolski Stanisław Sekretarż Krolewski, Metrykant Koronny, nobilitowany Roku 1672.

KŁODNICKI Kasper Herbu Lada w cudzych kraiach przepolerowany, na Dwor Henryka Krola namowiony Łaciński, Hiszpański, Włoski. Niemiecki, Czeski ięzyk umiał, Kasztelanii Warszawskiey nie chciał przyiąć &c.

KŁOKOCKI Stanisław Herbu Nałęcz wytłumaczył po Polsku Monarchią Turecką. Rykota

KMITA dwie chorągwie żołte Kościelne w polu czerwonym. Nabyty ten znak przez żołnierża gdy dwie chorągwie

rągwie wydarł Nieprzyiacielskim Chorązym. za to tym Herbem od Jednowładow Ruskich udarowany. Ci w Litwie sławni z Czarnobyła, ktory Kmicianka wniosła w Dom Sapiehow.

KMITA Herbu Szreniawa z Krzyżem Dom wielki, pisali się z Wiśnicza, Piotr Kmita Woiewoda Krakowski Marszałek W. K. na Dworze Maximiliana Cesarża wziął poler, wielki człek, Poseł do Karola V. Cesarza Ferdynanda, Jana Krola Węgierskiego. Achacy Kmita wydał Lament Zydow wygnanych z Bochni.

KOBIERZYCKI Stanisław Herbu Pomian Kasztelan Gdański, potym Woiewoda Pomorski napisał Historyą Władysława Xiążęcia, Oblężenie od Szwedow Częstochowy.

KOBRYNSKIE Xiążęta Sylwester Xiąże Kobrzyński Władyka Chelmski, Zszedł Dom ten.

KOCHANOWSKI Jan Herbu Korwin Woyski Sędomirski Pòéta Łaciński dobry, Polski ieszcze lepszy. Pisał Elegias y inne rzeczy, Psałterż cały wierszem. Ofiarowaney Kasztelanii Płockiey za promocyą Zamoyskiego nie przyiął. Przywiley odesłał mowiąc u Starowol-

ſkiego *ſe ſua mediocritate contentum, ſumptuoſum illum & decoctorem Caſtellanum in villam ædeſq; Paternas non admiſſurum, qui, quæ Kochanovius ſibi paraſſet, per faſtum & ambitionem eſſet abſumpturus.* Piotr Kochanowſki Sekretarż Krolewſki wydał Goffred albo Jeruzalem.

KOCHOWSKI Herbu Nieczuia Weſpazian Woyſki Krakowſki, napiſał *Annales* od śmierci Władyſław IV. do abdykacyi Jana Kaźimierza Climacteres nazwawſzy, *Primum, 2dum, 3tiumTomum.* Napiſał *Commentarium Belli Chotimenſis & Viennenſis* gdzie ſam był. *Schultzius in Polonia nunquam tributaria* mowi że on Phænix Literatorum.

KOCIEŁ Herbu Pelikan w Litwie, od Kotła iednego z Xiążąt Słowackich. *Długoſz.* Z tych Michał Kazim. Kocieł Woiewoda Trocki, potym Podſkarbi W. L. około R- 1717.

KOJAŁOWICZ Każimierż Woyciech Wijuk Jezuita Teologii Doktor, ktorey 21. Tom wydał do Druku. Manuſkrypt iego *in folio* o Herbach y Familiach Litewſkich znayduie ſię. Umarł Roku 1674.

KOLENDA Herbu Bełty zacny Dom Litt.

KOŁO czyli KOŁA Herbu Junoſza. Michał Woiewoda Inowrocławſki Piotr Kaſztelan Inowrocławſki Paweł Woiewoda Podolſki. Piſali ſię z Daliſowa: zesli lat temu 200.

KOLUDZKI Auguſtyn Herbu Pomian z Koludy wſi nadieziorem z wod od Motławy, Sędzia Inowrocławſki Ziemſki Autor Kſiąſzki Tron Oyczyſty albo Pałac wieczności.

KOMOR Zabożyńſki założył bliſko Szarogroda Komargrod. Z Woiewod: Bracławſkiego do Litwy wynieſieni. Herb ich Komor *alias* Lilia na doł kwiatami obrocona, a na niey krzyż ſtoi. *Koiałowicz in M. S.*

KOLUMNA *vide Roch 2do fol. 167.*

KONARSKI Jan Abdank Kazimierzowi ſprawiedliwemu przy kościach dał w gębę. *Cromerus l. 6.*

ZYGMUNT Auguſt chodził w habicie Czarnym Niemieckim, w birecie czarnym.

KONIECPOLSKI Herbu Pobog z Koniecpola w Sędomirſkim, Staniſław Kaſztelan Krakowſki Hetman W. K. Do Francyi Poſelſtwem potym Smoleńſka dobywaniem wſławiony, przed Wołoſką

wyprawą Polny K. Hetman, gdy pod Cekorą Hetman Wielki Zołkiewſki Staniſław zginoł, on wzięty od Tatarow z ſzat obnazony, a w podłe y robactwa pełne ubrany, ktore (mowił on) torturą mu ſię ſtało związanemu. Z 66. oſobami wtrącony do więzienia ciaſnego, tak że ieden ſtał na drugim w ſmrodzie. Działem, Końiecpolſki, Xiąże Korecki, Zołkiewſki, Farenſbachius, odeſłany do Siliſtrii, potym do Konſtantynopola do Judykeły. Jednemu Turczynowi pozwolono, go nawiedzać, y ięzyka Arabſkiego uczyć, przy odradzaniu wielu Turkow, że Języka tego niewolnikowi nie przyſtoi uczyć ſię. Cieſzył go z nim ſłużący Nikoli Francuz Kawaler Maltańſki. Xiąże Korecki ſtracony, on we cztery łata do Oyczyzny powrociwſzy, wziął Staroſtwo Barſkie. Tegoż R. 1624. Tatarow zbił na granicach Polſkich na 90000. woyſko im malękie, (bo ie ſciſnoł) pokazawſzy. Zbił potym pod Martynowem Kantimira 30000. Potym Szwedow pobił. Abażego Baſzę pod Kamieńcem z 100000. Ludzi zbił. Kodak fortecę przy Dnieprze założył, aby był wſtręt Kozakom do Turcyi uczynił, rebel-

rebellizuiących y Paulika Wodza ich zbił. R. 1644 pod Ochmatowem 40000. Tatarow położył. We dwie lecie umarł. Był okrągłey twarzy piękney, ſiwy y brodaty. W mowie zaiękiwał ſię, z kąd Woyſkowi mawiali, *Pan Staniſław w przod uderzy, niż wymowi.* Powoli wſzyſtko czynił z tąd Cunctator zwany. W Koniecpolu S. Staniſławowi wymurował Kościoł; drugi w Brodach; gdzie leży z żoną Lubomirſką Kryſtyną Kaſztelanką. Woynicką. Brody ufortyfikował. Rykot Autor w Monarchii Tureckiey piſze, że tenże ſam Hetman, maiąc ſobie w paſztecie przez Poſła Francuzkiego *de Sanoy* podane ſznory iedwabne y pilniki, wartę popoiwſzy, wyłamał kratę, ſpuścił ſię z wyſokiey Kaſztelu wieży w nocy, y maiac konie gotowe na dole, uſzedł do Polſki: Poſel za to był w więźieniu w Kaſztelu. Koniecpolſki Alexander Woiewoda Sędomirſki Syn Staniſława Hetmana z Lubomirſka, w ten czas urodzony gdy Ocieć wzięty pod Cekorą, dla tego Portret iego poſłany do Konſtantynopola na pociechę zażalonego ſerca. Na Dworze potym był Ferdinanda III. Ceſarza Xiążęciem Rzymſkim

ſkim kreowany. Był w Rzymie u Ludzi wzięty. przez Francyą do Belgium zaſzedł, tam woienney ſzarży chciał, aż *Auryakus* ſławny Wodz przeſtrzegł, żeby pamiętał, że ſię Synem Hetmańſkim urodził. Bił z Oycem Tatarow pod Ochmatowem. W wielu okazyach, wielki Woiownik, Jego Syn Staniſław był Kaſztelanem Krakowſkim. Remigian Koniecpolſki Biſkup Chełmſki do Katedry ſprawił Krzyż wielki ſrebrny y 12. lichtarzow ſrebrnych. O nim X. Karwat *in Siradia trabeata:*

Quo non ſervantior æqui, Romuleo quisquam Lechias moderamine gentes Flexit.

KONOPATSKICH z Konopatu albo na Konopacie Herb Mur z cioſowych kamieni w ſiedm linii ułożony, a na wierzch trzy wynikaiące murki, w hełmie Chorągiew nachylona w prawą iak Cetnerowſka. *Okolſki.* Przynieſiony *z Prus* za Krzyżakow do Polſki z Brunświckiego Xięſtwa. *Łukaſz Paprocki.* Według innych z Luſacyi:: Jeden z Domu tego na Woynie Swiętey za Godefryda Bullemiuſza z kawalerſkiey odwagi

gi na mur wſtąpił (odwagą ſię z tąd Herbzowie) mieyſki przed innemi, Chorągiew na znak podnioſł, y wziął za Herb. *M. S. Patris Rutka.*

Z tego KonopatſkichDomuJan na Bielczanach Baron koło R. 1260. Zona iego B. Juſta z Familii Sargenhauſen, Corka Woyciecha y Jadwigi w Miaſteczku dziedzicznym Bug puł mile od Chełmy R. 1220. urodzona. Brat iey rodzony Jan, Miſtrż Krzyżacki, Dominikanow w Toruniu fundował. Mąż iey w Rzymie na Peregrynacyi umarł. *Vide iey życie tu fol.* 4. Wielka to Familia, na wielkich Honorach zawſze kwitnąca, Maciey z Woiewody Chełmińſkiego po śmierci żony Biſkup Chełmińſki, wiele od Heretykow cierpiał, uczynił fundacyą na cwiczenie Szlacheckich dzieci. Obligował Teſtamentem, żeby mu żadnego Mauzoleum nie ſtawiano, ale na proſtym głazie napiſano: *Tu leży Konopacki Biſkup Chełmińſki. Janczyiſki in M. S.*

KOPEC Herbu Kroie, Dom w Litwie dawny, od XX. Twerſkich początek ſwoy zaciągaiący.

KORAB żołty z maſztem ſzarym, z wie-

z wieżą ſzarą w polu czerwonym. z Niemiec przynioſł Rycerż Miorſz czyli z Anglii. *Paprocki.* Czyli go przynioſł Robert I, Biſkup Krakowſki. Hunnowie Słowacy, by Tracyi nie naieżdżali byli, Juſtinian Ceſarz, wielkie Nawy porobić y na Dunay ſpuſcić kazał; ale Słowacy ie to potopili, to pobrali. *Cedrenus.* S. Ludwik idąc do Paleſtyny na Saracenow nową kreował Kawalerya noſzącą od ſzyie Portugały złote z okrętem, zwaną: *Equites Navis. Bonnoni in Ordine Equeſtr. fol.* 85. *Vide* Okręt w kruciacie *Peregnius* y *Paradiſus.*

KORABITOWIE *Recti & mediocritate contenti,* mowi Długosż.

KORABITA Sędziwey albo *Sandek* Rektor Akademii Krakowſkiey Kanonik Gnieźnieńſki pobożny, gdy Krol Kazimierż pod Choynicami przegrał batalią, że łzami całą noc w cilicium przed Krucifixem proſił BOGA o obiawienie, kto okazya przegraney. Obiawiono mu że grzechy Krolewſkie. Więc kazano mu poyść do Krola, y ſtrofować go. Poſzedł Sandek boſo w proſtym odzieniu do Prześcia, Krolowi kazał ſtanąć przed ſobą, gromił o grzechy ſobie objawio-

wione. Umarł w Kłodawie, Kanonikiem Regularnym y Proboſzczem tamecznym R. 1476. *Damalewicz in Vitis Arch. Gn.*

KORCZAK ſą 3. Wręby czyli rzeki od gory na doł coraz krotſze białe na polu czerwonym: Czyli też Czara złota, a z niey puł pieſka do gory wſpiętego ſzarego, w lewą tarczy obroconey. *Origo.* Ludwik Krol Polſki y Węgierſki przydał do czaſzy 3. rzeki Demetryuſzowi, ktory ſię piſał z Bożego daru. *Długoſz.* Trzy rzeki w Węgrzech ſławne Dunay, Sawa y Ciſa, drudzy kładą Drawę. Nad temi rzekami Przodkowie Herbu Czaſza, Nieprzyiacioł gromili. Przodek tey Familii Zoardus ſławny woiownik za Attili, pod iego imieniem wiele dokazuiący. Tego Zoarda Przodek za Pogańſtwa, po śmierci Xiążęcia Węgierſkiego na rządy Węgierſkie zapraſzany, wymowił ſię, innego z Familii Kaninow naſtręczył: z kąd *fabulæ origo* że Pſa Krola mieli Węgrzy. Za tyrannią zabit *Caninus, od Zoarda,* za to Pſa otrzymał w czaſzy za Herb y rzeki 3. nad ktoremi ſam y Przodkowie wiele dokazywali. *Paprocki* Z Węgierſkiego Hiſtoryka. Oſiris Syn Chama noſił w Her-

w Herbie Pſa, Wilka y Lemieſz. *Paprocki fol.* 3. Ormianie zdawna na tarczach ſwoich malowali Pſa żołtego, ba y teraz rytego w Kościołach ſwoich ſtawiaią na pamiątkę, iż ich z puſzczy pewney błądzących pies iakby do domu właſnego przyprowadził. *Pierius l.* 24. Montmorancyuſzowie noſzą w Herbie Pſa wierności Symbolum. Burchard Montmorancyuſz poſtanowił kawalerya Equites Canis noſzących pieſka niżey pierſi. *Bonon. in Equit. fol.* 17. a Filip Krol miał, na przychod iego, Kawalerow na złotym łańcuchu Lwie głowy ſpaiane. W Krakowie niedawno Niewiaſta przez wiſłę ſię przeprawuiąc utoneła z czołnu z przewoźnikiem. Pies iey zbrzegu trzy razy ſię w wodę, zanurżył, za trzecim razem za warkocz wyciągnął ledwie tchnącą. *Hiſtoria Collegii Cracov.*

KORECKIE Xiążęta Herbu Pogonia Xiążąt Litewſkich Witeneſa, Gedimina y Olgierda krew. Olgierd bowiem Syn Gedyminow miał z Maryi Xiężniczki Twerſkiey 6. Synow Jagiełła, Władyſława po chrzcie, Sſkirgełłą Kazimierza, Swidrygełła Boleſława Leona, Korybuta Dymitra, Wigunda Waſyla Alexandra,

dra, y Butawa Dymitra. *Okolſki Stryikowſki &c.* Zwali ſię Olgerdowiczami Xiążętami Koreckiemi ich naſtępcy. Gdyż ten Dymitr Butaw Olgerdowicz oprocz Dobr w Litwie, na Wołyniu nad rzeką *Korec*, gdzię ona w rzekę ſluck wpada na mieyſcu gorzyſtym na ſkale Zamek wyſtawił. Zginoł na woynie Witolda z Edygą Hetmanem Tamerlaneſa woiuiąc. Bohuſz Fiedorowicz Woiewoda Wołyńſki (Xiążę Korecki) leżęcy w Kijowſkich Pieczarach. Teſtament iego po namowach od Krola Liſtami do Unii; *Credo Sanctam Eccleſiam, & in ea morior quam quatuor Patriarchæ gubernant & adminiſtrant.* Konia w rożnych expedycyach doświadczonego y łuk bliſko przed śmiercią Krolowi Auguſtowi poſłał.

KORECKI Samuel Syn Joachima Woiewody Wołyńſkiego po ſzkołach y cudzych kraiach pod Stanłſławem Zołkiewſkim Hetmanem Marſowe założył początki będąc na Dworze Krolewſkim. Miał Corkę Jeremii Hoſpodara Multan: Katarzynę (trzy iuż były za Polakami, za Michałem Wiſzniewieckim, za Stefanem Potockim, za Janem Przerębſkim) dla

dla tego Teścia z Hospodarstwa zrzuconego znowu z Zięciami drugiemi bez Krola y Rzeczypospolitey konsensu, Turkow zebranym woyskiem, zbiwszy, przywrocił. w krotce gdy Jeremiasz umarł, żonę iego y Piotra syna Turcy wygnali. Znowu Szwagrowie, Koreckiego choć młodego uczynili Hetmanem. Ten na Turkow poszedł miasta pustoszył 19. zwycięstw z nich otrzymał w dwudziestey wzięty w niewolą R. 1617. *Bzovius* powiada że w 21. bataliach więcey niż 100000. Turkow Tatarow Wołochow zbił. Po wygraney z Tomsą nowym Hospodarem, X. Wiszniewiecki szwagier umarł, Korecki wszystek na się wziął ciężar. W Jassach go Turczyn obległ w 800. ludzi się tylko został, a Turkow y Tatarow na dwakroć sto tysięcy liczono. Od Soboty do Srody bronił się Korecki w okopach, 40000. Nieprzyiaciela poraził, gdy sił y prochu nie stało, sam się w ręcz potykał przez 4. godziny. Przez Polaka perswadował mu Basza, aby się poddał, z siadł z konia Korecki pałasz pod nogi Baszy rzucił. Do Carogrodu przywieziony, pytany od Cesarza; *Z czyiego ordynansu przeciw niemu woiował? Samem się prawi z własney swoiey woli, nie z czyiego ordynansu mścił włości, z ktorycheś wyzuł Piotra Hospodara. Janczyński in M. S.*

Bzovius zaś in *Ann. Eccl. fol.* 1383. *N.* 20. iak sam słyszał z ust Koreckiego, gdy potym był w Rzymie pisze, że Turcy wtedy do Koreckiego wysłali Legacyę, obiecuiąc przywrocenie Metrytemu Hospodarstwa, byle on broń złożył, woysko rospuścił. Uczynił tak Samuel ubeśpieczony przymierżem. Co postrzegłszy Skinger y Imbraim Baszowie w 60. tysięcy Turkow y Tatarow go obskoczyli, Korecki 3000. ludzi tylko miał, z niemi się ucierał w sukni prostego żołdaka, naostatek po rozerwaniu działami obozu wzięty, zpowagi twarzy swoiey poznany, na rumaku do Konstantynopola posłany, od wysypanych Cesarza, Baszow, Pospolstwa z podziwieniem witany. Ofiarował mu w Woysku swoim Cesarż naywyższe rządy, byle Machometanismum przyiął. czego że niechciał, do Zamku nad Bosforem wtrącony; tam długo siedząc, schizmy się wyrzekł, fundacyi Kościoła OO. Franciszkanom w Korcu y

cu, y nawiedzenia Loretu śluby uczynił, wlot od żony y od Sieniawſkiego Podczaſzego Koronnego opatrzenie pieniężne odebrał przez poufałego Greczyna, ktory mu ſwym przemyſłem w flaſzy wina powroz y pilnik żelazny podał. Podarunkami tedy ſtraż ſwoię uiowſzy, 3. kraty przepiłował, ſpuścił ſię, przebrawſzy ſię był w Carogrodzie z tamtąd do Raguży, do Sycylii udaiąc ſię za kupca uſzedł, z tamtąd do Neapolu, potym do Rzymu w R. 1618. gdzie od Pawła V. mile przyięty, do Loretu ślub wypełnił, naoſtatek powrocił do Oyczyzny. Od Zygmunta III. do woyny pobudzony, był pod Cecorą, po zabiciu Hetmana Zołkiewſkiego, gdzie wzięty z Staniſławem Koniecpolſkim Hetmanem potym z Farenſbachiuſzem w powtorną niewolą do Carogrodu odeſłany (wieżdżaiąc w Miaſto na tryumf grał na Kobzie *Janczyńſki in M. S.*) kuſzony znowu podarunkami, aby był wiary odſtąpił. Ze gardził Turkami, znowu bano ſię, aby nie uſzedł, umyślono go tedy ſtracić, przeczuwſzy to wyſpowiadał ſię. Gdy na wieżę go wyżſzą z dolney wyciągniono, przyſzli Turcy z ſznurami duſić go, maiąc

iąc za paſami noże, wydarł iednemu noż, y nim wielu popłatał, potym zwątlony, y zaduſzony. (*Janczyńſki in M.S.* powiada że łokciowemi prętami poty ſieczony, aż zabity. Ciało z wieży zrzucone, w dole ziemią y piaſkiem przyrzucone, okupione potym kryiomo w wor ſmołą oblany włożone, y do Polſki ſprowadzone w Korcu u OO. Franciſzkanow od Brata pochowane. Umarł Roku 1622. Gdzie nad nim taki ieſt w Korcu nadgrobek: *Clara Ducum ſoboles, Olgerdi ſangvine cretus, Princeps.* Zygmunt III. o nim mowił: *Gdy by takich Koreckich więcey Polſka miała, nigdy by tak częſtych naiazdow od Turkow y Tatarow nie cierpiała.* Był ſtatury roſłey, dowſcipu pięknego, ſiły y odwagi wielkiey, w naukach ſię kochaiący. Zonę Mohilankę uczynił Uniatką.

Jan Karol Xiąże Korecki Kaſztelan Wołyńſki Brat Samuela z niewoli Szwedzkiey pięcioletniey uczyniwſzy ślub, iż ſię miał ſyzmy wyprzyſiądz wyſzedł, 8, Chorągwi na Chocimſką okrytych wyſtawił.

Samuel Karol Korecki Staroſta Rebczycki Syn Kaſztelana Wołyńſkiego z Li-

z Ligęzianki z Zofią Opalińſką Wdową po Staniſławie Koniecpolſkim ożeniwſzy ſię w dzień ślubu śmiertelnie zachorował. Dom Koreckich zakończył, nie miawſzy Potomka.

*K*ORNIAKTOW Dom Herbu *K*ruczyny w *K*onſtantynie z *K*rety do Polſki zawitał, od Stefana *K*rola otrzymawſzy indigenat. *Okolſki*, *Starowolſki*. Miał za ſobą Dzieduſzycką. Ich był Huſſakow Sotnica &c. Przy Karolu Franciſzku wielkim Peregrynancie maiącym ſwoich 5. Chorągwi Dragonii, pod Zborowem, zabitym R. 1672. zſzedł.

*K*OROWAY Szlachta przedtym na Wołyniu.

*K*ORWIN inaczey *K*ruk czarny w lewą tarczy ſkierowany na pniu leżącym ſtoiący, pierścień złoty, z dyamentem na doł obroconym w pyſku trzyma; pole czerwone. Teraz y Slepowron y *K*orwin zaiedno ſię biorą. Markowi Waleriuſzowi w Woyſku Rzymſkim Rotmiſtrzowi, poiedynkuiącemu z Francuzem, *K*ruk nie wiedzieć z kąd na głowie uſiadł, iego to ſkrzydłami, to pyſkiem broniąc dopomogł pokonać Francuza z tąd Waleryuſz za świadzctwem *Alexandri ab Alexandro* Corvini wziął imie: ktore z Rzymu do Pannonii zawitało bo *Valerius Meſſalus Corvinus* tę Prowincyą za Tyberiuſza Rzymianom podbił. Jan Huniad Woiownik tym ſię Herbem ſzczycił; Syn iego Maciey *K*orwin *K*rolem Węgierſkim y Matka S. Stefana *K*rola, tegoż Herbu y Domu. Do Polſki przenieſiony przed R. 1224.

KORYATOWICZOWIE Herbu Pogonia Xiążęta. Koryat Syn Gedymina miał Synow 4. Alexandra Koryatowicza Gubernatora Podola, Wołynia, Pokucia: Konſtantyna; Jerzego Hoſpodara Wołoſkiego y Multańſkiego; Teodora albo Fiedora Xiążęcia Nowogrodzkiego, Sukceſſora po ſobie. Ci Koryatowiczowie Zamek Podolſki fundowali. *Okolſki in Ruſſia Florida fol.* 102. Ten Fiedor Podole po Braci maiąc Trybutu dać niechciał Olgerdowi, gdy nań ſzedł z Woyſkiem, uſzedł do Węgier, tam umarł, Teodor znowu tych potomek daniny dać nie chcąc będąc, Xiążęciem Podolſkim, od Witołda Woiuiącego o to, w niewolą wzięty. Wiele w Smotryczy, Kamieńcu, Czełwonogrodzie OO. Domi-

kanom, ci Xiążęta świadczyli. *Okolſki in R. F, f.* 104.

KORYCINSKI Herbu Topor piſali ſię z Jabłonny, lub z Pilcy. Jan z Pilcy Kaſztelan Sędomirſki w Korytnie dobrach nayczęściey rezyduiąc Koryciń-ſkim nazwany. Inni potym z Korytna ſię piſali. Grob nie ktorych ieſt w Krakowie w Kościele S. Szczepana, w Kaplicy S. Ignacego Lojoli. Franciſzek Kaſztelan Bracławſki oſtatni tego Domu, bo choć Synow miał kilku, tych iednak wprzod, niż ſiebie pochował.

KOSOWIE czyli Koſſowie trzech rzek ukośnych czyli 6. paſow trzech białych trzech czerwonych ſą z Włoch. Neapolitańſkiego Kroleſtwa. *Valaterranus* y *Juvenalis* wſpomina *Coſſos. Livius dec.* 1. *l.* 4. za Auguſta Ceſarża z Getulow *Coſſus ſpolia optima Regis interſecti gerens. Tacitus* namienia *Claudium Coſſum Legatum militarem.* Liwiuſz Konſulow Rzymſkich *Koſſos.* Jan XXIIII. Papież Neapolitanczyk, Baltazar Coſs zwał ſię. *Platina.* Kos Jan Woiewoda Inflantcki, a potym Nominat Chełmińſki Auguſta III. w cudzych kraiach Marſzałek y wyprzyſiężenia ſię Luterſkiey ſekty

ſekty Autor to ſubmiſſyą to roſtropną perſwazyą, to polorem nauki; przed poſſeſſyą tey Katedry umarł.

KOSCIELECCY Herbu Ogończyk *alias* puł ſtrzały, na puł pierścienia. *Hoziuſz* Kardynał o nich napiſał: *Cum Koscieleccii ab Eccleſia nomen, ducant, nulla unquam in re ſeparari ab ea volunt.* Daley mowi, że w tym Domu *nullum unquam Hæreticum videre adhuc licuit.* Piſali ſię z Kościelca w Kujawach (bo drugi ieſt w Krakowſkim) Piotr z Radzikowa, ktory naypierwſzy doſtał tego Herbu, miał dwoch Synow Piotra Ogona. ktory kupił Kościelce w Kujawach, z tąd ſię Potomſtwo iego piſało; drugiego Jędrzeia Powałę, ten oſiadł w Maleypolſzcze. Tamci długo Ogonami zwali ſię: Od R. 1349. kwitneli. Od Kościeleckich Działyńſcy poſzli, kiedy iednemu działem Działyń ſię doſtał Kościeleckiemu, iednak y ci z Kościelca ſię piſali. Jędrzey Kościelecki Kaſztelan Woynicki Podſkarbi W. K. z melancholii troiakiey, umarł, 1. że mu Syn iedynak umarł. 2. że Staroſtwa Krakowſkiego nie doſtąpił, 3. że Katarzynę Telniczownę Sleżankę żonę iego Zygmunt, młodſzym będąc przeciw Pra-

wu Boſkiemu kochał. Gdy Jędrzey do Senatu wchodził, Bracia ſię iego dway Kujawſki y Poznańſki Woiewodowie porwali, y wyſzli: mowiąc że my prawi! *z tym weſpoł zaſiadać nie możemy, ktory zaką konfuzyą Imieniowi naſzemu uczynił.* Z tamtych y z tey racyi umarł. *Łukaſz Gornicki w Hiſtoryi ſwoiey piſze o tych iey z Krolem konfidencyach A.* 1540. Corka tylko z niey zoſtała.

On gdy Zupy Krakowſkie gorżały z Betmanem Raycą Krakowſkim, w one w puścił ſię y ogień w nich ugaſił; on Zupy w porządek wprowadził. Na ziezdzie Wiedeńſkim R. 1515. gdy innym y iemu Ceſarż exotyczny tytuł Hrabiow dawał, podziękował, za naywiękſzy to ſobie poczytuiąc tytuł że ſię Szlachcicem Polſkim urodził. Kościelecki Łukaſz Biſkup Poznańſki Xięgi Heretyckie zebrawſzy w ſrzod rynku Miaſta, palić kazał, Drukarnią Sektarſka zagubił. W Poznaniu na Nadgrobku pochwalony. *Sinceritate, liberalitate ac inſignibus Senatoris virtutibus probatiſſimus* Siedział Lat 21.

KOSCIESZA ſtrzała biała z żelezcem w puł rozdarta,, a nad rozdarciem Krzyż na

na polu czerwonym. Nadany Herb ten od Boleſława śmiałego Krola Polſkiego R 1072. Rycerzowi Kościeſzy pod Snowſkiem, że w ciele iego ſtrzała utkwiona rozdarta była, y miecz wręku; dla tego Miecz ſtrzaſkany na Krzyż dał przez ſtrzałę. *Paprocki Okolſki.*

KOSSOBUDZKIEMU Herbu Pobog z Koſſobudy iednemu, Synowi Adama Woiewody Mazowieckiego godnego człeka w Warſzawie nadgrobek przyznaie u Starowolſkiego: *Quod cauſa Patris cumulavit cuſtodia, hoc præcipiti hæres ſparſit licentia.*

KOSTKA Herbu Dąbrowa ſą y wCzechach, ale innego Herbu, Herezyą przedtym zarazeni: Czeſką. Idą od Nawoia Koſtkowſkiego Dziedzica na *Roſkowie*, ktory według domyſłu X. Duryewſkiego w Kſiąſzce: *Nie zeſzła pamięć, od Koſtki na twarzy Koſiką nazwany.* Z tey Familii Jakub podzieliwſzy ſię z Janem Bratem włością Roſtkowſką, do Prus ſię wynioſł od Gabryela Bazańſkiego Woiewody Chełmińſkiego Dobra *Sztemberg* albo *Stangenberg* albo *Steinong* nabywſzy. Genealogią Koſtkow napiſał Paweł Koſtka Brat S. Staniſława Koſtki ktora

ktora śię w Rośtkowie ręką iego pisana znalazła.

Staniśław Kośtka Woiewoda Chełmińśki pod Wiśzniewcem Tatarow Naieznik mawiał: *Mollia comedi, cruda vitavi, calide me tenui, & sic consenui.* Pochowany w Lisowie z Kolumną od Sukcessorow z napisem wyśtawioną. Umarł 1555 S. Andrzey przed śmiercią mu śię pokazał. *M. S. o Familiach Pruśkich.* O Janie Kośtce Woiewodzie Sędomirśkim Kromer, *Senator vigilantissimus, & omni genere virtutum ornatissimus.* Na Seymie Elekcyi R. 1573. po Walezego do Francyi odeściu, Selim Cesarz Turecki radził przez Pośła obrać tego Woiewodę Krolem. Na co y Stan Rycerśki pozwalał, do Senatu posyłaiąc, aby go obrano, albo Hrabię z Tęczyna. On Stefana Kandydatem podawał śiebie wymawiaiąc. Anna Kośtczanka Jana Kośtki Starośty Lipieńśkiego Corka Panna z Rozrazewśkiey Kaśztelanki Poznańśkiey, u Xiężney Ośtrogśkiey (od Rodzicow ośierocona) wychowana, że w pragnieniu piwa śię napiła z trucizną, dla kogoś zgotowaną, nie lekarśtwem lecz, cudem Bożym go wyrzuciła, ślub uczyniła bydź Zakon-

Zakonnicą. Wśtąpiła do PP. Benedyktynek w Jarośławiu, Posag więcey niż 100000, bo y w Kleynotach na 30000. Była tam Xienią, lat maiąc 75. w roku 1692. umarła. Cała znaleziona Roku 1699.

Zofia Kośtczanka Jana Woiewody Sędomirśkiego Corka, Woiewodzina Wołyńśka z Odrowążowny Woiewodzanki Ruśkiey, z rodzoney z Anny Corki Konrada III. Xiążęcia Mazowieckiego. Na Boże Ciało ochrzczona urodziła śię R. 1575. dla tego w całym życiu do Nayświętszego Sakramentu nabożna. Matka maiąc ią rodzić wszyśtkich ubogich częśtowała. Wydana za Alexandra Xiążęcia Ośtrogśkiego Woiewodę Wołyńśkiego, idąc za wolą Sryia, ale życzyła sobie żyć w Panieńśkim śtanie według woli Matki. We wszyśtkim za męża szła wolą, w tym bywała Kościele gdzie mąż nie gdzie ona chciała. Schizmatyka Męża przed śmiercią nawrociła. Po tego śmierci dożywotnią wzieła żałobę, czyśtości ślubem śię obowiązała, w nim żyła lat 32. Oprocz Swiąt, co Czwartek Kommunikowała. W wielki Pośt codzień na Pałacu kazań śłuchała, nabożna, do

do Męki Pańſkiey. Dyſcyplinami ſię ſiekła, a chora innych aby ią ſiekli proſiła; używała y włoſiennicy ſzpilkami natkaney, częſto na gołych deſkach ſypiała. W Szpitalach uboſtwo częſtowała, im ſłużyła, Ona PP. Benedyktynek Klaſztor w Jaroſławiu fundowała, ktore ſprowadzaiąc całym Dworem z Chełmińſkiego Klaſztoru zaiechała drogę. Do Kościoła S. Jana w Jaroſławiu od Matki ſwey fundowanego Lichtarze dała ſrebrne z Skarbow Xiążąt Mazowieckich; Obraz S. Ignacego w 60. grzywien ſrebra oprawny: Monſtrancyą ſzczerozłotą z kamieniami, Nadgrobek Marmurowy Swięt. Walentemu M Do Grobu Rzymſkiego S. Staniſława Koſtki poſłała śluby bogate. Do Grobu S. Jacka Odrowąża ſwego krewnego Lampę ſrebrną ſprawiła. W Jaroſławiu Dom na ubogich fundowała 70. Młodzi okrywaiąc. Co rok w dzień urodzenia tyle dawała czerwonyeh Złotych, ile lat przeżyła, okupuiąc lata ſwoie. Na Imie Maryi wſzyſtko czyniła. Poddańſtwu we wſzytkim przyſtępna. O Smierci od Spowiednika przeſtrzeżoua rzekła: *Pragnę iey, nie czuię; coby mnie tworzyć miało.*

Umarła R. 1635. 29. *8bris.* Leży w Iaroſławiu u S. Jana. Jey Corka Anna Aloyzia Chodkiewiczowa. *Vide* XX. Oſtrogſkie.

Koſtczanka Barbara Corka Macieia Starościca Trydeceńſkiego, Konopacka Kaſztelanowa Elbląſka od ſług y poddanych Matką zwana, lecząca y karmiącą, chorych, Jałmuznicą ubogich. Po śmierci krwawe plamy na rękach y nogach ſię pokazały. Ciało w lat kilkadzieſiąt całe R. 1676. znalezione. Sioſtra iey Norbertanka w Zukowie z nabożeńſtwa do Nayświętſzego Sakramentu ſama opłatki piekła: o męce Pańſkiey ſłyſząc co, łzami ſię zalewała. Umarła w Zukowie R. 1699. Zofia iey Sioſtra także, w Panieńſtwie na świecie żyła lat koło 70. w Rządkowie pod Rawą R. 1698. umarła oſtatnia z Domu Koſtkow. Na kolanach po śmierci guzy były y na grzbiecie z ſkory odarcie, od klęczenia y dyſcyplin. Do S. Staniſława Koſtki oſobliwe miała nabożeńſtwo, w oſtatniey też chorobie zawołana od niego przez ſen: *Podź za mną.* Jan na Roſtkowie, Brat Jakuba na Stembergu, był Sędzią Ciechanowſkim, Synowie iego z Małgorzaty

rzaty Kryſkiy Herbu Prawdzić Wnuczki y Sioſtry Woiewodow Mazowieckich oprocz dwoch **Corek.** Paweł Koſtka Chorąży Ciechanowſki y S. Staniſław Jezuita. Z młodu ten Paweł był Staniſławowi Bratu przeciwny, potym diſcypliny czynił, poſtem, włoſienicą na ziemi krzyżem leżąc. przed Obrazem Brata ſwego, iuż cudownego, przepraſzał: Co dzień Pacierze Kapłańſkie Officium o Nayś. Pannie mowił, o drugiey z puł nocy na modlitwę wſtawał, z ktorey guzy miał na kolanach. Mſzy wielu ſłuchał y ſłużył do Mſzy. Kościoł, Figurę mi-iaiąc, z karety wyſiadał, modlił ſię, ziemię całował. W chodząc do Kościoła, w progu, w pośrzod Kościoła iedno kolano, przy ławie obie zgiowſzy 3. Pacierze mowił. Sługi nie przyioł aż wyznanie Wiary Katolickiey uczynił: W Praſnyſzu Kościoł y Klaſztor OO. Bernardynom fundował: do Fary prowentow przyczynił: Dom dla ubogich Studentow przy Pułtuſkim Kollegium fundował, y Szpital w Praſnyſzu wymurował. Dobra Roſtkow y inne przedawſzy na ubogich rozdał. Sam w Szpitalu, oſobną maiąc ſtancyą mieſzkał. im ſłużył Honorow

row ofiarowanych nie przyioł: uſzczypliwych ięzykow nie uważał z tąd na grobie napiſać kazał: *Non erubeſco Evangelium.* Zabieraiąc ſię *ad Societatem*, y będąc przyiętym umarł w Piotrkowie, reſzte fortuny uſpokoiaiąc (ciało obiaśnione było) R. 1607. 13. *9bris.* S. Staniſław Koſtka urodził ſię w Roſtkowie R. 1550. Wiadomy żywot iego. W Rzymie gdy go Emmanuel Saa maiąc za towarzyſza ſpytał, *czy kocha Nayś. Panne,* rzekł? *co pytaſz Oycze, moia to Matka.* Dzieſiątego mieſiąca po wſtąpieniu do Zakonu w dzień w Niebowzięcia N. Panny po poł nocy umarł R. 1568. 19. wieku ſwego w całowaniu Krucifixa y Obrazu Matki Nayświętſzey proſząc aby mu Patrony mieſięczne od niego ſpiſane, czytano. Franciſzek Toletus S.J. potym Kardynał gdy Oycowie zbiegali ſię Ciało iego widzieć, y z płacem nogi iego całowali, rzekł: *Młodzieniaſzek ieden Polak umarł, y wſzyſcy do ciała ſię iego ciſną, a my ſtarzy gdy pomrzemy, takiey czci mieć nie będziemy.* Pochowany w Rzymie u S. Andrzeia, ciało iego było obłożone kwiatami, choć tego zwyczaiu nie maſz u Jezuitow. Był wzro-

wzroſtu miernego, twarzy piękney, białey okrągłey. Długi czas leżał cały. Klemens X. Papież między Patronow Polſkich pierwſzych policzył go R. 1674. Niedzielę Liſtopada po dniu 13. przypadaiącą Uroczyſtości iego naznaczywſzy, Mſze y Pacierze o nim pozwoliwſzy; ſtwierdził to Innocencyuſz XI. na inſtancyą Jana III. Krola po otrzymaney wygraney pod Chocimem. Klemens XI. R. 1714. Dekretem go ſwoim między SS. Pańſkich policzył. Benedykt XIII. R. 1726. do ſkutku przyprowadził, a w roku 1728. na uroczyſtość iego po całym Swiecie, wieczny Odpuſt nadał. Było Koſtkow Senatorami 12, to Woiewodami to Kaſztelanami, to Biſkupami, na rożnych ſtopniach.

KOSZYRSKIE Xiążęta, za Herb maią Pogonią.

KOT Morſki wſpięty żołtym paſem przepaſany, ſam ſzary. U Rzymian Pułki, pod ktoremi ſtarzy żołnierze ſię znaydowali, na chorągwiach kota noſili z podpiſem: *Felices Senatores. Pierius Val. l. 13. c. 44.* Okolſki z Metodiuſza świadczy, że Alani y Burgundiones kota na cho-

chorągwiach zażywali. Nikt teraz tego Herbu nie zażywa.

KOTWICZ ieſt na Kiſztalt rzeki, pole czerwone na białey tarczy, od Auſtryakow do Polſki wnieſione, Jana y Henryka. Xiążęcia Wrocławſkiego ſię znayduiących, gdy zadarł z Polakami, *Pohnerami* zwali ſię. Henryk w Luſzeńſkiey ziemi ożenił ſię założył Kotwicz Maſto, z tąd imie, z tąd ſię wynioſł do Szląſka, rozkorzenił Kotwiczow. *NB.* Auſtryakowie na tarczy czerwoney, białe pole noſzą.

KOWALSKI Herbu Korab na Miaſteczku *Kowale* w Sędomirſkim. Kowalſki Chorąży Lwowſki R. 1649. z Tatarami y Kozakami ſię biiąc, po uciętey prawey ręce w lewą wzioł Chorągiew, y tę ſtraciwſzy wielu ranami zwątlony aby była Chorągiew nie doſtała ſię Nieprzyiacielowi, zwinął ią pod ſię, na nią ſię rzucił. *Kochuv. 12. Climac. 1.*

ZERWIKAPTUR Herb. *Vide ſub Z.*

KOZUCHOWSCY Herbu Doliwa, gniazdo ich Kozuchow w Czerſkiey Ziemi 6. mil od Czerſka.

KRASICKI Marcin Herbu Rogala Woiewoda Podolſki Staroſta Przemyſki na

na Karola ArcyXiążęcia Auſtryi y Zygmunta III. Dworze polerowny, przeciw Moſkwie Turkom Tatarom Woiownik Pałac y Kaplice w Kraſiczynie wyfundował, Boſym Karmelitom, Kościoł y Klaſztor w Przemyślu tamże Zamek zruynowany reparował. Od Ferdynanda II. Ceſarza, ieżdżąc w Legacyi do niego tytuł *Comitis S. R. J.* na ſiebie y na Sukceſſorow ſwoich wyiednał. Z ſzedł bez Potomſtwa.

KRASINSKI Jan Kazimierż Podſkarbi W. K. Herbu Slepowron w Kraſińſkim Kościele (*alias* w Kraſno na Proboſtwo dobre, przez Franciſzka Kraſińſkiego Biſkupa Krakowſkiego erygowanym) złożył ciernia kolec ieden z Korony Chryſtuſowey. Będąc bowiem w Bazilei, zheretyczałym Mieście, od znaiomego miał go darowany ſobie; Kardynał ieden tę Swiętą Relikwią darował był do Bazyleyſkiey Katedry. Waraſław Korwin albo Wawrzęta pierwſzy z Pannonii do Polſki przyſzedł, na Dworze Konrada Starego Xiążęcia Mazowieckiego wprzod marſzałkował, potym hetmanił, tam ożeniony z Pobogianką, na Podkowie iey ſwego Korwina lokował.

Jan

Jan Bonawentura KRASINSKI Woiewoda Płocki Syn Podſkarbiego, Warſz. y Praſnyſki Staroſta, Pałac Warſzawſki erygował wſpaniały. Zona iego Jabłonowſka.

Staniſław Kaſztelan Płocki Syn iego; Wnuk Błażey Kraſinſki Staroſta Praśnyſki, maiący za ſobą Maryannę Czarnkowſką Starościankę Oſiecką, ktora z Sioſtrą ſwoią ſą oſtatnie iſkierki Domu Czarnkowſkich.

KRASSOWSKI Łukaſz Herbu Rogala pierwſzy z Polſkiego Narodu Jezuita, pierwſzy też z Kapłanow tego Narodu y Zakonu do Nieba ſię przenioſł R. 1571 bo do Wil na X. Prowincyałowi będąc Socyuſzem' ſłużąc tam zapowietrzonym umarł.

KRETKOWSKIEGO ktoregoś Dolegę w Epigrammatach chwali Kochanowſki. *Te rapidus Ganges, gelidiq; Boryſthenis unda, te Tagus & Rhenus te ripa binominis Iſtri, & Septemgemini viderunt Oſtia Nili.*

KREZA Herbu Oſtoia Mikołay pod Sokalem wzięty, wyſługiwał ſię Tatarom, Tu kom. Wyproſił ſię do Oyczyzny, aby okup za ſiebie dał. Wrocił ſię y oddał.

dał. Turczyn zdumiały nad rzetelnością iego y okup y konia Tureckiego y wolność darował mu. *Starowolſki in Monum.*

KROIE albo trzy Lemieſze podobno od Piaſta nadane Potomſtwu ſwemu.

KROKOWSKI Herb Trąba myśliwſka na nogach dwoch ptaſzych. Pieczętuią ſię nim Krokowſcy od Zamku Krokowa, ſą *alias* Wickeredowie.

KROPOTKA Kniaźiowie na Wołyniu.

KROSZYNSCY Kniaźiowie Herbu Lichtarza, idą od Wigunda Xiążęcia Syna Kieyſtutowego. Hrehory Syn Wigunda zbudował miaſto y Zamek Kroſzyn na Siewierzu, Moſkwa ich z Dobrami z Siewierzem zagarneła R. 1485.

KRUPKA Herb corrupte, *alias* Krucz; herb 2. lilie; Nadany w Imperium od Fryderyka Ceſarza: do Polſki od Piotra Kruczberg *corrupte* Krupek przynieſiony: ktory od wzroſtu znacznego *Lcenus Peter* nazwany w Przywileiu. Kruſzelnicki *vide fol.* 253.

KRUŻER trzy Krokwy y trzy Kubki z Niderlandu do Polſki przynieſiony od Eneaſza Croſer; za Jana III. Indigenat im dany.

KRY-

KRYSKI Herbu Prawdzic w Woiewodztwie Mazowieckim od Dobr Kryſka; ale poſpoliciey z Drobnina ſię piſali. Kryſka Małgorzata żona Koſtki Kaſztelana Zakrocimſkiego nabożna umartwiona, co dzień do Roſtkowa do Praſnyſza iezdziła. Umieraiąc wołała do S. Staniſława iuż cudami wſławionego: *Teraz Staſiu Synu kochany ratuy.*

KRYSZPIN Herb dwie głowy ielenie z pułſzyiami ucięte na puł tarczy, weſrzodku pniak z ſękami, na lewey ſtronie tarczy Lew ſtoiący na tych ſękach oparty. Do Litwy przyſzli z tym Herbem. Z nich ieden, zoſtawiwſzy drugich w Brandeburgii na Imie Kryſzpin Kierſzeyſzten Zygmuntowi Auguſtowi zaſłużony na Zmudzi gnieździć ſię począł. Z tąd Herb y Familia Imie wzieła. Nie ſą *to Criſpini Conſules Romnni* iako był *Quirictus Criſpinus U. C.* 745. *Clodius Criſpinus R. P.* 187. *Criſpina Zona Kommoda Ceſarza od niego zabita,* Był Kryſzpin Podſkarbi W. Litewſki y Piſarzem, inny Biſkupem Zmudz-

K kim

kim. Inny Woiewoda Witebſkim Michał Piſarż Polny Litt Mowca y Zołnież wielki, Kaſztelan Trocki, Zmudzki. &c.

KRZYCKI Marcin, Harbu *Krzycki alias* Ręki zbroyney z kitą czarną nie poſpolitey nauki, wymowy, gładkości ſtylu, wieku ſwegoMowca pierwſzy w Polſzcze. Mowiono o nim: że ſobie niemiał rownego. Zażywany od Tomickiego Biſkupa Krakowſkiego Kanclerża W.K. do expedycyi. Wiele piſał. Między Liſtami Erazma Roterodama wiele Liſtow iego ieſt, ktoremi przeciw Lutrom ſtawi ſię *ſtrenuum Propugnatorem Eccleſiæ*. Zygmunt I. uczynił go Kanclerżem Barbary Krolowy, potym Biſkupem Przemyſlſkim, z tym honorem wyſłał do Ludwika Krola Węgierſkiego lubo unikał honorow mowiąc: *In parvis quies*, Znowu był Biſkupem Płockim tandem Prymaſem. Umarł Roku 1537. Do wierſzow miał wenę, będąc *Pòëta Laureatus*. Chciał ſwoie Poemata purgare w młodości napiſane, ale intereſſa publiczne nie dały czaſu. Jakoż Lubieńſki mowi że iego *Pòëmata obſcenitatum ſordibus ſetent.*

KUSTRA z Krzyżowa Lezayſko fundował, maiąc tamtędy obſzerne włości, ktore po zeſzłym iego Potomſtwie Krolowi ſię doſtały.

KRZYWDA iak Lubicz *alias* Podkowa biała w błękitnym polu, w niey krzyż, a nad nią puł krzyża nie doſtaie od prawey ſtrony. Krzywdą ſię zowie że w dziale Brat Brata ukrzywdził według domyſłu Autorow.

KRZYWOSĄDOWIE Hrabiowie od Roku 999. dawni, Klaſztora Sieciechowſkiego Dobrodzieie.

KRUCYNI albo Krzyż. Wiele z Krzyżami ieſt Szlachty, podobno, Wiarę przyiowſzy Swiętą obdarzonych. Procher Włoch pierwſzy Biſkup Krakowſki Krzyżem ſię pieczętował, z rogami czterma trochę rozdartemi. Wiele ſię we Włoſzech takiemi Krzyżami pieczętuie, iako to Sanctakruciuſze: z ktorych Antoni Sanctacrucius Arcybiſkup Seleucyi Nuncyuſz Polſki lat 20. w Krakowie pochowany Roku 986. *Starowolſki. Vilibaldus* albo *Wilibalinus* Francuz pierwſzy Arcybiſkup Gnieźnieńſki, tegoż Herbu *Damalewicz*. Między Chorągwiami Krzyżackiemi pod Granwaldem zabranemi było Chorągwi 8. z krzyżami

 rożne-

rożnemi według *Paprockiego*: Gdańska MieyskaChorągiew miała 2. krzyże białe, ieden pod drugim, nad ktoremi Krol Kaźimierż przydał Koronę temu miastu. S. Floryan Kruczyny Herbu Hiszpaleński Biskup od granic Polski ieszcze nie wierney, przez Mediolan do Hiszpulu dostawszy się przysłany iest Jędrzeiowi Batoremu Kardynałowi Wnukowi Stefana Batorego Krola Polskiego R. 1584. od Karola Borromeusza Kardynała Arcybiskupa Medyolańskiego ktory iest w Miechowskim Klasztorże złożony ze czcią. *Nakielski in Miechovia.*

KSIESKI Toporczyk w Krakowskim z Dobr Książ, iedney dzielnicy z Wronowskiemi; dla tego pisali się z Wronowi. Z tych Stefan Księski Pisarż Grodzki y Burgrabia Krakowski według *Naram*: przy pocałowaniu ręki Krolewskiey z Seymu się rozieżdzaiąc R. 1665. 26. *Martii* spytany od Krola Jana Kazimierża *Et Dominus Ksieski quo animo? forsan Judæ proditoris?* Respon: *Nequaquam Judæ sed Joan Baptistæ, Serenissime Rex.* Id quomodo? *Non licet tibi serenissime violare leges.* Był biegły w Prawach, y Insty-

gatorem Koronnym. Umarł Roku 1676.

KUCZBORSKI Herbu Ogończyk w Ziemi Dobrzyńskiey Z tych Jan Kuczborski Biskup Chełmiński, to na Nagrobku swoim w Toruniu u S. Jana kazał napisać: *Hic jacet Joannes Kuczborski Episcopus Culmensis, peccator, oretur pro eo.* Zakazał muzyki na swoim pogrzebie. Piasecki o nim pisze że Zygmuntowi III. będąc na Biskupstwie lat 10. zebrał wielkie pieniądze y dał 5. kroć sto tysięcy czerwonych złotych czyli też pięć kroć sto tysięcy złotych Polskich: co pewniey, bo owa złota kwota wyniosła by na 10. milionow. Bogaty był w prawdzie przy industryi Ekonomiczney Sebastiana Krzywkowskiego Miecznika Płockiego. Chłopca raz po coś posłał do skarbcu, ten zastał Pana siedzącego na szkatule, daie znać Panu, zastaie tak sam Pan, y rzekł. *Tylko też tyle pociechy masz z pieniędzy moich poczwaro, więcey się nie spodziewáy.* Rozdał po Kollegiach, Klasztorach summy, umieraiąc, żadnego nie minął Legacyą Klasztoru, y Kościoła w swoiey Diecezyi; resztę Zygmuntowi III. posłał żeby ich

ich był ten Krol (mowi Teſtament) na ubogich wyſypał. Z krewnych nikomu nic nie uczynił, tylko Synowcowi na pamiątkę Biſkupſtwa ſwego, dał Krzyż Biſkupi z łańcuſzkiem. Staniſława Kuczborſkiego Kaſztelana Sierpſkiego na kulach dla chorych nog chodzącego wyrwawſzy znagła kulę X. Mikołay Łancycy Jezuita uzdrowił.

KUTWA Pułkozie w Litwie.

KUL w Krakowſkim Woiew. Jaſtrzębiec. Zowią ſię Niemſtami.

KULESZA Piotr Jezuita herbu Slepowron Miſſyonarż Obozowy, w bataliach Zamoyſkiego i Zołkiewſkiego krzyż przed niemi nioſący, y animuiący, Sypiał pod Niebem konia do ręki przywiązawſzy.

KUNAT Herbu Topor, podobno Kunaſzewſki teraz. Wyrozebſcy z Kunatow podobno poſzli bo ſię tak piſzą. Z tych ieden był Inſtygatorem Koronnym.

KURCZOWIE Herbu Kurcz niby herbu Kościeſzy, ale z prawey gwiazda z lewey mieſiąc. Jeſt Herb Kurczow Kniaziow czy z Ruſkich Xiążąt, czyli od Koryata Xiążęcia Nowogrodzkiego iednego z Synow Gedimira idących. Gnieździli ſię na Wołyniu. Lew Kurcz Woie-

Woiewodą Witebſkim inny Woiewodą Brzeſkim. Inni ſą w Litwie Kurczowie Herbu Oſtoia, a tamci Radwanu.

KURDWANOWSKI z Kurdwanowa Jan Herbu Pułkozie (nie Junoſza iako Paprocki y Okolſki mylą ſię.) Kurdwanowſki Biſkup Płocki 36. w Biały będąc Plebanem proſtym, a o mądrości nabycie Boga y Maryi proſząc, raz do Kościoła wſzedłſzy, zaſtał na ołtarzu worek z 10. grzywien Pragſkich ſrebra, rezygnował Beneficium, do Bonońſkiey udał ſię Akademii lat maiąc 30. Doktorem *Utriuſq; Juris* zoſtawſzy, *Palatii Apoſtolici* w Rzymie Auditorem uczyniony, na Płocką Katedrę od Bonifacego IX. promowowany. Do Katedry dał ſtuſzne Oſoby odlewane, P. JEZUSA ze złota, 12. Apoſtołow; z ſrzebra zaś 72. Uczniow Chryſtuſowych.

KURLANDCY Xiażęta za Herb maią Krzyż biały. Naramowſki *in Facie Rerum Sarmatic.* Inni 4. Herby kładą na Tarczy na czworo podzieloney, Lwa czerwonego w pierwſzey części w Koronie wpolu ſrebrnym, w drugiey y trzeciey puł Jelenia w Koronie w polu Niebie-

bieſkim. A na tarczy w pośrodku po prawey ſtronie ucho złote od Kotła w polu czerwonym pod Koroną; inni kładą ſzczekę zębow wilczych, po lewey dwie litery S. A. czarne w polu złotym z koroną, w hełmie Mitrę. Te Litery nadał Zygmunt Auguſt Gottardowi Kotlerowi Miſtrzowi Krzyżackiemu w Inflanciech, gdy ſię Inflantczykowie, uprzykrzywſzy ſobie pod iażmem Krzyżakow, temu Krolowi poddali; a ten Miſtrz wyzuł ſię ze wſzyſtkiego Prawa do Kurlandyi y Semigallii, krzyż złożył, Pieczęć, y Przywileie.

KOROPATNICKI Herbu Nieczuia na Ruſi. z Koropatnik. Koropatwa Herbu Jaſtrzębiec na Ruſi. Starożytny od Roku 1413. Dom.

KUROZWĘCKI Poray od Kurozwęk w Sędomirſkim. Był ieden Kaſztelanem Krakowſkim.

Od Kurozwęckich zrodzone Poromſtwo zwano Piorunami, drugie Wrzodami. *Paprocki*. Teraz Męcińſcy piſzą ſię z Kurozwęk.

KURPSKI Herbu Lew Kniaż Jędrzey Kurpſki za Zygmunta Auguſta, Kowelſkiemi nadany Dobrami. KUR-

KURSKI Prawdzic Maciey Bernardyn Biſkup Wołoſki Author Kſiąſzki: *Altare Dei privilegiatum ſeu virgo Deipara libera a debito peccati Originalis. in 8vo* w Poznaniu 1677.

KUR albo Kogut biały w czerwonym polu, nadany Rycerzowi za czuyność. *Okolſki*. Pieczętuią ſię nim Kurkowie, Kurſcy, Kurzewſcy.

KURZANSCY Herbu Odrowąż na Ruſi. Jedney z Wyſockiemi Dzielnicy; przetoż Kurzańſcy z Wyſokiego, Wyſoccy z Kurzan piſzą ſię. Bernardyn Kurzańſki od Matki iadącey do Lwowa, upuſzczony pod koło ofiarowaniem do Zakonu S. Franciſzka ucalał, nie raz od Matki obligowany, aby ten S. Zakon przyiął, on woynie ſłużył alę zawſze oſobliwie w śmiertelney chorobie na votum Matki pamiętny wſtąpił, w Krakowie do Bernardynow, przez rok konia rżącego, albo trąbę woienną ſłyſząc, do woiennych dzieł czuł w ſobie ochotę. *Paprocki*

FLEMING Herbu Wilk w Koronie na dwoch łapach ſtoiący, całym ſobą w prawą tarczy obrocony, z ogonem zadartym, kamień drogi w łapach trzyma,

ma. Z Flandryi, do Brandeburgii przyszli R. 1250. Nad Elbą mieli sobie puszczone *territorium* Fleming z tąd imie wynieśli.

KUNCZEWICZ Herbu Roża według niektorych, Lubicz Herbu według *Okolskiego*. B. Josaphat Arcybiskup Połocki y Witebski; Syn z Szlachty Gabryela y Maryny w Włodzimierzu R. 1580. urodzony, Janem na chrzcie S. nazwany, Małusięki do Cerkwi S. Piątnicy przyniesiony na Krucifix gdy patrzał, iskra skoczyła z obrazu na niego, ktorą za prawdziwą Rodzice maiąc, szukali za pazuchą prognostyk to był iego gorliwości, Kupcowi dany do Wilna, aby się w kupiectwie cwiczył, cały do nabożeństwa się skłonił: Wstąpił do Zakonu S. Bazylego w Monasterze SS. Troycy R. 1604. Jozefata imie wziowszy. 1000. na dzień pokłonow czynił przy dyscyplinie, postach, mięsa przez lat 26. Zakonności swoiey nie iadał, Białogłowę na złe namawiaiącą ocioł postronkiem. Spowiedzi słuchał ustawicznie, czy w drodze, czy w Cerkwi, iuż y Biskupem będąc. Był pierwey Archymandrytą Wileńskim niżeli Arcybiskupem Po-

Połockim. Wdowie beczkę mąki dać kazał, choć iuż mało było, Szpiżarnianemu cudownie pełną wszystkiego pokazał Szpiżarnią. Wielu do Mszy S. służących Aniołow przy nim widzieli, na to przysięgli. Przed Obrazem Matki Nayświętszey na Wrotach Cerkwi Połockiey całe nocy trawił, z kąd widziano promienie Jozefata otaczaiące. Do Witebska lubo przestrzeżony od Unitow śmiało poiechał, tam gdy zmowionych Schizmatykow, w Niedziele po iutrzni na Pałac swoy przyiechawszy, był na gwałt dzwoniących słyszał, padłszy na ziemię krzyżem modlił się; a gdy na czeladź iego uderzyli, wyszedł mowiąc; *Dziatki coż wam czeladka moia winna, że ich zabiiacie? ieżeli mnie szukacie, otom ia iest, y przeżegnał ie.* Krzykneli: *Biy zabiy Łacinnika Papieżnika.* W głowę ieden kijem uderzył, drugi cioł berdyszem. Padł S. Jozef, od wszystkich rożnemi instrumentami bity, włoczony za brodę, y włosy. Na zabitym Baby usiadłszy gorzałkę piły: inni na nogach postawiwszy, o Błogosławieństwo prosiły. Z sukień odarłszy postronkiem po mieście włoczyli. Zaćmiło się słońce, noc się stała. Zlękli się iedni, dru-

drudzy Ciało w Dzwinę z gory rzucili, ale się zawiesiło, potym nawiązawszy kamieni utopili, nad ktorym słup jasny widziany. Dnia 6. wyięte Ciało piękne, w Cerkwi ubrane 9. dni stało przy wonności: Wzieli Połoczczanie Dzwiną ciało do Połocka, zaprowadzili przy wielkim konkursie wiernych y nie wiernych. Aż w rok Ciało przez Metropolitę Ruskiego z Episkopami pochowane. Roku 1628. Stolica Apostolska zesłała Kommissarzow, do Połocka, znalezli Ciało całe zdrowe, z ran krew płynącą, z oczu łzy, na desce spodniey truny Obraz B. Męczennika. Wiele cudow stało się. Urban VIII. sam cudu iego na sobie doznawszy w R. 1642. w liczbę go Błogosławionych wpisał, Mszą Pacierze i Uroczystość pozwoliwszy.

Ł.

ŁABĘDZ biały czy srebrny w polu czerwonym, w hełmie takiż *Paprocki*, *Bielski*. Duning go przyniosł z Danii. We Włoszech była Familia *Cygnorum*. Hannibal Wodz Kartagiński tymże Herbem zaszczycał się. Herkules na tarczy kilka Łabędziow nosił lataiących. *Heliodorus*. We Francyi Familia *Cygneorum* ma srebrnego w Herbie Łabędzia. Walencena Miasto w Hannonii przedtym zwano *Vallis Cygnorum* (że na bliskim iezіorże stadami bywali Łabędzie) Łabędzia ma w polu zielonym. *Salucius Brabo* postanowił *Ordinem Cygnorum*, noszących na sukni czarney na złotym łancuchu Łabędzia, obowiązek ich był y powinność uspokaiać tam zaiątrzone serca Obywatelow. *P. Bonan in Equit. fol.* 32. Duńscy Krolowie noszą między innemi Łabędzia srebrnego w polu czerwonym, z koroną złotą na szyi.

ŁADA Herb Podkowa z Krzyżem y dwie koło niey strzały nadany Dziedzicowi Dobr Lada od Bolesława Wstydliwego w Roku 1248. za pobicie Jadzwingow.

LANCKOKONSKI Herbu Zadora. *alias* Lwiey głowy z płomieniem. Pisali się z Brzezia na Polu. Zbigniew Lanckoroński Hetman, gdy Cesarzowi Karolowi IV. do Rzymu na Koronacyą assystował we 200. Usaryi y 300. lżeyszey iazdy wzioł tytuł Hrabi ktory był na Sukcessorow pozwolon R. 1355. świadczy Przywiley. Nadał tenże Cesarz Herb

Herb na tarczy, na czworo rozdzieloney na wyżſzey prawey, y niżſzey lewey Orła złotego w Koronie z ſkrzydłami y ogonem rozpiętym; w wyżſzey lewey, y niżſzey prawey Płomieńczyka, Na ſrzodku tarczy, Lwa złotego płomieniſtego w Koronie, iak by do bitwy ułożonego. Z hełmu Orzeł y puł Lwa wynika z mieczem. Potwierdził ten Przywiley Kazimierż W. K. P. R. 1370. Potym z Lanckorony piſali ſię y zwali. Zbigniew Marſzałek W. K. wyſtawił ſwoię ſzkatułę Huſaryi na Krzyżakow 200.

Staniſław Lanckorońſki Woiewoda Podolſki we Włoſzech, Francyi Peregrynant od Klemenſa VIII. *Singulare Sarmatiæ decus & ornamentum* nazwany iako Nadgrobek w Katedrze Lwowſkiey świadczy. Nie ktorzy z nich wziowſzy Bąkową Gorę w dziale, Bąkami zwali ſię, iako to Staniſław Bąk Lanckorońſki, ktory od Moſkwy zginął. Inſzych Brześć był w Kuiawach, z ktorego ſię piſali Doliwczykowie iako Jan Lutek z Brześcia Biſkup Krakowſki.

ŁAPKA Herbu Drużyna, w Krakowie W.

LARISSA ſą dwa Lemieſze końcami do gory obrocone: tak zwane albo od Lariſſy Miaſta *Teſſalii*, od Mezow zburzonego, według *M. S, S. Pariſiuſza:* albo też od miaſt kilku przez tychże z ziemią zrownanych. *Paprocki z Tylkowſkim* trzymaią, że Piaſt Familii Matki ſwey ten Herb nadał.

ŁASKI Jan Korab Herbu Arcybiſkup Gnieźnieńſki wiele umiałięzykow, do Ziemi S. pielgrzymował. On Statut Polſki, pierwſzy wydał R. 1506. będąc ieſzcze, Kanclerżem W. K. z roſkazu Alexego Krola na proźbę ſtanow na zieździe Radomſkim, z Autentykow Krolow Polſkich, Prawa, y Przywileie wybrawſzy. Był na *Koncilium Lateranen*: od Zygmunta I. Poſłem. Wzioł w tedy tytuł *Legati Nati*, z temi przywileiami iako Arcybiſkupi Kantuariyſcy. *Vide Conſtit. Synod. fol.* 22. Kollegiatę w Łaſku fundował. Swięto Niepokalanego Poczęcia w ſwoiey Diecezyi obchodzić kazał: Zydow z Łowicza wypędził, y tamże co mieſiąc innych Burmiſtrzow obierać kazał. Lat maiąc 75. umarł R. 1631. w Gnieźnie u S. Staniſława *in Campo Sancto* pogrzebiony, gdzie Kościołek okrągły z 7. Kapłanami fundował, pawiment iego

Ziemi

Ziemią z Jeruzalem posypał. On Prawo uknował iak pisze *Damalewicz*, że *Plebeis* do Prelatur droga zatamówana. Jan Łaski Woiewodzic Sieradzki Synowiec Arcybiskupa Gnieźnieńskiego Proboszcz Gnieźnieński, Nominat Wesprynieński w Węgrzech po śmierci Stryia swego żonę poiął od Gamrata, utraciwszy beneficium uszedł do Anglii, do Sekty się Kalwińskiey przywiązał, za Edwarda IV. Krola Angielskiego. *Supenintendes Ecclesiæ Peregrinorum.* Marya Krolowa po Edwardzie; Jana Łaskiego z kompanami 175. wygnała, Hieronima y Jana Synow iego zatrzymawszy. *Rescius de Atheismo fol.* 210. Po Francyi, Danii tulał się, iuż Kalwin, iuż Luteranin, iuż Zwinglianin. Na ostatek gdy wrota Heretykom do Polski otworzono y on wcisnął się do Sakramentariuszow y Sektę ich przyioł, Lutrow pioro na siebie zaostrzył. *Inter alia* napisał *opus de opresso Verbo* przeciw Hozyuszowi Kardynałowi. Umarł mizernie R. 1560. *Bielski:* Miał y trzeciego Syna *Samuela Rotmistrza Krolewskiego. Paprocki.*

Hieronimowi czyli Jarosławowi Łaskiemu Woiewodzie Sieradzkiemu y Siedmio-

dmigrodzkiemu od Jana Krola Węgierskiego do Porty Posłowi, drugi raz, Imbraim Basza dał się z tym słyszeć: *Jeden Bog na niebie, ieden Sołtan Turecki Pan powinien bydź na ziemi. Varszav. Orat.* 14.

Albracht Łaski Woiewoda Sieradzki bogacz po Oycu Woiewodzie dopiero wspomnianym, y dwoch żonach, na wszystkich był hoyny. Dziesięć kroć sto tysięcy Czerwonych Złotych wysypał na Peregrynacyi, y ieszcze Dobra zahartował. *In Divinati, de Interr. Polon.* Był wielki woiownik. Tatarow zbił R. 1568. Podole pustoszących,

LASOCKI Herbu Dołęga *alias* Podkowy z strzałą w pośrzodku piszą się z Lasotki w Ziemi Dobrzyńskiey; potym się pisali z Brzezinek, drudzy z Glewa. Inni z Lasoczyna zowią się Lassockiemi. byli na Biskupich y Senatorskich godnościach.

LASOCKI Herbu Srzeniawa, z Lasotycz. Stefan Lasocki na woynie z Turkami zginął Roku trzeciego, na pobojowisku *Jezus Marya wołał.* Jestem *Chrześcianin sługa Maryi.* Prosił o Spowiednika 7.

Swiąt iey w roku Spowiedzią, Kommun: obſerwował, wilie o chlebie y wodzie pościł. *Spannerus Tom.* 2. *lit. M. f.* 27. *Raynald. ad An.* 1415. *z Bonfin. Hiſtor. Węgier. Dec.* 3. *l.* 3. Ale ci go Autorowie Laſoncyuſzem y *Præfectum Valachiæ* zowią, nie Laſockim.

ŁASZCZ Herbu Prawdzic z Mazowſza. Alexander Łaſzcz Kaſztelan Czerſki założył Zamek *Łaſzczow*, od ktorego Łaſcy piſać ſię poczeli. Jedni bowiem od Tuczap Tuczapſkiemi Łaſzczami, inni Łaſzczami Nieledewſkiemi zwali ſię; inni Łaſzczami Obrociworami. Samuel Łaſzcz Strażnik Koronny, Chorąży Podolſki, ſławny kawaler, od Potockiego Pawła pochwalony, pierwſzy ſtrzyżenia czupryny wyſoko wynalazca. Zawſze weſoły przez 3. dni Zapuſtne u XX. Jezuitow trwaiący, mawiał: *Naylepiey prawi w ten czas ciſnąć ſię do BOGA, kiedy wſzyſcy mało co o nim myślą.* W dzień popielcowy na gołe ciało brał pancerż, ktory aż na wielki piątek zdeymował. Umarł R. 1649. w Krakowie, u S. Szczepana pogrzebiony, żałuiąc że na łożku, nie w okazyi umierał.

LA-

LATALSKI Herbu Prawdzic. Piſali ſię Hrabiami z Labiſzyna, y byli tak w Duchownym iako y świeckim ſtanie Senatorami. Są ieſzcze w Woiewodztwie Sieradzkim.

ŁĘCZYCKI Herbu Nieſobia albo puł ſtrzały do gory lecącey, u drugiey połowy ſtrzały ogon Orli. *X. Mikołay Łęczycki albo Lancicius.* Urodził ſię w Xięſtwie Litewſkim R. 1574. 10. *Xbris.* w Wilnie lat maiąc pięć u Swiętego Jana pod czas elewacyi Hoſtyi na Mſzy S. widział maluczkie dziecie promieńmi oświecone. Zaraził ſię był od Oyca Kalwińſką Sektą tak dalece, że na iey obronę ſzyię pod miecz gotował, lecz za namową Xiędza Piotra Skargi *Soc: Jeſu* nietylko ſam kacerſtwa odſtąpił, ale nawet Oyca ſwego 60 lat maiącego nawrocił. Wſtąpił potym do Zakonu *Soc: Jeſu*, y probę albo Nowicyat Zakonny w Litwie poczęty w Rzymie dokonał. Nigdy ſię nie obracał tyłem ku temu mieyſcu, na ktorym był Nayśw: Sakrament. w Rzymie cierpiąc ſzkrupuły, ſłyſzał P. Jezuſa mowiącego: To krzyż twoy te ſzkrupuły. Mineły go potym w R. 1604. Pięć razy rożnych dni po kommuniach

 wi-

widział Troycę N. y Chryſtuſa Kſięgę żywota trzymaiącego z ſłowy: *Swięty Lancycy Societatis Jeſu.* Przed Celebruiącym w Chełmińſkim Kościele pod czas owych ſłow *Agnus Dei*, Anna Konarſka Wdowa widziała na Patynie Jezuſa powitego malękiego. Czternaście lat bawił w Rzymie: wiele ciał SS. Męczennikow z łaſki Oyca S. przywiozł, y Paciorek S. Joanny trzeciey Reguły S. Franciſzka od Generała Franciſzkańſkiego. Przez liſt, będąc w Wilnie do Nayświęt. Matki Trockiey intereſſa ſwoie polecił napiſawſzy, do X. Oloriuſza; on Liſt pod czas Mſzy S. na Ołtarzu położył, ten zniknoł, przed Mikołaiem w komorze położony z reſponſem cudowną ręką piſanym: *Mikołaiu o cokolwiek proſiłeś uproſiłeś.* Mawiał na kurytarzu; *Panie nie ieſtem godzien, tę ziemię, po ktorey lepſi ſłudzy twoi chodzą nogami memi deptać.* Zwał ſię Diabłem. Po twarzy ſwe zwał *bolum pingvem ſine oſſe.* Napiſał 7. Tomow. Jakich mu ſłow w Doktorach SS. trzeba było, ieno otworzył, zaraz napadł. czynił to Anioł Stroż. Miłości Boſkiey ogniem rozpalony, okna, drzwi otwierał. Rektorſkie y Prowincyalſkie Liſty klęcząc,

cząc, czytał. Piſma mu wiele zgineło, co miał za naywiękſzy, przecież miły krzyż. Pięć razy ſię cioł na dzień za Grzeſznikow, za Duſze czyſcowe, za utrapionych, za Dobrodzieiow, za podwyżſzenie Kościoła S. W Brunie Studentowi do Mſzy S. ſłużącemu rzekł. *Porzuć te myśli.* (były nieczyſte) Miał Ducha Prorockiego. W Glacu Zakonnik go o Spowiedź proſił, on mu ſam grzechy iego powiedział. Ten padł do nog o abſolucyą proſząc. Z Muzyki wielką czuł do nabożeńſtwa pobudkę, na modlitwie miał dar łez. Uproſił ſobie żeby Czyściec minoł, w boleściach naśladował P. Chryſtuſa; iakoż chorował całe puł rocze na bok ſię obrocić y głowy podnieść nie mogąc: Ciało po nim zgniło z nog robactwo iak palec grube wychodziło, ktore on nazad do ran wkładał. Na co Medyk Dyſſydent rzekł: *Wielkiegom Jezuitę y wielkiego Swiętego widział.* Wołał: *Dla ciebie Jezu dla ciebie Marya to cierpię &c.* Proſił aby przed ſkonaniem Biblią, Reguły Soc: Jeſu Koncilium Trydenckie y Kſiąſzkę Votorum krwią ſwoią piſaną pod głowami miał. N. Sakrament 3. dni ſtał przed nim. Konaiąc ſam

ſam ſobie oczy zamknoł. Umarł Roku 1652. 30. Marca w Niedzielę piątą Poſtu w Kownie, Wielu cudow iego doznało. Piſali o nim *Tannerus, Balbinus, Kojałowicz.*

LEDOCHOWSKI. Herbu Sława Staniſław Woiewoda Wołyńſki z Podkomorzego Krzemienieckiego, Marſzałek Konfederacyi co rok do Łucka na Swięto Niepok: Poczęcia zaproſiwſzy Rycerſtwo Wołyńſkie zieżdżał. Miał Maryannę Wielhorſką Kaſztelankę Wołynſką.

LIGNICKIE Xiążęta.

LELIWA Xiężyc nowy złoty, gwiazda o 6. rogach na polu błękitnym. W Hełmie pawi ogon z takimże Xiężycem. *Paprocki, Okolſki.* Błogoſławiony Bertold Opat Garſteńſki tym ſię Herbem pieczętował.

LESKI Herb Pruſki dwa charty wſpięte do ſiebie tyłami obrocone, nad niemi mur. Zowie ſię ten Herb Gończym.

LESNIOWSKICH Herbownego Gryffa dawniey Gołąbkami zwano. *Paproc:*

LESZCZYC Herb w Polſzcze Leſzczycowi Rycerzowi nadany. *Pariſius.* Innym ſię zda, że od Leſzka Potomkow wyſzedł. Ger-

Gerward Leſzczyc Biſkup Kujawſki z Diecezyi ſwoiey *Fratres Begvardes*, ktorzy ſię Puſtelnikami nazywali, y mieli w Złotoryi Klaſztor z Kościołem S. Krzyża, rugował. Ci nauczali: *że Człek może przyść do tego ſtopnia doſkonałości że iuż wyżey w łaſce Bożey nie poſtąpi, y zgrzeſzyć nie może.*

LESZCZYNSKI Herbu Wieniawa. O tych *Balbinus Hiſtoryk Czeſki in Epitom: Rer: Bohem: l. 2. c. 7.* mowi: *Qui Leſzczynſciorum genus ignorat, Poloniam ignorat. Triumphalis Familia, ex qua tot Duces, tot Senatus decora, tot Antiſtites & Archiepiſcopos numerare licet. Paſtoris y Twardowſki* wywodzą, że ta Familia y Herb z Czechow wyſzedł, gdzie ſię *Perſzteynami* od pierścienia w pyſku zubra zowią. Z ktorych iedni w Krolestwie Czeſkim, drudzy w innych Państwach kwitneli. Jan Perſztein R. 1454. był Pośłem od Władyſława Krola Czeſkiego y Węgierſkiego do Kazimierza III. Polſkiego. *Długoſz.* Znowu inny Perſzteyn R. 1573. do Zygmunta Auguſta Krola Polſkiego od Maximiliana Ceſarża. *Bielſki.* Zygmunt I. gdy pod Dąbrową y Smoleńſkiem leżał z Woyſkiem,

ſkiem, *Perſztein* od konia twardouſtego, cały ubrany Kieryſiem w Dniepr zanieſiony, y zrzucony, nurkiem grzebał ſię po dnie do brzegu, dwa razy wody zapiwſzy ſię. Był potym w wielkich reſpektach u Krola. *Sarnicki pod R.* 1514. *Bielſki pod R.* 1580, piſze to o Pierzchlińſkim *z Herberſzteyina*. Oſtatni w Czechach Władyſław *de Perſztein Camerarius Cæſareus Equitum Cataphractorum Ductor* w Saxonii zginął, w potrzebie z Guſtawem Adolfem w roku 1631. X. Rutka ſłyſzał od Sanktakruciuſza Nuncyuſza Apoſtolſkiego w Polſzcze, że wiele Familii we Włoſzech Herbu Wieniawy zażywa, y od Herkuleſa linią ſwoię prowadzą.

LESZCZYNSKI Bozuta a raczey ieſzcze Perſztein z żalu na Arcybiſkupſtwie Gnieźnieńſkim umarł, że Czechowie Gniezno rabuiąc Krzyż 300. grzywien złota w ſobie maiący y Ciała Swiętych zabrali. Dziedzic na *Gołuchowie* aż od nich odpadł koło R. 1700.

Rafał Leſzczyńſki Kaſztelan Poznańſki Marſzałek Nadworny Koronny, Dziedzic na Leſznie na Dworże Fryderyka III. Ceſarża przepolerowany, od niego do

do Kazimierza III. Poſeł w R. 1473. Za co Hrabią na Leſznie uczyniony y na hełm, miaſto 3. pior zdawna zażywanych, Lwa wynioſł w Koronie z Mieczem gołym do cięcia zanieſionym, według Przywileiu. Według *Okolſkiego* wrociwſzy ſię do Oyczyzny 10. Staroſtw trzymał, iako to Kościńſkie, Kujawſkie, Konińſkie &c. Umarł Roku 1501. Leży w Brześciu Kujawſkim, u Dominikanow.

Rafał Leſzczyńſki Woiewoda Brzeſki Kuiawſki Zygmuntowi Auguſtowi dał ſię z tym ſłyſzeć: *Respublica ut liberè diceret, Armis effecit, ut dicat nunc, providebit. Reflexya nad Manifeſtem.* Ten złożył Woiewodztwo Brzeſkie, ſłuchaiąc Prawa świeżo uſtawionego na on czas, aby żadne Krzeſło z Staroſtwem Grodzkim w iednym Woiewodztwie nie chodziło, a przy Staroſtwie Radzieiowſkim zoſtał, R. 1550. aby *in Equeſtri Ord.* wolniey mowił. Kaſztelanią Srzemſką Krol Stefan w niego wmuſił, Herezyi ſię chwycił; ktorey Synowie iego Jan Staroſta Radzieiowſki, Jędrzey Woiewoda Brzeſki Kujawſki, Wacław Kanclerż W. K. wyrzekli ſię, Kościoł Gołuchowſki z nieyoczyścili. Oſtatniego z tych Corka

ka Anna Potocka Podkomorzyna Halicka chodząc po Ogrodzie znalazła, obrączkę rogową czarną, a wniey *Memento mori*, prognoftyk prętkiey iey śmierci zafzłey.

Kazim. Ignacemu Lefzczyńfkiemu Kafztelanowi Lwowfkiemu S. Borgiafz pokazał fię przed śmiercią, za co mu Ołtarż ołtatnią wolą wyftawić kazał w Stanifławowie, y tam fię pogrześć kazał. Jędrzey Woiewoda Brzefki Kujawfki, na Kampanią Mofkiewfką wyftawił fwoim kofztem Ufarii 300. oprocz lekkich Chorągwi. Ten kochał fię w naukach, y w uczonych ludziach. *Bucholcer w Kronice fwoiey.* Jan Woiewoda Krakowfki Generał Wiel: za Jana Kazimierża do Szwecyi Pofeł wielki choć nie fkuteczny do Pokoiu namawiacz. Pofeł do Wiednia o Sukurs, do Mofkwy o Pokoy, do Wilhelma Elektora Brandeburfkiego z Wydzgą oddaiąc mu rządy Prus z perfwazyą bicia monety frebrney, z Berłem y Mieczem na krzyż, co korona wiązała z napifem: *Pro DEO & populo.* Z młodu wyrzekł fię herezyi Na *Colloquium Charitativum* w Toruniu Katolickich Doktorow z Miniftrami Predykantc-

dykantc-

dykantckiemi, z rofkazu Władyfława IV. zebranemi prezydował.

Wacław Lefzczyńfki Arcybifkup Gnieźnieńfki wielki Człek za Jana Każimierza, przed śmiercią po ambonach rozgłofić kazał, że kto by miał krzywdę, żeby fzedł do niego po nadgrodę. Ubogiey Szlachcie pieniądze na naukę dawał. Rafał Woiewoda Bełfki Kalwinom fprzyiać podobno porzucił, bo w Częftochowie pochowany. Jędrzey Woiewoda Derpfki Syn Rafała Woiewody Bełfkiego, Poeta dobry Polfki, y gładki Orator, ale Dyffydent, Mąż Anny Xiężniczki Koreckiey Corki iedyney Samuela Koreckiego owego Woiownika. Jey bardzo kochaney przy dziecięciu zmarłey, affekt, pokazuiąc w Czartoryifku Kościoł Katolicki wyftawił, zbogacił, y tam ią pochował: *Okolfki.* Potym fię fam poiednał z Kościołem Katolickim.

Rafał Lefzczyńfki Podfkarbi W. K. Generał Wielk. Gdy Marfzałkował na Seymie; liga ftaneła Chrześcian na Turczyna. Był Woiewodą Pomorfkim, ale Wojewodztwo złożył, dla Podfkarbftwa. Pofłem był do Porty tak porządnym w liczney affyftencyi, że rownego Turcy nie widzie-

widzie-

widzieli. Miał Annę Jabłonowſką Kaſztelankę Krakowſką za ſobą. Był Marſzałkiem na Dworże Krolowy Janowy; Pałac w Rydzynie fundował. Stanıſław iedynak Syn iego na Elekcyi Auguſta II. pierwſzy Kandydat do laſki Marſzałkowſkiey w Izbie Poſelſkiey. Woiewodą Poznańſkim zoſtał R. 1699. lat maiąc 23. razem zaſiadaiąc z Oycem Krzeſło, Krolem Koronowany w Warſzawie Roku 1796. Zona Marya Katarzyna Opalińſka Kaſztelanowa Pomorſka. Corka iego Krolowa Francuſka Marya Karolina Zofia, Felicitas, zaſzlubiona w Straſzburgu 1725. 15. *Auguſti*. Powiła Ludwika Delfina, y drugiego zmarłego, Corek 7. Jedna za Krolewicem Hiſzpań:

Był znowu obrany Krolem Polſkim R. 1733. Lecz doGdańſka ſię uchylił, z tamtąd w nocy utaiwſzy oſobę ſwoię wyſzedł. Jedni ſą Leſzczyńſcy *Czarni* drudzy *Biali*: Było Leſzczyńſkich 62.

Lewart Lew albo Lampart z Niemiec zawitał za Władyſława Łokietka: gdzie zaPaprockiego pamięci to Imie zeſzło, tylko na Białogłowy poſzła Fortuna. Okolſki Przywileiem Kazimierża Sprawiedliwego probuie R. 1163. danym, że za Kazimie-

zimierza ten Herb przyſzedł do Polſki *Wichfryd* Syn. BorgoſaWnuk Lamfryda Margrabi znaiomego Kazimierzowi, gdy w Niemczech peregrynował wnioſł go z ſobą. Od tych Lamfryda y Wichfrida idzie Oſtatni Stolnik Krakowſki *Firleiem nazwany*. Długoſz ten Herb zowie *Wainym*. Jeſt to Lampart przedniemi łapami wzdarty, ſam biały, w Koronie, z cętkami czarnemi w czerwonym polu: na hełmie puł takiegoż Lamparta. *Petraſancta* wiele Domow liczy w Cudzych Kraiach tego Herbu, iako to Gwilhelma Xiążęcia Akwitańſkiego, Hrabiow Gloceſtrii, dwoch Lampartow noſzących. Trzech kładą Wielkiey Brytannii Krolowie. Y przydaie że wyſzedł z Gotſkich Krolow. Jakoż Karol V. Ceſarż mawiał: *E Scandia & Gothorum Stirpe totius Europæ Nobilitatem exortam eſſe. Cambdenus in Britannia.*

LIGEZOWIE Herbu Pułkozie ſtarożytni, piſali ſię z *Bobęku*. Z tych *Nicolaus Spytek de Boberek Ligęza Caſtella- Sandomirienſis Nobilis Polonus* malowany pod Krucifixem w Sędziſzewie, nachylony do nog bo ſię inaczey nigdy malować nie pozwolił. Wielki na Kościoły

ły Dobrodziey, w Dobrach swoich wszystkich Szpitalow, w Rzeszowie Bernardynow Fundator, y żywiciel. *Kowalicki w Kazaniach.* Inni się pisali z Zawady. Felix Ligęza Arcybiskup Lwowski na Heretykow ostry, iako o nim *Royzius in Chiliasticho: Quo non Septemtrio totus, Religione tulit, aut pietate priorem.*

LINGWIENIEWICZOWIE Xiążęta Mścisławscy Herbu Pogonia, idą od Siemiona Lingwiena Brata Jagiełłowego.

LINIEWSKI Herb Miecz, z gory na doł ostrzem, a po bokach iedno y drugie serce, na doł obrocone. Liniewscy na Wołyniu go y na Rusi zażywaią, piszą się z Liniewa.

LIPSKI Herbu Grabie, Bełzanie y Wielkopolanie, nazwali się od Lipego, blisko Stawiszyna. Była y w tym Domu Sekta Luterska, osobliwie w Janie y Reginie Semikowskiey żonie iego. Andrzey Lipski Biskup Krakowski Kanclerz W. K. Wkrotce ieno osiadł Katedrę Krakowską po Kuiawskiey, odchodząc od Krola rzekł do swoich: *Jam tetigi portum, spes & Fortuna valete,* y śmierć sobie w krotce wyprorokował. Insu-

Insułę ktorą 30000. taxowano, Krakowskiey Katedrze darował celebruiących w niey obliguiąc *ad Ave Maria* za siebie *Pruszcz.* Wiele fundacyi poczynił. Umieraiąc Zygmuntowi III. Krolowi Polskiemu krom Portugałow, 1000 Czerwonych Złotych zapisał. Krolewnie sto tysięczy Złł. Krolewiczom po kilkadziesiąt tysięcy. Był ognistey komplexyi, z kąd siebie gdzie w prywatnym mieyscu smagał postronkiem, aż ugasł. Na Boże Narodzenie przy Zygmuncie III. Jutrznią zaczoł iak Kompletę. *Converte nos DEUS Salutaris noster.* Cielecki Referendarż poszepnoł mu: *Et averte iram tuam a nobis.* Postrzegł się zaczoł: *Domine labia mea aperies. Janczyński in M. S.* Pacierże Kapłańskie klęcząc odmawiał. Założył w Bełzkim Lipsk Miasteczko y Wieś Lipie na grontach Przeworskich.

Jan Alexander Lipski Kardynał Biskup Krakowski w tey godności w Radomskim prezydował Trybunale. Był to Syn Wacława y Barbary Miaskowskiey Miecznikow: Poznański.

LIPSKI Herbu Łada, to iest Podkowa z strzałami. z Lipia y Krzemienicy. Z tych

Z tych Franciszek Lipski Kanonik Gnieżnieński Sekretarż Krol. koło 20. razy Deputat na Trybunał Koronny. Z tych Senatorami byli Woiew: Rawski. Woiew: Kaliski, Arcyb Lwowski, Kasztelan Lwowski, Jan Arcybiskup Gnieznieński ktory Chełmińskim uczyniony za wielkie przymioty był Posłem do Wiednia, bo Cecilyą Renatę: za co Ferdynand III. Cesarż Rzymski iego y Dom cały *Comites S. R. Imp.* kreował. Umarł Roku 1641. *Memmius* Orator Francuzki *Polonum Lipsium* go nazwał. Gdy Heretycy znacznego Domu, Figurę Crucifixa zhańbili, Lipski na Seymie mową swoią zakończył: *Stawa przed tobą Naiaśnieyszy Panie dnia dzisieyszego Krol nad Krolmi BOG nasz, a iak ty sprawę iego osądzisz, tak on twoie kiedyszkolwiek sądzić będzie.* Staneli wszyscy przy honorze Boskim. *Załuski Tom. 1. fol.* 187. Doktor od Emulusow za to przekupiony, otruł go, za co mu do nog upadłszy, *in absentia* wszystkich przyznał się prosił o odpuszczenie. Darował mu z całego serca y do tego kazał dać 100. czerw: złotych. Tak na siebie konaiąc wyznał Doktor, y

po

po śmierci prosił publikować. Sześć Domow iest Lipskich co raz innego Herbu.

LIS Bzura albo Mzura iest strzała biała z dwoma ielcami, niby Krzyżami na polu czerwonym: nad hełmem Lis z korony wyskakuiący do poł, w lewą tarczy obrocony przodem. *Paprocki*, *Bielski*, *Okolski*. Lisem się zowie, bo Familianci tego herbu samego Lisa na tarczy nosili. Tandem w roku 1058. za Krola Kazimierza I. odmiana stała się; gdy bowiem Przodek Domu tego pod Sochaczowem nad rzeką Bzurą czyli Mzurą Iadzwingow y Litwę opasał, y zniosł dawszy swoim w tyle znać strzałą wypuszczoną z ogniem, za co Herb ten otrzymał *alias* Strzałę na tarczy, a Lisa na hełm wyniosł. Ten sam Rycerż od rzeki Bzurą czyli Mzurą nazwany. Potomek iego w Krakowskim Wies Bzurę założył, ktora się, dostała do Klasztoru Jędrzeiowskiego. *Paprocki*: Na Chorągwiach pod Grunwaldem zabranych osobnych były liszki iedna czerwona, biała. Na inney strzała z bełtem na krzyż *Długosz*. *Petrasancta* pisze, że na Szląsku Familia *Artziorum* strzały w Herbie zażywa.

Fulko albo Pełka Arcybiskup Gnieznień-

M

znieńſki będąc przy podnieſieniu Ciała S. Staniſława Biſkupa y Męc. otrzymał w Swiętym upominku Pierścień iego Biſkupi z innemi tego Swiętego Relikwiami, w Katedrze Gnieznińſkiey złożonemi.

LISOWSKI Herbu Jeż. Czterech Braci z Woiewodztwa Pomorſkiego do Litwy za Kroła Auguſta I. Tych Potomek Alexander Jozef Janowicz, podobno Syn Jana iednego z owych czterech, we Francyi, Hiſzpanii, Włoſzech Peregrynanta, maiącego Synow 10. Ten to Alexander w Moſkwie Pułkownik wſławił Imie Liſowczykow. W Inflanciech Porucznikował u Niewiarowſkiego, przy Rokoſzanach z Kozacką Chorągwią ſtawał. Do Dymitra, zmyślonego Cara Moſkiewſkiego z 200. iazdy Kozackiey przenioſł ſię; tam ſię wſtawiwſzy uczyniony Hermanem Kozakow Dońſkich: wiele Zamkow podobywał. Dwa kroć ſto tyſięcy Ludzi przyprowadził do Stolicy, wiele kraiu podbił, Zerebcowa znioſł, łeb uciol. Liſt Talwoſza Regimentarża Litewſkiego na ſtronę go Krola przeciągnoł. Tyſiąc kilka ſet Ludzi maiąc, w tedy Moſkwę zbił, wiele Fortec dla Krola zawoiował. Za Ordynanſem Chodkiewicza Hetmana 1615. tylko 430. ludzi maiąc tam Brańſka dobywał długo, odſiecz poraził, za ktorą gdy ſię udał, na reſztę ludzi iego Brańſzczanie wypadli, ale Liſowczykowie za niemi do miaſta wpadłſzy, miaſto opanowali. Ryſkiewicz ſię z nim złączył, uczyniło ſię Liſowczykow 1500 Pożarſki z 1000. nań poſzedł 30. *Auguſti* napadł. Liſowczykowie w koſzulach na koń ſiedli, mężnie nie raz wſparſzy przeciwnika, potym ſię w tabor ſalwował: Liſowſki na harcu iadowitą ſtrzałą poſtrzelony, do Krem z ludem poſzedł; przez dwie nocy y dwa dni 60. mil upadł, Bilichow miaſto ſpalił. Potym Szeremiſza znioſł. Torſk, Kazym y Halecz ſpalił. Ryſzkiewicz dla żony Moſkiewki go odſtąpił. Więc Liſowſki 80. mil za Stolicą bliſko iuż Morza będąc lodowatego, boiąc ſię aby ten zbieg ſekretow iego Moſkwie nie wydał, nazad ſię wrocił. Wracaiąc ſię wiele Miaſt wyciol, popalił. Kniaż Kurakin, drugi raz Pozarſki za nim poſłani, bali ſię potykać, y Ludzie ich dezertowali. Powrocił do Oyczyzny, mile od Krola w Warſzawie przyięty, y znowu do Moſkwy wyſłany, pod Starodubem

bem nieſpodzianie umarł, nie bez podeyrzenia że otruty. Po śmierci iego cała Moſkwa tryumfowała. *Kojałowicz in M.S. Starowolſki in Bellatore Sarm.* piſze, że w przod na Maltańſkich expedycyach Rycerſkie cwiczenia założył. Ze pod Smoleńſkiem ſwoich obieżdzaiąc, apoplexyą ruſzony umarł R. 1614. że na iego mieyſce *ſubſitus Waleryan Rogowſki.* Mowy Liſſowczyka punkta, *alias* Kleczkowſkiego ich Hetmana *vide* Kleczkowſki Herbu Cholewa.

Litery w Herbie ſą Abdank, Chalecki, Charytonowicz Szaſzko. Z. *litera, S. albo Znin, Kołodyn,* Hołownia.

ŁODZ żołta, czy złota o 4. deſkach w polu czerwonym, iak by po krwi pływała: na hełmie na pawich piorach takaż Łodz. *Paprocki, Bielſki, Okolſki.* Z Czech, do Polſki przyſzedł. *Paprocki.* Na Monecie *Jani Auguſti Adriani Łodz widziano teſte Okolſki.* y w Atenach na uroczyſtość Tezeuſza zasłużonym rozdawano. Z tamtąd na Dwor Ceſarzow potym do Czech zawitał, a ztamtąd do Polſki koło R. 969. Znowu *Okolſki* świadczy że icſzcze za Pogan do Polſki przyſzli, potym w Chrześciańſtwie

ſtwie w Bazylice Gnieźninſkiey y Krawſkiey w murach Kościelnych z ciosow Łodzie wyrabiali. Może też bydz *origo* od Kawaleryi do kolchydy płynącey po złote runo. Czy też Sarmackie wycieczki nawami czynione w Państwa Rzymſkie y Greckie, czy też Słowakow z Duńczykami morſkie do innych Nacyi, morſkie naiazdy dały ten Herb *Argonautom,* albo żegluięcym tryumfalnie z krwie wylaniem. Karol III. Krol Siciliyſki R. 1382. poſtanowił *Equites Navalium* albo *a Nave, alias Nawy* malowaney w poſrzod flutkow. Noſili ią na żołnierſkiey ſzacie. *Patronus Ordinis S. Mikołay Mirreńſki, Spond. in Ann. Eccl. Anno præfato. Vide Korab.*

Familianci tego Herbu zwali ſię Łodziami. Za Boleſława Smiałego Łodzicow w Białogrodzie (*in alba Regali*) w Węgrzech był pułk cały na *præſidium* zoſtawiony od tegoż Krola, gdy Belę zięcia ſwego oſadzał na Tronie Węgierſkim. *Okolſki* z Riciuſza Hiſtoryka Węgier. y *Marianus Coſtenus.* Tandem od Dobr zwyczaiem Polſkim zwać ſię poczeli, iako to z Kurnika, drudzy z Kempy nayznacznieyſi z Bnina miaſteczka wprzod Krolew–

lewſkiego, gdyż był Kaſztelan przedtym Bninſki: Muſi bydź że ta krolewſczyzna długo w tym Domu była aż w Dziedzictwo zamieniona.

Jędrzey z Bnina Biſkup Poznańſki dowiedziawſzy ſię że Abraham Zbęſki Sędzia Poznańſki Huſſitańſkiey Herezyi 7. Miniſtrow z Czech do Zbeſzyna ſprowadził w 900. koni Zboſzyn obległ, 5. Herſztow (2. uciekło) złapał y w Poznaniu popalił. *Długoſz ſub Anno* 1439. *Damalewicz* powiada że po śmierci te wierſzyki o nim wyſzły: *Gaudete Angvillæ, quia mortuus hic jacet ille Preſbyter Andreas qui Capiebat eas.* W Poznaniu Nagrobek go chwali że *Compatiens atq; benignus ſemper extitit.*

ŁOSIOWIE Herbu Dąbrowa. Pruſacy Łoſiowie z Krzywonogi: Inni ſię piſali z Grodzkowa.

ŁOSIATYNSKI ieſt Cyrkuł a w nim Krzyż, nad Krzyżem ſtrzała do gory w czerwonym polu. Za Ludwika Przodek Łoſiatyńſkich zabiwſzy na hercu Poganina gdy iego towarzyſz nań puścił ſtrzałę uchwycił ią, za to wzioł za Herb. Herbarże.

ŁUBA Herbu Lubicz w Rawſkim y Podlaſzu.

LUBECKIE Xiążęta Herbu Druck w Orſzańſkim y Pińſkim Powiecie. Idą według M. S. Kojałowicza od Włodzimiera Jednowładcy Ruſkiego przez Xiążęta Druckie, z ktorych potym cztery Xiążęce wyſzły Domy Horſkich, Sokolińſkich, Oziereckich.

LUBICZ Podkowa z Krzyżem, na wierżchu y wpośrodku białemi w polu błękitnym, w bitwie z Pruſakami nabyty w Roku 1190. za Kazimierża nad Drwecą rzeką wprzod Lubicz zwana.

LUBIENIECKI Herbu Rola *alias* Roży z kroiami trzema z niey wynikaiącemi; Staniſław wydał *Theatrum Cometicum* w dwoch Tomach *in fol.* od ſtworżenia świata wyliczaiący komety: drukowane w Amſterdamie R. 1665. Krolowi Duńſkiemu przypiſawſzy. Dla Herezyi, ktorą y Kſięgi zaraził, tułał ſię po cudzych kraiach, na koniec w Hamburgu z dwiema corkami trucizną znieſiony z świata Roku 1675. *Braun fol,* 118.

LUBIENSKI z Łubny (bo inni Lubieńſcy z Lubienia Doliwczykowie) Staniſław Herbu Pomian to ieſt Zubrzey głowy z Mieczem przez głowę Biſkup Płocki nauki nie poſpolitey y piora gładkiego,

kiego, Bibliotekę Płockiey Katedrze zoſtawił. Wydał 6. Opera pięknych iako to *Vitas Episc. Plocensium.* O nim *Annibal Bentivolus* Kardynał elogium napiſał: *Illum Religio Catholica propugnatorem acerrimum, eloquentia lumen eximium, Polonicus Senatus prudentiæ normam suspexit semper & mirabatur.* Umarł R. 1640.

O Macieiu Lubieńſkim Arcybiſkup. Gnieznińſkim wielu rzeczy dla BOGA ſprawcy Matki y Braci od grobu, na ramionach Biſkupich zanoſcy Urban VIII. powiedział: *In Polonia multi sunt Prælati, solus Mathias est Episcopus*: Umarł lat maiąc 81. R. 1652. Pod czas burzy Szwedzkiey Łupieżcy Kościelni pierścień mu zrywali z palca, ale tak ściſnął trup rękę, że mu odiąć nie można, *iako słyszał Niesiecki.*

LUBOMIRSKI Herbu Srzeniawa bez krzyża iedneyże dzielnicy z Stadnickiemi. Grob Lubomirſkim założył Sebaſtyan Lubomirſki Kaſztelan Woynycki w Kaplicy wſpaniale fondowaney przy Kościele SS. Troycy OO. Dominikanow w Krakowie, wieś zapiſał, Pyramidę wyſtawił. Po śmierci Ste-

Stefana Krola ſto konnych, ſto pieſzych uzbroił: przeciw Maximilianowi pod Byczyną 500. tyleż pod Smoleń. Spiż odkupił. Kupił Wiſznicz, od Ceſarża uczyniony *Comes in Wisznicz.* S. Romualda Zakonnikom bliſko Krakowa Bielany mieyſce, to ieſt Skałę z laſem puścił na Kościoł y Celle, wieś do tego y Kaplicą S. Sebaſtiana tamże fundował. Umarł R. 1613. Staniſław Hrabia na Wiſznicu Woiewoda Krakowſki po iednym y drugim ſtraconych Hetmanach pod Cecorą, będąc Kommiſs. *ad Consilia bellica* miał poty Kommendę woyſka aż powrocił z niewoli Koniecpolſki. Po ſkończoney Chocimſkiey obowiązał ſię ślubem, y to uczynił że Kościoł wſpaniały w Wiſzniczu *Servatori* Xto Karmelitom Boſym wyſtawił. Nawiedzał przed śmiercią ſwoią Xiążecia Januſza Zbarazkiego Kaſztelana Krakowſkiego zmarłego, natrafił na ſłowa ſpiewaiących: *Vos autem sicut homines meriemini, & sicut unus de Principibus cadetis*, w krotce umarł. *Młodzian: Kazan: Tom: 3.* Dwadzieścia Kościołow wyſtawił. *Okolski.* Zwykł był mawiać: *Miałem się przedtym nie źle, przecież mi zawsze nie stawało Jakem się począł z Bo-*
giem

giem dźielić fortuną moią, Kościoł y Klaſztory fundować, ſam nie wiem, iako mi BOG wſzyſtkiego przymnaża.

W Wiſzniowcu Nadgrobek o nim mowi. *Principis Imperii titulum à duobus Auguſtis, Ferdinandis ultro oblatum, miſſumq; non induit, ſed velut pignus Imperatorii de ſe judicii in modeſtiæ ſcrinio depoſuit. Piglowſki in Elogiis* o nim. *Quot Aras per Provinciam DEO, quot Religiſis cœnobia, tot æternæ ſui memoriæ fundavit monumenta.*

Alexander Michał Lubomirſki Woiewoda Krakowſki do Częſtochowſkiego obrazu dał tyle złota, ile Syn iego Jozef urodzony zaważył. *Nieſzpork. Odreb ſtol. fol.* 323. Jozef Karol Marſzałek W. K. Syn tamtego: Miał za ſobą Teofilę Xiężniczkę Oſtrogſką y Zaſławſką oſtatnią Wdowę po Dymitrze X. Wiſzniowieckim Kaſztelanie Krakowſkim. Z nią Corka Tereſa za Karola Xiążęcia Neuburſkiego wydana, ktorego Xiążęcia Sioſtry I. za Ceſarżem 2. za Krolem Hiſzpańſkim 3. za Krolem Luzytańſkim, 4. za Jakubem Krolewiczem Polſkim 5. za Xiężęciem Parmſkim. Druga poſzła za Sanguſzka Marſzałka W. Litt. y w Dom Xiążęcy wprowadziła Ordynacyą Oſtrogſką,

ſką, bo Brat iey Ordynat umarł młody.

Jerży Sebaſtyan Marſzałeſt W.K. Hetman Polny Gen: Staroſta Krak: Syn Staniſława Woiewody Krakowſkiego; ktory to Woiewoda dzieląc na trzech Synow Fortunę te trzy rzeczy temu rezerwował, ktoremu zgodne ſwego czaſu będą 1. Namiot ktory odkupił od Kozakow wzięty Turkom pod Chocimem, 2. Marſzałkowſką laſkę darowaną ſobie od Mikołaja Wolſkiego Marſzałka W.K. 3. Kamienicę w rynku Krakowſkim. Wſzyſtko to ſię doſtało temu Jerżemu, laſka iako Marſzałkowi, Namiot iako Hetmanowi, Kamienica iako Generałowi Małopolſk: Staroście Krakowſkiemu na przyimowanie Gości. Był w Hiſzpanii, gdzie z Koniecpolſkim Hetmanem początki woienne zaczoł. W Częſtochowie od Jana Kazimierża Buławą Polną uczczony, ktorą tamże zawieſił u Nayś: Panny idąc przeciw Rakocemu. Pod Cudnowem Moſkwę bił a pod ſłobodyſzczany Chmielnickiego Moſkwie na pomoc przybywaiącego. Ten *Invidiæ ſuccubuit*, Jako mowi Potocki, a to dla tego, że zażycia iego innych Kandydatow z Francyi Krol nie akceptował, Na co ſię przed całym świa-

światem manifeſtował. Nie mogąc umitygować tey nie łaſki Krola, pod Mątwami Woyſko Krolewſkie znioſł, potym ſzablę pod nogi Krola rzucił, na Szląſk ſię umknął: tamże R. 1669. umarł, w Wiſzniczu pochowany. Dekret od wſzyſtkich go honorow odſądzaiący, na Seymie Electionis Krola Michała ſkaſſowany. Corka iego z Ligęzianki Kryſtyna, Felixa Potockiego Kaſztelana Krakow: Hetmana W. K. żona, na ſkrzypcach dziwnie dobrze graiąca, wierſze nabożne, partytury do tego komponuiąca: bardzo z młodu weſoła, aż nicią od Ciotki Xiężny Radziwiłowy Kanclerżyny Koron: do Stołu nad Kſiążką wiązana. Matce Mayświętſzey ſługą ſię zapiſała krwią z palca wyciśnioną, chowała tę kartę aż przed śmiercią pokazała Spowiednikowi. Na wrzody zachorowawſzy na czele y pod gardłem, z okazyi grasſuiącego powietrza uczyniła ślub przy Spowiedzi: Wilie w całym życiu pościć do S. Ignacego (było to w Wilią iego) nazaiutrz wrzody ſię przepukły, za co miała zoſtać Zakonnicą S. Tereſy, ale odwiedziona. Jeden z Konkurrentow męża iey chciał zabić, ona zgromiła go, a gdy coś nie przyſtoy-
nego

nego od niego uſłyſzała, dała mu w gębę. Była urodziwa. Czas na wſzyſtko miała rozmierżony, na Modlitwę, na czytanie, na ręczną robotę. Chorych nawidzała, niewolnikow wykupowała: Duſze Czyſcowe ratowała: w Sokalu Brigitkom uſługowała, nogi ich całowała. Pannom w nocy ſwoim trzewiki chędożyła, całowałowała, poſtem, włoſiennicą, dyſcipliną, paſkami ſię umartwiała. Perſwaduiącym, aby nie tak ſurowie z ſobą poſtępowała, rzekła: *Jeſt to ſobie pochlebować, mowić: GOGA kocham, a nic dla niego nie cierpieć.* Za popędliwość ſwoię w gniewie, iałmuznę dawała, urazy odpuſzczała Zakonnicy Szkaluiącey ſię nogi ucałowała. Brigitkom w Sokalu z Mężem piękny Kościoł wymurowała: Także Kościoł S. Markowi Ewang wyſtawiła w Surowowie pod Kraſnoſtawem: w Kraſnymſtawie zaczęła a Sukceſſorowie z iey legacyi Kościoł dokończyli Jezuitom; y mieyſce to apparatami zbogaciła y co rok ośm dni Rekollekcyi odprawowała. Wota poczyniła: 1. *kłamſtwem dobrowolnym nigdy BOGA nie obrażić.* 2. *wzbudzać w ſobie pragnienie widzenia BOGA, y gotową być na śmierć.*
Przy

Przy każdey elewacyi Hoſtyi S. to ponawiała. Na Rekollekcyach trzydniowych R. 1699. 5. Maia zapadła, umarła po Sakramentach, y ſpowiedzi generalney, ktorą co rok czyniła w dzień Niepokalanego Poczęcia. Pochowana w Kraſnymſtawie u Jezuitow. *Spowiednik dłużey iey życie opiſał in M. S.*

Staniſław Herakliuſz Marſzałek W. K. Syn tego Jerżego Marſzałka y Hetmana. Zwano go *Mądrym Marſzałkiem.* Uiazdow przy Warſzawie Krol Jan y Rzeczpoſpolita mu darowała; gdzie piękny z inſkrypcyami Pałac erygował, a w Czerniakowie OO Bernardynow *ſub titulo S. Bonifacii*; fundował gdzie ſam pochowany; Roku 1702. z nadgrobkiem. *Hic iacet peccator huius loci Fundator.* Miał 1*mo voto* Zofią Opalińſką Marſzałkownę Nadworną; Z niey Elzbietę Sieniawſką Kaſztelanową Krakow: Hetm: W. K. 2*do voto* miał Elzbietę Donhoffownę Podkomorżankę Koronną. Za granicą będąc w drodze, gdy z iego ſkarbu ciała niektorych pochowane były, w kilka czaſow potym gdy ſię do Domu wrocił w eremitorium pokazały mu ſię ich Duſze upewniaiąc go o nieśmiertelności Duſz ludzkich. *Bielicki in Concion:* Hie-

ronym Auguſtyn Kaſztelan Krakowſki Hetman W. K. Syn Jerżego Marſzałka W. K. czwiczony w Malcie, Kawaler Maltańſki dyſpenſowany dla Bokonowny Stolnikowny Litt, Był pod Wiedniem, y w Kilii zwycięſca z Turkow, Fundator Reformatow w Rzeſzowie, Umarł R. 1706. Jerży Dominik Woiewoda Krakowſki piąty Syn Jerżego, Marſzałka Wielkiego Koron. Hetmana Polnego. Będąc Podkomorżym K. exekwował Dekret na Toruńczanow. Do Częſtochowy wyſypał 100. tyſięcy. Umarł R. 1727. leży w Częſtochowie z Zoną Bokunowną Stolnikowną Litew: przed śmiercią ſię rozwiodł, a poiął Tarłownę Woiewodzankę Lubelſką.

LUBRANSKI Herbu Godziemba z Lubrańca Lubraniec ſię zowie. Jędrzey nazwany Laikary Biſkup Poznańſki na Koncilium Konſtantyeńſkim Poſeł od Jagiełła Krola, 3. Kazania miał po Niemiecku z plauzem wielkim. *Bzovius in Annal:*

ŁUKOMSKI Kniaź Herbu Roch, używaią y Pogoni, bo idą od Sioſtry Jagiełła *Kojałowicz.* Mieli Połockie y Łukomſkie Xięſtwa.

LU-

LUZIANSKI są dwie z zębami szczęki do siebie obrocone. Przyszedł ten Herb z Misnii do Polski. *Okolski.*

LWOWSKI Herbu Nałęcz, Idą od Ostrorogow, tylko od Lwowka Lwowskiemi nazwani iednak się pisali z Ostroroga. Dobrogost *de Lwow* Kasztelan Poznański R. 1504.

ŁYCZKO Herbu Sulima w Krakowskim. Łyko także w Litwie.

ŁZAWA są dwie Podkowy białe barkami do siebie obrocone między niemi miecz na doł ostrzem. Za Leszka Białego Rycerż Behina *alias* trzech Podkow strzaż trzymaiący zdrzymał się, we śnie woysko widząc nacieraiące krzyknął. Przypadło woysko nic nie widzi. Przyznaie się do snu. Zyciem darowany, ale z Herbu podkowa trzecia odjęta, herb od łkania Łzawa nazwany. *Paprocki.* Tenże znowu twierdzi że od miasta Bawarskiego Łzawa że Swichowscy tam się tym Herbem pieczętuią.

M.

MACIEJOWSKI Herbu Ciołek Samuel Biskup Krakowski Kanclerż W. K. wielkiey godności Prałat: same Panięta na dworże swoim chował. Kromer zwał go

go *Animam Mundi.* Lubieński o nim: *Dwoch w Polszcze iest ktorzy prawdy nigdy nie powiedaią, Piotr Gamrat, y Samuel Maciejowski. Ten sekretu dotrzymuiąc, tamten, choć czego nie widział udaiac.*

Katarżyna Maciejowska Corka Kasztelana Sędomirskiego Stanisława, Marszałka Nadwornego K, gładkiego Wierszopisa, wielkiego Statysty w radach, czterema niedzielami przed czasem urodzonego, dla tego tyleż czasu w sadle wieprzowym codzień inszym uwiianego żona. Urodził się z Czuryłowny, Kasztelanki Przemyskiey, ktora była wielkiey świątobliwości W przod była żoną Wapowskiego Kasztelana Przemyskiego: o ktorey on mawiał: *że nie żonę, ale Anioła mam w domu.* Kapłanom u stołu pierwsze mieysce dawała, bez ktorych, abo bez ubogiego nigdy nie siadła. Cerkwie Ruskie Schizmatyckie za konsensem Grzegorza XIII. na Kościoły Katolickie poobracała, Plebanami osadziła: do Schizmatykow, grzesznikow była Apostołką. Przestrzegała aby w Święto nie robiono. Zydowki, Moskiewki, Tatarki na iey Dworże ochrzczone były. Wina nie piła, włosiennicę nosiła, z Panną iedną do

 ko-

Kościoła chodziła w czarnym ſtroiu. Kartki z oſſiciami ſtatecznym rozdawała, a ktorey ſię ſtarſzeńſtwo trafiło, tey cały mieſiąc ſłuchała. Pięknie umierała Roku 1596. w piątek 17. Maia od N. Matki y Magdaleny S. nawiedzona. Pochowana w Dynowie. Suknie iey z opinii Swiątobliwości rozebrano. Paprocki ią zowie *Matronam lectiſſimam* X. Szymon Wyſocki wydrukował iey Zycie.

Bernard Maciejowſki Arcybiſkup Gnieźnieńſki oraz Biſkup Krakowſki Kardynał pod tytułem: *S. Joannis ante Portam Latinam.* Dworżanin Ferdynanda y Maximiliana Ceſarżow. W Polſzcze był Chorążym Koronnym, w Moſkwie woiownikiem potym Xiędzem zoſtał Kapeluſz mu Nuncyuſz oddał Klaudiuſz Rangoniuſz tu przyſłany maiąc z Rzymu. Pochowany w Krakowie. Fundował Kollegium Jezuickie Lubelſkie, do Kościoła dał Ząb S. Jana Chrzciciela. Baba proſta bardzo proſiła go, aby iey Spowiedzi ſłuchał, uczynił to, iuż Arcybiſkupem będąc, dała mu po Spowiedzi bochenek chleba razowego według zwyczaiu, wzioł, kazał ſobie dać na ſtoł, mowiąc: *że Paſterſkiey pracy ſwoiey chlebem żyię.* MIA-

MIĄCZYNSKI Herbu Swinka, z Miącznik w Sieradzkim. Z tych Jan Miączyńſki napiſał, *Lexicon Polono-Latinum* naśladował pierwſzy Calepina, Filozof, w Hebrayſkim, Greckim, Łacińſkim ięzykach biegły. Włochy, Hiſzpanią, Francyą, Brytanią zlúſtrował, Stefana Batorego Faworyt. *Starowolſki, Potocki.*

MAGIER Szeliga Herbu, w Sędomir. y na Ruſi Magierow Miaſteczko założyli. Już ich nie maſz.

MAGNIFIK Kapitan Nobilitowany Roku 1662.

MASŁO w Oſzmiańſkim Powiecie Szlachta.

MAŁDRZYK Herbu Wąż w Mazowſzu. Już żeſzli, a fortuna ich weſzła w Dom Toporow. Xiąże Mazowiecki Władyſław poluiąc obnocował ſię w puſzczy, żalił ſię przed Wężem, iż głodny, ktory mu rzekł: *Mam ia chleb, y Maldrzyk y flaſzę piwa.* Za to Xiąże część znaczną na wieś darował Wężowi. Zwano go z Potomſtwem od tąd Małdrzykiem. Jan Małdrzyk Wąż Podſkarbi Xięſtwa Mazowieckiego; potym Woiewoda Bełzki, bo Xiążęta Mazowieccy byli y Bełzkiemi. *Paprocki.*

MAŁOPOLSCY Nobilitowani Roku 1676. Kleynpolt Herbu, chyba w Konstytucyach wspomnionego y opisanego.

MASSALSKI Litera wielka M. na ktorey Krzyż stoi, wszystko złotego koloru na polu czerwonym. *Paprocki.* Vel litera M. biała Krzyż złoty pole błękitne. *Okolski.* Czyli też Krzyż powinien bydz nad, y pod strzałą. Na hełmie piora strusie, albo Mitra. Wyszli z Smolenszczyny z Siewierszczyzny, iak te kraie Moskwa do siebie wzięła, do Litwy poszli. Massalski Woiewoda Miński. Teraz Woiewoda Mścisławski y Hetman Masalski.

MASZKOWSKI Herb; Słońce. *Okolski* mowi że we Francyi, y Alsacyi wiele Domow się tak pieczętuie. Maszkowscy go w Polszcze zażywaią. *Zyndrama* małego wzrostu Myszkowskiego R. 1410. Chorążego Krakowskiego Władysław Jagełło na Grunwaldzką z Krzyżakami okazyą uczynił Hetmanem. *Starowolski, Bielski.* Pisali się z Maszkowic.

MATCZYNSKI Marek Jastrzęębczyk z Podskarbiego W. K. Woiewoda Ruski, legował 2000. Czerwonych złotych na poprawę murow Lwowskich.

ME-

MECINSKI Herbu Poray albo Roży w Lubelskim y Sieradzkim. Piszą się z Kurozwęk ktore poszły w Dom Lanckorońskich przez ostatnią Kurozwęską. Odtąd iuż Męcińskiemi się zwali. Grob Męcińskim założył w Częstochowie Kasztelan Sieradzki Woyciech Męciński tam sam złożony z żoną Przyłęcką. Z tych idzie X. Woyciech Męciński Jezuita, Syn Woyciecha Męcińskiego, z Heretyka Katolika, y Felicitaty albo szczęsney Głoskowskiey Herbu Jastrzembiec, urodzony około Roku 1601. W powołaniu swym chwiać się był poczoł. lecz przez sen Nayświętsa Matka w osobie S. Mariæ majoris podaiąca mu pomarańczę, pokusy te przytłumiła. Uczył się w Polszcze, w Rzymie, w Luzytanii w Eborże dokończył Teologii. Po sobie y Braci zmarłey całą Fortunę Collegio Cracoviensi zapisał. Gdy płynoł do Indii, w niebeśpieczeństwie Relikwiami S. Xawerego do kotwicy przywiązanemi salwował się. W Goi mieście Indyiskim u grobu tegoż Swiętego misterną Lampę swym kosztem w Europie sprawioną, zawiesił, przydał y do trumny iego sztuki piękne. Włosy ustrzygłszy po Japońsku ustroiony, z Xię-

z Xiędzem Rubinem Wizitatorem Japońſkim y 3. kapłanami *Soc: Jeſu* przybył do Nangazachu, 7. mieſięcy w więzieniu trzymany, do drabiny wznak przywiązany, leikiem w ſiebie laną cierpiał wodę, y znowu w praſie ſciśniony wylewał ią z ſiebie, gębą uſzema &c. ſto pięć razy to na nich powtorżono. Wyprowadzeni za miaſto na gorę *Mons Martirum*, powrozami ſkrępowani, lewą rękę zoſtawiwſzy do dania znaku, ieśliby wiary ſwoiey odſtąpili do gory nogami zawieſzeni, nad ſmrodliwemi dołami głowami, to do gory wyciągani, to w doł ſpuſzczani y w nim kręceni. Tak żył Woyciech dni 7. ſkonał 23. Marca Roku 1643. wieku ſwego 42. Dniem iednym prędzey X. Rubin: XX. zaś Antoni Kapeccius Franciſzek Markwez Didacus Morales w dni 9. przy ucięciu głow pomarli: Dwie w nim wielkie były Cnoty: 1. chęć cierpienia za wiarę, 2. miłość do Matki Nayświętſzey ktorą wezwawſzy w Weſtfalu *ſub tuum præſidium* zmowiwſzy, rozboynikow rozegnał na ſiebie zgotowanych. Kiedy zapiſywał Collegio Cracov. ſwoię fortunę, rzekł: *Jużem dał Panu BOGU wſzyſtko, com miał; nic mi nie zoſtaie tylko abym mu y krew moię ofiarował.* Piſali o nim: *Filip Alegambe, Math: Tanner, Franciſ. Roſini.*

MEK Herbu Rycerża z włocznią w Litwie.

MEKARSKI w Krakowſkim.

MIECZNIKOWSKI Herbu Podkowa, Adam Pułkownik Zygmunta III. potym Reformat, ktory w młynie Krakowſkim OO. Dominikanow ſzczarowanym gdy koła przeciw wodzie obracały ſię, y nic exorcizmy nie pomogły, zroſkazu ſtarſzych ſwoich trzy razy rzekłſzy owe ſłowa: *Chriſtus factus eſt obediens uſq; ad mortem* przełamał czartowſką ſiłę, młyn uwolnił. *Kazanie korona wiekuiąca.*

MIELECCY Herbu Gryf iedney z Branickiemi Dzielnicy; co ſię o tamtych mowiło tym ſłuży; Idą od Klemenſa z Ruſzczy Woiewody Krakowſkiego, z Mielca ſię piſzący. Jan Mielecki Woiewoda Podolſki Marſzałek W. K. żołnierż, kommędę całego Woyſka na Inflantczykow w tedy poddaiących ſię maiący, w wierze gorliwy na wyſtępki żołnierſkie ſurowy. Umarł R. 1561. Pogrzebiony w Mielcu gdzie y innych groby wſzyſt-

wſzyſtkich. Mikołay Mielecki Woiewoda Podolſki Hetman W. K. Syn Iana Woiewody Podolſkiego na Dworże Ceſarſkim wychowany; Bohdana Hoſpodara wygnanego, na ſwey oſadził władzy: poſłany do Moſkwy, Połock do Polſki odebrał, Sokal ſławny Zamek ſpalił. Na drugą tamże expedycyą od Stefana namawiany ſłabością ſię exkuzował, Buławę dobrowolnie złożył, ktora doſtała ſię Zamoyſkiemu. Herezyą za ſtaraniem X. Piotra Skargi y X Benedykta Herberſteina Jezuitow porzucił. Miał Radziwiłownę Woiewodziankę Wileńſką K. W. L. Z niey Zofia Xiężna ſłucka potym Chodkiewiczowa Woiewodzina Wileń: druga Katarzyna Oſtrorogowa Woiewodzina Poznańſka, Poduſiwno y Baczow Collegium Lwowſkiemu *Societ. JESU* zapiſały.

MIESZANIEC Herb puł orła białego na prawey ſtronie tarczy przedzieloney y dwie roże białe na lewey w polu czerwonym. Dany od Wielkiego Kazimierza Pełce y Niemirże Braci ſpłodzonym z Eſtery Zydowki, dla tego Mieſzaniec nazwany. Jeden umarł młodo, drugi zginoł pod Pokrzewnicą. *Paprocki, Okolſki, Bielſki,*

MIE-

MIETELSCY z Mietła Herbu Oſtoia.

MIKULINSKI Herb z trzech liter M. złożony białych czyli złotych na polu błękitnym na wierżchu krzyż. Rzymianię na proporcach dla diſtynkcyi od Chorągwi noſili te litery, ktory zwyczay do Grekow od nich do Ruſi przyſzedł. *Okolſki.*

MINOR Herbu Pułkozie w Krakowſkim Ligęża miał Synow dwoch bliżniąt, bardzo wzaiem ſobie podobnych, obiema iedno imie dano Jana, ale dla diſtinkcyi iednego zwano *Ligęza Jan Major*, *drugi Jan Minor.* Ligęża Minor był Woiewodą Łęczyckim. Wnuk Woiewody tego Staroſta Pilznieńſki miał 9. Synow z Beaty Tęczyńſkiey, z Lubomirſkiey drugiey także 9. Z tych 18. Synow 5. pod Obertynem za Tarnowſkiego Hetmana zgineło. Jeſt to tedy ieden Dom z Ligężami.

MINSKI Herbu Prus w Mazowieckim. Staniſław Mińſki Woiewoda Łęczycki Staroſta Płocki Poſłem będąc do Rzymu Kanonizacyą S. Jacka otrzymał od Klemenſa VIII. y chorągiew z obrazem iego ſolennie wprowadził do Krakowa. *Reſcius.* Ogłuchſzy w Neapolu ſię wykurował,

powra-

powracaiąc w Padwi umarł Roku 1607. tamże pochowany u S. Antoniego.

MIRSKI Herbu Białynia w Litwie. Według wielu zdania idą Mirscy od Włodzimierza Monarchy Ruskiego, z ktorego Synow 12. ieden Swantopełk Xiążę Twerski, od niego Syn Jędrzey y Dymitr; tych Xiążęta Czetwertyńscy y Mirski: *Genealogia Ogińskich sztychowana.*

MŁOCKI Herbu Prawdzic w Litwie y Polszcze. Z tych Jakob Jezuita w Rydze umieraiąc widział Matkę Nayświętszą ktorą Nabożeństwem czcił osobliwszym, upewniaiącą o ześciu swoim, na wozie tryumfalnym siedzącą, na ktorym Duszę, do nieba wprowadziła. *P. Nadasi.*

MŁODZIANOWSKI Herbu Dąbrowa Tomasz Jezuita wielkiey nauki y świątobliwości Kaznodzieia, wiele Xiąg wydał. Był w Jeruzalem. Dusze często go o ratunek prosiły. Kazywał w Poznaniu, Lublinie, Krakowie u Swiętey Barbary. Umarł w Ołbromie R 1686. na kamień przy Xiędzu Małachowskim Biskupie Krakowskim zostaiąc. Sprowadzony do Krakowa, lat 22 nieskazony oprocz twarzy, roku 1708. *Hist. Coll: Crac.*

MNISZECH Herb iest pior 7. strusich

sich czarnych iak pawi ogon rozwitych na polu czerwonym, na helmie korona, a z niey tyleż pior wynika. Wyszedł z Czech za Zygmunta I. Krola Polskiego od Mikołaia z Wielkich Kończyc (są blisko Frysztanu) dla niechęci Ferdynanda Krola Czeskiego, choć go iuż wokuiącego po przeiednaniu, nie powracaiący, wziął Kamieniecką Piławczankę Ciotkę Macieiowskiego Kardynała. Był potym Podkomorzym Koronnym. Leży w Krakowie w Zamku. W Czechach się iednym piorem zrazu pieczętowali, lecz gdy Wandalin Mniszech 7. lat w Woysku Karola Wielkiego hetmanił 7. pior mu za iedno dał do Herbu, y uczynił Hrabią na Kończycy y Ossowicy *Okolski.* Karol Krol Węgierski w Herbie swoim całego kładł Strusia. *Chronica Hungariæ.*

Jerzy Mniszech Woiewoda Sędomirski z Jadwigi Tarłowny wielkiey fortuny Damy, Chorążanki Sędomirskiey spłodził Maryannę za Dymitra Cara Moskiewskiego wydaną, z weselem pompatycznym przy obecności Zygmunta III. Krola Polskiego ślub dawał Maciejowski Kardynał. Po ślubie z wielkim kosztem na Moskiewską Stolicę odprowadził

wadził Ją Oyciec, ktory woyſkiem własnym ſwoim 500000. Moſkwy pod Nowogrodem zbił według *Petryciuſza*. Potym Moſkwa Dymitra tego zabiła, Maryanna związki małżeńſkie ponowiła z Iwanem Marcinowiczem Zaruckim. *Prætorius Orbis Gothici l.* 2. *c.* 2. §. 6. Ale y tu wraz z nim y z Synem zginęła. O śmierci iey piſze *Kobierzycki in Hiſt: Vlad: IV.* Druga iego Corka była za Xiążęciem Wiſzniowieckim Woiewodą Ruſkim. *Piſza ſię wſzyſcy Wandalinami.*

MODLIBOWSKI Herbu Drya *alias* trzech kamieni drogich na linii ukoſney z Modlibowic.

MODLISZEWSKI z Modliſzewic. Herbu Łabędz. Jan Podkomorzy Płocki, maiąc według niektorych 24. Beneficia gdy w iednym poſiedzeniu dwudzieſtego czwartego nie mogł ſię dorachować, uſłyſzał głos: *Będzieſz prawi w piekle u mnie miał dwudzieſte czwarte Beneficium.* Czym przeſtraſzony, Beneficia rezygnował Kapucynem oſtro żyiącym zoſtał.

MOGIŁA Herb, Mogiła iak ſkrzynia czworo-graniaſta, z prawego y lewe-

go boku y no ſrodku krzyż. *W Litwie tych Herbow wiele.*

MOHYŁA Herb dwie ſą ſzable gołe na krzyż ułożone na doł końcami, na ktorych także krzyże. Ale y innych wraz z tym Herbem Mohyłowie zażywali. Na gorze ſą trzy Herby ieden koło drugiego. 1. *à dextris* bawola głowa czarna z pierścieniem w nozdrzach z gwiazdą na czole, z boku od prawey ſtrony ſłońce, od lewey Xiężyc. Weſrzodku dwie ſzable. 2. dwie ſzable opiſane. 3. Jelita. 4. Orzeł czarny w lewą, tarczy ſkierowany, trzyma w pyſku krzyż, ſtoiący na gałęzi odciętey, na ktorym korona otwarta. 5. Oſtoia. 6. Nowina. Bawola głowa ieſt Herb Wołoſki, gdzie oni Hoſpodarami byli. Szable ich ieſt Oyczyſty Herb. Jelita, że od Zamoyſkiego Hetmana Hiremia na Hoſpodarſtwie utrzymany, od Hieremii przyięte; Oſtoia Nowina z racyi Kolligacyi z Domami.

Idą Mohyłowie od Mucyuſzow Rzymſkich, z ktorych ieden do Grecyi ſię przenioſł. Inni mowią że Przodkowie ich w Albanii oſiedli, czyli w Dacyi, Siedmidrodzkiey Ziemi, Multanach. A

że dwie Buławy nosili w Herbie, aby nie wpadli w suspicyą że iakiey władzy użurpuią, Buławy w szable zamienili. Oczym List widział *Okolski* po Włosku u Samuela Xiążecia Koreckiego. Z nich iednak kiedy ten Dom w Polszcze kwitnoł Buławy z Szablą na krzyż złożoney w hełmie y na tarczy zażywali. Mohyłow imie od Mogił sypanych na trupach zwyciężonych po nad Dunay. W Kolligacye wielkie z Cesarzami Greckiemi Dukami, Kantekuzanami, Paleologami to Imie zaszło. Jan Mohyła Woiownik do serca przypadł Jana Huniady, skolligował go z Corką Despoty. Z nią spłodzony Heremia Hospodar Wołoski, indigenatem w Polszcze darowany R. 1593. Miał Elżbietę Ciamiartownę Siedmigrodzankę zacną, z nią 4. Corki 1. Reginę, Michała Xiążecia Wiszniowieckiego Starosty Owruckiego żonę. 2. Maryą Potocką Woiewodzinę Bracławską Pisarzową Pol. K. 3. Katarżynę Samuela Xiążęcia Koreckiego żonę. 4. Przerębską Woiewodzinę Łęczycką, potym Czarnkowską Kasztelanową Łęczycką, potym Myszkowską Woiewodzinę Krakowską *4to tandem voto* Potocką Woiewodzinę Krakowską Het: W.K.

W.K.

W. K. Ta się przy śmierci schizmy wyrzekła.

MONTELUPI de Mari Florenczykowie iuż zeszli: mogliby się zwać Wilczogorscy.

MORA *vel* Murzynowa iest głowa Murzyńska na polu czerwonym przepasana Chustą białą. *Bielski, Papr: Okolski.* W Hetrurii Hiszpanii, takich Herbow dosyć wspomina *Petrasancta* y Stesseliuszowie na Szlęsku go zażywaią. *Item* Algarbii Herb takaż głowa chustką ściągniona.

MORAWSKI Dąbrowita Jan Jezuita kwiat niewinności iak wyznał Spowiednik. Był pobożny, wiele Xiąg wydał. Umarł R. 1700. w Poznaniu.

MORDAS w Litwie niegdyś.

MORSCY Topor z Trepkami ieden Dom.

MORSZTYN Herbu Leliwa z Niemiec. Zwali się Mondstern od Dobr y Zamku nad Renem leżących; y tak sensim Morsztynowie nazwani. W Jerzym y Janie Bratach tu przyszli. Jerzy Starosta Kowalski Arianizm w Dom swoy zaplątany porzucił.

MORTĘSKI w Prusiech Dom sławny

Herb

Herb ich dwie nodze orle na krzyż. Kwitnął w Francyi w Prusiech za Krzyżakow. Nazwani od Dobr Morręga. sławni od Roku 1128. Ostatni Ludwik Morręski Woiewoda Chełmiński. Jego Siostry naymłodszey Magdaleny, życie opisał X. Stanisław Brzechffy Jezuita y wydrukował, Ta w młodym wieku przypadkiem zrzenicę raniła, oko straciła y potym przed Siostrami stę szczyciła: *że tą oka ślepotą wiele Duszy iey światłości przybyło*. Zakonnicą zostawszy Benedyktynką po Nowiciacie śluby Zakonne uczyniła, Chrystus, przez sen Aniołami otoczony podawał iey pierścień dyamentowy ostry ktorego kilka razy nie chciała przyiąć, Chrystus na obłoku go zawiesił, y rzekł. *Ten pierścień znaczy śluby Zakonne. starayże się, żebyś ich z pilnością dochowała.* KlasztorChełmiński od Krzyżakow zheretyczałych zburżony, maiący niegdyś 160. Panien uposażonych, reparowała Xięnią tamże zostawszy. Przed Gustawem Xiążęciem Sudermańskim Szwedem, uchodzącey, doBydgoszczy z Siostrami, czy przez sen, czy na iawie z raniony Chrystus w płaszczu szarłatnym skrwawionym rzekł iey: *Nie boycie się ia was*

was biorę w obronę moię podzcie wszystkie pod płaszcz moy. Raz zgubioną swoię znalazłszy Kiąlzkę z prętkości wymowiła: *To moia Ksiąszka*: wycięła sobie za to policzek, że w Zakonnicy słowko to *moia* postać nie powinno. W piątki strzegła się gadać, śmiać. Umarła R. 1631. w sobotę przed Starozapustną Niedzielą lat maiąc 76 z pospolitego grobu dla świętobliwości do osobnego zaniesiona w Chełmie.

MORZE Szlachta niegdyś w Liwskiey Ziemi.

MOSZCZYNSCY Nałęczowie Moszczyńscy Łodziowie.

MROZOWICKI Jakob małego wzrostu, Olbrzyma potężnego Krolowi do Torunia przyprowadził. *Vapovius in fragmentis.*

MUR iest w Herbach *Arcemberski*, *Farenzbach*, *Frankenberg*, *Gołębiowski*, *Konopacki*, *Kozłowski*, *Prawdzic*, *Rhor*, *Waxman.*

MORDELIO Miesiąc nowy z krzyżem y gwiazdą pod miesiącem. Z Kroacyi Jerży Karwat go wniosł za Władysława, czy Kazimierża Jagiellończykow wzioł za męstwo na Szląskiey granicy Woytostwo

ſtwo w Młodaſzynie, potym w Potomkach Młodawſkim nazwany.

MUTYNA Herb patrz Drya.

MYSZKA Herbu Korczak Michał Myſzka Kaſztelan Wołyńſki 1589. Corka iego była za Radziwiłem.

MYSZKOWSCY Herbu Jaſtrzembiec w Krakowſkim. Staniſław Woiewoda Krakowſki Heretyk, za niego Herezya gorę wzieła w Krakowie. *Hoſius in Epiſtolis.* Na weſelu Zygmonta Auguſta za dobre gonitwy z kopią reg[illegible]izowany. Piſali ſię z Mirowa. Az za Piotra Myſzki B. Krakowſkiego, inaczey piſać ſię poczeli. W Kaplicy u S. Troycy, wſpaniały ich grob. Zygmunt Myſzek Marſzałek W. K. y Piotr Woiewoda Rawſki Bracia maiąc Rzeczypoſpolitey zezwolenie, iako oſtatni Domu tego, uczynili Ordynacyą Dobr ruchomych y nie ruchomych. Piſali ſię Hrabiami na Mirowie. We Włoſzech bedąc od Xiążęcia Mantui Gonzagi do Herbu y Familii przyięty a od Klemenſa VIII. Papieża Margrabią zawołany imie Margrabiow Gonzagow w Dom ſwoy wprowadził. Na woynę Moſkiewſką ſwym koſztem kilka Chorągwi wyſtawił. Umarł Roku

1615. Ferdynand StaroſtaGrodecki Brata ſwego Władyſława do cudzych Kraiow iadącego żegnaiąc w Michałowie, ſtatuę Braterſkiey miłości świadka wyſtawił. Władyſław był Woiewodą Bracławſkim, Sędomirſkim, Krakowſkim, w Poſt wielki do krwi ſię biczował, boſo na wielki piątek groby nawiedzał. Syn to był Marſzałka W. K. z Mohilanki, zrodzony.

N.

NABRAM albo Waldroff Pola 3. białe a 3. czarne do gory idące, od Rycerża Nabram zwanego Bratoboycy na znak wieczney żałoby wzięty. *Paprocki, Petraſancta* takie Herby wſpomina.

NAKIELSKI. Nobilitowani R. 1683. Z tych Samuel Nakielſki Miechowita Proboſzcz u S. Jadwigi w Krakowie mąż uczony, wydał do druku *Miechoviam ſive Promptuarium Antiquitatum Monaſterii Miechovienſis Anno* 1634. Piſze tam o Przywileiach, Proboſzczach & &c.

NAŁĘCZ *vide* Czarnkowſki. *Petraſancta* Cudzoziemſkiego żadnego takiego Herbu nie opiſuie. Był *Ordo Bandæ* y *Bindæ* w Hiſzpanii. (Bando w Hiſzpańſkim Nałęcz Chuſta. Pas) od Alfonſa

Krola Kaſtylii poſtanowiony, ten paſa na cztery palce ſzerokiego z prawego ramienia pod lewą wiſzącego, zażywał. Szlachcie go dawano tylko y lat 10. w woynie ſłużącym. Już uſtał,

W Neapolitańſktm Kroleſtwie był Order Nodi od Ludwika Krola Węgierſkiego poſtanowiony, gdy woynę z Joanną Krolową, Traktatem Pokoiu zakończył Joannę poioł za żonę y ten Order poſtanowił R. 1351. *P. Bonnam in Ord. Equeſtr. p.* 11.

Piotr Biſkup Poznańſki *Gerbiſz* albo według drugich *Proditor* zwany że podobno Proboſtwo Santockie oderwać od Kapituły pozwolił Ottonowi Długiemu Xiążęciu.

NAPIWON Herb *alias* Jelenia głowa z rogami do gory, a między niemi ſiedzi wilk ſzary z ogonem zadartym, w polu żołtym. *Paprocki.* Bolesław Krzywouſty temu, co mu żywcem Jelenia przyprzyprowadził, dał go za Herb, y pieniężną kwotę mowiąc: *Na piwo, z tąd Napiwon ten znak. Paprocki.*

NARBUT Herbu Zadora, zacni. Bazyli Narbut Jezuita Swiątobliwy y mądry Kapłan, ktorego konwokacya po śmierci Augu-

ſta II. Kanonizacyą zaleciła Roku 1733. Pokazał ſię młodzianowi w pokuſach radząc tak ſię modlić. *Deus, qui Baſilium Narbut occulto caſtitatis Martyrio decoraſti, quæſumus ut ejus meritis & interceſſione, a carnis illecebra liberemur. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.* Umarł w Sędomierżu Roku 1722. *vide* Trepka.

NIECZUIA Herb Pień ſękowaty od drzewa odcięty, albo kloc na nim krzyż w polu czerwonym: w hełmie pieniek taki z ſkrzydłami po bokach. Nadany w Czechach od Xiążęcia Jaromira Howoriuſzowi Łowczemu, iż go obronił na łowach od Werſzowiczow z zaſadzek wypadaiacych na iego zabicie. *Paprocki.* Wſzebor Woiewoda Krakowſki z pod Halicza uciekaiący tego był Herbu.

NIEDZWIEDZ w Herbach Kruſzowſkich *Lichfus*, Rawicz, Sokoł.

NIEMIRA Herbu Gozdawa *alias* Lilii Witold Xiąże Litt. daiąc Moſkwie batalią; gdy ci o pokoy proſili y Mir; Nagora Rycerż życząc ſię boiem potykać, zawołał: *Nie mir, to ieſt nie pokoy,* ztąd Niemirami ta Familia potym Niemirowiczami nazwana. *Stryik: Kojałow.* Wzieli

li ſobie w Horodli Jaſtrzębiec pod czas Seymu tamecznego. Lubo potym Litwa za Podole na Polakow rozgniewana, Herby pierwey wzięte, odrzucała. *Koiałowicz in M. S.*

Władyſław NIEMIERZYC (ſą w Woiewodztwie Kijowſkim) Arianin rewokowawſzy X. Michała Kiſarzewſkiego zawołał do oſtatniey dyſpozycyi. Wątpiąc o ſwym zbawieniu że *ſub una ſpecie* kommunikował. Domagał ſię na piśmie aſſekuracyi od Spowiednika, dał mu w ten ſens: Jeżeli na Sądzie Bożym będzie co cierpieć Jmość P. Władyſław Niemierzyc za kommunią pod iedną oſobą pożywaną, Ja to biorę na Duſzę moię. 11. *Apr.* 1653. *w Lublinie.* Z tą aſſekuracyą ſkonał, z nią w trumnę włożony. Piątego dnia w Lubelſkim Jezuickim Kościele gdy go do grobu ſpuſzczano, w ręku znaleziono drugą oprocz tamtey aſſekuracyą, w ten ſens po Łacinie. *Ego Vladislaus Niemierzyc liberum permitto P. Kiſarzewſki ex vinculo aſſecrationis* bo z miłoſierdzia Boſkiego Kommunia mi ſłuży na zbawienie. *Datum in Valle pœnitentiæ* 16. *Aprilis* 1653. *Vladislaus Niemierzyc.* Są te Karty w Kollegium Lubelſkim Trybunałowi przez X. Rektora tamecznego pokazane.

Niemſta Jaſtrzembiec. Niemſta Poray.

NIEPOKOYCZYCKI Herbu Pocicy w Litwie.

NIESOBIA puł ſtrzały oſtrzem do gory, w czerwonym polu u dołu z ogonem orlim czarnym, w żołtym polu, *Paproc.* Nadany nad rzeką Nieoſobia Pułkownikowi iednemu po otrzymanym tam zwycięſtwie, ktore idącemu Kazimierżowi K. Pol. na Wratyſława Xiążęcia Czeſkiego, widząc orła lecącego, y od ſiebie ſtrzałą w ogon trafionego, wyprorokował. Ale dawniey Krzywoſądowie Przodkowie Domu tego kwitneli. R. 999.

NIEZGODA Herb, że Bracia Herbu Dolęga w dziale ſię nie zgodziwſzy ieden drugiego zabił. Za to krzyż od Dolęgi czyli od Podkowy z krzyżem na wierżchu a z ſtrzałą z pod niey na doł oſtrzem ſtoiącą, krzyż odcięto a miecz od rogu do rogu podkowy położono. *Paprocki, Bielſki, Okolſki.*

Nieznaiomowſki. Ninieńſki. Leliwczyk.

NISZCZYCKI Prawdzic Dom ſtarodawny. Paweł Woiew: y Staroſta Płocki

ki koło Roku 1380, Xiążętom Mazowieckim Kopyſtki y Mątwice puścił, za parę ogarow, tak był myśliwy. Niſzczyce ich Dobra. Wiele było tego Domu Senatorow.

NOSKOWSKI Herbu Lada w Mazowſzu Dom ſtarożytny. Z tych Jędrzey Noſkowſki Biſkup Płocki pobożny, w Pułtuſku Collegium Soc: JESU wymurował, tamże pogrzebiony z wielką pompą R. 1562. W Roku 1699. umarł Młodzian w Toruniu Czarlińſki Pruſak, tamże pogrzebiony. Pokazał ſię w kilka dni Spowiednikowi ſwemu Jezuicie proſząc go o ratunek. Spowiednik powie? *Miłe Dziecie! tyle Mſzy SS. na pogrzebie twoim odprawiło ſię; za coż ty mnie ieſzcze o ratunek proſiſz.* Odpowie Młodzian: *Wſzyſtkie prawi Mſze na pogrzebie moim miane BOG applikawał nie mnie, ale Waſzego Kollegium Pułtuſkiego Fundatorowi.* Nie wiedział Xiądz kto był Fundatorem, aż ſię nazaiutrż dowiedział, y tę Hiſtoryą rozgłoſił, poſtarał ſię też o inne Mſze SS. za tego.

NOWINA Herb Miecz oſtrzem proſto nadoł, a pod nim ucho od kotła białe w polu czerwonym: w hełmie nad koroną noga zbroyna niby w koronie klęcząca. Nadany od Boleſława Krzywouſtego czy na Pſim polu, czyli pod Haliczem temu, ktory konia podał Krolowi, a ſam ſię pieſzo ucieraiąc nogę ſtracił. Po tym gdy oznaymił nowinę że Polacy wygrali, do Herbu ucha Miecz y Nogę otrzymał. Nowiną ten herb za nowinę przynieſioną nazwany.

Cum quo dum rediens, victores narro Polonos,

Stemma fuit dictum læta Nowina meum.

Ale podobno dawnieyſzy ten Herb; bo Pogna S. Staniſława Biſkupa K. Matka około R. 1071, nim ſię herbowała, czyli złotogoleńczykiem, ale pewniey że Nowiną, bo y Swentoſław Woiewoda Krakowſki za panowania Leſzka Białego Nowiny Herbu zażywał y był krewny Matki S. Staniſława. *Nakielſki.*

Złotogoleńczyka początek taki, że Hetman w przegraney okazyi z Rotmiſtrzem wzięty, y razem w kaydany okowany nogę ſobie urznoł. Krol za to złotą mu dał goleń, y na hełmie noſić kazał. *Sarnicki fol.* 246. ten Herb zowie Woyna.

NOWODWORSKI Herbu Nałęcz. Z tych

Z tych Dobrogoſt Nowodworſki Wydrzyoko od czerwoności oczu zwany. Dziekan Krakowſki, potym Biſkup Poznańſki, Arcybiſkup Gnieźnieńſki. Piſali ſie z Nowodworu. Bartłomiey Kawaler Maltańſki ſłużył w Woyſku Francuſkim, tam kulą raniony 7. lat ſtrawił, potym do Malty ſię udał, tam Kawalerem zoſtał, pod Lepantem raniony: w Oyczyznie Smoleńſka na 30. łokci mur minami wyſadziwſzy dobył. Dwa kroć w Moſkwie poſtrzelony. Od Zygmunta III. w Wilnie złoty wziol Łańcuch y Miecz ſtaroświecki z Dobrami, nad to Kommendatorem Poznańſkim oznaymiony. Wiele na chwałę BOGU uczynił: do każdey potyczki Bogarodzicy Dziewicy wzywał. Leży u S. Jana w Warſzawie zmarły R. 1623. Na pogrzebie iego mowę miał Jakòb Sobieſki Ociec Krola Jana III.

NOWOSIELSCY Kniaźiowie że idą od Jednowładcow Ruſkich y iednego ſą z niemi Herbu.

O.

Oborſki Herbu Roch. Mikołay Jezuita pobożny iednym pocałowaniem Głowy S. Staniſława Koſtki w cięſzkim paroxyzmie ozdrowiał. Ten ſam R. 1621 nocy, ktorey pokoy Polakom pod Chocimem, z Oſmanem Ceſarżem Tureckim ſtanoł, widział S. Staniſława Koſtkę na wozie tryumfalnym z Nayś: Matką na kolanach ſupplikuiących BOGU, świetną drogą po Niebie od zachodu na wſchod przeieżdzaiących. *Kobierzycki in Vladislao Principe.* Był to Syn Prokopa Oborſkiego Podczaſzego Czerſkiego y Katarzyny Łoſiowny. Tego Mikołaia Brat Tomaſz Oborſki Biſkup Laodycki Suffragan Krakowſki. Co dzień 2. razy Medytował, co dzień celebrował, zamknowſzy ſię Pacierże odmawiał: w drodze y kilka mil wyboczył dla Mſzy S. co dzień y kilka razy na dzień ſpowiadał ſię: był cierpliwy w krzyżach, do Matki Nayświętſzey nabożny, Rożańcem y Peregrynacyą Ią ſzanuiąc. Sam ſobie izbę zamiatał, ſuknie chędożył, łatał. Raz w drodze pożyczoney igły zapomniawſzy oddać przez umyślnego ią odeſłał. Biſkupſtw, Opactw, przyiąć niechciał; na krzywdy y urazy od ſług nie uważał. Do Rzymu 2. razy chodził pieſzo, Włoſiennicę, paſki noſił, dyſcypliny czynił pokrzywą ſię parżył. Na Kapłańſtwo poświę-

święcił 2185. Osob. Kościołow 140. między innemi S. Piotra w Krakowie, Ołtarżow 75. Portatykow 1000. Kielichow 1757. Wizytę Dyecezyi dwakroć na rok czynił, z iaką Ceremonią, *vide Niesiecki Tomo 3tio sub litora O fol. 389.* Bierżmował dwoma liniami ludzi przez Kościoł postawiwszy. Na kamień przed śmiercią chorował, w Krucyfix oczy w lepiwszy y Sakramenta Swięte przyiawszy umarł Roku 1644. 3. Lipca poiąwszy w Katedrze wiele łaśk świadchowany w Katedrze wiele łaśk świadczący po śmierci y Cudow, Zycie iego napisał *Xiądz Kukliński Jezuita.*

OCZKO w Czechach z Ołomuckiego Biskupa, Pragski Arcybiskup z łaski Karola V. Cesarża *Purpura Docta in suppl.*

ODNOWSKIE Xiążęta tegoż z Ruskiemi Herbu, od nich bowiem idą.

X. Odolińskiemu Plebanowi Ptyczkiemu (o 2. mile od Dubna) Wiktorynowi, cały tydzień w cięszkiey chorobie iak sługa służył żywiąc, ścieląc choremu S. Xawier. Pytał go kto by był w stroiu Jezuickim? Odpowiedział? że Francisżek Xawery. Dał na to świadectwo do Konsistorża Łuckiego *sub fide, honore, Conscientia* 21. *Augusti* R. 1666. w Ptycze. Był to Xiądz pobożny y do tego S. nabożny, Jezuitom przychylny.

ODROWĄZ iest Strzała biała w gorze y w dole zzagiętemi końcami, na polu czerwonym, Takaż na pawim ogonie poprzek. Wyszedł z Morawy. Mąż tam ieden Rycerski wiele sztuk dokazywał Łukiem, pasowaniem się, był to Poganin wielkich sił, ale go Chrześcianin nie raz pokonał. Dla tego w oczach Pana tamecznego wyzwawszy się, Chrześcianin porwał go za wąsy, wyrwał one z twarzy na strzale przyniosł do Xiążęcia, wzioł za Herb, Odrzywąs teraz corrupte Odrowąż zwany, *Paprocki ex Narratis.* W Czechach też wielkie Domy tak się herbowały, iako to Tobiasz Biskup Pragski; ale iuż nie masz. Co wMorawie są Tworkowscy y Siedlniccy mowi *Balbinus.* Przyszła ta Familia do Polski czyli ieszcze z Dąbrowką, czyli za Bolesława Chrobrego; z ktorych Przybyszow *Saul de Końskie*, albo Hrabią na Końskim *cum Successoribus* pisał się. Była Odrowążowna za Jaxą Gryfem Fun-

Fundatorem Miechowſkiego Klaſztoru. *Nakielſki in Miechovia.*

IWO Biſkup Krakowſki Odrowąż wielu Kościołow Fundator iako to S. Troycy w Krakowie. Będąc w Rzymie a widząc tam S. Dominika, Synowca ſwego Jacka mu oddał ſam, a potym u SS. Troycy oſadził. On S. Salomeę odprowadzał Kolomannowi będąc Kanclerżem Leſzka Białego. Za trzecim będąc w Rzymie. w Mutynie urazem będąc w Rzymie. w Mutynie umarł w R. 1229. Kości iego potym w Krakowie w wielkim Chorże złożone, Z nadgrobkiem marmurowym. S. Jacek był Synem Euſtachiuſza Brata Iwona: O Jacku Honoryuſz Papieſz tu poſłanym mowił: *Będzie prawi z niego wielkie w pułnocnych kraiach wiary prawdziwey obiaśnienie. Severinus l. 4. fol.* 300 *Hilarion Ranganius* twierdzi że 54. umarłych wſkrzeſił do ſwoiey Kanonizacyi. Na Kijow Tatarowie gdy napadl, on Mſzą Swiętą maiąc wzioł Nayświętſzy SAKRAMENT aliści w puł Kościoła głos go zalatuie: *A mnie to Jacku zoſtawuieſz tu na zniewagę.* Rrzekł do Statuy. *Nie mam tyle ſiły zdolney na wynieſienie Ciebie z tey burzy, Ciebie Swięta Panno.* By-

Była alabaſtrowa Statua: *Nie boy ſię ſługo moy wyſtarczyć tyle ſiły, byleś mię wzioł.* Nawet z temi Swiętościami przez Dniepr ſuchą nogą przeſzedł. *Saterinus l.* 1. *c.* 13. Na wyſpie Dnie-pru dokąd na płaſzczu płynoł Diabła kijem z drzewa wielkiego wygnał ktoremu ſię Poganie tam kłaniali Czart ten w poſtaci Smoczey, Wypędzony po Dnieprze pływał. Umarł R. 1257. w Wilią *Aſſumptionis B. V. M.* lat maiąc 71. Panna Zakonna Broniſława widziała od Kościoła SS. Troycy na Zwierżyńcu drogę do Nieba iaſną po niey z Aniołami idącą N. Matkę y Jacka za rękę wiodącą śpiewaiąc owo: *Ibo ad montem Myrrchæ & ad colles Libani. Leander Corn. à Lapide in Cant. C.* 4 *Miechov. Severin9.* Prandota Biſkup Krakowſki przez ſen widział oprocz złotey korony, dwiema wieńcami na głowie ozdobionego na znak lauru Doktorſkiego y czyſtości Panieńſkiey. Widziano także nad grobem iego trzy promienie, ieden nad głową, drugi nad pierſiami, trzeci od nog. Klemens VIII. R. 1594. w liczbę go Swiętych wpiſał, Swięto 16. Auguſti naznaczył. Synod Prowinc. Piotrkowſki R. 1907. od

od Urbana VIII. potwierdzony, roſka-
zał, aby Swtęto iego *poſt Aſſumptionis B. V. M. Feſtum* w Niedzielę pierwſzą
obchodzono. *Patrz* B. Czeſław Odrowąż był Brat rodzony S. Jacka: Leży
w Wrocławiu. Iwan y Miłoſław Odrowążowie Bracia. chcieli Fundacyą Stryia
ſwego Iwona Biſkpa Krokowſk: Cyſterſom uczynioną ſkaſſować, ale Odrowążowie drudzy R. 1462. tę fundacyą podpiſali. Ieſt ich tam wielu co ſię nazwali *Fratres Armorum & Domus Odrowąziana*.
15. Jedni Odrowążowie piſali ſię z Końſki woli Koneckiemi; drudzy z Białoczowa Białoczewſcy: inni Straſzowie,
inni z Chlewiſk, inni z Szczekocina, inni zaś z Dombra, inni z Sprowy. Jan
Odrowąż Arcybiſkup Gnieźnieńſki wieś Damba w Miaſto Skierniewiec zamienił.
Grzywnę Złota *in feudi ſignum* z Łowicza należącą raz dawſzy; wymogł u Kazimierża Xiążęcia Mazowieckiego, aby
iey więcey nie dawać. Chowali ſię to w Mogile; to indziey. Jan z Sprowy Lwowſki Arcybiſk. Jędrzey z Sprowy Odrowąż Woiewoda Ruſki, Podole trzymał
y część Ruſi od Jagiełła. Tenże ſam

Lwo-

wſkich Bernardinow fundował, ſpalonych przez Schizmatykow refundował, Tandem wiele Benefaktorow około R. 1620.
Jan Woiewoda Ruſki, Fundator Bernardynow w Samborże Jan Woiewoda Bełzki, Staniſław Woiewoda Ruſki, Zona iego Anna Xiężniczka oſtatnia Mazowiecka Konrada III. Corka. Corka iego Zofia Hrabina Tarnowſka Kaſztelanowa Woynicka, Zygmunta Auguſta *thalami aſpernatrix*. żona potym Koſtki Woiewody Sędomirſkiego owdowiawſzy Fundatorka Jezuitow u S. Jana w Jarosławiu co czwartek ubogich w ſzpitalu traktowała, do Troycy Nayświętſzey dziwnie nabożna, nikomu nic nie odmawiała w Imie iey, na Imie iey od ſtołu wſtawała. W Kościele ſzczepę pod kolana Panna konfidentka iey podawała. Co rok pieſzo na Łyſą gorę chodziła. Dzieci ſwoie naśladuiąc Chryſtuſa, urodzone na ſienie kłaść kazała. Umarła R. 1580. leży w Jaroſławiu. Liſt piſała do połogu ſię zabieraiąc do Syna albo Corki, aby iey intencyą, gdy była Wdową 7. lat, y chciała żyć w czyſtości, wykonał, albo wykonała. Fortunę Bogu obrocił, albo obrociła. Groby Odrowążow ſą w Mogile u Cyſterſow.

P ODY-

ODYNIEEC Herb ſtrzała z krzyżem przez ſrzodek, a w dole załamanie nadany od Xiążąt Ruſkich Rycerżowi ſilnemu, z ludzmi y Odyńcami dokazuiącemu z łukiem, ſzablą.

OGINSKI Herb brama czerwona Obozowa na niey krzyż biały rozdarty w gorże, nad hełmem Mitra; Nadany Przodkowi, że Tatarow wyparł. Wywodzi Genealogia Domowa ich od Jednowładcow Ruſkich *ab Anno* 990, gdzie mowi, że od Jerzego Fiederowicza Syn ieden mały a otyły Puzyr a potym zletka Puzyna nazwany; z tąd ieden Dom Ogińſkich y Puzynow: drugi Syn Grzegorz dla gorącey komplexyi Ohen tandem Ogińſki. Konſtitucya *Anni* 1628. Kniaziami Ogińſkich zowie. Ogińſcy y Puzynowie zdawna z Kozielſka piſzą ſię *M.S. Kojałowicz* namienia, że idą z linii Xiążąt Siewierſkich, czyli z Heleną Moſkiewką Alexandra Krola Polſk. żoną, czyli za Glińſkiego woyny, do Litwy od tyrannii Moſkiewſkiey ſię uchylili.

Alexander Ogińſki Woiewoda Mińſki pod Kirchołmem Szwedow, pod Smoleńſkiem Moſkwy, pod Chocimem Turkow zwycięzca gdzie na harcu znacznemu Turczynowi głowę ucioł, ktorą ſzablę chowaią do tych czas w Domu ſwoim. Za Władyſława IV. w chorągwi ſrebrney, to ieſt wyborney zoſtaiących Mężow był Pułkownikiem.

OGONCZYK *vel* Powała Nazwany Ogończyk od Syna tego Piotra Ogona *vel* zowią Pogończyk od gonienia *vel* od Poganina zabitego. Zowie ſię Powała Herb puł białey ſtrzały, na puł pierścieniu w polu czerwonym zelezcem do gory ſtoi: na hełmie ręce Panieńſkie do gory wycignione. *Paprocki*, *Okolſki*, *Bielſki.* Podobny do Odrowąża. *Origo.* Gdy *Curii* albo *Cumani*, Morawom od wſchodu przylegli ten kray rabuiąc naieżdzali, y Pannę Odrowążankę ieden Poganin porwawſzy, uwoził, ta widząc Piotra Piotraſza z Radzikowa, Kawalera, nań wołała, odbił ią puł pierścienia mu dała złamawſzy na znak że iego będzie. Inny konkurrował, na weſele iego przypadł Piotr temu pierwſzemu ſłowa dotrzymała za pokazaniem puł pierścienia, od niego: na tę pamiątkę tak Herb ułożony. Anonymus Autor w oſnowie Genealogii Ogończykow *Anno* 1692. wydaney wywodzi od Krola Scytow *Og*,

ktorego Jozue zabił. *Num.* 4. Jego Potomkowie wynieśli ſię do Kappadocyi, do Włoch koło Benewentu Caudini miaſto wyſtawili, a po naſzemu Ogon, z tamtąd do Pannonii, z tamtąd Powała Przodek do Polſki zaſzedł za Leſzka III. ktorego Potomek wzioł Odrowążownę y ten herb odmienił.

OKOLSKI Herbu Rawicz Szymon Dominikan, innych Operow, y Herbarza Autor, cenſurowany od Braun Markiewicza w Kſiąſzki *Carcer Romanus* prefacyi, że Herbarż Okolſkiego z Dekretu Trybunału na ogień ſkazany; *Monachus enim ſtipem mendicans, & domos Nobilium oberrans laudes cumulabat & exagerabat plus offerenti.* W czym fałſz ieſt, bo uczył w Zakonie Theologii, był na wielu mieyſcach Przeorem, Prowincyałem, na Miſſyi u Mikołaia Potockiego Kaſztelan: Krakowſkiego H. W. K. toć nie miał czaſu *domos oberrare.*

NANKIER Okſzyc Biſkup Krakowſki, Kościoł Katedralny Krakowſki zgorzały, od Boleſtawa Krzywouſta fundowany zrzucił, do reſzty inny wymurował ſwoim y całey Diecezyi koſztem, Herby Biſkupow y Xiążąt Polſkich tam pochowanych zgu-

zgubił. We Wrocławiu (tamecznym potym Biſkupem będąc) pochowany, Przy śmierci iego Pobożna Matrona według Długoſza śpiewanie ſłyſzała, pytała co by to, odpowiedziano: *Duſzę Nankiera Biſkupa Aniołowie do nieba wprowadzaią.* Z Wrocławia co rok Ciało S. Staniſtawa nawiedzał: poſtnik, iałmuznik, mortyfikant. *Starowol. in Vitt. Ep. Cr.*

OGON Herbu Belina z Okunia w Rawſkim.

OKUN Herb w Litwie świat, a na nim ſtrzała przez nią dwa krzyże ieden dłużſzy, drugi krotſzy. *M. S. Kojał:*

OLELKOWICZOWIE Xiążęta ſłuccy Herbu Pogonia Litt. Włodzimierż pierworodny Syn Olgerda W. X. Litewſkiego z Ulianny, gdy mu Xięſtwo Kijowſkie działem ſię doſtało, Witold Xiąże Litewſki chciał go z niego wyzuć woyną, aż perſwazyą Jagiełła dobrowolnie uſtąpił Witoldowi, w zamian wziowſzy Kopyl z wielkiemi gruntami na mil 30. w obrębie, wzdłuż y wſzerż, gdzie on Słuck zakładać począł, na Potomkow Xiążąt ſłuckich wlawſzy Imie *Strvikowſki, Kojałowicz.* Syn Włodzimierża Alexander albo Olelko. Olelkowiczow

Au-

Autor, Xiąże Słucki y Kopylſki. *Z*ofia oſtatnia Jerżego Michała Olelkowicza wielkiego Woiownika Xiążęcia Kopylſkiego, poſzła za Januſza Xiążęcia Radziwiła Kaſztelana Wileńſkiego y w Dom ten wnioſła Xięſtwa Słuckie y Kopylſkie. Mieli w Senacie Litewſkim mieyſce po Biſkupie Wileńſkim. *Bielſki.*

Jerży Oleſki Herbu Grzymała Kaſztelan Chełmińſki w Pieniążkowie na ſwoim Nadgrobku napiſał. *Mihi hodie, cras tibi.*

OLESNICKI Herbu Dębno, z razu ſię długo tak piſali, potym od Oleśnicy miaſteczka w Sędomirſkim teraz Lanckorońſkich, nazwali ſię. Jch był Pinczow. Zbigniew Oleśnicki Biſkup Krakowſki Kardynał, *inter cœtera*, Katedralnemu Kościołowi Krakowſkiemu ſprawił dwa dzwony Urban y Kardynał. On kupił Xięſtwo Siewierſkie. Na Łyſey Gorze Mikołay Oleśnicki Woiewoda Lubelſki Grob ſobie y Familii wymurował.

OLSZANSKIE Xiążęta *vide* Holſzańſkie.

OLSZEWSKI Herbu Prus powtornie Arcybiſkup Gnieźnieńſki dzielny w ſprawach po śmierci X. Prącińſkiemu Kanoniko-

nikowi Chełmſkiemu Spowiednikowi ſwemu pokazał ſię, mowiąc: *Ach coż pumoże Człowiekowi &c.* Przyſięgał na to. *Literæ Patris Koſtrzycki* 1677.

OMIECINSKICH Junoſzow ſą Groby w Konſtantynowie na Podolu, y w Jezupolu. Anna Rozalia Corka Łukaſza Omiecińſkiego y Eleonory Jeziorkowſki Herbu Radwan, urodziła ſię 5. Grudnia R. 1709. w Brodach ochrzczona, w ſrzody, piatki, ſoboty pierſi mamki ſsać nie chciała; w płaczu zaraz utulała ſię podanym ſobie Krucifixem, Modlitwy S. Brygitty codziennie mawiała. W chorobie za to od tey Swiętey uzdrowiona pytaiącey: *Chceſzli prawi żebyś uzdrowioną zoſtała:* rzekła: *Chcę o S. Panno.* Brigitta S. wziąwſzy ią za rękę rzekła: *Otoś iuż uzdrowioną zoſtała, ale żebyś corką moią zoſtała.* Ze Wſi Nakwaſzy poſzła za zdrowie na zaiutrz w Podkamieniu podziękowała, y tam na Czyſtość y Zakon przyſięgła. Za mąż w lat 14. przymuſzana od Rodzicow od Męża uciekła. Rozwod ſtanoł R. 1730. po ktorym w Klaſztorże oſadzona PP Brigitek. Za pozwem o poſag do Lublina muſiała ſię fatygować, y z fatyg podroż-

nych

nych po SS. Sakramentach w Kokorowie umarła R. 1731 10. 10*bris* lat maiąc 22. W Krzemieńcu cała leży u XX. Jezuitow

OPALINSKI Herbu Łodź, z Bnina się pisali. A że Jędrzey Biskup Poznański 5. Heretykow spalić kazał na groncie swoim, gdzie Wieś założył nazwaną Opalenice z tąd Synowcowie iego z Opalenicy Opaleńskiemi to Miasteczko w Sukcessyi wziowszy, pisali się. Piotr Opaliński Kasztelan Gnieź: Zygmunta Augusta wychował od Bony Krolowy pieszczonego przedtym. Wiele ięzykow umiał 5. razy do rożnych Monarchow Poseł. Niepłodny sto tysięcy legował Zygmontowi Augustowi, krom złota y srebra. Maciey Opal: Marszałek W.K. Exekutor Testamentu drugi po Zamoyskim gdy umieraiącemu Stefanowi perswadował, aby ktoremu z Synow swoich do Korony Pol: drogę sposobił, rzekł Stefan: *Ego ne juvenem optimæ, spei ad hanc Carnificinam vestram detruderem?* Wiele dyzgustow od wielu ten Krol wycierpiał. Heretykow gromił, za to od Syxtusa V. Klem: VIII. Listami pochwalony. Wielki był Legista.

Kazimierz Opaliński B. Chełmiński, gdy ieszcze w żywocie był Matki, na boku iey

iey znamie iak Infuła pokazała się. *Traditio.*

Piotr Woiewoda Poznański Opaliński 150. Usarow na Moskwę wystawił, pod Łuck przyszedł do Władysława Krolewica, spytany od Chodkiewicza Hetmana: *coby miał za pobudkę tak dalekiey fatygi? Mam prawi żonę dzieci y fortunę, iedney mi ieszcze rzeczy nie staie chwały, z dzieł moich zapracowaney, dla ktorey tu pospieszyłem.* Postany pod Kalugę Heroicznym się stawił także y pod Chocimem.

Łukasz Marszałek Nadw. K. ięzyki Hebrayski, Grecki, Łaciński; umiał. Zonę iuż maiąc Greckiego nauczył się ięzyka. Wydał wiele Xiąg iako to *Poloniam defensam contra Barclavium &c.* Miał Jzabellę ostatnią Tęczyńską Woiewodzankę Krakowską. Z niey Zofia Corka Matematyki y Muzyki nauczona za Lubomirskiego Marszałka W. K. poszła Y Syn Jan Hrabia na Tęczynie Tęczyński.

Jan Kasztelan Poznański z Czarnkowskiey Woiewodzanki Łęczyckiey miał Katarzynę Krola Stanisława żonę. W Rytwiannach Grob ich.

OPOROWSCY Herbu Sulima w Łęczyckim Woiewodztwie z Oporowa Dom staro-

ſtarożytny, wiele miał Senatorow od Roku 1457.

ORDA w Litwie Szlachta Oſtoyczykowie z odmianą.

ORLA Orzeł czerwony w polu białym, z rozciągnionemi ſkrzydłami, ale bez głowy za miaſt ktorey niektorży kładą gwiazdę złotą albo nic. Pochodzą z Niemiec, czyli z Węgier.

ORZECHOWSKI Herbu Okſza Przemyślanin Staniſław ſławny Autor więcey niż 20. Kſiąg bardzo mądrych. Umiał Grècki ięzyk, y Łaciński doſkonale. Uczył ſię w Wenecyi pod Egnacyuſzem Profesſorem. Był Kapłanem od Starzechowſkiego Arcyb: Lwow: poświęcony. Będąc Kanonikiem Przemyſkim, poiął Jana Chełmſkiego Corkę Magdalenę, z nią miał Syna Jędrzeia. O co Dziaduſki Biſkup Przemyſki y Dzierzgowſki, Arcyb. Gniez: Cenſurami go okryli. Udał ſię w protekcyą Hrabi Tarnowſkiego Kaſzt: Krakow: H.W.K. y Kmity Woiew: Krak: y innych wielu. Tym obraził Duchownych na ſię, pocieſzył Heretykow wſzczynaiących ſię. Na Synod w Piotrkowie ſtawił ſię, tam ſię oświadczył z ſubmiſſyą Stolicy Apoſtolſkiey, uczynił Profeſſyą Wiary,

Wiary, od Cenſur rozgrzeſzony R. 1552. Starowolſki świadczy że był *a Sacerdotio funditus remotus*. A ſam *in Annalibus* powiada że do Kapłańſkiey funkcyi był przywrocony, ale iey podobno iuż nie akceptował: powſtał piorem w ten czas na Herezyą w wielu mieyſcach publicznie ią konfutuiąc.

OSIEMIATYCZOWIE Xiężęcy Dom z Siewierża do Moſkwy poſzedł tam kwitnie.

OSSOLINSKI Herbu Topor w Podlaſiu. Jedneyże z Tęczyńſkiemi dzielnicy. Z razu ſię piſali na Progeni Hrabiami. Oſſoliński Januſz Hrabia na Tęczynie, drugi Jaſko Owcą zwany fundowali Oſſolin z kąd potomkow imie. Jędrzey z Morawiey Oſſoliński w Pruſkich woynach gmach zapaliwſzy, ſam goreiąc zawołał do S. Staniſława *Ratuy*, y w net płomień ſię rozdzielił, y pozwolił mu wyniść z koniem. *Długoſz w życiu S. Staniſława B.* Jerży Oſſoliński Kanclerż W.K. Syn Zbigniewa Woiewody Sędomirſk: dwakroć Marſzałek Izby Poſelſkiey, Poſeł do Jakoba Krola Brytannii o ſukurs na Oſmana od Władyſława IV. do Rzymu z złotemi podkowami do Urbana VIII. Roku

Roku 1635. za tąż drogą do Ferdynanda II. Cesarża, do Weneckiey Rzepltey do Xążęcia Hetruryi do Ratisbony do Xiążąt S.R.J. Ferdynanda III. utrzymuiąc. *MercuriusSarmaticus.* Urban goKreował Xiążęciem na Ossolinie, Ferdynand III. *Principem S.R.Imp.Okolski.* Był Podskarbim W. W Częstochowie Ołtarż N. Panny z Hebanu wystawił, łożywszy na to sto tysięcy. W Bydgoszczy Koll. Jezuitom fundował y Szkoły pod tytułem *Æternæ Sapientiæ.* Miał mowę na *Colloquium Charitativum* w Toruniu. Umarł R. 1630. wieku swego 55. w Klimontowie pochowany. *Cricius Puteanus centur* 2. *Epist:* 80. chwali go iako swego w Lowanium Dyscypuła. Miał Izabellę Daniłownę Podsk: W. Koron. 2*do voto* Elzbietę Firleiowną Woiewodzankę Sędomirską z ktorey Tekla Lubomirska Woiewodzina Krakowska srebrną trunnę 21. grzywien ważącą sprawiła S. Walentemu Męcz: w Jarosławiu; ObrazCzęstochowski ze złota odlewanemi statuami ozdobiła; y tam wieczną fundacyą na świece uczyniła. Została Karmelitką w Lublinie. Umarła 1686. Ten Kanclerż ustawy*Ordinis Imm: Concept: B.V.M.* ustanowił od Urbana VIII. approbowane. Osto-

OSTOIA Herb Miecz biały otłuczony między dwiema Xiężycami tyłem do siebie obroconemi niepełnemi złotemi, w polu czerwonym. *Papr: Okolski.* Dany od Bolesława śmiałego Rycerżowi, Ostoia, że pod miesiąc nieprzyiaciela cicho zniosł straż, a potym oboz. W Surmii y Styrii wiele Familiantow tego Herbu, ale bez miecza, mowi *Petrasancta.* Przodkowie Domu tego Saborami się iak dziedzicznym imieniem zaszczycali. Byli Sabocznym Hrabiowie z Jabłeczna, Hrabiorowie Hrabiowie z Jabłeczna, Hrabiowie z Ponięcza.

OSTROGSKIE Xiążęta prostą linią idą od Ruskich Monarchow Ruryka Ihora I. Swentosława, Włodzimierża, Jarosława, Ihora II. Dawida, Mścisława I. Mścisława JI. Romana Bazylego. Dom ten zniknoł R. 1670. Herb ich był Jezdziec czyli S. Jerży smoka zabiiaiący. Potym Konstantyn I. Xiąże Ostrogski Woiew- Trocki H. W. Litt. z siedmioletniey niewoli Moskiewskiey wyszedłszy żeby nic pospolitego z nieprzyiacielem Oyczyzny Moskalem nie miał, odmienił na herb Leliwa zwany.

Bazylego Syn ieden Jerzy Zastaw działem wziowszy, Zastawskich Xiążąt na Wo-

Wołyniu bo drudzy tą w Litwie Autorem śię ſtał, Iwan drugi Syn Bazylego, wziowſzy Oſtrog, Oycem Oſtrogſkich Xiążąt ſtał śię. Konſtantyn Woiewoda Trocki Kaſztelan Wil: Het: Litt. wiele tyśięcy Moſkwy y Tatarow poraził pod Wiśniowcem. Votum uczyniwſzy za wygraną wyſtawić 2. Cerkwie, iednę S. Troycy w Wilnie, drugą S. Mikołaia. O nim piſząc Poſeł Papieſki do Rzymu mowi: *Cum Tartaris trigesies tricies pugnando victor ſemper extitit.* Zygmunt I. dwa razy mu z tryumfem publicznym wieżdżać do śiebie pozwolił; raz po wygraney pod Orſzową, w Wilnie, drugi raz w Krakowie. Trockie także mu dał Woiewodztwo, nie iako Syzmatykowi, ale iako Woiownikowi. Był wzroſtu nie wielkiego, ale wſpaniałego ſerca.

Konſtantyn Bazyli, Syn drugi tego Hetmana z Alexandry Olelkiewiczowy Xiężny Kijowſkiey, Woiew: Kijowſki Marſzałek Wołyńſki, miał roczney intraty według Młodzianowſk: w Kazaniach *Tom:* 1. Milion dwa kroć ſto tyśięcy: Marſzałka zawſze miał Senatora, jurgieltu mu płacząc co rok 70000. byle tylko dwa razy do roku ſtał przy nim. Dworu, ſwego

ſwego tyśiąc ludzi miał zawſze, a czaſem koło dwoch tyśięcy Oſtrog okazalſzym y ludnieyſzym uczynił. Tatarow, Siewierſk ſpuſtoſzył, y plon żyzny przynioſł. Chciał Unią przyiąc, do Grzegorża Papieża XIII. Cyzycena Arcyb: poſtawſzy Hypacego Pocieia miał poſłać z oświadczeniem poſłuſzeńſtwa Stolicy Apoſtolſkiey a tym czaſem w Syzmie zacięty bliſko ſtoletni umarł R. 1606. Wiele pomurował Cerkwi Manaſterow, Szpitalow. Była za nim Tarnowſka Hrabianka Woiewodzanka Krak: Na iego to Dworże był ow Bohdan *edo Janczyńſki.* Synow miał 3. Januſza, Konſtantego, Alexandra. Januſz Woiew: Wołyńſki, potym Kaſztelan Krak. Katolik: w Konſtantynowie OO Dominikanow z dwiema wśiami, w Miedzyrzeczu OO. Franciſzkanow fundował Ordynacye z Fortuny ſwoiey uczynił iako *ſterilis* z dwoch żon. W ordynacyi tey Miaſteczek y wśi 35 to warował, żeby Katolik Męſzczyzna dziedziczył: po Synach ſwoich ieżeli ſtarſzy byli po XX. Zaſławſkich z Domu Radziwiłow, X. Januſz Radziwił Podczaſy Litt: Sieſtrzeniec iego: po ześciu tych Kawaler Maltańſki Polak na Seymie obrany. Każdy

żdy Ordynat Herb nośił XX. Oſtrogſkich na każdą Oyczyzny potrzebę ludzi wyſtawił 300. konnych 300. pieſzych. Tę Ordynacyą pozwoliła uczynić *Reſpublica* przez Konſtytucyą. Na Dworże Ceſarſkim będąc Syzmy ſię wyrzekł, za co od Oyca w Dubnie był więziony, z Czeladzią iadał. Zbił Kozakow pod Piątkowem, Tatarow na wielu mieyſcach. Za niego z Zaſtawia ſzła Proceſſya Katolicka do Sokala przez Oſtrog, Nalewayko *hoſtis fidei* wyprawił hultayſką Proceſſyą z Oſtroga, Chorągiew wielką z prześcieradeł, mnieyſze z worow, miaſto dyſcyplin liśie ogonymaiącą, miaſto śpiewania nabożnego, ryki. Skarżył ten Januſz na nich przed Oycem ale nie ukarani. *Janczyńſki.*

Konſtantyn Krayczy Litt. Syn Woiew: Kijowſkiego Katolik ale troche ſwawolny, w leciech 18. Starzec mu ſię pokazał w białey ſzacie mowiąc: *Widzę że ſię twarzą moią delektuieſz z widzenia Oſoby moiey, atoli widziec twarzy moiey nie godzieneś, bo ſprośnie żyieſz y nie według Boga.* Zniknoł. Żył znowu lat 12. ſwawolnie Starżec mu we śnie mowi: *A pokiż to daley w tych twoich złych nałogach leżeć będzież &c.* wiedzże o tym że iuż tylko 3. lata

3. lata życia twego reſzty. Wyſpowiadał ſię żył łepiey. W Sobotę przed Kwietną Niedzielą taż Oſoba przed oczy mu ſię ſtawiła. *Jutro prawi o dwunaſtey godzinie umrzeſz.* Lepiey ſię przygotował, umarł R. 1655. wieku ſwego 33. Bratu ſwemu Januſzowi teſtamentem legował ſkrzyneczkę z dyſcypliną paſkiem włośiennicą. Widziano też oſobę nad pałacem iego gdy konał że ręce do nieba podnośiła.

Alexander Woiew: Wołyńſki Syn naymłodſzy Konſtantyna Woiew- Kijowſkiego umarł R. 1603. Z Anny Koſtczanki *de Sztemberg* Woiewodzanki Sędomir: Synow miał 2. Adama Końſtantyna, y Januſza, bez żonnie pomarłych. Jeden z nich wſzedłſzy do Refektarża Zakonnego, Żywoty Swiętych na celu poſtawiwſzy głęboko ich ſtrzałą przeſzył, aż ſię oparła ſtrzała na ſłowku *Smierć.* W krotce umarł. Corek Woiew: Wołyńſki miał 3. Zofią Lubomirſką Woiewodzinę Krak: Katarzynę Zamoyſką Kanclerżynę, y tę naſtępnie.

Anna Aloyzya Jana Karola Chodkiewicza Wojew. Wileńſk: H. W. Litt: Małżonka czyſta poślubie pod Chocim ruſzonego, y w 10. Mieśięcy w Obozie

zmarłego. Owdowiawſzy *votum* czyſtości uczyniła. Przed Krucyfixem modląc ſię ſłyſzała: *Pogardź Swiatem:* iakoż Xiężną y Woiewodziną zwać ſię nie lubiła, Rekollekcyę co rok 10. dni, a co mieſiąc po 3. dni czyniła. Po Kommunii częſtey Swiętey po 5. czerwonych na Ołtarz kładła: W dzień urodzenia ſwego co rok ile lat miała tyle czerwonych złott: na Ołtarz położyła. W Roku śmierci miała lat 53. tyleż dała na ofiarę. Spowiednik raz pobożny ale proſty ſpytał ſię Jak ci Imie? Hanka; Coś ieſt? Dziwka; z kądżeś? z przed mieścia. Była Hanką, Panną y przed miaſtem w Zamku Jarosławiu mieſzkała. Oyca ſwego, że przed śmiercią Unii żądał, a Syzmatycy nie dopuścili, zmarłego z Cerkwi. do Kościoła wziąć kazała co wielki na Panią tumult ſprawiło, ledwo nie zabita. Ale z Dekretu Trybunalſkiego Popow 40. wygnano: a Buntownikow ścinać czwiertować, w koło wplatać: ale ich na placu życiem darowała. Kollegium w Jarosławiu fundowała, po ſpalonym przez chłopſtwo Oſtrogſkim. W. R. 1654. za Patrona mieſięcznego iey ſię doſtał *Telesphorus finem Januarii adferens,* iakoż w tym Ro-

Roku w Racacie umarła, dyſponowana na śmierć przez X. Kaſpra Druzbickiego wchowanego. Przy całowaniu P. Jezuſa Ukrzyżowanego y mowiąc *Jezus Marya,* na oſtatek wymowiwſzy *Chwała Bogu* ſkonała 27. Stycznia na S. Chryzoſtom. Ciało iey u S. Jana złożone w Jarosławiu a pod rewolucyą Szwedzką y Moſkiewſką, do Krakowa zaprowadzone, aż tandem R. 1723. w Oſtrogu, oraz y Mąż Chodkiewicz złożeni, przy Mſzach SS.

OSTROROG Herbu Nałęcz Starożytny Dom Polſki. Jedney Dzielnicy z Szamotulſkiemi, bo ſię piſali Oſtrorogowie z Szamotułu. Nałęczowie y Zarębowie że ſię mieli do Przemyſła zguby przyłożyć, od czerwonego koloru w ſzaciech y ſtania w iednym hufcu odſądzono, aż Kazimierz wielki za odwagę na Ruſi pierwſze im prerogatywy przywrocił. *Bielſki.* Sędziwoy Oſtrorog Woiew: Poznańſki wielki woiownik pod Grunwaldem, zginoł pod Warną, piſali ſię na Sempołhorku. Inni na Lwowku, z kąd Lwowſkich Oſtrorogow imie urosło,

Staniſław Kaſztelan Kaliſki Oſtrorog z Łaſkim Arcyb: Gniz: na Koncilium La-

 tera-

teraneńſkie od Zygmunta I. poſtany. Od Zygmunta Ceſarża *Comes S. R, Imp.* kreowany.

Staniſław Woiew: Poznańſki wielki Człowiek Herezyi ſię wyrzekł ſtaraniem X. Warſzawickiego Jezuity, Kościoły w dobrach pooddawał Katolikom: Bernardynow w Sokalu zaczoł fundacyą bo był Staroſtą Chełmſkim. Zygmunta III. Synow miał edukacyą. Popiſał nie ktore rzeczy. Miał Katarżynę Milecką Woiew: Podlaſką Hetmanownę. Syn iego Mikołay Podczaſzy K. dla Izby Poſelſkiey y w ſtarości Krzeſła przyiąć nie chciał. Zadnego Seymu nie opuścił, Poſtem zawſze.

Tenże Woiew: Poznańſki 2*do voto* miał za ſobą Zofią Sioſtrę Alexandra Woiew: Kijowſk: Xiążęcia Zaſławſkiego: Z tey Anna Corka Jabłonowſka Mieczn: Kor.

X. Anioł Karmelita był to Wnuk Woiewody Poznańſkiego Oſtroroga. Wydał: *Dicenda Concionatoria y Zywot Swięt: Kajetana.*

Sarnicki powiada że owych czaſow kiedy ſię Polacy nie bardzo naukami bawili Biblia tylko była na 3. mieyſcach u Krola, u Arcybiſkupa, y u Oſtrorogow.

O-

OSTRZEW ieſt Pień *vide* Nieczuia.

OTREMBUS Herbu Rawicz w Rawſkim.

OTTENHAUSEN w Inflanciech herbu Kielich Kapłańſki.

OTWINOWSKI Waleryan Podczaſzy Sędomirſki Pöéta Polſki wyśmienity *Georgica* albo Ziemiańſtwo, y *Metamorphoſim*, albo Przemiany Owidiuſza wierſzem wyłożył.

OWADA Brama złota w polu czerwonym o dwoch drzwiach nad nią Korona Krolewſka. Nadany Owadzie od Boleſława śmiałego że go w Kijowie do bramy złotey ſprowadził. *Okolſki.*

OZGOWIE Herbu Rawicz fundowali we Lwowie u Jezuitow śpiewaną Mſzą co wtorek: tamże Kongregacyą Dobrey śmierci.

OZIERECKIE Xiążęta czy od Włodzimierża czy od Syna iego Niedziſława Xiążęcia Pleſzkowſkiego, czyli też od Xiążąt Druckich *Kojałowicz.* Jan Xiąże Ozierecckie za Zygmunta I. do Moſkwy ſię wynioſł.

P.

PAC Herbu Gozdawa. Zawitali z Florencyi do Litwy; tam ſię zwali Paccii albo-

bo Pazzii ieszcze przed Pańskim Narodzeniem tam kwitnący. W grontach Zamku Surnellum znaleziono *antiquitates* R. 1635. po woynie z Rzymiany w rok od Katyliny zakopane, w Bibliotece Trydentskiey się konserwuiące, na iedney z nich napisano: *Cosmus Paccius Pontifex Maximus subsignavi: Kojał: in M.S.* iako sam widział. S. Magdalena de Pazzis Karmelitka z tegoż Domu, podziś dzień cała, od Klem: IX. Kanonizowana. Ząb w złoto y włosy tey Swiętey w krzyształ oprawne Xiąże Florencki przysłał Pacowi Biskupowi Wileńskiemu. Piotr Pac Woiewoda Trocki co dzień po 6. godzin klęczał na Modlitwie, y w łat 70. tego zwyczaiu nie odmieniaiąc. Kościoły murował reparował. Leży w Wilnie.

Michał Kazimierz Woiew: Wileński H. W. Litt. Wielki woiownik Szwedow, Moskwy, Turkow pod Chocimem. Umarł R. 1682. pochowany w Wilnie na Antakolu u Kanonikow Regularnych swoiey fundacyi pod progiem z napisem: *Hic jacet peccator.* Przed każdą batalią Mszy S. słuchał krzyżem leżąc. Pochowany bez pompy: ale Exequie po rożnych Kościołach za niego były, nawet od Dworu

ru swego a co większa od Zebrakow u OO. Franciszkanow sprawione: wiele łożył na Oyczyznę y to iey darował: Uczynił fundacyą na Artylleryą Litt: *Disciplinam Militarem* w ciągnieniu obserwował. Krzysztof Chorąży Nadworny potym Kanclerż W. Litt: *In Monte Pacis* albo Poznysku w powiecie Kowieńskim 24. Zakonnikow S. Romualda fundował, Dobrami opatrzył, przy potwierdzeniu Konstytucyi; Nie ma rowney sobie ta Fundacya dla Marmurow srebra, apparatow. Wielkiego był rozumu, nauki biegłości. Zona iego Francuska od Krolowy Ludwiki *Clara de Malgi Lascaris* nie płodna.

PACZEK puł Orła Herbu.

PACHOŁOWIECKI Herbu tegoż inaczey Pskowczyk bo pod Pskowem nabytego. Sanisław będąc Pisarżem Kancellaryi Koronney 30. umiał Charakterow co raz inszych, y delineować Miasta fortece pięknie: co przywiley Krola Stefana, y Paprocki wspominaią. Puł orła mu dał Stefan w Herb y Zamoyski Hetman swoie Jelita a w hełmie wieże dwie z Chorągwiami, że pierwszy na mur Pskowa wskoczył.

PAD-

PADNIEWSKI Filip Herbu Nowina Biſkup Krakowſki zawſze przed ſobą miał 200. konnych w iedwabie ſtroynych, każdy z nich z łańcuchem złotym.

PAPARONA Herbu Budziſz że Gęś obudziła Kamillusa Rzymſkiego pana czaſu potrzeby, gdy Françuzi do Rzymu ubiezawſzy cicho Capitolium odebrać chcieli. Ten Kawaleryę obudził odegnał od murow Francuzow. A ktory ſię nay dzielniey popiſał Gęś biała ſiedzącą na darnie zielonym w polu niebieſkim otrzymał. *Papr: Okol: Bielſki.*

Ten Kleynot przynioſł do Polſki Włoch *Mamphiolus* Biſkup Płocki choć nie doſtąpił Katedry: czyli też Rycerż Włoſki tu ſławy Rycerſkiey ſzukaiący.

PAPROCKI Herbu Jaſtrzębiec w Ziemi Dobrzyńſkiey. Bartłomiey Paprocki ſławny Piſarż wydał Kſiążek 12 *in variis materiis*. Czechow y Polakow wydobył Herby. Gniazdo Cnot y Herby Rycerſtwa polſkiego &c. Umarł R. 1614 u *OO.* Franciſzkanow we Lwowie pochowany. Zona iego Jadwiga Koſobudzka Kaſztelanka Sierpſka.

PAPRZYCA albo Kuſzaba ieſt kamień młyńſki ſzary z żelazem we ſrodku, w polu białym, na hełmie ośm ſzczeniąt. Jeſzcze ſię zowie Ruchaba y Bychaba. Początek iego z Czech za Boleſława wſtydliwego ieſt taki: Pani iedna Czeſka karała poddankę że 3. Synow razem powiła, iakoby z cudzołoztwa. A gdy ſama powiła 9. Synow, ze wſtydu kazała onych potopić babie; ktorey idącey, Mąż nadiechawſzy zdrogi, coby nioſła ſpytał, odpowiadaiącey że ſzczenięta, zayzrzał do zapaſkiey, widzi że Dzieci, dowiaduie ſię Hiſtoryi, daie mielnikowi do wychowania. Gdy dorośli zaproſzonych Gości na traktament, pyta co by tey matce czynić, coby właſne dzieci zgubiła; gdy odpowiedzieli że godna śmierci, rzekł Ociec: *Niech tu ſtaną ſzczenięta moie.* Przyprowadzono 8. chłopcow w iednakowey barwie: Powiedział Ociec hiſtoryą, potym do żony ſię obrociwſzy, godnaś prawi śmierci tylko cię Bog przezemnie ratował od grzechu więkſzego, dla tego podziękuy mu. Na pamiątkę tego trafunku czy Synom, czyli Młynarżowi dał za Herb kamień młyńſki, y w hełmie 8. ſzczeniąt.

PARYS Herbu Prawdzic w Lubelſkim y w Mazowieckim. Woiewodą był ieden Mazo-

Mazowieckim: wielu Kasztelanami.

PASTORI ab Hirtemberg Joachim Sekretarż Krolewski zą tę wierną usługę między koronnych Synow policzony. Professorem niegdy był Gdańskich Luterskich szkoł, został Katolikiem Kanonikiem, Officyałem. Wydał Ksiąg ze dwanaście na świat,

PELIKAN biały na tarczy czerwoney Herb nadany Rycerżowi przy Hetmánie fortuną y życiem obstaiącemu. We Francyi kilka Familii tym się Herbem szczyci, y Łowicz ma dwa Pelikany do siebie obrocone w Herbie. *Theatrum Urb. S.* 6. *f.* 51,

PIASECKI Paweł Junosza Bisk. Przemyski Kronikarż Polski, wydał *Chronica gestorum in Europa.*

PIENIĄŻEK Prokop Odrowąż Kawaler Maltański pod Tunetem y w Polszcze sławny Rycerż za Stefana y Zygmonta III. Jan Pieniążek Woiewóda Sieradzki. Kazania X. Skargi po Łacinie przetłumaczył, y Innocentemu XII. przypisał:

PIERSCIEN iest w Ogończyku, w Herbie XX. Ostrogskich, Ratult Drogosław, Despot, Dulicz.

PIĄ-

PIĄTIROG albo Pentagonum. Złoty, w polu błękitnym na wierzchnim lilia biała. *Bielski, Okolski. Antiochus* ma takie trzy anguły związane wyrażaiące 5. rogow *Petrasancta c.* 3. pisze *Pierius l.* 47. *f.* 753. że Antiochus maiąc dać bataliią Galatom, widział we śnie Alexandrą W. ktory mu radził wziąć za symbolum wygraney *Pentagonum* alias Piątyrog. Co uczynił, y wygrał.

PIKARSKI Pułkozie Wawrzyniec Jezuita rożne cierpiąc boleści gdy się od nich wypraszał przed Krucifixem, usłyszał: *Quid petis levamen? an non licet mihi facere tecum, quod volo? sustine quæ pateris, ego patientiam adaugebo*: Umarł R. 1660.

PILAT albo Piłzt Herbu Nowina. Piłat Uieyski.

PILAWA puł trzecia krzyża białego w polu błękitnym, z prawey strony nie dostaie puł krzyża. W Hełmie pięć pior strusich.

PIWO Herbu Prawdzic w Płockim, Bełzkim, y w ziemi Dobrzyńskiey. Wiele ich było.

PLATER, Herb, są trzy pasy na tarczy poprzek a czwarty na nich na ukos z gory lewey na doł prawey. W Inflan-

kiech

ciech y w Polſzcze y Litwie na rożnych funkcyach kwitneli y kwitną.

PŁAZA Herbu Topor. Byli Urzędnikami, Staroſtami *ab anno* 1366. Płomieńczyk *v.* Zadora.

PLICHTA Herbu Półkozic w Krak: y Rawſkim Woiewodztwie. Dominik Paulaci Dominikan w dedykacyi ſwoich Kazań ich początki, z XX. Ruſkich wywodzi, z nich nie ktorży do Czech y Morawſkiey ziemi wynieśli ſię. Plichta Marſzałek XX. Mazowieckich: inny Kaſztelan Rawſki: Konſtantyn Plichta Woiewoda Mazowiecki: Marſzałek Władyſława Krolewica.

PISANKA Herbu Prus w Ziemi Wiſkiey.

PIŁAWA Herb puł trzecia krzyża Autor iego Zyroſław, pod Haliczem za Boleſława Krzywouſta z młodości zahartowany. Pruſakow z Polſkiey władzy chcących ſię wyłamać Boleſław Kędzierżawy y do poddańſtwa y do Wiary świętey przymuſił. *Circa Annum* 1166. *Cromerus Bielſki.* W tedy ſię Zyroſław popiſał, Herſzta zabił. *Paprocki.* Za tę odwagę aż Kazimierz ſprawiedliwy tron oſiadłſzy ten Herb dał Zyroſławowi, będącemu z Familią S. Staniſława Szczepanowſkiego ſkolligowanym Pruſem ſię pieczętuiącym przydał krzyż, żeby było puł trzecia, takie ſame pola błękitne opowiadaią zwany Piława od mieyſca zwycięſtwa pod Piławą w Pruſiech otrzymanego. Tak ſię żda *Nieſieckiemu.* Syn tego Zyroſława Alexander ktory miał ſynow 8. tyleż Familii, od Dobr ſobie wydzielonych nazwanych Autor. Od niego to podobno rozrodzeni Tworoſcy od Tworowa Staniſławſcy od Staniſławowa, Borowſcy od Borowy *S*toſſowſcy od *S*toſowy. Benedykta owa Zakonnica leżąca w Krzeſzowie, ktora to od Litwina zabita dla koſtki wyięcia z czoła tegoż Herbu według niektorych była.

PILECKI Herbu Leliwa. Granowſki Kaſztelan Nakielſki poioł Elzbietę Corkę Ottona z Pilcy Toporczyka Woiewody *S*ędomirſkiego iedynaczkę, że Pilcę z nią wzioł w poſagu od tąd Pilec kim ſię piſać poczoł. Krzyſztof Dziedzic Łańcuta Dyſſydent, przecież rewokował. Łańcuſki Kościoł lat 20. ſprofanowany, odebrał. Pileccy Herbu Topor wielkiemi Senatorami byli; piſali ſię *de*

de Jabłonna. Jeden to Dom z tamtemi tylko się to ow mąż Pileckiey tak był nazwał. Ta Pilecka była żoną Władysł: Jagiełła; u ktorego; na *Syna* Pileckiego chciała wyrobić tytuł Hrabi na Pilcy ale Toporczykowie nie przystali na to.

PNIEYNIA Herb, są dwie łapy niedzwiedzie iabłka trzymaiące strzałą przeszyte. Początek, że strzelec widząc iabłka iedzącego niedzwiedzia, ugodziłgo w gardło strzałą uciął mu łapy przyniosł do Xiążęcia Mazowieckiego, za to tym Herbem uraczon.

POBOG iest Podkowa srebrna barkiem do gory stoiąca, na niey krzyż złoty w polu błękitnym: w hełmie puł charta z korony wyskakuiącego z obrozą y smyczą w prawą tarczy obroconego. *Paprocki Okolski.* Początek. Jeden Zagłobczyk, *alias* Zagłoby y Zagroby Herbu to iest Podkowy przeszytey w barku szablą, za zabicie brata tak uformowaney, gdy tę zakałę chciał zmazać, udał się do Papieża na pokutę, otrzym: od niego odmiane Herbu za miecz dano krzyż nad podkową. Gdy powrocił do Polski Bolesław Chrabry to pochwalił, *Pobog Herb* od pobożności nazwał. A że wziął Damę

mę w Herbie Charta maiącą, charta na hełm wyniosł. *Paprocki, Petrasancta.* we Francyi, Włoszech, Niemczech, Brytannii wiele wylicza Familii Herbu Chart, albo kilku chartow. *Cap. 36. y 54.*

POCIEY Herbu Waga Hypacy Episkopem Włodzimirskim od Zygm: III. potym Metropolita uczyniony Unii Promator wielki. Wyiednał u Zygmunta III, aby Unici do Sądow Swieckich nie byli pociągnieni. Co uraziło Schizmatykow, zaco gdy wProcessyi BożegoCiała w Wilnie przy Krolu assystował, ieden go chciał zabić, uciął trzy palce ręki lewey, gdy się złożył Metropolita impetowi szabli. Zawiesił ie pod Obrazem Cudowney Matki u S Troycy z napisem: *Castigans castigavit me Dnus, non autem tradidit morti.* Umarł R 1613, w Włodzimierzu pochowany, podziś dzień cały. Są iego Kazania Homilie. Ludwik Pociey Woiewoda Wileński H. W. Litt. Fundator w Kłodawie OO. Paulinow. Zona iego Z chorowska Kasz: Wil. niepłodna, druga Warszycka z ktorey Corka Pani Borzęcka Starościna Zydaczewska. Alexander Brat Pocieia Woiew- Witebski, ktorego Corka za Humieckim Stolnikiem teraz

Ko-

Koronnym. W Witebſku marmurową wyſtawił Kolumnę z złociſtą ſtatuą S. Jozefata na tym mieyſcu gdzie zabity. W Wilnie OO. Paulinow, y inne Kościoły Cerkwie pomurował. Dzwon w Wilnie podobno OO. Bazylianom 20. kamieni ważący ſprawił.

PODBIPIĘTA, czyli Połupięta w Połockim.

PODKANSKA Herbu Brochwicz Kolumba Dominikanka w Gurze pod Warſzawą świętobliwa, ktorey Ciało całe po dziś dzień: łaſki przez nią świadczone chowaią w Nuncyaturże.

PODKOWA w ktorych ſię Herbach znayduie *vide ſuperius ſub* Dolęga.

POGONI z kopią naſtawioną Konrad Xiąże Mazowiecki, zażywał pod czas woyny, a podczas pokoiu z złożoną. *Bielſki.*

POGONIA ieſt Rycerż na koniu nagi, dzidą ſmoka zabiiaiący albo ſzablę trzymaiący.

POGONIA ieſt ręka zbroyna po ramie miecz zanieſiony trzymaiąca z korony w hełmie takaż wychodzi. *Paprocki, Okolſki.* Jeſt takiż Herb w Brunświku, Frankonii, Miſnii, we Włoſzech, na Sląſku. *Petraſancta cap: 65.*

POKO-

POKORA Herb ieſt podkowa ſtoiąca na doł hakami, a przez nię klucz. Nadany w Rzymie za Hermanna Monarchy za iakiś exceſs. *Paprocki.*

POKRZYWNICKI Rafał Herbu Grzymała wyſzedłſzy z Zakonu, na Seymiku, lubo do żadney nie mieſzał ſię ſtrony, między zawaśnionemi dwiema partyami, trzema kulami przeſzyty w głowę, pierſi, y łono, umieraiąc zawołał: *Tria me vota occidunt: in capite votum obedientiæ, in pectore paupertatis in ingvine caſtitatis*; w tym mowę zamknoł. *Janczyńſki in M. S.*

PUŁKOZIE ieſt Głowa oſła, ſzara w polu czerwonym, w hełmie puł kozy, z korony w prawą tarczy wyſkakuie. Nadany Stawiſz Rycerżowi Polſkiemu w Zamku *Ezech* mocno bronioncemu ſię Poganom, ktorzy gdy go ni orężem, ni obietnicami do poddania ſię nie nakłonili, głodem nakłonić umyśleli; Rycerż orła y kozę zabić kazał ſkory wołowe krwią naſmarować, zmurow wywieſić, mięſo na nich rzucać. Odſtąpił nieprzyiaciel: a temu Pan Zamku ten Herb dał. Działo ſię w Roku 1022. *Okolſki.*

POŁUBINSCY Herbu Jaſtrzębiec

R z tą

z tą odmianą, że podkowę tę na orle czarnym rościągnionym noſzą. Nie ktorzy z nich Mitry miaſto hełmu zażywaią; gdyż idą od Xiażąt Ruſkich. *Paprocki*. A Kojałowicz wywodzi od Olgierda X. Litt: wraz z Trubeckiemi Xiążętami: a immediate od praprawnuka Ięḋrzeia Fiederowicza Xiążęcia na Łubnie. Jeſt to wielki y zacny Dom w Litt.

POMIAN ieſt Zubrza czarna głowa w polu żołtym miecz przez nią z gory prawey nadoł: w hełmie ręka zbroyna mieczem zanieſionym. Nadany z tąd: Łaſtek Hebda z Grabia, Brata ſwego rodzonego Jaranda Dziekana Gniezninſkiego zabił, o ganienie złego życia, co ſię działo we wſi *Lubania*. Za co oprocz inney kary na herbie iego Wieniawie kazano miecz dawać a w Wieniawie kołko z nozdrza odiąć pomian nazwany, niby pomni nań; czyli od pomieniania za Wieniawę.

POMORSCY Xiążęta Herbu Gryff.

PONINSKI Herbu Łodzia w Wielkiey Polſzcze od Ponina pod Kościanem. Z tych Antoni Woiew: Poznańſki, Syn Alexandra piſał wiele.

PORAY Roża biała o 5. Liſtkach w polu

w polu czerwonym, takaż nad korona. Poray Brat S. Woyciecha z Czech tu Dąbrowſkę odprowadzaiąc, ſiebie y Herb ten wnioſł; ktory ieſt *Reſinorum ſtirpis Romanæ*. *Bzovio teſte in Notis ad vitam S. Adalberti*. *Intra Alpes* tenże Autor wielki ſzereg kładzie Xiążąt Margrabiow, Hrabiow, Panow: *extra Aples* zaś we Francyi, Arragonii, w Niemczech, długi komput Rozinow. 42. Biſkupow 6. Metropolitanow: *Præfectos Urbis* 4. wiele Konſulow, wiele Hetmanow Kawalerow, Kardynałow 20. czyli 34. Papieżow 4. czyli 7. S. Urſina Ucznia Apoſtolſkiego SS. Jana y Pawła MM. S. Woluſiana Turon: Biſkupa, B. Jana Raynera Kluniaceńſkiego w Rzymie Cenobitę, Rożу Herbu wſzyſtkich. W Anglii dwie Krolewſkie Familie Rożą ſię o 5. Liſtkach pieczętuią: *Eboracenſis* białą, *Lancaſtrenſis* białą: ſą te obie Roże w Herbie Krolow Angielſkich. Urſini także ſą *Roſini*, idą z Xiążąt Aſkanii. Było Kardynałow Urſynow 23. do Roku 1623. *Ciaconius in Vitis Pontif. & Cardin. S. R. I.* W pułnocne kraie zawitał *Urſinus* z Rożą y Hektor z Publiuſzem Palemonem y Proſperem Cezarynem Kolumną. *Bielſki, Stryikowſki*

kowſki Kojałowicz. S. Woyciecha Ociec Sławnik Hrabia na Libiczu w Czechach, ktore Dobra po zabiciu Braci a Synow tego Sławnika Krolowie Czeſcy wzieli. Krzyſztof Łebkowicz Baro Czeſki. Urodzony był ten Sławnik z ſioſtry Henryka I. *Auceps* nazwanego Ceſarża Oyca Ottona I. Dziada Ottona II. Ceſarżow. Miał za ſobą Strzezyſławę Corkę Xiążęcia Czeſkiego Boleſława I. zaboycy S. Wacława. Z tey okrom SS. Woyciecha y Radzina abo Gaudencyuſza, ſpłodził 5. Synow Sobiebota, czyli Sobora, Spicymiera, Bohuſława albo Przybyſława, czyli Sobroſława, Czeſława. Poraia. *Dubravius* powiada że ci od Bałwochwalcow R. 995. pobici. *Poray* z ſioſtrą Matki ſwoiey Dąbrowką do Polſki zawitał. B. Bogumił Arcyb: Gnieź: w Zywotach opiſany.

PORYCKIE Xiążęta tegoż Herbu z Wiśniowieckimi y iedneyże z niemi dzielnicy y Zbaraſkiemi Xiążęty. Xiąże Fedor Waſylewicz Xiąże Zbarazki z Uroczowny ſpłodził 3. ſynow Alexandra, od ktorego Poryckie Xiażęta od Poryck Dobr na Wołyniu, Stefana od ktorego Woynowie Woronieccy, Jerżego, od ktorego Woronieccy *de Woronczyn*

POTOC

POTOCKI Herbu Piława. Gniazdo ich nie w Sieradzkim Woiewodzt: Potok, ale w Krakowſkim ow Potok co ieſt pod Jędrzeiowem. *Zabierzycki, Paproc. Okol:* iako w Jędrzeiowie y w tym Potoku Nagrobki świadczą. Dzieſięcina z Potoka tego do Krakowa należy.

Jakob Podkomorży Halicki Rotmiſtrz, wielki Mąż, ktoremu w Budziaczu czyli Baczaczu napiſany Nagrobek: *Quem Scytha, quem Valachus quem Turca timebat iniquus.*

Jakob Marſzałek Nadworny Zygmunta Auguſta na ten czas ieſzcze Krolewicza Polſkiego, ſyn Chorążego Krak: fortunę Bogu, y Braci ſtryiecznym uſtąpiwſzy, udał ſię do Marſowych kunſztow; gdzie tyle poſtąpił że mu Zygmunt I. ſyna ſwego Zygmunta Auguſta pod ćwiczenie Kawalerſkie zlecił. Jan Woiew: Bracławſki oraz Piſarz Polny K. nad ktorego tamtego wieku, ani odważnieyſzego Zołnierża, ani biegleyſzego w Rycerſkich dziełach Wodza, Polſka nie miała, że był Herezyą zarażony od Zygmonta III. Honorow Hetmańſkich nie otrzymał.

Staniſław na Podhaycach Woiewoda Krakowſki H. W. K. we Francyi Inder-

lan-

landzie polerowany, uczony Herezyi Luterskiey się wyrzekł [Był to syn Jędrzeia Kasztel: Kamieniec:] w Paniowcach mieysce, gdzie była Akedemia Heretycka, w staynię zamienił. Fundował ią był stryi Jan Woiewoda Bracławski, na Drukarnią y na Ministrow Heretyckich przy niey co rok 4000. złot: dawał. *Annuæ Soc:* Żył lat ten Hetman. 88. nieprzestannie woiuiąc, w 46. stawał okazyach, na co 60. y kilka lat żołnierżem był. Te 60. kilka lat skończywszy, Woysko pożegnawszy, gdy do domu iechał na odpoczynek, blisko Lwowa prosty kmiotek orząc, żelazną Buławę wykopał, przyniosł Stanisławowi, aby przyiol, prosi mowiąc że mu się przyda, wziol, rekompensował. Jeno stanoł we Lwowie, od Jana Kazimierża wziol po Kalinowskim Buławę. Wiele potym nad Kozakami Szwedami, Rakocym dokazywał. Umarł R. 1667. leży w Podhaycach. Spowiednikowi swemu pokazał się po śmierci, wyznał że między innemi uczynkami, to mu Zbawienia dopomogło, że woysko w rygorże trzymał. Po śmierci Krucifix ledwo mu z rąk wydarto. Buławę drugą u Matki N. Częstochowskiey zostawił.

wił. Stanisławow na Pokuciu od imienia swego założył. Tchnoł samą szczerością, miał *in usu* ten termin *Revera*, ztąd Rewera od woyskowych nazwany.

Jędrzey Potocki Kasz: Krak: H. Polny którego Jan III. idąc pod Wiedeń *per diploma* uczynił *Vice Regem*. *Z* kąd powrociwszy po Sieniawskim Buławę Kornu Polną oddał. Pod nie bytność Krola bił dobrze Tatarow na Podolu. *On* Stanisławow ufortyfikował, Kollegiatę fundował, nadał. W Kolczynie *vulgò* Stanisławowie *OO*. Bernardynom wystawił Kościoł. Umarł Roku 1691. leży w Stanisławowie. Miał za sobą Annę Rysinska Herbu Leszczyc Kasztelankę Kruszwicka z Firleiowny zrodzoną. Syn iego Stanisław Starosta Halicki z Rzymu z Jubileuszu Wielkiego od Innocentego XIII. S. Wincentego Meczen. wziol ciało. Pod Miastem Bruxellą trefunkiem proch się zaioł, ludzi płynących wysadził y potopił, a iego z Ciałem świętym na bliską kępę na brzeg wyniosł.

Michał Woiew: Wołyński Ołtarz w Sokalu Matce N. cały srebny sprawił. Koronę złotą dał zdyamentami 120000. Złł. Pol: szacowaną. Mikołay Kasztel: Krak:

Krak: H. W. K. a pierwy Polny po Kazanowſkim. Pod żołtemi wodami wzięty od Kozakow y Tatarow, oddany Hanowi Tohaybogowi 2. lata ſiedział, ſyna dał w zaſtaw. Kozakow on zbił pod Bereſteczkiem. Umarł R. 1651. Leży w Jezupolu, gdzie OO. Dominikanom Kościoł wymurował. Urodził ſię tak że mu przy iedney nodze łapa niedzwiedzia przyroſła była.

Stefan Woiew: Bracławſki Piſarz Polny K. ſyn naymłodſzy Mikołaia Generała Podolſk: Gdy Szwagra ſwego [bo miał ſioſtrę iego Mohylankę] na Hoſpodarſtwie oſadzał, od większego woyſka złamany, wzięty do Konſtantynopola. S. Dominik mu ſię pokazał, prętkiego wyścia uczynił nadzieię; iakoż wyſzedł z Jedykuły morżem wypłynoł. Herezyi ſię wyrzekł Kalwińſkiey. Ze Wſi Zahaypola na pamiątkę Potoku w Woiewodztwie Krakowſkim, z ktorego ta Familia wyſzła miaſteczko uczynił. *Okolſki.*

Paweł Kaſz: Kamieniecki ſyn Woiew: Bracławſkiego z Mohylanki, uczony w domu y w cudzych kraiach, w Moſkwie był lat 11. będąc poymany, z Goſiewſkim Hetmanem Litewſk: na ſtolicy ſiedzący. Na-

Napiſał *Sæculum Bellatorum & Togatorum ſeu Centuriam Clariſſimorum Virorum Polonorum & Lithvanorum: 2do Moſcoviam &c.* Po Jarmolińſkiey poioł Eleonorę Sołtykownę Anny Imperatorki Roſſyiſkiey Jwana Cara Corki.

Teodor Arcybib: Gnieżnień: Prymas w Warmii gdy pijane chłopſtwo, mſzcząc ſię nie nieurodzaiu w polu Ukrzyżowanego Chryſtuſa biczowało, za to kazał ich czwiertować, a na mieyſcu tey zniewagi Chryſtuſowey w Synwezie Kaplicę wyſtawił z napiſem. *Pœnæ non Pietatis opus.* Zwano go *Wielki Prymas.* W Rzymſkim Collegium pod Alemannem y Caregno Theologii ſłuchał. Serce iego w Rezydencyi Jezuickiey złożone. Wiele pofundował, grzechem ſię brzydził. Mawiał: że u mnie wſzyſtkim drzwi, ſtoł, y ſerce otwarte.

Potockich ieſt Domow 6. Herbow Janiny, Lubicz. Szeliga, Srzeniawa, Oſtoia, Pilawy. Wacław Potocki Podczaſzy Krakow: Herbu Srzeniawa wydał Poczet Herbow y Szlachty Korony Polſkiey, Argenidę Barklawiuſza, Zaciąg, pod Chorągiew ſtarą Tryumfuiący Jezuſa, albo Hiſtoryą Męki iego. Wſzyſtko to wierſzem Polſkim.

Powała

POWAŁA Herb y Familia w Polſcze *vide Ogończyk*. Wiele było Powałow Senatorami, oſobliwie Biſkupami.

PAWĘSKI w Mazowieckim Woiew: czyli Pawęſki. Z tych Jan Pawęſki gdy ſię częſto uſkarżał na Januſza Xiążęcia Mazowieckiego o krzywdy ſobie poczynione; Xiąże żartem mymowił: *Nie trzebaby cię zwać Powęſki ale Skargą*: Porwali to Dworſcy y tak go zwali, y Familią iego. Piotr Skarga z Oyca Michała, z Matki Anny Swięſtkowſkiey urodzony. Uczył ſię w Krakowſkiey Akademii, był Inſpektorem w Wiedniu Jana Tęczyńſkiego Kaſztel: Krak: od Tarła Arcyb: Lwowſkiego na Kapłańſtwo poświęcony był Kanon: Lwowſkim Proboſzczem Rohat. Z tego ſię wyzuł, ſzpitale nawiedzał &c. więznie. Czart mu ſię przez lat 3. w poſtaci wielkiego pſa pokazywał, leżącego w nocy nogi przylegał. Woiewodzinę ſyzmatyczkę nawrocił. *Societatis JESU* Zakon fundował ſię w tedy, on do niego Szymona Wyſockiego y ſiebie promowował. Do Rzymu ſię z nim puścił, na drodze Mileckiego Woiewodę Podlaſkiego od Herezyi chciał odciągnąć, za to z moſtu mało nie zrzucony.

Przyſłał mu potym Woiew: 100 złł: ale one nazad odeſłał, winę odpuścił. Przyięty od świętego Borgiasza do Zakonu iuż po śmierci S. Staniſława Koſtki. Brody ſam ſobie przyſtrzygł (bo Xięża świeccy z brodami chodzili.) mowiąc: *Zeby mię czart iako iuż był poczoł nie miał za co trzymać*. Zabawiwſzy na Watykańſkiey Penitencyarii do Polſki powrocił, we Lwowie Kanonikow klęknowſzy przepraſzał. Z X. Kardynałem Radziwiłem z Stefanem Batorym Wiarę krzewił w Inflanciech, na Białey Ruſi. Kollegia *Soc: Jeſu* pofundował w Wilnie, Rydze, Dęrpcie, Połocku. W Krakowie lat 4. kazał; tam Dom Profeſſow y Nowicyat u S. Szczepana założył; y Bractwo Miłoſierdzia po rożnych mieyſcach. Od Zygmunta III. na Dwor wezwany lat 24. kazał. Senat z Dyſydentow oczyścił. Gotuiąc ſię na kazanie trzech rzeczy zażywał modlitwy, umartwienia, trzy razy albo 5. Dyſcyplinę czyniąc, y pilności. Prok: Sienaw: Marſzałek W. K. Hieronima Goſtomſk: Woiewodą Poznań: Mikołaia Kazimirſkiego, Erneſta Weihera woiownika Podſkarbiego Kor. Adama Kopichiuſza, Chry-

Chrystyana Franchen Ministrow Heretyckich, wiele Dam Dworżanow, Zołnierzy, Tatarow, Zydow, Syzmatykow; nawrocił. Raz od Heretyka otrzymał policzek. Zakonność u Dworu zachował. W Krakowie na S. Cecilię usłyszał wnętrzny głos na Mszy S. od siebie mianey. *Daięc zastawę albo zadatek miłości moiey ku tobie.* W Warszawie choremu pokazał się w południe Xiądz Stanisław Warszewicki Jezuita zmarły y mowił do niego: *A czemu nie prosisz o lat dziesięć życia, ale tylko o rok ieden.* Zniknoł. w lat 10. umarł Skarga. W Roku 1610. na kamień choremu Skardze pokazali się SS, Franciszek z Paule y S. Ignacy mowiąc: *Przyszliśmy Pana prosić za ciebie.* Na co on: *Nie chodźcie, bom się zupełnie spuścił na iego wolę Nayświętszą.* Pana iednego Lutra nie mogł nawrocić; ktory skoro ieno skonał, koło okna X. Skargi na rekollekcyach 8. dniowych zawołał, *Xięże Skarga, X. Skarga, prawda prawda wszystko, cokolwiekeś mi o Wierze radził: ale biada mnie: biada mnie:* Diabeł przez niego wypędzony nic mu nie mogł zadać, tylko to. *Day mi pokoy, bo powiem to, na ciebie, czegoś się ty nigdy nie*

spodziewał? Coż? *Otoś prawi cudzą miotłą, bez dozwolenia komorkę twoię zamiatał.* Nakonicc na Wiełkanoc na Kazaniu pożegnawszy Krola, Senat, y Krolestwu Kommunią S. dawszy, bo tego na Błogosławieństwo żądali, odiechał do Krakowa, tam u S. Piotra w dzień *Translationis S.* Stanisława osobliwego swego Patrona 17. *7bris* wieku swego 76. R. P. 1612. umarł. Na Pogrzebie X. Fabian Birkowski Kaznod: Krolew: Dominikan Themę założył: *Surrexit Elias, & Verbum ipsius quasi facula ardebat.* W lat kilka Barbara *Langa* widziała go w Biskupim stroiu z Pastorałem, bez Infuły na znak że był *Pastor Animarum.* Wydał *Opera* że 30. Palce iego za czasow Pruszcza całe były. Dwie świece swoiey pracy posłał przed śmiercią iedną do Częstochowy, drugą do Obrazu także Matki Boskiey w Nowiciacie Jezuickim, ktore w moment skonania iego dogorżały.

POWODOWSKI Herbu Łodzia Archipresbyter u Panny Maryi w Krakowie w rynku Kanonik Kaznodzieia wielki Pisarż wielu Xiąg: ktorego Resciuszowie, *Utilem in vinea Domini operarium.*

POZNIAK

POZNIAK ieſt Mąż ſtrzałą przeſzyty Herb Litt:

PRAWDZIC Herb ieſt puł Lwa żołtego, z muru czerwonego wyglądaiącego, w lewą tarczy obroconego z paſzczeką otwartą w łapach trzyma koło żelazne albo prawdę ſtołową w hełmie takiegoż pułLwa. Początek iego taki: Androd z Dacyi rodem, ſłużąc gdzieś a tytańſko będąc traktowany zaſzedł do Afryki tam ſię ukrył w iaſkini, Lew nadſzedł iako do ſwego legowiſka, łaſił ſię koło niego nogę pokazuiąc cierniem ſkaliczoną ktory gdy mu on wyciągnoł, Lew iemu y ſobie obłow noſił. Steſknił ſobie Androd poſzedł między Ludzie w Afryce, od Pana ſwego Prokonſula Afrykańſkiego poznany, do Rzymu zaſłany na *Amphitheatrum* beſtyom wyſtawiony, był tam y ow Lew z Afryki, poznał go do nog mu padał lizał, wypuſzczono ryſia, tego Lew pożarł. Pytano co to czy nie czary, powiada, *Liberatus*, a gdy ſię o przyczynie dowiedziano Herbem Lwa nadany. *Okolſki ex Aulo Gellio.*

Bielſki tak go wywodzi. Luzytańczyk ieden do Afryki peregrynuiąc Lwa ſaiwował z ſmokiem ſię biiącego, za co mu

mu Lew iak pies ſłużył: Luzytanczyk raniony od Maura w okazyi iaſzczurka krew iego chleptała, Lew ią rościoł, druga nadſzedłſzy zielem ią uliczyła, co widząc, ziela do rany ieno przyłożył, ozdrowiał. Umarł potym, Lew nad grobem iego ſiedział nie iedząc aż zdechł. Jeden z Potomkow Androda, z Familii Menirow w Hetrurii poioł wielkiey fortuny Dziedziczkę, ktora ſię murem czerwonym pieczętowała, do tego muru Lwa ſwego przyformował. Nad Renem nie ktorży oſiedli z tego Domu, Hrabiowie Dinhein tego herbu. Jeden za Boleſł: Chrabrego przybył to ieſt Jędrzey Dinhein, ktory tu poiowſzy za żonę Jana Prawdy Sędziego Ziemſkiego Goſtyńſkiego Hrabi na Szczawinie y Trąbkach iedynaczkę, żony ſwoiey koło żelazne albo prawdę Oyczyſtemu ſwemu Lwowi w łapy złożył. *Okolſki.* Rozrodzone Potomſtwo od Dobr nazwiſk nabyło, piſząc ſię Hrabiami z Trubek, z Łabiſzyna, z Gałczewa, z Szczawina.

PROCHNICKI Herbu Korczak w Ziemi Przemyſkiey z Prochnika, krew Xiążąt *de Bibel.* Połowę te Prochnika poſzło w Dom Pieniążkow w poſagu. (*mowi*

Pa-

Paprocki) drugą połowę przedali Prochniccy. Są u Okolskiego Przywileie Kazimierza W. y Władysława Jagiełła utwierdzaiące, Listy także Xiążąt Ruskich, osobliwie Leona na dziedziczne dobra *Bielski*. z przyległościami; w ktorych Przywileiach mianuią się Dymitr Chotek Xiąże *de Bibel*, Jędrzey y Hrycko *de Bibel*. Jędrzey Wargocki rozumie że ta Familia iest Włoska, w osobie *Bibula* przed tyrannią Iuliusza Cesarża aż do Inflant uchodząca gdzie iest Zamek *Bibel* od Imienia ich fundowany znowu się wynieśli do Włoch gdzie iedni zowią się Karassami, Kwitneli potym *Kaudyn*, *Prokop*, *Duszyn*, *Bałko*, *Jarochno*, *Alexander*, *Skoruta*. Tych wszystkich imiona w Horodyiskim Manasterże Ruskim czytał. *Okolski*. y przydaie że z tego tam Domu 402. iest pogrzebionych. Daniel syn Alexandra Skoruty Wiarę Katolicką przyiał, od ktorego Prochnickich Familia ciągnie się! Z tych Piotr Prochnicki widząc Jana Tęczyńskiego nad Seretem z Turkami y Wołochami przegrywaiącego y w Serecie bez konia zostaiącego, podał mu swego. Ale niechciał Tęczyński mowiąc: *Egregium Militem, mihi generę*

nere & Nobilitate parem eo subsidio vitæ privare nostro. Na co Prochnicki: *Quando quidem, tu Ductor meus, militis tui equo uti non vis, & miles tuus vita sua frui non vult*. Puścił konia swego, y obadwą się w niewolą dostali. Oczym się Turcy dowiedziawszy, oboch udarowanych do Oyczyzny puścili. *Skrobiszowski in Vit: Arch- Ep: Leop*.

PRZOSNA Herb Lew cały żołty na sobie 3. wieże rowne dźwigaiący, nadany w tedy kiedy Przemet Zamek Czechowie oblegli, w tedy Przodek tego Herbu 300. Pakakow tylko maiący w Zamku, trupa, przez kanały sekretne wyszedłszy wyrzucił, w zanadrzu List od Krola maiącego, że Krol znaczny Polakom, sukurs posyła: Co czytaiąc Czechowie uszli, a Kommendant Polak Lwa w Herbie z wieżami wziął od Krola Przosna zwany, od Przosny rzeki Przemetski Zamek oblewaiącey.

PROSKURA w Podlesiu Szlachta.

PROTASZEWICZ Herbu Drzewica, Z tych Waleryan Szuszkowski Protaszewicz Bisk: Wileński Akademii y Kollegium w Wilnie Fundator.

PRUNSKIE Xiążęta Herbu Pogonia z Ru-

z Rufkich Samoderzcow, od Włodzimierza, między ktorego 12. Synami Jarofław piſzący ſię Wielkim Xiążęciem Rzezańſkim, wziął ſobie za Herb Pogonią. Syn iego ieden Jaropełk ſtarſzy Xiążę Rzezańſki, drugi Swentoſław Xiążę Prunſki, *Sarnicki.* Chleb Xiążę Prunſki roſły, pod Mińſkiem ſcieraiąc ſię z Tatary, poległ y ma Mogiłę zwaną: *Mogiła Chleba Prunſkiego za czaſow Sarnickiego.* Xiążę Prunſki Woiew: Kijowſki Biało Cerkiew przeciw Tatarom założył przed Rokiem 1555. Sam leży w Wilnie, innych wiele w Kijowie: Alexander Kaſztelan Trocki w Rzymie ſię wyrzekł Syzmy a w Oyczyznie Kalwinem zaſtał: Miał Xiężniczkę Sanguſzkownę. Na nim uſtali Xiążęta Pruńſcy. On Bereſtecki Kościoł Kalwinizmem zaraził.

PRUS albo Turzyma u *Baſzka y Okolſkiego* ieſt pułtora krzyża białego w czerwonym polu, w koronie, nad hełmem ręka zbroyna z mieczem w prawą zanieſiona, Trzey Xiążęta Poganie tu zawitali z Prus iakąś popełniwſzy zbrodnią tu ten Herb wzieli z Wiarą od ktoregoś Monarchy. *Bielſki.* Tu należy S. Staniſław Szczepanowſki Biſk: Krak. M.

PRUS

PRUS albo Wilcze Koſy że niemi wilkow łowią. Są dwie białe koſy ſtoiące, do ſiebie oſtrzami obrocone na polu czerwonym: w hełmie ręka zbroyna z mieczem. Nadany y wymyślony od Xiążęcia Prus Hetmana, ktory znioſł dwa kroć Maślauſa Juwazora Mazoſza, za co Corkę iego za żonę wielu dobrami, y koſy w Herb ſwoy wziął od Kazimierza Mnicha. *Paprocki.*

PRUS albo Nagody, że na weſelu ta ſię ſtała odmiana: to ieſt pod krzyżem po prawey ſtronie koſa biała w polu czerwonym, po lewey ſtronie puł podkowy niby ſtoiącey przeciw koſie w błękitnym polu: na hełmie nad koroną zbroyna noga z Oſtrogą klęcząca kolanem. Tę odmianę uczynił Xiążę Prus, Pobogiankę albo Herbu Pobog wielką Dziedziczkę poiąwſzy puł podkowy przyiął a lewą koſę wyrzucił. Jednemu Sabor imieniem z tey Familii gdy nogę na woynie ucięto Bolesław Xiążę Polſki dał na hełmie nogę. Inni rozumieią że kłos złotogoleńczyk Herbu, Damę poiąwſzy, tę odmianę uczynił.

PRZEBĘDOWSKI ieſt kania przedniemi nogami do gory wſpięta w prawą

tarczy obrocona, świat z krzyżem, czyli raczey iabłko Krolewſkie w pyſku za koniec trzymaiąca krzyżem do pyſka przytknowſzy na łapach przednich niby położone. M. S. o Familiach Pruſkich wilka im ſzarego w polu białym podrzuca ále omylnie. Ma Dom ten przywiley Barbarſsy Ceſarża, że z Tracyi wyſzedł, a potym za czaſu rewolucyi w Niemczech oſiadł, gdzie miał Dobra nadane od Ottona Ceſarża Wilhelmsdorff. Przyſzli z tamtąd do Prus za Krzyżakow. Z tych idzie Jan Jerży Podſkarbi W. K. Była za nim Fleminzanka Corka Henryka Fleminga Felt Marſzałka Woyſk Saſkich. Joachim Biſkup Łucki Brat to był ſtryieczny Podſkarbiego.

PRZEGONIB Miecz między dwiema Mieſiącami, formalny Herb Oſtoia.

PRZEREBSKI Herbu Nowina Dom w Sieradzkim y Krak: ſtarożytny wielu Krześtami *in utroq; ſtatu* wſławiony. Zygmont Karol Woiew. Sieradzki do Częſtochowy odkazał pierścień z dyamentem takim, że mu ſzacunku znaleść nie można. *Nieſzpork: in Annalectis fol: 330.* Maxymilian Woiew: Łęczycki miał za ſobą Annę Mohilankę Jeremii Woiew: Wołoſkiego Corkę.

PRZE-

PRZEROWA kopia z proporcem żołtym w prawy bok tarczy nakłoniona, w czerwonym polu w puł złamana, koniec proporca na kopią zawinięty. Nadany od Bolesława Krzywouſtego Mirosławowi Pułkownikowi na woynie pod Wrocławem z Niemcami gdzie klin przerwał Nieprzyiacielſki dobrze nacieraiąc. *Paprocki.*

PRZESTRZAŁ Herb, ieſt miecz ſtrzałą przy ſamym wierzchu na ukos przeſzyty, w polu czerwonym. Nadany w Węgrzech od Macieia Krola Węgierſkiego Stefanowi Janczowi z Waynag.

PRZYIACIEL Herb ieſt ſerce ludzkie na miſce ſtrzałą z gory na doł przeſzyte. Nadany od Bolesława Kędzierżawego potomkowi Mirosława Kawalera Polſkiego, zabitego na dobrym uczynku, to ieſt że na woynie z Pruſakami gdy ubitego Xiążęcia Sędomirſkiego Henryka chciał uwieść, przy nim w ſerce ugodzony. *Bielſki.*

PRZYIEMSCY Rawiczowie Wielki Dom.

PRZYŁUSKI Herbu Sulima w Krakowſkim, Jakub Piſarż Ziemſki Krakow: wydał *Statutorum Collectionem.* A że był Here-

Heretyk, Duchowieństwo ſzarpie. Był dobrze uczony Orator, y Pòéta, wprzod Mościcki Proboſzcz, potym ſię ożeniwſzy w świeckim ſtroiu Piſarzem zoſtał *Starowolſki*. Statut iego od Zygmunta Auguſta potempiony y zakazany. *Auctor de Controverſiis inter Ord: Eccl. & Sæcul. l.* 7.

PSTROKONSKI Herbu Poray w Sieradzkim Woiew: iedneyże z Burżyńſkiemi dzielnicy. Maciey Pſtrokońſki z Pſtrokonia Biſkup Kujawſki. Dobrze uczony. Ten według Janczyńſkiego *M. S.* na godzinę ſwoię zwyczayną przed wieczerżą w pokoiu zamknięty uczuł Siarkę, chłopca woła, pyta. Nic ten nie powiada z kąd fetor. Aliści modlącemu ſię pokazuią ſię znaiome Senatorow, y Miniſtrow, oſoby .z konta, ſiarczyſtym ogniem wſkroż przeięte, w głowach poſtronkami ſkrempowane, pełne dziur. Powiedzieli że na wieczne męki ſkazani, że dowcipow ſwoich na iednę politykę, na zgubę Oyczyzny zażywali. Znikneli. Biſkup ſurowe zaczął życie. Piſali ſię y z Bużenina gdzie Staniſław Jezuita Biſkup Chełmſki Infułatom *Præpoſituram* fundował.

PUCHA-

PUCHAŁA Herb na Podkowie proſto ſtoiącey puł trzecia krzyża z lewego boku od dołu, na polu błękitnym. Nabył go Pobozanin ktoryś pod Hetmanem Pilawitą, za to mu ſwoie krzyże daiącym, *Okolſki.*

PSARSKI Herbu Pomian.

PUZYNA Herbu Ogoniec, *vel* Brama Obozowa to ieſt tegoż Herbu z Oińſkiemi y Krwie. Jerżego bowiem Fiedorowicza Syn drugi Władyſław Kniaź na Kozielſku Brat Rodzony Grzegorża Przodka Domu Ogińſkich, dla małey a mięſzżey ſtatury od Oyca *Buzyr tandem* Puzyn nazwany, dał okazyą temu imieniowi. Z tych Michał Piſarż Litt: miał Zofią Potocką Pilawczankę Starościankę Jabłonowſką z nią w Gwozdzciu fundował OO.Bernardynow.

R.

RADOMICKI Herbu Kotwicz w Wielkiey Polſzcze. Jana Woiew: Inowrocławſkiego Generała Wielkopolſkiego Corki z Broniſzowny Anna Szołdrſka Łodzianka Starościna Łęczycka; Działyńſka Starościna Nakielſka.

RADWAN Herb chorągiew żołta Kościelna o trzech ogonach z fręzlami, na

na wierzchu iey krzyż Nadany Rycerzowi Radwan że swoich w małey kwocie raz pokonanych, przy zabraniu Chorągwi, znowu porwawszy z Kościoła chorągiewkę natarł na Ruś, pokonał; Za to od Bolesława śmiałego wziął ten Herb. Czyli też podobno za Bolesława Chrabrego.

RADZEWSKI Łodz Franciszek Podkomorży Poznański, wielkiey wymowy y ludzkości: Kommissarz r. 1717. na Seymie Traktatow. Marszałkował na elekcyi R. 1533.

RADZIEIOWSKI Herbu Junosza Dom Starożytny w Polszcze. Wiele było Senatorow. Michał Stefan Radzieiowski Kardynał z promocyi Krola Jana III. krewnego swego, Arcyb: Gnieźnień: Prymas, syn Hieronima Starosty Łomzieńskiego od Krola Jana Kazimierża od czci y honoru odsądzonego, za granicę relegowanego, potym Posła do Porty z Tytułem Woiew: Inflanckiego na legacyi zmarłego. Ktory Hieronym zrodzony z Sobieskiey Woiewodzanki Lubelskiey Ciotki Krola Jana. On Xiążęcia de Conte na Tron Polski ogłosił, a Dąbski Augusta. Umarł, w Gdańsku R. 1707.

1707. Ostatni z Januszow Radzeiowski, w Warszawie u Missionarżow pochowany. Inni Radzeiowscy Herbu Rawicz, iako to ow Pułkownik.

RADZIWIŁ *vel* RADZIWIŁŁ iak się podpisuią Herbu Trąby. Idzie ten Dom zacny Litewski według Stryikowskiego od Narymunda Wielkiego Xiążęcia Litt: Potomka Palemonowego. Syn Narymunda odStryiow maleńki na śmierć skazany, dla zgubienia sukcessora, ale Mamka go utaiła, Kapłanowi Pogańskiemu się tylko zwierżyła: ten widząc Witenesa Xiążęcia na ow czas połowaniem się bawiącego, Dziecie owo czyli w gniazdo Orłow włożył, czyli na drzewie w kolebce zawiesił, napadł Lezdeykiem od gniazda nazwać kazał. Kapłan ten umieraiąc taiemnicę rewelował. Więc Witenes Lezdeykowi Corkę swoię dał. Po Witenesie Gedimin na polowaniu gdzie teraz Wilno, zasnął, wilka widział żelaznego, a w brzuchu iego 100. innych, Lezdeyko wytłumaczył ten sen, Gedimin Wilno Zamek założył, a Lezdeyka że radził Wilno założyć, od rady Radziwiłem nazwany. *Gvagvinus Stryikowski*. Tego Lezdeyka Syn Worszyło, tego

tego Syrpucyuſz, tego Oſtyk z pięciu Synow wiele Familii Ociec. Mikołay Radziwił z Jagiełłem w Krakowie ochrzczony, wziął Imie Mikołaia, y chciał aby w tym Domu *Primogenitus* to miał zawſze imie. *Starowolſki.* Co ſię też praktykuię. Mikołay II. Radziwiłowicz Priſcus nazwany Woiewoda Wileńſki żył lat 117. trunkow gorących nie piiąc tylko wodę.

Mikołay III. Woiew: Wileńſki Kanclerż W. Litt: na Seymie w *Poſonium* miał 1000. Ludzi kroiem Moſkiewſkim y Tatarſkim ſtroynych R. 1512. W tedy w Auſzpurgu na Seymie pierwſzego z tego Domu policzył między Xiążąt *S. R. Imp.* na Goniądzu y Medeli Maximilian Ceſarż dawſzy Orła Czarnego, za Herb rościągnionego o iedney głowie z Mitrą na głowie. Nie akceptuiącemu, do Litwy przyſłał R. 1518. w Diploma zowiąc ich *Fratres & Conſangvineos*, z Xiążąt Mazowieckich. Ale y tu reluctanti aż na Seymie w Brześciu Rzeczpoſpolita approbowała. Ale ten tytuł na Synach iego trzech bezpotomnych zgaſł.

Albracht Biſkup Wileńſki Jałmużnik

anto-

antonomaſtice. Po trzech ſet co dnia ubogich żywił, ſam nie iadł aż im do ſtołu uſłużył. *Skarga.* Ociec mu Woiew: Wileńſki do Mſzy Swięt: ſłużył. Leży w Werkach, umarł 1519. *Starowolſki.*

Jerży Kaſztelan Wileńſki Hetman W. Litt: od Kwietniey Niedziele do Wielkieynocy zamykał ſię w Klaſztorże. Piſali ſię na *Bierzach y Dubinkach*, iak tamci uſtali na Goniądzu y Medeli. Mikołay Xiąże na *Birzach y Dubinkach* Woiew: Wileńſki Kanclerż W. Litt: y Hetman W. Litt: Xiążęciem Imperii od Karola wynieſiony, wielki woiownik. O nim mowi Nadgrobek u Starowolſkiego: *Privati boni negligentior, publici ſtudioſior.*

Jan Kaſztelan Trocki Hetman W. Lit: Pacierże Kapłańſkie co dzień mowił, w wielki poſt tylko ſię chlebem poſilał poſypawſzy popiołem, poświęconym w ſrodę wſtępną. Jego Syn Jan piſał ſię Xiążęciem na *Ołyce y Nieświeżu* od Zygmunta I. na Seymie Brzeſkim Kreowany.

Mikołay Czarny Xiąże na Ołyce y Nieświżu Woiew: Wil: Marſzałek, Kanclerż W. Litt, Auguſt I. względem Barbary *R*adziwiłowny. a ſtryiecznorodzony

ſioſtry

Siostry iego wysłał do Imperium, gdzie tytuł *Sacri Romani Imp: Principis*, po zeszłey bez potomnie linii Xiążąt Radziwiłow na *Goniądzu y Medele*, y Brata Jego Jana Krayczego Litt: y na stryiecznego Mikołaia Xiążęcia *na Birżach y Dubinkach* y na potomstwo od nich idące. Do Orła ich Cesarż trzy hełmy przydał na srodku puł Orła czarnego na prawym hełmie puł Gryffa. na lewym hełmie puł Lwa. Dany ten przywiley od Karola V. R. 1649. co August I. y Rzeczpospolita na Seymie Brzeskim potwierdziła wtymże Roku. On Kalwińską sektę do Litwy wprowadził, Biblią po Polsku od swoich Ministrow przetłumaczóną w Brześciu Litewskim drukował swoim nakładem: w Ołyce Zamek fundował. Ciało iego z Wilna do Dubinkow Krzysztof II. Radziwił przeniosł za konsensem Wnukow iego. Syn iego Stanisław Xiąże, z Ołyki Ministrow Kalwińskich rugował (Starostą Zmudzkim był] od Oyca tam osadzonych. Tam Kościoł erygował sam Katolicki. Na post się wielki zamykał w *Eremitorium* przy Klasztorże Nalibockim. Z Bracią swoią Ordynacyą wieczną na Ołyce, Nieświżu,

żu, Klecku, Mirze, Grodku Corki nigdy niedziedziczyły, ale Synowie y to starsi; *in defectu* ich blizsi. Potwierdziła to Konstytucya 1589.

Albrycht Stanisław Xiąże na Ołyce y Nieświżu Kanclerż W. Litt: wielki Jałmuznik, Dewot. Zona iego pierwsza Regina *de Bisenrych* rodem z Bawaryi pokazała mu się prosząc o ratunek gdy rzekł żeś pobożna była y tyle Mszy za cię się odprawiło, rzekła: że te wszystkie komu inszemu applikowane. *Naramowski Tac. R. Imp.* Fundował Kollegium Pińskie *Societatis JESU* Kollegiatę Ołycką, w niey Ołtarże wszystkie Marmurowe, Proboszcza Infułata z Kanonikami, Do Niepokalanego Poczęcia nabożny obowiązał się ślubem nic nie odmawiać proszącym w imie iey. Zapisał 25000. na dobrach Coling pod Gdańskiem na sustentacyą Heretykow rewokuiących. Woyciech Xiąże na Klecku Marszałek W. Litt: staraniem X. Skargi z Bracią *Calvinismum* odrzucił. Głowny Muzyk sam w Kościołach grywał. Jerży Kardynał *S. Sixti* na elekcyi dwoch Papieżow Innocentego IX. Klemensa VIII. w konklawe zasiadał. Na Jubileuszu

uſzu w Rzymie umarł R. 1600. pochowany u Jezuitow w Kościele *Imienia Jezus. vel al. Jeſu.*

Mikołay Krzyſztof Syn pierworodny Mikołaia Czarnego Woiew: Wileńſkiego Xiąże na Ołyce, Brat Kardynała z Rodzicow na ten czas ieſzcze Katolikow, od Kapłana Katolika. Za Krola Zygmunta Auguſta pod czas weſelnego aktu na Pałacu, Krolewſkim małe Dziecie ſame zoſtawione w pokoiu Krol zaſtał, nad nim zawołał: *Sierotka,* Z tąd zawſze tak zwany. Od Oyca zarażonego Kalwinizmem, y on ſię zaraził, urągał ſię z Rzymſkich ceremonii. Raz Zakonnikowi o iałmużnę proſzącemu dał konia nie uieżdzonego, ale ten go pięknie do Klaſztoru zawiozł, Z tąd pochop do Wiary, że gdy z Warſzawy do Wilna iechał y w Kwietnią Niedzielę czyli w piątek wielki z mięſem iadł, ktoś w tedy ſię naśmiewał z Ceremonii Katolickich, mowiąc tak to prawda, iak ten kapłun pieczony zapieie. Zapiał: w lot w lat 19. życia ſwego z Kościołem S. ſię poiednał y Bracia y Zona iegoż złożył 5000. czerwonych złł: Kſięgi Kalwińſkie powykupował, a oſobliwie Biblią od Oyca ſwego wydaną, w pośrzod rynku

rynku Wileńſkiego na ſtuſie ſpalił: We 112. Oſob między niemi był Lenard Pacificus Jezuita R 1582. actu będąc Marſzałkiem W L. z konſenſem Stefana Krola Jeruzalem nawiedzał z ślubu uwolnienia głowy od bolow: zoſtał tam Kawalerem Bożogrobſkim. Jezuitom Nieświzkim Folwark Albę darował, gdy niechcieli akceptować, albę złotem tkaną ofiarował. Na Zakonnikow 100. czerw: złł: a na lampę 25. co rok poſtanowił: Kielich z patyną dał tam ſzczerozłoty. Nieśwież Zamek y Miaſto ufundował Kollegium Jezuickie: tam w Kościele złożył Drzewo Krzyża S. drogo oprawnę: tamże fundował Bernardynow y Benedyktynki pierwſze w Litwie z Chełmna: &c. Co rok na wielki Czwartek ubogich traktuiąc, nogi ich umywał. Sługa, dobra iego maiąc w ręku, na ſto tyſięcy go ukrzywdził, na ſpowiedzi wyznał niemożność reſtytucyi, dla uſzczerbku ſławy, ſtanu y honoru. Spowiednik *anonime* uproſił mu *kondonacyą.* Lat maiąc 67. umarł R. 1616. 28. *Febr.* pochowany w Nieświeżu u Jezuitow w Pielgrzymſkim ſtroiu ktory noſił w Ziemi S. a pod ſtatuą ſwoią pod nogami Chryſtuſa Pana napiſać kazał:

Ad-

Advena ego sum, & peregrinus apud te, sicut omnes Patres mei. Cały do tych czas leży. Nad grobem laska y Kapelusz. Miał za sobą Xiężniczkę Wisznio-wiecką Woiewodzankę Wołyńską. Z nią 5. Synow. Laskę złożył Marszałkowską. W Bononii 3. Radziwiłow umarło, toć fatalne dla nich mieysce,

RAFAŁOWSKIE Xiążęta, idą od Teodora Xiążęcia Siewierskiego, a w nim od Jednowładcow Ruskich, ktorego dway Synowie Jędrzey y Jan zostali dwoch Familli Xiążęcych Hołowczyńskich y Rafałowskich Autorami.

RAMULT Herb iest 5. roż białych w polu czerwonym. *Paprocki Okol:* Przyniesiony ten Herb od Baldwina Biskupa Kruszwickiego z Francyi około R. 1128. Od Brata iego rozrodziła się Familia Ramulow na Podolu y Wołyniu kwitnąca. Wiele było godnych z niey ludzi.

RAROWSKI Herbu Rhor. Jest sześć Cegieł złotych w trzy rzędy ułożonych w pierwszym 3. w drugim 2. w trzecim 1. na polu czerwonym. W hełmie nad korona iabłko Krolewskie złote z krzyżem, po bokach delfiny na doł głowami. *Okolski.* Rhor Kawaler, w dobywaniu Budzynia Miasta w Kroacyi od Turkow oblężonego skoczył na mury, z nich 6. cegieł rzucił, miasta dobył, na Cesarza, za to też cegły na Herb mu dane: resztę im potym przydano ozdoby w Herbie. Kwitneli w Sląsku. Z tamtąd Jan Rhor do Polski się wyniosł.

RATULD niby Szeliga, iest puł pierścienia złotego, do gory końcami a w nim krzyż w polu czerwonym. Byli kiedyś Hrabiowie Ratuldowie. Już ich nie masz.

RAWICZ Panna rozczesana w koronie, siedzi na Niedzwiedziu czarnym, ręce do nieba wyciągnowszy w lewą tarczy idącym, w polu żołtym. W hełmie nad koroną między dwiema rogami ieleniemi puł Niedzwiedzia wącha w łapie podniesioney, roże. *Paprocki, Okolski.*

Po Krolu Angielskim wiele skarbow zostało, oraz syn y corka: syn aby nie zubożał posag daiąc siostrze, dał ią Niedzwiedziowi na pożarcie: ten iey nogi lizał, siadła nań, z tarasu wyiechała. O czym Brat dowiedziawszy się, przeprosił ią, wydał, za Xiążęcia Lotaryńskiego; z ktorym miawszy synow, postarała się że Niedzwiedz z Panną za Herb im dany. Do Czech Familianci, a z tamtąd do Polski dostali się. *Paprocki, Okolski.*

T Wiele

Wiele Domow w Europie Niedzwiedzia zażywaią: iako to *Cæſarini* u kolumny Niedzwiedzia na łańcuchu noſzą, a na kolumnie Orżeł roſpięty. 4. było Kardynałow iako to *Julianus* pod Warną zabity. Z tych *Proſper Cæſarinus Kolumbina* z Włoch przybył do Litwy. W Bawarii Familia Hacloderyuſzow z tabliczką złotą na ſzyi Niedzwiedzia noſiła. Berna Miaſto w Swaycarach na 4. nogach Niedzwiedziem ſię ſzczyci.

REKA w Herbie. Ręka z koronką *vide Batman* Ręka z pochodnią goraiącą *vel Połota*: Ręka świni pyſk rozdzieraiąca *vide Swinka*: Ręka z obłoku zanieſiona *vel Pogonia*: Ręka z korony z mieczem nadoł *patrz Brandys*: Ręka z kitą *patrz Krycki*. Ręka przez łokieć ſtrzałą przeſzyta, *vide Sapieha*.

RESCIUS Staniſław *Protonotarius* na Dworże Hozyuſza Kardynała wychowany, wielkiego rozumu pobożności y nauki. On wydał między innemi *Rozmowę Człeka z Duchem, o śmierci*. Wydał życie Hozyuſza. Chwali go Baroniuſz y S. Karol *Boromeuſz Kardinali*. Syxtus V. uczynił go *Utriuſque Signaturæ Referendarium*. Zygmunt III. Krol Pol: Kanonikiem Warmińſkim, Dziekanem Warſzawſkim y Opatem Jędrzeiowſkim, między ſynow Koronnych policzył, y Legatem do Syxtuſa o Kanonizacyą S. Jacka w Roku 1589, y do Neapolu gdzie też umarł R. 1600. 3. *Aprilis* Bibliotekę ſwoię darował *ad Domum Profeſſam* w Krakowie. Zwał ſię przed tym *Reſka* potym *Reſcius*, był Poznańczyk. *Starowolſki*, ktory y to o nim świadczy że od Stefana Krola był Poſłem do Grzegorża XIII. do Syxtuſa V. od Zygmunta III. do Weneckiey Rrpltey, do Ferdynanda Xiążęcia Hetruryi, do Klemenſa VIII. Papieża z ſubjekcyą od tegoż Krola.

REY Herbu Okſza w Krakowſkim, w Wielkipolſzcze y na Ruſi. Mikołay Rey mało co umieiąc na Dworże Jędrzeia Tęczyńſkiego Woiewody Sędomirſkiego tak ſię wypolerował, że wiele Kſiąg popiſał. On Rejowiec pod Chełmem fundował. Okſzę także założył w Ziemi Krakowſkiey, miał reſpekta u Zygmunta Auguſta y Bony. W Xięgach ſwych 16. imienia nie piſał, bo mowił, iż od niedouczonego pochodziły. Urżędu żadnego nieakceptował, ſzabli nigdy nie do-

 był.

był. Zył R. 1567. Władysł: Woiew: Lubelski.

ROCH powinny bydz 3. gwiazdy kamienne od dołu większe trzeci na gorze naymnieyszy; na ktorym stoi lilia sama bez korżenia pole czerwone lilia biała. *Okolski* Zowie się skałą łomaną.

Item Kolumna powinna bydz prosto stoiąca, na niey korona w polu czerwonym. Takaż w hełmie nad koroną. *Origo* Kolumny z Włoch: gdzie iedni powiadaią że od Herkulesa, drudzy od Karola Wielk: inni iako to *Joannes Crescentius in Corona Nobilitatis Italicæ* od Trajana Fundatora Kolumny Rzymskiey. *Spenerus* wylicza z tey Familii 6. Papieżow, wielu Kardynałow, Wice Rejow Arragońskich, y Neapolitańskich. Starszy w tey Familii zawsze iest *Eques aurei velleris, Primusq; Princeps Pontificii solii. Volaterranus* mowi że *ex Oppido Columna* idą, Kolumna Kardynał *S. Praxedis* R. 1220, będąc na wyprawie Jerozolimskiey, Kolumnę przy ktorey Chrystus biczowany do Rzymu przywiozł, u S. Praxedy w Rzymie złożył. *Volateranus.* Tenże Autor wiele Xiążąt, Bellatorow z tego Domu wylicza. Hanno

Hanno Kolumna Arcyb: drugi Gniezn: Rzymianin ktory z tym Herbem tu zawitał koło R, 970. *Damal: Długosz.*

ROSCISŁAW Hrabia na Litwę y Jadzwingow poszedłszy, gdy trochę był pierzchnął, lubo potym tryumfator, nazwany żartem Pierżchałą; był Starostą Płockim. Od tych czas Kolumna zowie się Pierzchałą, albo Roch, od Rocha Marszałka Szachowego czarnego w polu białym. Zwano tedy Rocha dawnemi czasy Kolumną: gdyż *Rocca* z Włoskiego wieżę, albo kolumnę znaczy.

Tegoż czasu *alias* R. 996. Palemon albo Libo. z Prosperem Cezarynem, oba Kolumnowie ze Włoch od Insubrii, czyli Ligurii albo Hetrurii przybyli do Pustyń Litt: morzem w komitywie 500. Ludzi; kędy Libo założył miasto Liba od ktorego Libonia kraina: drugie *Romam novam vulgò* Romnownę, trzecie Erragołę to iest *Errantium Coloniam.* Potomstwo iego, ustało aż na Mendogu Krolu 1. y ostatnim Litt: *Kojałowicz w Historii Litewskiey.*

ROCH Herb trzy gradusy, albo wręby od siebie odległe od gory dłuższe, ku dołowi krotsze z lilią na wierzchu.

Sroka

Sroka w polu czerwonym, Rycerżowi Sroka nadany, Herb; inaczey Sroczni ſię zowie.

ROGALA Herb, ieſt na tarczy z gory na doł linią przedzielony na prawey ſtronie białey rog ieleni czerwony; na lewey ſtronie czerwoney, rog bawoli ſzary. Toż ſamo w koronie nad hełmem ale rogi przemienione inną ſymmetryą. *Paprocki Okolſki.* Familianci nie iednakowego koloru. Z Niemiec przyſzedł ten Herb czyli przez Rogalow czy przez *Biberſzteynow*: ktoremu Biberſzteynowi (kamień żarnowy znaczy) Bolesław krzywouſty powracaiąc z Pruſkiey y Pomorſkiey wyprawy, pod Raſkami, gdy mu dla rozrywki, rożne zwierzęta prezentowano, że ten *Biberſztein* na ſię Bawoła lecącego porwał za rog y zerwał, dał Krol za Herb do rogu Jeleniego iuż mianego. *Paprocki, Okolſki.*

W Starembergu na tablicy kamienny napiſano pod ieleniemi rogami, że gdy Albrycht ielenia poſtrzegł, wtedy ieleń, Łowczy, koń y pies na prawe oko ślepi byli: R. 1420.

ROGASKI Herbu Rola wielki woiownik Waleryan. czyli Jan; gdy był w Węgrzech, w Siedmigrodzkiey Ziemi, pod Wiedniem, Węgrow biiący, Ferdynanda utrzymuiący, miał wtedy Liſſowczykow z ſobą 8000. Piaſecki pod rokiem 1619.

ROKOSZ Herbu Hibidra *alias* puł konia w prawą tarczy y puł karpia z koniem zroſtego. W Pruſiech go noſzą Rokuſowie. *M. SS. o Pruſkich Familiach.*

ROLA Herb ieſt roża biała w pośrodku kroiow w polu czerwonym. Ten Herb wyſzedł od Roli, albo Roles Krola Getow. ktory z Rzymianami ligę wzioł, Baſtarnow pokonał, za Auguſta Ceſarza. *Dio Caſſius Hiſt. Rom. l. 51.*

ROPELOWSKI Podgurżanin, Staniſław Jezuita, Operariuſz pokazał ſię po śmierci w złotey, iaſney ſzacie; ſpytany za co by? Ze prawi nie rozbieraiąc ſię z ſzat gotow był na zawołanie do chorych.

ROSTKOWSKI Herbu Dąbrowa. Z Roſtkowa był Przybyſław Woiewoda Mazowiecki. Z tego Roſtkowa Koſtkowie wyſzli. Adam Roſtkowſki Suffragan Łucki Umarł R. 1738. leży w Warſzawie iako Proboſcz Warſzawſki Fundator

dator *DomûsCorrectionis*. Wydał *Clypeum Cleri Polonici 3tia tela Fori ſæcularis in 4to An.* 1728. Adam Roſtkowſki Staroſta Wiſki.

ROZEN Herbu Gryff w Krakowſkim ſtary Dom. Przodek ich *Roſinus* według Paprockiego, atoli akcentem Słowiańſkim Rozen nazwany. Idą od Teodora z Ruſzcze Woiew: Krakow: *Nakielſ*:

ROZRAZEWSKI Herbu Doliwa Dom wielki w Poznańſkim; byli Hrabiami iako znać z przywileiu Xiążęcia Polſkiego Bolesława R. 1270. Ten tytuł Hrabiow potwierdził im Pius V. Grzegorz XIII. Klemens VIII. Papieże, Ferdynand, Maximilian, Rudolf Ceſarże Rzymſcy, *Zygm*: Auguſt, Henryk, Stefan y *Z*ygmunt III. potwierdzili. *Z* między wielu zacnych Rozrażewſkich z ROZrażewa Hieronym Biſkup Kujawſki wielki z Cudzych kraiow Lingwiſta. Fundował Kollegium Jezuitom w Gdańſku: zamki, Rezydencye, Kościoły w ſwoiey Diecezyi reparował. Do Katedry Dzwon wielki Hieronyma ſprawił. Klemens VIII. Kapeluſz mu przez Baroniuſza, Bellarmina, Borromeuſza podtykał, ale nie akceptował. Umarł na Jubileuſzu w RZYmie

mie 1600. Leży u Jezuſa u Jezuitow. Legował Papieżowi Kielich ſzczerozłoty 300. czerwonych złotych, 1000. ſzkudow Krzyż miſterny Koralowy, &c. Po śmierci pokazał ſię Łukaſzowi z Uniiowa Archidyakonowi ſwemu proſząc o Mſzą S. ktorę ieno zaczoł pod czas *Gloria in excelſis* ſłyſzał muzykę iakąś, pewnie na tryumf Hieronyma. Inni ſię piſali z Nowego Miaſta w Wielkipolſzcze Nowomieyſkiemi Rozrażewſkiemi.

ROZYNSKIE Xiążęta noſzą cztery krzyże złote od iednego drzewa wiſzące dwa w gorze dwa w dole na polu błękitnym. pod Mitrą. Idą od Koryata Syna Gedyminowego Xiąż. Litt: *Paprocki*. Czyli od Narymunta Gedyminowego ſyna *Okolſki*, świadczą Nadgrobkami w Kijowie w Kościele Dominikańſkim. Narymunta ſynowie Alexander y Jerży od tych iednego idą Xiążęta Rozyńſkie *Kojałowicz*. Jerzy był Bełzkim Xiążęciem, Alexander Podolſkim. *Hiſtoria Sapiehana*. Narymund miał za ſobą Corkę *Tuchais* Regnanta Tawrykańſkiego z Maryi Ceſarzowny zrodzoną. Potomſtwo iego od Dobr Rozynu nad rzeką Cieccerow w Prypieć wpadaiącą w Ki-

Kijowſkim imienia nabyli. Oſtatni Roman Xiąże Rozyńſki pierwſzy y oſtatni Unit z Kościołem Swiętym, wielki woiownik w Kijowie pochowany z Nadgrobkiem R. 1610. 8. Kwietnia. Na pogrzebie iego miał mowę Krzyſztof Xiąże Zbarazki: Odpowiadai Kryſki Podkanc:Kor: Corka tylko po nim zoſtała Swierſka z Romanowa Obożna Kor. Ruſcy Xiążęta S. Jerzym ſię pieczętowali.

RUDNICA albo Naſtęp Herb Podkowa ſtoiąca a w niey ſtrzała do gory wyrychtowana.

RUDNICCY Herbu Lis w Sieradzkim Hrabiami ſię piſali z Bechczyc. Rudnickich 8. Domow.

RUDZKI czyli Rutſki Herbu Wężyk w Litt: Jozef Welamin Rudzki Metropolita Kijowſki: Urban VIII. w Liściẹ ſwoim do niego, zowie go *Atlantem Unionis, Columnam Eccleſiæ, Athanaſium Ruſſiæ.* Umarł R. 1637.

RUPNIEWSKI Herbu Srzeniawa w Krakowſkim, iedney dzielnicy z Uieyſkiemi, także ſię piſzącemi z Rupniewa. Michał Krzyſztof Rupniewſki Kaſztelan Sądecki Arianiſmu ſię wyrzekł. Stefan Biſkup Łucki z Heleny Ozarowſkiey zrodzony. Przed śmiercią trzydniowe nakazał nabożeńſtwo w Katedrze- 1. dnia za odpuſzczenie grzechow: 2. dnia za Duſze w Czyſcu zoſtaiące: 3. dnia za ſkonanie ſwoie. Jakoż tego dnia ſkonał. Leży u S. Piotra w Krakowie.

RUSINOWSKI Herbu Godziemba w Kujawſkim Staniſław Hetman Liſſowczykow po Rogaſkim y Kleczkowſkim wiele w Węgrach dukazuiący, gdzie 22. Chorągwi wzioł Węgrom do Wiednia odeſłał; drugi raz 28. *Starowolſki:* pod Chocimem kulą z armat rażony na śmierć. Po nim Staniſław Stroynowſki Hetmanem obrany.

RZECZYCKI Janina Mikołay z Wielkich Rzeczyc Chorąży Grabowiecki Kalwin, w dobrach ſwoich tey ſekcie kościoł wymurował.

RZESZOWSKI Herbu Pułkozic Jan Arcybiſk: Lwowſki w Roku 1411. ktory w Roku 1414. Katedrę z Halicza do Lwowa przenioſł. Leży na Łyſey gorże.

RZEWUSKI Herbu Krzywda w Woiewodztwie Ruſkim Dom ſtarożytny. Michał Floryan Rzewuſki z Piſarża Ziemſkiego Lwowſk: y Pułkown: Krolewſkiego, za niezliczone męſtwa na Tatarow, Turkow, Szwe-

Szwedow pod Gołębiem, za Chocimſką, Zorawſką, Wideńſką okazyą od Jana III. Podſkarbim Nadwornym Kor, uczyniony,

S.

S. Litery w Herbie zażywał Piotr Biſkup Wileńſki. *Okol: Naramowſki* świadczy że przydawał nad literą S. krzyż.

SĄD albo Sando Herbu Pogonia w Krakowſkim dawna Familia kilku Senatorow miała.

SALAMANDRĄ w ogniu pieczętuią ſię niektore Domy w Polſzcze, w Czechach Chrząſzczowie. *Okolſki.* W Hetrurii złotą Salamandrą ſię w ogniu na tarczy ſrebrney ſię pieczętuią. *Petraſancta c.* 64.

SAMSON Herb to ieſt Samſon rozdziera paſzczekę Lwa. Samſon y Lew żołty na tarczy Niebieſkiey. *Paprocki.* W Wielkieypolſzcze *in uſu.*

SANGUSZKO Xiążęta Herbu Pogonia Litt: Idą od Lubarta Gedimina Xiążęcia Litt: ſyna. *Bielſki, y. Hączel w Kazaniu.* Ktory Lubart maiąc za ſobą Xiążęcia Włodzimirſkiego corkę, po teſcia śmierci, Prowincyi Ruſkich, y Xięſtwa Lwowſkiego był Panem: ale nie raz z nich wyzutym od Kazimierza Krola. Byli

Byli Xiążętami Łuckiemi, Kowelſkiemi, Koſzyrſkiemi. Roman Xiąże Sanguſzko Woiew: Bracławſki wielki woiownik.

Bazyli Xiąże Kowelſki Sanguſzko pierwſzy ſyzmę odrzucił. Zadnego ſyzmatyka w dobrach ſwoich nie cierpiał. Zegar miał na ktorym śmierć widzieć było, na niey zaś kolumna światowey nikczemności ſymbola reprezentowała, ktora za każdym godziny wybiianiem obracała ſię.

SAPIEHA Herbu Lis w Litwie Dom ſtarożytny według Bzowiuſza z Domu Włoſkiego *de Sapiis*, gdzie ieſt y Nadgrobek w Rzymie iednemu napiſany *ad Minervam.* Ale pewniey idą od Narymunda Xiążęcia Pińſkiego y Mozyrſkiego, ſyna Gedyminowego. Synowie Narymunda I. Jerzy Narymundowicz Xiąże Bełzki 2, Bazyli Xiąże PodolſkiChrześcianie Xiążąt Rozyńſkich Autorowie. 3. nayſtarſzy Brat Punigaiło.

Sophia, to ieſt Mądrość: z tąd Sapiehow imie. A że Herby Litwa przy Unii z koroną brali, tedy Sumigał Kaſz: Trocki odrzuciwſzy Pogańſkie błędy Oyca Punigayła y Herb trzy lilie na Horodelſkim Seymie wzioł Lis Herb a na Chrzcie

Chrzcie imie Symeona. Od niego Dom Sapiehow, na dwie ſi nie rozdzielony. Zył Puginełło R. 1380. Paweł Sapieha Kaſztelan Kijowſki 30. wygrał batalii z rożnemi Nieprzyiacielami oſobliwie z Moſkwą.

Paweł Jan Sapieha Woiew: Wileńſki H. W. Litt: gdy iuż wſzyſcy opuścili ręce widząc Oyczyznę od Szweda y Moſkwy poſzarpaną on ſam choć nogę złamał bronił mężnie: zwany *ſervatœ Litvaniœ Pater*. Jędrzeia Chowańſkiego 24. tyſiące zbił pod Polanką. Zycie y tryumfy zakończył R. 1665. Alexander Paweł Sapieha Marſzałek W. K. mąż Maryanny Katarżyny Bethunowny, urodziwy, mądry, w Kościelney y Swieckiey Hiſtoryi dziwnie biegły Filozof y Matematyk głowny.

Franciſzek Sapieha Koniuſzy W. X. Litt: y Generał Altyleryi Litt: na Seymy 16. razy Poſeł, pod Chocimem wielki woiownik. O nim Dunin w Kazaniu ſwoim: *Omnium militum amor omnium armorum miles*. Jan III. o zmarłym rzekł: *Heu magnum virum, & neceſſarium amiſit Patria*! *Idem Conc: fun: f.* 123. Syn iego Jan Staroſta Bobruyſki Buławy nie akcep-

akceptuiący, dla niezgod wewnętrznych. W karności trzymał żołnierżow, ucząc, że łzy mieſzaiąc z krwią, ieſt nie ſzczęśliwa utarczka. Jan ſyn drugi owego Sanigayła Kaſztel: Trockiego Woiew: Podlaſki Kanclerż, Marſzałek W. Litt: od Zygmunta I. uczyniony, Poſeł do Moſkwy y Rzymu, gdzie Syzmę porzucił. Konfederacyą Glińſkiego na Krola Zygmunta I. Krolowi rewelował, za co Krol bawił w domu iego kilka dni. Od tego czaſu konſerwuią Puhar ſzklany Iwan zwany. On Kodeń fundował: od niego Kodeńſcy Sapiehowie: a Brat iego Bogdan Głowa Sapiehow Siewierſkiemi zwanych, Czarnobył miaſto Krolewſkie, dane Sapiehom od Zygmunta Auguſta w rekompenſę Dobr w Siewierżu ſtraconych. Pierwſzy Łukaſz Sapieha piſał ſię Hrabią Czarnobylſkim. Fundował tam Dominikanow. Syzmy ſię z żoną wyrzekł, tamże leżą.

Leo Sapieha ſyn Jana Staroſty Drogickiego nayſtarſzy, Brat Podkomorżego Orſzańſkiego, od Rodzicow Heretykow do Lipſka poſłany dla nauk aby ſię tam był utwierdził w Herezyi, oddany na Dwor Stefana Krola ktory na Leona nie

nie raz mowił. *Iste adolescens evadet in magnum virum in Republica.* Jakoż wiele w Moſkwie mieczem dokazawſzy, od Krola uczyniony Piſarżem Polnym Litt: potym Podkanclerżym. Był Poſłem do Jana Bazylego Cara tyrana drugi raz do BoryſſaCara y pokoy uczynił. Do Katolickiey Religii przez X. Skargę przyſtąpił. Apparatami, Kielichami, Kościoły, C r-kwie prowidował, nic podartego u Ołtarża cierpieć nie mogł, Kapłańſkie Pacierże mawiał: o puł nocy na modlitwę wſtawał, krzyżem na ziemi leżąc mowił *Swięty Boże Swięty mocny &c.* Były y Dyſcypliny Gabinetowe, z świadectwa ſług,ſtrożow. Po wyrzeczonych Kalwińſkich błędach Klemens VIII. Papież przyſłał mu Krzyż ſrebrny w Kollegium Brzeſkim ſię u Jezuitow konſerwuiący. Złotą Roże żonie iego przyſłał. Kościołow Leo w Litwie fundował z gruntu 24. Na chwałę Boſką co rok więcey niż 70. tyſięcy wyſypał. Na Białey Ruſi kommend y Plebanii na 60. wyſtawił. On będąc z Seymu Kommiſſarżem ukarał Syzmatykow zaboycow *S.* Jozefata Męczennika na iego urnę dał

20000. Talerow bitych. Zoſtał *tandem* Hetmanem W. Litt: pobił nie raz w Inflanciech Szwedow. Do Adminiſtratorow mawiał: u was chłop chłopem: a umnie Wielmożnym Jaśnie Wielmożnym: bo kiedy ia chłopa mieć nie będę, pewnie ani Jaśnie Wielmożnym będę. W Wilnie Poſłow Weneckich traktuiąc osłabiał,bez konwulſii krzyżem S.ſię przeżegnawſzy umarł, u S. Michała na ſwoiey Fundacyi; żony iego były Firleiowna y Radziwiłowna. Staniſław Jan Sapieha Marſzałek W. Litt: ſyn Leona przeſzłego z Firleiowny wielki mowca od Władyſława IV. dwarazy do Ceſarzow Rzymſkich Poſeł od nich ofiarowany tytuł *S. R. Imp. Principis* odrzucił, nie chcąc gorſzyć ſynow Oyczyzny. Przyioł iednak Kawaleryą złotego Klucza. O czym *Woyſznarowicz.* Mawiał o ſobie, będąc dwakroć Marſzałkiem Trybunału: *Malo eſſe Veronenſis, quàm Placentinus.*

Krzyſztof Mikołay Sapieha Piſarż Polny Litt: ſyn Woiewody Wileńſkiego Leona Hetmana w Lowanium pod Puteanem uczony. Przeciwne rzeczy w nim ſię pogodziły: Młody wiek y ſędziwa cnota, Dwor y Pobożność, żywość natu-

ry y niewinność, wyſoki dowcip y ſub-missya, Fortuna wielka y ſtatek.

Sapieha Kazimierż Leo ſyn Woiew: y Hetmana po Piſarſtwie Polnym y po laſce Nadworney, Podkanclerży Litt: Jezuitom Kartuzom Bernardynom Fundacye poczynił y Bonifratrom y po wielu mieyſcach Kościoły. Na pogrzeb Teodory Hrabianki Tarnowſkiey Woiewodzanki Inflantſkiey 100000. wydał. W trunnie iego w Kościele Berezowſkim zamurowaney roy pſzczoł miod robiących w nogach nie naruſzonego ciała w kilka lat znaleziono.

Sapieha Paweł Woiewoda Nowogrodzki ſyn Woiewody Podlaſkiego Poseł do Maximiliana II. Ceſarża od Auguſta I. Wzioł od Ceſarża aukcyą Herbu Rękę zbroyną w polu czerwonym y orła czarnego z koroną na hełmie; a zaś Auguſt w rekompenſę poſtrzału otrzymanego w Inflanciech przyczynił ſtrzałę przez rękę przeſzytą. Tenże wprowadził używanie Herbu Hipocentaura. *Okolſki.* Przyczynił fundacyi Kodeńſkiey. Sapieha Mikołay Woiewoda Witebſki ſyn Pawła Woiewody Nowogrodzkiego od Zygmunta Auguſta będąc Poſłem do Maximiliana II. Ceſarza od niego *Comitis Imperii* tytuł,

tuł, y złotego Runa order odnioſł. *Warſzewicki.* Sapieha Alexander ſyn Podkomorzego Włodzimirſkiego pierwſzy ſtan Duchowny obrał z Sapiehow. Był Biſkupem Wileńſkim. Urban VIII. ſygnet mu darował Szafirowy. *Pater Sacerdotum & Pauperum* zwany. W Rzymie na Kapłańſtwo poświęcony. Sapieha Jan ſyn Fryderyka Podkomorżego Włod. w woyſku Francuzkim przy znacznych ſzarzach lat 7. tyleż w Hiſzpańſkich zoſtawał, zwany *Fulmen Belli.* Jan Sobieſki Krol cokolwiek miał experiencyi woienney, wſzyſtko miał od Jana Sapiehy iako ſię ſam ſzczycił Krol. Jan Kazimierż Buławę mu Polną po Goſięwſkim gotował, ale umarł w lat 74. w Zurawnie, leży u OO. Bernardynow we Lwowie. Pod żołtemi Wodami od Tatarow y Kozakow był wzięty.

Jan Fryderyk Sapieha Woiewody Trockiego ſyn Kanclerż W. Litt: fundował *Infulatam Præpoſituram* w Kodniu, 10. Xięży przyczynił. tamże Miſſya Jezuicką. On o Orderach napiſał. *Hiſtoriam Domus Sapiechanæ* wydał X. Miſztołt Jezuita.

SARBIEWSKI Herbu Prawdzic w Ma-

zowſzu MacieyKazimierż Jezuita, Retoryki Filozofii, Teologii z takim plauzem uczył w Wilnie, że w oczach Władysława IV. Krola Doktorſki brał biret. Krol mu ſwoy ſygnet włożył na palec. Przedtym Urban VIII. ſam dobry Poeta Laurem go ozdobił Poetycznym. Był Kaznodzieią Krola Władyſława IV. Umarł R. 1640. w Warſzawie 2. *Aprilis* zokazyi krwawey kropli z czoła ſpadaiącey, gdy mocno nad Kazaniem oſtatnim myślił, z ambony wſzedł w trzydniową malignę. Po śmierci pokazał ſię widomie X. Szałabſkiemu Jezuicie Kaznodziei Lubelſkiemu mowiąc: *Pater Szalabſki & Regium Concionatorem & laureatum Poëtam & Doctorom Theologiæ fuiſſe, vanitas eſt.*

Staniſław Sarbiewſki Woiewoda Mazowiecki Brat był iego.

SARNICKI Herbu ślepowron z Płockiego w Chełmſkiey Ziemi. Z tych Staniſław Sarnicki Woyſki Kraſnoſtawſki Krolewieckiey Akademii *alumnus* cudzych kraiow nawidziciel, chwycił ſię *Calvinismum*, od Kalwiniſtow Superintendentem kreowany: złożył tę funkcyą, ale nie Herezyą: prywatnie ſiedząc wiele popiſał, iako

iako to *Annales de origine & Rebus Geſtis Polonorum & Lithvanorum.*

SAS Herb, mieſiąc na nowiu żołty na polu błękitnym, w poſrodku iego ſtrzała do gory z żelezcem. Wyſzedł z Saxonii do Węgier. *Okolſki.* A z Węgier Hrabia Huyd z Woyſkiem do Lwa Xiążęcia Ruſkiego przyſzedł, y związawſzy ſię z Litwą, Mazowſze ſpuſtoſzył. W nagrodę podarunki y krewną Leona wziął za żonę tu oſiadł na Ruſi, wiele Domow roſkrzewił tego Herbu na Ruſi w Podgorzu. W Węgrzech bydz miał wielki ten Dom kiedy Superintendentem będąc, w Mennicach z Herbem Sas monetę bić kazali.

SCHAMPACH Lew wzdarty, rożę trzyma. Familia *Davideorum* w Wenecyi noſi w Herbie Lwa złotego z lilią na tarczy ſzafirowey. *Petraſancta.*

SCHONBERG Lew wſparty z mieczem ſtoiący. Dom wielki w cudzych kraiach. U nas ſławny Teofil Schomberg Generał Artylerii. Oſtatni ſyn iego Jacek Rotmiſtrz Pancerny wielki woiownik. O nich Potocki *in centuria. Schombergica Domus in Republica noſtra meritis cumulatior, quam annis.*

SCI-

SCIPION 4. laſki błękitne w czerwonym polu, na ukos złożone, w hełmie Pelikan dzieci krwią karmiący. Cztery laſki z domyſłu mądrych znaczą 4. ſławnych Scipionow to ieſt *Scipionem africanum majorem, Scipionem aſiaticum, Scipionem Naſicam, Scipionem Numantinum albo Africanum Minorem. Koiałowicz in M. S.* piſze, że z Włoch do Polſki Herb ten wnieſiony z Krolową Boną Zygmunta I. żoną, przez Piotra *Scipiona de Campo* Marſzałka tey Krolowy R. 1618. Żona iego była Livia *de Leonardis*, zacnego Domu Neapolitańſkiego Herbu ſbarra *alias* krokwy ſrebrney w czerwonym polu. Syn iego ieden Fabrycy zoſtał we Włoſzech, drugi w Litwie ſię poczoł gnieździc. Fundowali Scipionowie OO. Bernardynow w Grodnie, gdzie y Grob ſobie założyli.

SZCZUKA Herbu Grabie w Ziemi Wiſkiey. Władyſław Xiążę Mazowiecki Marcinowi Szczuce Dworżaninowi ſwemu w zaſługach dał w ziemi Wiſkiey nad rzeką Wyſzą 7. wſi; ktorego Potomkowie na Oyczyſtey Fortunie, drudzy w Litwie oſiedli, inni na Ruſi. Z Szczukow Wiſkich był Kazimierż Jan Biſkup Chełmiński

miński Admniſtriator *perpetuus* Opactwa Paradyſkiego, Proboſzcz Warmińſki. Jeſzcze będąc świeckim wiele na Szwedach y Kozakach Wykowſkim, Chmielnickim, Mazepie wyrobił. Był w reſpektach u Jana Kazimierża, Michała, Jana III. wielom pomogł do Infuły z tąd nazwany *Creator Epiſcoporum.* Tandem od Krola Jana III. przymuſzony do Infuły Chełmińſkiey, w niey tylko rok chodził, umarł R. 1694. Raz w Warſzawie poſzoſtna kareta ulgnela mu w błocie, na co rzekł. *Miły Boże kiedym tylko Kanonikiem Warſzawſkim parą koni ieździł po całey Warſzawie przez rożne błota, nigdym nie ulgnoł, aż dopiero teraz gdym Biſkupem zoſtał: muſi bydz że ſtan Biſkupi, wielki to ciężar, kiedy go y ſześć koni uciągnąć nie może.* Z Xięſtwa Mazowieckiego pierwſzy ſię wynioſł do Litwy Staniſław Szczuka, y oſiadł w Trockim. Antoni Staniſław Szczuka od tych idzie Litewſkich z Szpilewſkiey Nerewiczowny Referendarż Koronny potym podkanclerzy Litt: Staroſta Lubelſki dwa kroć przedtym Marſzałek Izby Poſelſkiey, gładki mowca, głębokiego rozſądku. On

Szczu-

Szczuczyn w ziemi Wiſkiey fundował, tamże *Piarum Scholarum* Kollegium.

SZCZYGIELSKI Staniſław Benedyktyn *Author Aquilæ Polono-Benedictinæ*, w ktorey Błogoſławionych, *Illuſtrium Virorum Elogia, cœnobiorum & rerum memorabilium Synopſis &c. in 4to Cracov.*

SICINSKI Jozef Herbu Prawdzic ślubem ſię obowiązał Bogu, w Zakonie mu ſłużyć, gdy odwłoczy, dwa razy śmiertelną złożony chorobą *renovavit vota* y ozdrawiał, gdy niewykonał zapadł trzeci raz, y iuż ſię nie mogł wyproſić.

SIENIAWSKI Herbu Leliwa w Woiewodztwie Ruſkim. Sieniawſki Rafał pierwſzy imienia y Domu tego Autor ſyn Dymitra Granowſkiego Kaſztelana Nakielſkiego. Na Ruſi z Bratem ſwoim rodzonym przeciw Tatarom woiuiąc poioł Dziedziczkę na *Sieniawie*, Sieniawſkim ſię nazwał, tak przez pułtrzeciaſta lat aż do oſtatniego ſię zowią Adama Kaſztelana Krak: Het. W. K. Inny Jan Granowſki poioł Chodorowſką Dziedziczkę Brzozdowic Brzozdowſkim ſię nazwał. O pierwſzego tego Sieniawſkiego wnukach trzech Mikołaiu Alexandrze Prokopie *Orichovius* napiſał, że byli

to byli *Trismegiſti Hercules* tak byli woienni.

Sieniawſki Prokop Marſzałek Nadworny, potym Wielki Kor: Kalwin. Siłą ſwoią wołu iednym cięciem przecinał, poſzoſtne karety z gory hamował. Czego nie raz w oczach Krola Zygmunta III. dokazuiąc zerwał ſię, długo w Krakowie chorował, Marſzałkowſką laſką wielką regalizowany. Dwiema laty przed ſwiercią od X. Piotra Skargi do Wiary Katolickiey przyprowadzony. A że był dziwney urody, raz w podanym przed śmiercią zwierciedle widząc ſię zchorżałym ſtraſzydłem, zawołał: *O gnoiu, gnoiu iak nie rychło ſię ſzetność twoię wydaieſz o iak cuchnieſz teraz: w krotce cię robactwo toczyć będzie:* ſyn Hieronym młodo umarł: Corek było 3. Anna młodo zmarła: Zofia y Elzbieta były Benedyktynkami.

Sieniawſki Mikołay Woiewoda Ruſki H. W. K. Staroſta Halicki. 12. Batalii wygrał. *Orichovius Dial. 6.* O nim Nagrobek w Brzezanach mowi: *Hoc vigilante Ruſſia felix, hoſtibus a cunctis, undiq; tota fuit.* Spytany: czego by naybardziey żołnierżowi potrzeba było? odpo-

odpowiedział Chleba, *Orichov: Dial: 6.* bo głodnego żołnierża y trzymać w rezie nie podobna, y narazić na okazyę nie beśpieczna. Lat maiąc 80. umarł w Lublinie Kalwinem. Zygmunt August ciało iego z Senatorami wyprowadzał do Brzezan idące R. 1569. pod czas Seymu. Wargocki *in Dedic: Peregr: Radiv.* Corka iego Anna Spytkowa Jordanowa Kasztelanowa Krak: Fundatorka Zamku w Mikulińcach przeciw Tatarom.

Sieniawski Hieronym Kasztelan Kamieniecki pod czas *Interregnum* y cięszkich na Rusi rozruchow od Rycerstwa Woiewodztwa Ruskiego, Woiew: Ruskim kreowany przykładem nigdy niepraktykowanym; co potym Stefan Krol z Stanami na Seymie approbował. Był to syn Mikołaia Woiew: Ruskiego Het: W. K. staraniem X. Benedykta Herbesta Jezuity został Katolikiem. Leży w Brzezanach. Sieniawski Adam Hieronym Podczaszy Kor. pod Zamoyskim Hetmanem woiownik potym pod Chodkiewiczem. Samuela Xiążęcia Koreckiego z niewoli Tureckiey przez Greczyna ofobliwym fortelem wybawił *Bzovius in Annalibus.* Miał za sobą Katarżynę Annę

nę z Stembergu Kostkownę Woiewodzankę Sędomirską. Syn iego Mikołay także Podczaszy Kor: Brzezany iako Grob swoich Antenatow ufortyfikował, Kościoł farny tam wymurował, drugi w Buszczu z żoną Urszulą Zofią Krotowską Woiewodzanką Inowrocławską. Syn iego Prokop Chorąży Koronny wielki z Turkami y Tatarami woiownik. Wziął Alexand: Chodkiewicza Woiewody Trockiego Eufrozynę Corkę a z nią Szkłow y Mysz. Sieniawski Mikołay Hieronym Hrabia na Szkłowie y Myszy Woiewoda Wołyński pod Niemirowem Komarnem Zurawnem woiownik. Po laſce Seymowey wziął Nadworną Koronną potym Woiewodztwo Wołyńskie z Polną Buławą; ktorey gdy mu Krol Jan III. maiąc nad starganemi siłami kommizeracyą nie chciał konferować rzekł: *Mnieysza o to, iutro prawi niech umieram bylem dziś miał Buławę z łaski Krolewskiey.* W Lubowli na spizu po Wiedeńskiey lewe skrzydło trzymaiąc wygraney umarł. W Sieniawie Obserwantow, w Brzezanach OO. Bernardynow fundował, zamek tameczny lepięy ufortifikował. Miał za sobą Cecilią Radziwiłownę Marszałkownę W. Litt:

SIENIENSKI Herbu Dębno iedenże Dom

Dom z Oleśnickiemi. Z tych Dobiesław Woiew: Sędomirski, z Katarzyny z Bożego daru Dymitra Podskarbiego K. miał synow 12. iako na Łysey gorze opiewa Nagrobek, y Corek 3. Jeden syn Jakob był Arcybisk: Gnieznin: Jan Kasztelanem Lwow: NB. Olim każda Prowincya miała swego Pieczętarża, *alias* Kanclerża: Kanclerż Krakowski, Kanclerż Łęczycki Dobrzyński &c. Przydawano im *Curiæ Regalis* albo *Cancellarii nostri*, a to dla dystynkcyi od Kanclerżow Katedralnych. Sienieńskich olim był Złoczow maiący do siebie wsi 75. należących. Jakob Sienieński syn Woiewody Podolskiego Ariańskiey sekty się był napił.

SKARGA *vide* Powęski.

SKARSZEWSKI Herbu Leszczyc albo Brog Stanisław Scholastyk Krakow: Kanonik Płocki, tę zasłużył pochwałę u Łubieńskiego *in monitis de recte gerendo Episcopatu: Qui illum ob singularem animi candorem non amat, indignus est ipse qui ametur.*

SKORASZEWSKI Herbu Abdank w Wielkieypolszcze starożytny Dom. Pisali się z razu *Skora z Gacci.* Władysław

sław Michał Skoraszewski Chorąży Poznański, Marszałkował Izbie Poselskiey. W okazyi Alsackiey, Duńskiey, Szwedzkiey z Czarnieckim, w Tatarskich, Tureckich, Moskiewskich, pod Chocimem w oczach Jana III. wielki woiownik. Umieraiąc mowił: *O Boże moy na łożku gnuśnym umieram, a czemu nie na koniu pod Widniem &c. O iak bym był rad tę garść krwie moiey, za Wiarę y Oyczyznę przelał &c.* Przy wyznaniu Troycy *SS.* padał codziennie na kolana, czołem biiąc, od czego miał znaczek na czole. Modlił się tak codziennie: W Troycy Person iedyny Boże bądź odemnie lichego stworżenia twego pochwalony y błogosławiony po stokroć tysięcy millionow, y więcey a więcey &c. Tego Nabożeństwa Dziatek swych uczył. Symbolum S. Atanazego codziennie mowił. Do Kommunii S. postem się preparował, Spowiedz ze łzami czynił: w Kościele gadaiącym do siebie nic nie odpowiadał: W utrapieniu padał na kolana z Domem swoim; mowiąc: *w BOGU nadzieia moia* Za zmarłych Msze S. zakupował, z sąsiadami dobrze się zachowował. Mawiał:

Dość, mały kącik a wolne sumnienie
Bez grzechu życie, mierne dobre mienie.

Nad

Nad sercem iego w Poznaniu osobno pochowanym napisano: *Quis jacet hic? Cor: totus, cor fuit ille Dei.*

SLEPOROD albo *S*nieporod Herb na Mogile strzała z krzyżem prosto do gory żelezcem między dwiema proporcami. *Okolski.* Nadany od XX. Litewskich Przodkowi *S*leporodow za iakąś przysługę.

SLEPOWRON iest Podkowa biała barkiem do gory z kryżem na ktorym stoi kruk z wspiętemi do lotu skrzydłami, z złotym pierścieniem Kleynotowym wpysku, w prawą tarczy błękitney. *Paprocki. Okolski.* Jeden wzioł Pobog Herbu Damę bogatą na iey Herbie swego osadził Korwina. Ten Korwin z Węgier do Polski przybył, a do Węgier z Rzymu. Tam sławny był *Valerius Corvinus Tribunus Militum*, z tąd Korwinem nazwany, że pod czas woyny Rzymianow z Francuzami za Hetmaństwa Kamilla, Francuz rosły silny *ad singulare certamen* iednego z Rzymian Rycerża ktoregokolwiek pretendował, wyszedł *Valerius*, w tym mu siadł na szyszaku kruk, skrzydłami, sponami, pyskiem na adwersarża nacieraiący, a tak zwycięzcą zostal. *Waleriusz*, od

od tąd *Korwinem* nazwany sto lat żyiący w czerstwości, sześć razy był Konsulem Rzymskim. *Livius lib:* 7. *Doc.* 1. Huniad y syn iego Maciey Krol Węgierski ba y syn iego Jan *illegitimus* Korwinami zwali się; na monecie wybiiali kruka z pierścieniem. Ale Korwinowie w Polszcze *ab anno.* 1224. *floruerunt*, a Huniad y Maciey dopiero *Anno* 1400. *Annales Silesiæ* twierdzą, że kruk Macieiowi Krolowi z palca zdięty sygnet porwał, Krol go dogoniwszy postrzelił, odtąd *pro Simbolo* wzioł sobie kruka z sygnetem.

SLIZIEN Herb świat z krzyżem iak go maluią ale bez pasa. Nim się pieczętuią w Litwie Slizieniowie, z *S*iedmigrodzkiey ziemi do *S*iewierskiego Xięstwa w Białey Rusi zaszli z tamtąd do Litwy.

SŁON Herb iest *S*łoniewskich y *S*ierawskich na Podolu.

SŁUCKIE Xiążęta są Olelkowiczowie.

SMARZEWSKI Herbu zagłoba to iest Podkowy szablą przeszytey, w Płockim Woiewodztwie. Przodek tego Domu fundował Kościoł drewniany we wsi Zagroda, czyli Zagłoba od lat 300. do tych czas stoiący: nadał do niego wieś Leszczyno.

SOBIE-

SOBIESKI Herbu Janina od *Sobieſkiey* woli Dziedzictwa ſwego bliſko Lublina według *Załuſkiego*. Marek *Sobieſki* wielki *Senator* za *Stefana* Krola koniem przez Wiſtę pod Tczewem ſwoim na ſukkurs przybył choć ranny, w zbroi, idąc na Gdańſczan. W Litwie z *Stefanem* Krolem poluiąc gdy na nich Niedzwiedz wypadł ſzablą go zabił. Wielki był przytym Junak na Nieprzyiacioł. Jakob Kaſztelan Krakowſki na Traktatach z Oſmanem Ceſarżem Tureckim pokoy uczynił na lat 50. Onże iako *ſocius belli Commentarium* wydał *Belli Chotimenſis*. Marſzałkiem Poſelſkim był 4 razy Trybunalſkim 4. Są iego Mowy w Mowcy Polſkim. W zwyczay był wzioł bez Kapłana nie ſiadać do ſtołu, pierwſze mu mieyſce daiąc. Bolało to pewnego Woiewodę że go Pleban poſiadł; y gdy w tym Goſpodarża nie przemogł, odſzedł, a Pleban rzekł do Kaſztelana: *Quia honoraſti unctum Domini, habebis in Domo tua unctum Chriſti:* co ſię ſprawdziło na ſynu iego Janie III. *Kowalicki w Kazaniaeh*. Kupił Złoczow, Zborow &c. Miał pierwey za żonę Wiſzniowiecką Woiewodzankę Ruſką niepłodną.

płodną. Drugi raz Daniłowiczownę Woiewodzankę Ruſką OO. Dominikanow Zułkiewſkich Fundatorkę. Ta umieraiąc Jana ſyna ſwego obligowała, aby bez pompy ią pogrzebł, co uczyniwſzy dał inſkrypcyą: *Sic Mater voluit*. Drugiego dnia *ſolenniſſimè* z napiſem: *Sic Filium decuit*. Corka iego z Daniłowiczowny iedna Rozalia Xieni u wſzytkich Swiętych we Lwowie druga Katarzyna wprzod Xiężna *Zaſtawſka* y Oſtrogſka Woiewodzina Krakowſka potym Radziwiłowa Woiewodzina Wileńſka Hetmanowa Pol: Litewſka. Wielu Kościołow Fundatorka, w Trybunałach penſyą płacąca Patronom Wdow, ſierot, ſprawy trzymaiącym, wiele na okup niewolnikow ſypała. Mawiała. *Dobra Francya, chwalebna Hiſzpania, weſołe Włochy, bogate Niemcy, ale mi naymilſza Polſka*. Uſtawicznie czytała nabożne Xięgi XX. Druzbickiego, Młodzianowſkiego, Skargi. Klęcząc trzech Mſzy SS. codzień ſłuchała, dwie godziny co dzień medytowała. W Białły Celkę miała przy Kościele, gdzie włożywſzy powroz na ſzyę modliła ſię. Ciało martwiła dziwnie. W Pałacu kura miała budzącego ią iak Piotra, z Piotrem

płaczącą. Na Wielki tydzień w Klaſztorże ſię zamykała. W Rzywie Swięte mieyſca nawidziła, oſobliwie Domek N. Panny Loretanſki tam upominek dała: od Innocentego XI. mile przyięta. Zydom na Pokoie nie pozwoliła przyſtępu; tylko ubogim: podc anym krzywdy czynić nie kazała. Umarła na S. Michał w Warſzawie R. 1694. Marek Chorąży Nadw: K. po innych wiktoryach z Marcinem Kalinowſkim Hetmanem zginoł pod Batohem. Brat to był Krola Jana III. o ktorym wie świat.

SOKOŁA Herb puł wieprza dzikiego od głowy, puł Niedzwiedzia czarnego, od ogona, pręgą czerwoną przedzielonych. Na hełmie z korony puł Niedzwiedzia. Nadany od Kazimierża I. Krola Braci Rodzonym Sokołom, że w oczach Krola na łowach, gdy ſię Niedzwiedz z Dzikiem paſſuiąc pomordowali, wypadli, ieden niedzwiedzia drugi dzika za uſzy porwawſzy, ſzablami głowy poucinali, Z tąd też y Herb zwany Sokoła. *Paprocki, Okolſki.*

SOKOLSCY Kniaziowie na Wołyniu.

SOKOLINSKI Kniaz Herbu Druck w Litwie, iedneyże Dzielnicy z Xiążętami Druckiemi. Piſzą ſię Druckiemi Sokolinſkiemi.

SOKOŁOWSKI Herbu Gozdawa. Staniſław Sokołowſki Stefana Krola Teolog Kanonik Krakowſki pietnaſtu Kſiążek Autor mądry, ſwiętobliwy, od Starowolſkiego *elogio*, od Hozyuſza Kardynała Liſtem, od Birkowſkiego Kazaniem pogrzebowym uwenerowany.

SOLIKOWSKI Herbu Bończa, piſzą ſię z Sokoli w Sieradzkim Woiew: Jan Dymitr Solikowſki Arcybiſk: Lwowſki, Opat Wąchocki, gładko mowiący y piſzący Dyſcypuł Krakowſkiey Akademii, 23. razy był na rożnych Legacyach, Kommiſſyach, iako ie wylicza ſynowiec iego Jan Teodor w Kſiążeczce, iako to do Szwecyi, Danii, Francyi po Henryka gdy odiechał. Greckie y Łacińſkie wartował Kſięgi. W drodze bez tych ſwoich delicyi bydz nie chciał. Na ubogich hoyny. Raz ſygnet z palca dał ſwego naprzykrzaiącemu ſię, zapomniał o tym, aż maiąc liſt pieczętować przypomniał ſobie. Gdy po coś do ſwoiey otworzył ſzkatuły, znalazł ſygnet, klęknoł, Bogu za cud podziękował, hoynieyſzym ieſzcze bydz poczoł. Jezuitow do Lwowa

wa wprowadził R, 1590. y Benedyktynki do Wſzyſtkich świętych. Kościoł w Dunajowie z gruntu fundował. Dzieſięć dni wyprawił Odpuſtu tym, ktorzy by w Kościele ſtrofowali gadaiących. *Actu Synodi* 1593.

SOŁOMERECKIE Xiążęta w Litwie Herbu Rawicz.

SOŁTAN Herbu Serokomla w Litt: Byli Podſkarbiemi Litewſkiemi. Jeden w Zyrowicy dla N. Panny Cerkiew wymurował ſyn Podſkarbiego Nadwornego.

SOŁTYK Herb ieſt Orzeł czarny w prawą obrocony z koroną na głowie na lewey nodze ſtoiący, a w prawey miecz trzymaiący, na ktorego końcu korona włożona otwarta nad hełmem Xiążęca Mitra. Dom ſławny w Moſkwie. Z niego była Anna Monarchini Roſſyiſka, Corka Jana Alexiewicza Cara Moſkiewſkiego y Anny Sołtykowny, corki Michała. Była za Wilhelmem Ketlerem pierwey Xiążęciem Kurlandii y Semigallii. Teodor Potocki Arcyb: Gnieź: Prymas z Pawła Kaſztelana Kamienieckiego y Sołtykowny ſpłodzony.

SRZENIAWA ieſt Herb Rzeka biała w polu czerwonym, na ukos płynąca, na hełmie Lew bez korony, między dwiema trąbami myśliwſkiemi, u każdey z nich cztery dzwonki. *Długoſz, Papr: Okolſki.* Jedni Familianci na wierzchołku iey kładą krzyż, y zowią to Srzeniawą; drudzy zażywaią bez krzyża zowiąc Drużyną. Jedna to całe Familia według *Paprock.* Bez krzyza Srzeniawa dawnieyſza, ieſzcze za Pogańſtwa; aż iak Wiarę Świętą przyieli Familianci według *Duryewſkiego*, krzyż im przydali.

SRZENSKI Herbu Dolęga w Płockim. Staniſław Grad Srzeńſki Woiew: Płocki R. 1436. żył lat 140. bo według Hozyuſza Kard: był *Vir priſci moris, Catholicorum; rituum obſervator.*

STADNICKI Herbu Srzeniawa w Krakowſkim Piſali ſię z Zmigroda wſzyſcy, ale przydaiac *de Leſko. de Lechin, de Dubiecko, de Łańcut.* R. 1289. Woiewodą był Krakowſkim Marcin Stadnicki &c. Adam Woiewoda Bełzki Staroſta Przemyſki, w Moſkwie Rycerż, w Szwecyi Poſeł śmiały. Miał zatargi z Herburtowſkim Domem: obie ſtrony woyſka miały, Herburt zginoł. W Zamku Przęmyſkim ſpiącego Adama ſieſtrzeniec Herburta dobywa w nocy: S. Ignacy ſtra-

ſtrapionemu bez ludzi y klęcząc proſzącemu pokazał ſię: A czemuż mię o pómoc nie proſiſz, alboż nie wieſz żem też y ia kiedyś Rycerſką traktował. Adam: *Moy Oycze Swięty y teraz proſzę y poki żyć będę, opiece twoiey zawſze ſię polecać będę.* Po widzeniu zaſnoł Adam, widzi we śnie Matkę N. płaſzczem ſwoim, Zamek okrywaiącą, a nad zamkiem biret kwadratowy więſzaiący ſię. Porwał ſię z ſwemi odpędził, Wodza Herburta poymał. *Hiſtor. Coll. Jaroslav. Inſtrumentum Publicum Conſiſt. Premisl.*

Staniſław Staroſta Zygwulſki Heretyk ſyn iego Władyſław Dziedzic na Łańcucie, w Dubiecku Kościoł był odebrał Katolikom, dał Dyſſydentom: Łańcucki Konwent OO. Dominikanow Stadnickich Fundacyi ſprofanował. Ale Felicianna corka tey Herezyi wyrzekła ſię. Grob ich w Przemyślu. Mikołay Podczaſzy Sanocki cudzę kraie gdy luſtrował, y w Anglii z okrętu wyſiadſzy na ląd ſłyſzał, że Anglii oglądać nie będzie, poki Jakuba Krola nie uzna za Głowę Kościoła Angielſkiego, raczey ſię na śmierć rezelwował, albo na powrot nie widziawſzy Anglii, niż taką rzecz uczynić.

nić. Straż tak ſtatecznego widząc, dyſſymulowała.

STANISŁAWSCY Herbu Pilawa w Sieradzkim y Podolſkim. Piſali ſię z Staniſławic w Radomſkim Powiecie, tam ſię lokowali po dziale z Bracią innemi Pilawczykami.

STANO albo Stanno Herbu Gozdawa w ziemi Sanockiay. Familia Stanow kwitneła na trakcie do Francyi Weneteńſkim, z ktorey był B. Franciſzek Stano Biſkup Ruſteneńſki we Francyi: *Item* Petrus de Stanno *alias Etain* Presbyter Cardinalis. Z Francyi podobno do Siedmigrodzkiey ziemi, a z tamtąd do Polſki przyſzli.

STARKOWIECKI Herbu Łodzia Piotr, Brat Jędrzeia Woiewody Sieradzkiego, umiał Perſki, Turecki, Arabſki ięzyk, wytłumaczył Alkoran po Polſku, ale dla śmierci zachodzącey nie wydrukował.

STARODUBOWSKIE Xiążęta idą od Xiążęcia Włodzimirſkiego y innych XX. Ruſkich. *Geneal. Ogińſkich.*

STAROWOLSKI Herbu Łodzia Szymon Kanonik Krakowſki Kantor Tarnowſki, od ſzabli do piora rękę obrocił, Ociec

Ociec iego Bazyli *Adamowicz Starowolski*, Matka Zofia Zarankowa, pochowani w Starowoli w Kościele swoim. Napisał Książek 30. iako to *Monumenta Sarmatarum*, *Hecatombe seu centum illustrium Virorum Poloniæ Scriptorum elogia & Bellatores Sarmatiæ centum & triginta &c.* On z Krolem Szwedzkim rozmawiał się, Brat iego Samuel był Burgrabią Krakowskim.

STARYKON *alias* koń biały bieżący z złotemi kopytami w polu czerwonym, w poł przepasany czarnym szerokim popręgiem. W hełmie Topor końcem niższym niby utopiony w koronie. Podług *Długosza*, *Paproc: Okol.* Trzech Braci rodzonych było *Sędziwoy*, *Nawoy y Zegota* Herbu Topor, Hrabiow z Sieciechowic. Ten trzeci udał się na peregrynacyą powrociwszy się do Braci, zaprzany, z tąd Zaprzańcem zwany, aż się przed Krolem Polskim wywiodł, y dowiodł. Herbu z niemi niechcąc mieć spolnego, wzioł konia białego, na ktorym peregrynował, a Topor w hełm wyniosł, że wyszedł z Toporczykow. Co List Kazimierża Kielkiego konfirmuie R. 1366. Starykoń zwany na wzor Starzy. Zego-

Zegoty Zaprzańca Potomkowie zwali się potym Szafrańcami. Z tych Piotrowi Szafrańcowi Krol Ludwik dał Pieskową skałę uśmierżaiąc w nim gniew, ktory miał do Węgrow Dworżanow Krolewskich, o to że go w twarz ranili. *Bielski.* Był potym Podstolim Krakow: żona iego Kochna. Stanisław Szafraniec Woiewodztwo Sędomirskie złożył po Interregnum Krola Stefana, Woyskim tylko Krakowskim umarł.

SZTERNBERG Herb Gwiazda o 8. rogach złota na polu błękitnym, nadana Rycerżowi że Tatarom, aż po Ołomuniec zapędzonym po porażce naszych pod Lignicyą dał odpor y Wodza ich Perę wzioł w niewolą. nadany mowię od Wacława Krola Czeskiego z Zamkiem Szternberg, z tąd y Herb wzioł imie. *Długosz.*

STOGNIEW Herbu Lubicz od Roku 1473. w Płockim y Ruskim. Jeden miał Sieniawską Sędziankę Halicką. Stogniew w Litwie Herbu Bończa.

STOINSKI Herbu Janina w Lubelskim z Stoieszyna. Mikołay Pisarż Ziemski Lubelski 30. lat tą się funkcyą bawił sumiennie. W trudnościach Spowie- dnika

dnika się radził. Od papierow u Duchownych nic nie brał, owszem ich wspomagał wielki Jałmużnik, sobotę o chlebie y wodzie obchodził Godzinki o Matce N. codzień mawiał. Złożył pioro, udał się do dewocyi Umarł R. 1654. leży u Jezuitow w Lublinie. Wielu z tego Domu było Officialistow Lubelskich Ziemskich.

STRETKOWSKI Herb trzy tarcze dwie w gorże, trzecia na dole w polu. *Okolski Tom: 3.*

STROCCY Herbu trzy Księżyce. Przyszli z Boną Krolową z Familii Florenckiey. *Strozze.*

STRUS Herbu Korczak z Komorowa własna Korczakow Komorowskich krew od ktorych wyszli. Z Bełzkiego na Podole wyszli, nazwani czyli od zamku *Strusowa*, czyli według *Okolsk.* że żelazem y szablą iak strusiowie żyli. O nich Paweł Potocki *in Centuria, Ex Strussia gente raro aliquis integrum corpus sepulchro intulit.* A Starowolski *in Bellatore Sarmatiæ. Nullus illorum sua morte periit. sed in acie quilibet & pro tuitione Patriæ libertatis a Barbaris interempti prope modum omnes.* Paprocki 24. reiestruie

struie na woynie zgubionych. Mikołay z Komorowa Strus Halicki Sniatiński &c. Starosta w Moskwie 7. lat, w Konstantynopolu 2. lecie siedział pod Cecorą wzięty, na ktorego wykupienie pobor łanowy Ziemia Halicka uchwaliła, Rzeczpospolita 15. tysięcy na toż dała. Umarł R. 1627. a w nim Dom ten, bo tylko z Orzechowskiey 2. Corki zostawił.

STRYIKOWSKI Herbu Leliwa w Łęczyckim. Piotr Kasztelan Inowrocławski. Piotr Kanonik Krakowski Roku 1578. Maciey Stryikowski Kanonik y Archidiakon Żmudzki Historyk y Poeta sławny. 13. Operow Autor. Ich było miasteczko Osostow w Łęczyckim, potym Łaskich Korabitow. Z tąd się on zwał Stryikowskim Osostowiczem, ieden że Dom z Piorunami. W Krakowie traktował szkoły y w Lipsku. Zlustrował Niemcy, Carogrod z Tarnowskim Legatem, gdzie wiele zlustrował w Azyi y Europie. W szesnastu leciech skończywszy szkoły, do Xięstwa Litewskiego zaiechawszy na chleb się udał Rycerski, na *Præsidium* w Witepsku lat kilka strawiwszy pod Kommeudą Alexandra Gwagwina Włocha tey Fortecy strzegąc, wolnego

nego czaſu piſał Kſięgę *Sarmatiæ Europææ Deſcriptionem.* Ktorą Gwagwin kryiomo Stryikowſkiemu odiowſzy pod ſwoim imieniem podał do drukn w Krakowie 1578. Ale Stryikowſki od Krola Stefana otrzymał przywiley, w ktorym Stryikowſkiemu tę Kſięgę przypiſuie, iako y Kroniki, zakazuiąc aby żadna Drukarnia nie ważyła ſię wydawać tych 2. Kſiąg bez woli Autora. Gwagwin ten [mowi Stryikowſki nie umiał po Łacinie] Umiał po Grecku y po Łacinie Stryikowſki Kronikę ſwoię piſał lat 8. z Latopiſow Ruſkich y Litewſkich.

STRZEMIE żołte Herb w połu czerwonym. Nadane Rycerżowi na Ruſi od Bolesława Chrabrego, gdy na Nieprzyiaciela nacierał z konia ſzwankował, koń nogę złamał, nogę Rycerżowi uplątał w ſtrzemieniu, gdy nieprzyiaciel nań naciera, on ſtrzemie z rzemieniem urwawſzy, pokonał adwerſarża, na konia iego ſiadiſzy, drugiego nacieraiącego ſtrzemieniem w twarż ranił (nagle ſzabli dobyć mu nie dał nieprzyiaciel.) złapał go oddał Krolowi, wzioł za Herb ſtrzemię. *Bielſki, Papr: Okol:* Zwał ſię ten Herb y Lawſowa, Do zabicia S. Staniſława przy-

przyczynili ſię Strzemionowie. *Długoſz w życiu iego.* Tegoż Herbu Mikołay z Zemboczyna, ktorego żona Małgorżata pod nie bytność męża ſwego przez lat kilka ochraniaiąc dobrey ſławy ſwoiey, na wieży Kościoła w Zembrocynie z ſioſtrami ſwemi mieſzkała, ze dworu ſobie pokarm wciągaiąc ſznurem, poki ſię iey Mąż z pod Kijowa z Bolesławem śmiałym nie powrocił. *Długoſz.*

Jakub Arcyb: Halicki Franciſzkan. leży we Lwowie z Nadgrobkiem u Franciſzkanow zmarły R. 1411. Gdy R. 1619. grob przy Zakryſtyi kopano na iego ciało nie ſkażone napadli, w Apparacie Arcybiſk: całym: w tedy wiele łaſk ludzie odebrali. *Skrobiſz in Vitis Arch.*

Grzegorż *Saneceus* tegoż Herbu Arcybiſkup Lwowſki Doktorſkim Laurem w Akademii Krakowſkiey uwięczony. Z Władysławem Jagiellonowiczem na Turkow pod Warną woiował. *Bielſki,* Woiował y za Kazimierża Jagiełłowicza pod Wrocławiem,

Zoſtał potym Arcybiſkupem Lwowſkim R. 1451. W Dunaiowie iako ſtary żołnierż obronił ſię Tatarſkim kupom. Umarł nieſpodzianie w Kąkolnikach R. 1469.

1469. znaleziony na twarz na ziemi leżący z rękami rozciągnionemi. Leży ſtyſzę w Rohatynie.

SUCHEKOMNATY Herb, *alias* trąba czarna myśliwſka nad nią krzyż w polu czerwonym. Hetman Xiążąt Mazowieckich trzech trąb, w Pruſkich okazyach maiąc Rycerza wiele dokazuiącego przyiol go do ſwego Herbu, ale tylko iedney trąby. W Ciechanowſkiey ziemi Familianci tego znaku gniezdzili ſię, Dziedzice Dobr Suchekomnaty, zkąd y Herb nazwany.

SULIMA Herb ieſt tarcza poprzek przedzielona, na wierzchniey części żołtey, ieſt puł orła z roſpoſtrzenionemi ſkrzydłami czarnego, na części dolney czerwoney trzy kamienie drogie. Na hełmie z korony puł orła wynika. Jeſt z Niemiec ten Herb według Autorow. W Pruſiech ſię zowie *Slomff*: z kąd uroſła Familia *Comitum Solimenſium*.

SUSZYCKI Kanonik Krakowſki Direktor Alexandra y Konſtantego Krolewiczow.

SWIENCZYC Herb, dwa Krzyże w żołtym polu.

SWIERCZEK Herb N litera złota w polu

w polu błękitnym. *Paprocki. Okolſki.* Z Grecyi zawitał. Familianci tego Herbu według Długoſza *Pacifici.*

SWIERSKI Herbu Lis w Litwie. Siewierſcy Kniaziowie idą od Xiążąt Litt: od Doumunda Xiążęcia Uciańſkiego. Jednaż to linia z XX. Sieſi-kiemi. Tak zwani od Zamku Swier, nad hełmem mitrę kładli nie liſa.

SWINKA Herb, ieſt Wieprzowa głowa w czerwonym polu, ktorey pyſk ręka prawa w błękitnym rękawie rozdziera. Na hełmie Panna. Nadany Herb w Polſcze koło roku 1148. Rycerżowi, ktory na łowach dzikowi ſzczęki rozdał, łeb uciął.

SWIRSCY Herbu Szalawa to ieſt cyrkułu w ktorym 3. krzyże w Woiewodtwie Ruſkim, piſzą ſię z Romanowa. Mikołay Swirſki Sufragan Chełmſki uczony, Autor kilku Xiąg. On Rodecznickich Bernardynow fundował, Piarow w Chełmie, Bonifratellow w Lublinie y w Zamościu.

SYNOWIEC Herbu Starykoń.

SYROKOMLA Abdank biały w polu czerwonym; a z niego wynika krzyż złoty. Na hełmie toż ſamo. Rycerżowi Abdankowi przydatek ten uczyniony, że poiedynkową utarczką Pruſaka Poganina łżącego

cego imie Czryſtuſa pokonał. Zwał ſię ten Rycerż *Syrokomla*.

SZALAWA Herb ieſt Cyrkuł żołty na tarczy, w ktorego ſrodku trzy krzyże ſzerokie złote przypięte, w polu lazurowym. W hełmie ręka zbroyna z ſzablą w prawą tarczy wynieſiona. *Papr.Okol.* Nadany od Włodzimierża Xiążęcia, kiedy wyſłał Poſłow do Carogrodu, aby ſię tam Ceremoniom Wiary Chrześciańſkiey przypatrzyli, co oni gdy uczynili, y powrociwſzy wychwalali obrządki, Dworſcy Xiążęcy urągali ſię. Poſeł ieden trzech z nich wyzwał na poiedynek, uczynił cyrkuł na ziemi, wſzyſtkich pokonał, ten Herb odnioſł w nadgrodzie.

SZAMOTULSKI Herbu Nałęcz: Dom ſtarożytny: zwali ſię y *S*widwami. Piſali ſię z *S*amotuł.

SZANIAWSCY w Ziemi Łukowſkiey rozrodzeni Herbu Junoſza. Nadany kilku Braci woiennym Przywiley od Władyſława: Jagiełła Krola R. 1429. do *S*zaniawy ſłużący, Piſzą ſię *de Szaniava*. Drudzy w Litwie oſiedli, z ktorych Konſtantyn Felician z Referendarża Litt. Biſkup Kujawſki, aż też y Krakowſki, Teologią Jezuitom we Gdańſku

ſku y Miſſionarżow fundował; Dobra Krakowſkiey Dyecezyi do lepſzey pory przyprowadził. W Łukowie na ubogich ſtudentow fundował, dawſzy na to 100. tyſięcy.

SZASZKIEWICZ Herb ieſt Litera M. wielka z laſką lewą na bok ſkrzywioną, krzyż na niey trochę bokiem ſtoi: pole tarczy czerwone. *Rutka.* Nadany Rycerzowi Szaſzko.

SZELIGA Herb ieſt Xiężyc żołty na nowiu rogami do gory obrocony, w ktorego ſrzodku krzyż kawalerſki żołty w czerwonym polu: w hełmie pięć pior ſtruſich. Innym ſię zda że to nie Kſiężyc ale puł pierścienia. Leſzek Czarny go nadał żołnierżowi *Szeliga*, że Xiążęciu ięzyka od Litwy przyprowadził y Xiążęcia na Litwakow ſprowadził, tak że ich znioſł. *Paprocki.* Kwitneli Szeligowie na Szlaſku.

SZEMBEK Herb na paſie ukośnym z lewego boku na doł prawego boku, trzy roże czerwone, nad paſem, pole ma bydz Niebieſkie, na nim koza bieżąca, w prawą tarczy. Niżey paſa, pole krwawe, na nim takaż koza. W hełmie między dwiema ſkrzydłami orlemi koza wſpięta.

X *Okol-*

Okolſki, Gerlak, Schonbek po za woiowanych Saxonach od Karola W. Ceſarża do Szlachectwa Niemieckiego przypuſzczony w Akwisgranie. Henryk ten Schonbek pod czas woyny Ceſarża Henryka z Rupertem o koronę, wiele dokazuiąc *Eques Auratus Creatus*. Kwitnoł potym Piotr *Schonbek* Dworzanin Maximiliana Ceſarża. Czterech ſynow miał: ieden Henryk zoſtał w Imperium, na dziedziczney fortunie trzech przyſzło do Prus. Edward y Bartłomiey w Margrabſtwie Brandeburſkim. Syn Bartłomieia Brandeburſkiego, Bartłomiey do Polſki ſię wynioſł, Indigenat od Krola Auguſta I. na ſiebie y ſukceſſorow otrzymał Roku 1666. *Okolſki*. Od tego tedy Bartłomieia idą *S*zembekowie. Karol *S*zembek ſyn Alexandra Burgrabi Krakowſkiego pod Bereſteczkiem z Chmielnickim woiuiąc obie miał oczy wyſtrzelone. *Kochowſki.*

SZOŁDRSKI Herbu Łodzia w Poznańſkim od Dobr *S*zołdry nazwani ale ſię piſzą z Gorazdowa. Nigdy ſię ten Dom Herezyą nie zmazał *teſte Okolſki.*

SZUMLAŃSKI Herbu korczak na Ruſi.

SZUYSKI Herbu Pogonia w Litwie: czyli też *S*. Jerżego, w Herbie maią na polu czerwonym na hełmie mitra Xiążęca. Idzie ten Dom z Xiążąt, bo według *Starowolſkiego* nie ktorży Kniażiowie z Moſkwy do Polſki ſię wynieśli. Bazyli *S*zuyſki nagłą, ale też nie ſtateczną fortuną Carem uczyniony Moſkiewſkim.

SZYDŁOWSKI Herbu Odrowąż. Z tych Krzyſztof Kaſztelan Krakowſki godny człek, Mądrych iako to Erazma Roterodama eſtymator. Kupił Opatow u Biſkupa Lubuſkiego, tam leży. Na Wiedeńſkim Monarchow ziezdzie od Zygmonta Krola Pol: intereſſa promowował. Ofiarowanego tytułu *Principis Imperii* od Ceſarża nie akceptował. Corka iego iedna Elzbieta była za Mikołaiem Xiąż. Radziwiłem Woiewodą Wileńſkim Marſzałkiem y Kanclerżem W. Litt: o ktorey Hozyuſz w Liſtach mowi. *Quâ Fœminæ vix ullam vidit, ætas hac noſtra Sanctiorem & Religioſiorem.* Piſali ſię z *S*zydłowiec.

SZYSZKOWSKI *S*taniſław Herbu Oſtoia Biſkup Krakowſki do Wſzyſtkich *SS*. z Dworem ſwoim codzień Litanie mowił. Chorował R. 1624 nie beſpie-

cznie, ślubem ſię S. Stanſławowi B. M. obowiązał ieżeli by go BOG z tey niemocy ſalwował, Grob temu Swiętemu kſztałtnieyſzy wyſtawić, ledwo to wymowił gorączka uſtała. 160. tedy tyſięcy wyſypał na ozdobę Grobu iego w Krakowie. *Hiſtor Domus Prof. Crac.* Pod czas Chocimſkiey maiąc ſobie Krakow oddany w opiekę 400. Piechoty wyſtawił, ſto konnych na *præſidium* onego. Wiele Fundacyi poczynił. Umarł Roku 1630.

T.

TACZAŁA Herb *alias* Zuraw ſzary ſtoiący w prawą tarczy obrocony z nogą lewą podnieſioną. Pole żołte: od kontow gornych czarne y 2. gwiazdy na nim. Z Czech Przybyſz. Dany za czuyność w ſtraży żołnierżowi.

TARANOWSKI Herbu Belina Jędrzey Podczaſzy Halicki małego wzroſtu, ale wielkich obrotow dzielności, do Danii trzykroć Poſeł, iuż woyſka maiące ſię potykać pogodził Szwedzkie y Duńſkie. Był Poſłem do Szwecyi do Alſacyi, do Porty, pod Aſtrahan, znowu do Selima za Hoſpodarem Wołoſkim Iwonem od Auguſta I. do Iwana Wielkiego

kiego Kniażia Moſkiewſkiego o pokoy pod czas Interregnum. Znowu do Stambułu o pokoy u Amurata. *Papr.*

TARCZA w tych Herbach ieſt: Janina Łagoda, Czerwnia, Zraia, Tarcza weſoła, Tarcze trzy, Strupińſki.

TARŁO ſtarożytny Dom iako ſam Herb ſtarża pokazuie. Sarnicki wywodzi że z Gotow wyſzli. Piſali ſię z Szczekarzewic. Są w Sędomirſkim y Lubelſkim. Wieku 14. po Narodzeniu Pańſkim to imię uroſło. Jan Tarło Zakonnik S. Franciſzka we Lwowie obleczony, w Jeruzalem peregrynuiąc umarł w wielkiey świątobliwości. Matka iego Klaſztor PP. Bernardynek we Lwowie fundowała, ſama tam umarła. *Vadingus ſub Anno* 1480. Barbara Tarłowna Corka Kaſztelana Wiślickiego Jerżego Lubomirſkiego Marſzałka W. K. Hetmana Polnego Małżonka, do Częſtochowſkiego Obrazu dała Koronę ſzczerozłotą z kleynotami ślubną y ſuknią ſrebrem y złotem tkaną. *Nieſżpork.* Karol złożywſzy Woiewodztwo Lubelſkie wzioł Podkanclerſtwo, potym Wielką Pieczęć, bardzo człek ſprawiedliwy. Umarł w Lublinie przy mowieniu nad nim OO. Refor-

formatow Pſalmu *Miſerere mei DEUS*. Na co rzekł: *Dei magnalia, iam miſertus eſt mei.* Do tych czas cały od Roku śmierci.

TARNAWA Herb ieſt krzyż ſzeroki biały w polu czerwonym, z boku lewego Xiężyc żołty czyli złoty rogami obrocony do krzyża w hełmie 5. pior ſtruſich. *Paprocki Okolſki Bielſki.* Z Rodu Wyſpy do Polſki przyſzedł, tu nazwany Tarnawą od gory Tarnawy, pod ktorą za powodem Rycerża tego Herbu, Polacy zwycięſtwo odnieśli, za co Xiężyc mu do krzyża przydany. *Papr.* ale pozniey do Rodu Inſuły Kawalerowie Maltańſcy dziſieyſi przyſzli niż Tarnawczykowie w Polſzcze kwitneli, gdy Miechowſkiemu Kłaſztorowi wieś zapiſali R. 1220 *Nakielſki.*

TARNOWSKI Herbu Leliwa w Woiewodztwie Krakow: y Ruſkim Dom ſtarożytny od Renu do Polſki zawitał maiący w Herbie krzeſiwo, a tu wzioł Leliwę. Ale to omyłka: inny pozniey Spicimir Dom Tarnowſkich roſkrzewił Kaſztelan Krakowſki R. 1330. Ten założył dwa Miaſta Tarnow z Zamkiem y Melſztyn, *teſte Warſzawicki Orat. de Laud. Tarnow.* Syn iego Jan z Melſztyna Kaſztelan Krakowſki miaſto Jarosław na Ruſi założył. Spytek *alias Rogatianus* z Melſztyna Woiewodą Krakowſkim zoſtał w 18. leciech, Krolowi Jagiełłowi do Korony dopomogł, za co mu Krol darował po koronacyi ſandały w kleynoty ozdobione. Trzymał Ziemię Podlaſką *Jure perpetuo Feudali.* Gdy woynę z Hadygą Wodzem Tatarſkim ten Spytek Witołdowi X. Litt. odradzał, dla ſił ſwoich ſłabych, Paweł Szczukowſki Gryff wymawiał mu boiazliwe ſerce, y żal żony dorodney, młodey, obſitość fortuny. Odpowiedział Spytek: *Otoż ia przy łaſce Boſkiey dziś życie położę a ten ſzpetną ucieczką z pola uydzie.* Jakoż zginął Spytek, a Szczukowſki uſzedł. Ziemia Podolſka wrociła ſię do Krola Jagiełła. Po tym ſię rozrodziwſzy iedni z Tarnowa, drudzy z Jarosławia piſali. Spytek z Melſztyna Brat Rodzony Woiewody Krakowſk: wziowſzy w dziele Melſztyn ſtał ſię Oycem Melſztyńſkich. Katarzyna Białuſzyna z Melſztyna wielkiey świątobliwości dla Boga hoyności Pani u SS. Troycy w Krakowie leży. Jak Melſztyńſkich nie ſtało Melſztyn ſię wro-

wrocił do Jarosławskich, *his quoque deficientibus* wszystka fortuna pcszła w Do n Tarnowskich. Rafał Tarnowski Starosta Lwowski y Spytek uczynił Ordynacyą Jarosławską. Spytek Jarosławski Kasztelan Krakowski Jarosławskie miasto murem opasał. *Histor. Mirac. Jarosl.*

Jan z Tarnowa Woiewoda Krakowski Hrabiow Tarnowskich linię zaczoł. Z Szternbergowny Kanclerżanki Czeskiey miał synow 5. ktorym wszystkim z affektu ku S. Janowi, dał Imie Jana, iako to *Jan Gratus, Jan Major, Jan, Rafał, Jan Amor* Kasztelan Krąk. ktorego linia pięknie kwitneła ale iuż zeszła od lat 180. skończona na Janie Krzysztofie. Jan Felix Woiewoda Lubelski ktorego Sukcessorowie iefzcze kwitną. Ten Woiewoda Krakowski takiey był u wszystkich powagi że y Krola Jagiełła wolno strofował. Grob swoy maią w Tarnowie. *Jan Amor.* Kasztełan Krakowski. Znowu tu Amorow y Janow wiele. *Jan Magnus* Kasztelan Krakowski Hetman W. K. syn Kasztełana Krakow: Peregrynuiąc, Leonowi Papieżowi, Karolowi Cesarzowi był wiadomy. Zbił Turkow Multanow pod Obertynem, Moskwę pod Starodubem: on nie raz Tatarow y Turkow poskromił, iako o nim pisze *Paulus Jovius Novocomensis, Episcopus Nucerinus in Elogiis* 17. *Royzyus Hisp. pan in suo Chiliastico* ogłosił że gdy go Herezya w komput inszych Dyssydentow włożyła, sarknoł na to y chciał się oręzem mścić. *Bucholcer in Chronico* zowie go *Ducem literis & armis clarissimum* Statura w nim męska, broda przydłuższa, pamięć bystra y trwała. Wizytował Syrią, od Krola Luzytańskiego miłe traktowany, że mu dopomogł na Pogan: w tedy Cudze kraie złustrował. Karol V. y Ferdynand życzyli go sobie za Wodza przeciw Turkom ale się wymowił. Oyczyzna pozwoliła mu wieżdzać do Krakowa z tryumfem. Tarnow ufortyfikował y Tarnopol, Jarosławski Zamek dzwignoł. Dla zazdrości y nie nawiści iuż się miał do Czech wynieść, ale śmierć uprzedziła go R. 1561. przy wyznaniu Wiary Katolickiey. Miał pełną Bibliotekę starych Xiąg y ciekawych Manuskryptow; sam Kronikę napisał. Były za nim Tęczyńska Woiewodzanka Ruska 2do Szydłowiecka Kasztelanka Krakowska. Jan Spytek Woiewoda Sieradzki z Pieniąż-

niążkiem przez nikogo nie utulone maiąc zatargi, z konſenſem Krola kopiami ſię probowali, nic ſobie nie uczynili, potym ſzablami, oba mocni w oczach wielu Panow, z koni zſiedli, ſciſneli ſię. Ten poiedynek cudzoziemcy ſztychowali. *Wargocki.* Staniſław Woiewoda Sędomirſki y Podſkarbi W. K. od wielkiey fortuny Bogatym Woiewodą zwany. Chorągwie ſwoie wyſtawiał.

TARNOWSKI Herb Rolicz z Tarnowy w Kujawſkim nad Goplem.

TĘCZYNSKI Herbu Topor Dom ſtarożytny, ktory ſię tu tylko opiſuie, iak ſię Tęczyńſkiemi zwać poczeli, a przedtym Toporami [*vide ich tam:*) Dwie było *Preginie*, iedna w ktorey zamek widać było ſkaliſty, druga w ktorey zamek Tęczyn, ktory Nawoy Kaſztelan Krakowſki ſyn Zegoty Kaſztelana Krakowſkiego fundował y odtąd zwać ſię poczeli od Zamku Tęczyna Tęczyńſkiemi. Jaſko Owca piſał ſię z Morawicy, zkąd potym Morawickich. Nie ktorży Oſſolińſkich początki do tego Jaſka Owcy referuią. Warſzawſcki piſząc *de Optimo ſtatu Libertatis* w ſwoiey prefacyi, nazywa Dom Tęczyńſkich *Publicæ libertatis Patronami*: daley Ich zowie *perpetuos* Jagełłow *Electores. Bielſki fol.* 305. *Tenaciniam Domum Religionis Catholicæ retinendæ tenaciſſimam fuiſſe.* Niżey *Ea Familia Catholicam Fidem contra Hæreticos magno animo tutata eſt. Quorum nomina conſecrata erunt perennitati, donec in pretio virtus erit.* Starowolſki *in Bell*.

Tęczyńſki Jędrzey wielki Rycerż Woiewoda Krakowſki od Karola V. Ceſarża otrzymał tytuł *Principis S. R. Imp.* w Roku 1527. Tęczyńſka za Odrowążem WoiewodąRuſkim była pobożna, w Samborże Dominikanom Kościoł na część S. Katarzyny ſtawiąc, ſama z Dworem ſwoim materyały noſiła. *Grodzicki w życiu S. Jacka.* Tęczyńſki Jędrzey Hrabia z Tęczyna Kaſztelan Krakow. gdy Sołyman Wiedeń obległ, z ochoty ſwoiey we trzech tyſięcach Kawaleryi Polſkiey poſzedł Ferdynandowi, w Morawie 12000. Tęczyńſki Jan Baptyſta Woiewoda Bełzki, ſyn Staniſława Woiewody Krakowſkiego wielkiego poloru Peregrynant od Zygmunta do Szwecyi Poſeł, przymiotami ſwemi Krolewnę Szwedzką zdewinkował, zaręczył. Z Polſki z Janem Bratem ſwoim z wielką pompą iadąc

iadąc, rozbił ſię na morżu. Ciało do Gdańſka ſprowadzone.

TELEFUS Herbu Łabęć w Podolſkim, Według Sarnickiego idą zGotow, według drugich od Telefa Krola Miżow pod woynę Troiańſką kwitnącego. Drugi Telefus *dimiſſis opibus ducentorum talentorum Cynicam Philosophiam deinceps conſtanter ſectatus eſt. Pariſius in Slavia.* Trzea Telefuſ Oktawiana Auguſta y cały Senat z drugiemi zmowiwſzy ſię chciał wyciąć. *Svetonius in Auguſto.* ByłTelefus y w Czechach ſławny: iego Potomſtwo do Polſki zawitało. Jan Telefus od Zygmunta Auguſta otrzymał złoty łańcuch, 16. razy Poſeł na rożne Seymy &c.

TEMPA Podkowa, *alias* ſtoiąca we ſrodku iey Krzyż. Jeſt to Jaſtrzębiec wywrocony nadoł. *Paprocki y Okolſki* mowi iż nadany *in pœnam* Jaſtrzębczykom Zaboycom S. Staniſława, ktorych wylicza *Długoſz* Borzywoia, Zbiluta, Dobrogoſta, Zemę, Odolangę, Jędrzeia, za co im Wład: Herman Monarcha był Dobra odebrał, potym przywrocił.

TEREBESZ Herb Ręka zbroyna, na

na końcu miecza głowę ludzką odciętą trzymaiąca.

TOLIBOWSKI Herbu Nałęcz w Kujawſkim. Z tych Woyciech Biſkup Poznańſki, Fundator Reformatow w Poznaniu *ſub titulo Imm. Concep. B. M. V.* Katedrze ſwoiey dał kielich 7000. ważący, ſtatuę S. Woyciecha ſrebrną 6000. ſzacowaną Poswięcił Kapłanow 2000 Kościołow 150. Kielichow 1000. Ołtarzow 600. Dzwonow 300.

TOMASZEWSKI Herbu *Boneza* w Lubelſkim. X. Maciey Jezuita nabożny do Matki N. w Łucku umieraiąc R. 1664. zawołał nie raz: *Non poſſum perire præ pietate Mariæ.*

TOMICKI Herbu Łodzia: od Panow zBnina y Gorki idący od Dobr *Tomice* trzy mile od Poznania będących działem ſię iednemu doſtaiącycn nazwany napiſał Stryikowſki *Fol:* 776. *więcy na Dobro Oyczyzny reſpektuią niż na ſwoie.* Piotr Biſkup Krak: Tomicki w Akademii Krak: *Laureatus Philoſophus* w Bononii, *Utriusq; Juris Doctor*, w Rzymie *Theologii*, wielkiego rozumu Człek na Dworże ſwoim nawet Senatorſkim Synom edukacyą daiący; Fortunę łożył na

na ubogich y Kościoły; Pokorny, każdemu się przysługuiący, wiele publicznych funkcyi odprawił, w Siewierżu cały Zamek zmurował. Był y Kanclerżem Wielkim *Quem Cancellariorum Normam, & quasi Patrem veteres dicebant.* Za niego u Cudzoziemcow *Cancellaria Polonica elegans & erudita censebatur*, bo ią piękną ukształcił Łaciną, iako świadczy Łubieński *in Parenesi ad Zamość, f.* 218. Za niego tylko godnych Luczi do Senatu przybierano. Z tego cwiczenia Jędrzey Krzycki Arcyb. Gnieznieński siestrzeniec iego, Hozyusz. Kardynał, Dantyszek Biskup Warmiński *&c.* Był urody piękney, szczery, mowca gładki umieiący ięzyki. Passyą przy śmierci kazał sobie czytać, na słowach: *In manus tuas*, biiąc się w piersi skonał, w Roku 1535. Chwalą go Hozyusz, Erasmus Roterodamus. Stanisław Woiewoda Kaliski. Tomicki był się napił nowinek Wittembergskich y ie do śmierci obserwował.

TOPACZ Herb iest skrzydło podniesione sępie czarne, na nodze żołtey stoiące, w polu czerwonym. Nadany od Topacza Raca; W Węgrzech (zkąd do Polski przyszedł za Kazimierża wielkiego.) y w Litwie zagęszczony.

TOPOR Herb biały w czerwonym polu, w lewą tarczy ostrzem obrucony, w hełmie takiż trochę ku ziemi nahylony. Ktorzy takiego y w tamtym polu zażywaią Toporu według *Paprockiego* są właściwi Toporczykowie Starzowie. Zwali się Starzonami, Hrabiami z Panigrodza; na ktorego mieyscu teraz Opactwo Węgrowieckie od Tęczyńskich fundowane.

Toporczykowie tak sławę Domu swego kochali, że swego Familianta o niego przystoyność karali. Mieli Kronikę swoię od początku swego, ktorą białogłowa z częścią Fortuny wyniesła z Domu ich, że oniey właśni Potomkowie wiedzieć nie mogą. Wieża iest w Krakowskim Dorotką zwana, w ktorey Tęczyńscy Toporczykowie na imie Dorotę aż do śmierci trzymali, za iakąś indecencyą. *S*ędziwoy z *S*zubina Woiewoda Kaliski, *S*tarosta Krakowski wielki Rycerż, za Władysława Hermanna y innych Krolow Kommenderował całym Woyskiem.

TOREPECKIE Xiążęta. Dawid Xiąże Torepecki zginoł nad Dzwiną R. 1216. *Długosz*.

TRE-

TRAEY Herb trzy myśliwſkie czarne, oprawne w cztery trefy, w polu białym, każda z zawiązaniem złotym, do kupy iakoby w iedne centrum ſię ſchodzą. Przyſzedł przez Jordanow do Polſki. z Alſacyi, czyli z innym Kim.

Trąba Mikołay z Halickiego Arcyb: Gnieźnińſki od Herbu tak nazwany. Na Koncilium Konſtantyeńſkim Poſeł, wyrobił tytuł *Primatis Regni*. Papieżem go chciano obrać, *teſte Długoſz & Biel:*

TRACH Herb ieſt ſmok złoty po prawey ſtronie tarczy błękitney do gory ſię pnący, po lewey trzy wręby troche na ukos idące. *Okolſki* wywodzi, że ma początek od Rzymian ſmoka noſzących na chorągwi. Czego Autorem Apollo po zabiciu ſmoka według Izydora: Trachow Familia na Szląſku ſławna, do Wielki Polſki zawitała, gdzie od Dobr imiona pobrali iako to od *Gnina* Gnińſcy, od Dobr *Prochy* Proſcy.

TREPKA Herbu Topor w Krakowſkim.

TRETERUS Tomaſz ieden z Nobilitowanych R. 1676. Kuſztoſz y Kanonik Warmińſki przy Hozyuſzu Kardynale w Rzymie wypolerowany, *Patria Poſnanienſis* wielu Xiąg Autor, iako to *Geſta* Papieżow, Ceſarżow, życia Poznańſkich y Warmińſkich Biſkupow.

TRUBECKIE Xiążęta Herbu Pogonia Litt. Idą od Jędrżeia Wigunta ſyna Olgerdowego, a Brata Wład: Jagełła. Z Xięſtwem Siewierſkim od Litwy do Moſkwy oderwanym, iedni do Moſkwy, drudzy do Litwy ſię przenieśli. *Za* Władysława IV. Trubeck od Litwy do Moſkwy odcięty.

TRYUMF Herb, *vide* Krucy albo krzyża Herb.

TRYZNA Herbu Gozdawa w Litwie. Są z Grecyi. Dość wielki w Litwie Dom. Marcian Tryzna Koadjutor Biſkupa Wileńſkiego, Podkanclerży Litt. ięzyk umieiący Grecki, dla tego za Zygmunta III. od Tronu Greckim Poſłom po Grecku odpowiadał. Gdy Matce ſwoiey pogrzeb miał ſprawować, śniło mu ſię kilku mieſiącami iakby w tymże Kościele go grzebiono y czytał ſwoy Nedgrobek, w krotce też umarł; w Brześciu Litt. u Bernardynow pochowany.

TRZASKA Herb ieſt nowy Kſiężyc, do gory rogami, żołty w polu Niebieſkim y dwie głownie otłuczone, iedna

we ſrodku Xiężyca, druga pod Xiężycem, niby ſię ſtykaią: w hełmie 5. pior ſtruſich. *Paprocki Okolſki*, Zowie ſię to Trzaſka, to Lubiewa, to Biała. Nadany Rycerżowi Trzaſka, od Bolesława Chrabrego, gdy Nieprzyiaciel na Krola nacierał, on go zaſtawiał, aż mu miecz ſię ſpadał. Krol mu ſwego podał, tym nacieraiącego pokonał y drugich, ale y ten ſpryſkany oddał Krolowi, za co mu Krol tym Kſztałtem Herb nadał. Lubiewą ſię zowie według *Paprockiego* że Trzaſka ten fundował Klaſztor Lubieńſki w Polſzcze Wielkiey, kędy trzech z tego Domu Opatami było y tym ſię Herbem Klaſztor pieczętuie. Z tego Domu byli Hrabiowie z Biały, z kąd y Herb wzioł imie.

TRZEBICKI Herbu Łabęć Jędrzey Biſkup Krakowſki S. Staniſławowi ſprawił urnę ſrebrną po wziętey przez Szwedow dawney. Szpital na ſzalonych w Krakowie fundował. Słuchał Teologii pod Kardynałem *de Lugo* Jezuitą w Rzymie. U Swięt. Piotra w Krakowie Grob ſobie wyſtawiwſzy, przykładem Karola Wielkiego całował klęknowſzy y mowił: *Hæc requies mea &c.* Umarł Roku

Roku 1679. Trzykroć ſtotyſięcy na dobre uczynki wyſypał.

Trzy Buławy złote Herb w polu niebieſkim: ieſt pas na prawą nachylony biały, po nim ſą 3. lilie, nad paſem dwie, niżey paſa iedna buława. Z Węgier do Polſki przyſzedł: zażywaią go tylko Karbotowie:

Trzy Korony ieſt Herb Kapituły Krakowſkiey Wileńſkiey, wziowſzy ie od Aarona Biſkupa ſwego, ktorego z 12. Bracią z Kluniaku Kazimierż Mnich ſprowadził, Klaſztor na Tyńcu fundował, iego Opatem uczynił, potym Biſkupem Krakowſkim.

Trzy Radła *vide* Wilczewſki.

Trzy Tarcze *vide* Stretkowſki.

TRZYWDAR Herb trzy krzyże przydłużſze w ieden tryanguł ſię ſchodzące, dwa w gorże na ukos, trzeci proſto na doł, przecież tylko połową krzyża od lewey ſtrony, gwiazdy trzy, iedna w gorze między krzyżami, dwie po bokach owego wiſzącego puł krzyża. Krzyże białe, gwiazdy złote, pole krwawe.

Trzy Kſiężyce. Temi ſię pieczętował Dionizy albo Dziwoſz Biſkup Poznańſki.

TUCZAPSCY Prawdzicowie iedney-że dzielnicy z Łaſzczami.

TUCZYNSKI od Tuczyna Herb ieſt w kole zegarowym krzyż kawalerſki nad koroną y hełmem Panna w ſukni bez rąk w kapeluſzu Kardynalſkim z wiſzącemi kutaſami *M. SS. o Familiach Pruſkich.* Tuczyńſcy idą od Xiążąt Pomorſkich, a ci ieden Dom z Witelliuſzami Rzymſkiemi, ktorym dał Karol Wielki to Xięſtwo.

TWARDOST ieſt ſerce ſzachowane w polu czerwonym, nadane żołnierżowi *Twardoſt. Paprocki.*

TWARDOWSKI Herbu Ogończyk w Wielkiey Polſzcze, piſzą ſię z Skrypna. Samuel Twardowſki gładki Wierſzopiſz.

TYLICKI Herbu Lubicz. Wargocki *in Apologia contra Luter.* powiada że Tyliccy w Ziemi Dobrzyńſkiey, dziedziczyli na Dobrach Kościelne Wielkie z kąd ich Wielickiemi zwano. Ale gdy Piotr, Dziad Tylickiego Biſkupa Krakowſkiego fortuny dla Oyczyzny nadwerężył, ſprzedał te Dobra w Pruſiech, kupił Tylice y z tamtąd Tylickim nazwany.

Tylicki Piotr Biſkup Krakowſki nicudzych

dzych krajow, ni Filozofii, ni Teologii znaiący, ieno *humanioribus literis* w Akademii Krakowſkiey iak kolwiek *excultus*, Polſkim y Łacińſkim ſtylem pięknie mowił, przy Kancellaryi Koronney przy Myſzkowſkim y Zamoyſkim wypolerowany, po wielu Infułach, tę otrzymał. Był y Podkanclerżym Kor. Na Mſzą *S.* gotuiąc ſię krzyżem leżał w pokoiu oſobnym, a w ſtarości ſtoiąc, albo klęcząc. X. Fryderyk Szembek *Soc: Jeſu* w liśçie do druku podanym o śmierci iego. Do Ukrzyżowanego Jezuſa nabożny w piątki z młodu nic nie iadał, w ſtarości aż w wieczor. Pieczętarżem będąc Pieczęcią nic nie przyciſnoł poki nie przeczytał. Zofia z Tylickich, żona Jerżego Tomickiego, ſioſtra Piotra Biſkupa Krakowſkiego Tylickiego. Wiele ſłabości, y krzyżow wycierpiała. Anioł ſtroż ſię iey pokazał pytaiący, co wolíſz czy cierpieć y zarobić ſobie na więkſzą łaſkę, czy bydz zdrową, a grzeſzyć? Obrała cierpieć, Ponoſiła ośm lat ſzkrupuły, Z pięciorga Dzieci tylko ſyn Paweł zoſtał, umarł y mąż, ktory o kilkanaście mil będąc, gdy o grzechu zamyślał, Zona Zofia w dzień mu ſię w polu

lu pokazała, palcem mu grożąc. Dyſcypliny y paſki druciane noſiła. Pokazał ſię iey S. Staniſław Koſtka Chocimſkiey wygraney *nuntius*. Krucifix od Spowiednika podany z nią rozmawiał mowiąc: *Przypatruy ſię męce moiey Corko moia: uważay iakom ſromotnie umarł na krzyżu za grzechy twoie &c.* Po iey śmierci doſtał ſię ten Krucifix Kollegium Bydgoſzſkiemu tam łaſkami ſłynie. Umarła R. 1633; Nad kamienicą, w ktorey umierała y Ciało leżało, w pięć dni widziany był wieniec bardzo piękny.

TYSZKIEWICZ Herbu Leliwa w Xięſtwie Litt. Przyieli ten Herb. Idą czyli od Xiążąt Tatarſkich, czyli od Rzymſkich Senatorow czyli od Montwida Woiewody Wileńſkiego, ktory pierwſzy ten Herb przyiol, a tym ſamym wydaie ſię że to krew Xiążąt Litt. Wielkiemi Bellatorami byli y licznemi Senatorami. Jerży Tyſzkiewicz Biſkup Wileńſki fundował na Zmudzi Kalwaryą bardzo pożyteczną, będąc Zmudzkim Biſkupem. *In negotio* Kanonizacyi S. Koſtki był Legatem do Urbana VIII. od Władyſława IV.

UIEY-

U.

UIEYSKI Herbu Srzeniawa [w Krakowſkim] Tomaſz Biſkup Kijowſki Syzmy *Extirpator*, od Dyſſydentow ſamych pochwalony: *Niech wſzyſcy Xięża y Biſkupi Kościoła Rzymſkimſkiego będą Ujeyſkiemi, nas wſzyſtkich do iedności, łatwo z ſobą zachęcą.*

UNRUG w Wielkopolſzcze.

USTRZYCKI Herbu Przeſtrzał na Ruſi. Dom ten z Węgier z Siedmigrodzkiey Ziemi przyſzedł. Herb ten im nadany od Matyaſza Krola Węgierſkiego. Uſtrzycki Jędrzey Wincenty Proboſzcz Katedralny Przemyſki, potym Opat Mogielnicki, wydał Hiſtoryą Kruciaty, Hiſtoryą o Syzmie z Francuſkiego, Autora Nainiburga Jezuity.

W.

WADWICZ Tarcza z gory na doł przedzielona, po prawey ſtronie ryba morſka biała, do gory głową po lewey ryba czerwona, na polu białym.

WAPOWSKI Herbu Nieczuia w Ruſkim. Piſali ſię z dawna z Radochonice. Wapowſki Bernard Kantor Krakowſki y Przemyſki Sekretarż Krolewſki, *Prothonotarius Apoſtolicus*, umarł R. 1536.

leży

leży w Katedrze Krak. z nadgrobkiem. W Matematyce takiego poloru że w wątpliwościach Kopiernik iego ſię radził. Między wielu Kſiążkami wydał *Fragmentum Hiſtoriæ Polonæ.* w Wierſzu y w Oracyi gładki. Jeſt iego Oracya *ad Regem Sigiſmundum.* Piſał Hiſtoryą *ab origine* Monarchow Polſkich, ale gdzieś ſię zawieruſzyła, oſnowę iey maiąc u Długoſza *teſte Cromero.*

WARNIA ieſt Rak czerwony do gory leżący w polu białym: z hełmu y z korony puł raka. Nadany Rycerzowi *Rak* za iakąś odważną akcyą pod Warną Roku 1444. *Okolſki. Paprocki* zaś z Długoſza twierdzi, że był nadany w Węgrzech: y że dawno Gnoińſcy tym ſię pieczętowali przed Warneńſką klęſką.

WARSZ a potym Warſzowſki Herbu Rawicz. Warſz Kaſztelan Krakowſki w roku 1279.

WARSZEWICKI Herbu Paprzyca w Mażowieckim. Z tych Staniſław z umieiętności ięzykow wielu oſobliwie Greckiego od Auguſta I. Legat do Porty. Był Regentem Koronnym Sekretarżem Krolewſkim Scholaſtykiem Gnieznienſkim, potym w Rzymie Jezuitą od S.

Swię. Borgiaſza Generała przyięty, ale z konsenſem Piuſa V. aby kłotni o tak godnego człeka nie było. Jemu tey nocy, gdy S. Staniſław Koſtka umarł, w innym Kollegium będącemu przyśnił ſię Jezuita mowiący, aby ſię nie fatygował go nawidzić w Nowiciacie, bo iuż Duſza iego w Niebie. On przetłumaczył Przewodnika, *Ludovici Granatenſis* ieſzcze Prałatem będąc. Umarł w Krakowie R. 1591. leży u S. Macieia. W lat kilkanaście pokazał ſię Piotrowi Skardze w febrze o rok życia proſzącemu, y kazał proſić o lat 10.

Warſzewicki Krzyſztof Brat iego 26. Opuſkulami mądremi ſławny Kanonik Krakowſki, Sekretarż Krolewſki iako to *Mirabilium rerum & hominum deſcriptio ab orbe condito. De Origine Generis & nominis Poloni. De Optimo Statu Libertatis.* Wſzędzie nie tylko w Polſzcze był ſławny. Umiał po Francuſku, Włoſku, Niemiecku, Hiſzpańſku, a dopieroż po Łacinie, po tych kraiach peregrynuiąc. Uſtawicznie piſał y czytał. Był Poſłem do Szwecyi, podobno y do Rufolda II. Ceſarża, do Jakoba Angielſkiego Krola.

WAR-

WARSZYCKI Herbu Abdank w Łęczyckim. Idą od Skarbkow Hrabiow z Gory. Pisali się z Warszyc. Jan Warszycki Kasztelan Warszawski *Legatus* do Iwana Wasilewicza Cara Moskiew. Zygmuntowi do Szwecyi, swym ludem ludzi wystawił do boiu, będąc Podskarbim Kor. swemi pieniędzmi potrzeby Rzpltey zastępował. Umarł Woiewodą Podlaskim. Stanisław Woiewoda Mazowiecki potym Kasztelan Krakowski, 6. Krolow lat 50. w Senacie *Consiliarius*. Na Zbarazkie y Beresteckie okazye pieszych y konnych ludzi wystawował. Naysw: Matki Częstoczowskiey *Cultor*, Zydow, Heretykow Persekutor. Dla tego w Dobrach iego Zydow nie było. Umarł R. 1680. *plusquam octogenarius*.

WASDROT Herb Pruski Orla głowa stoi na dwoch nogach po kolana Rycerskich.

WĄSOWICZ Herbu Łabęć od Przodka swego Wąs zwanego. Piszą się z Smogorżewa w Rawskim.

WĄSOWSKI Herbu Nałęcz. Bartłomiey Natanael Jezuita świętobliwy, Autor Xięgi *Callitectonicorum seu de Pulchro Architecturæ Sacræ & Civilis compendio collectorum &c.* On Krucifix Cudowny ow Zofii Tylickiy przed Heretykami Szwedami rzeczy Swięte profanuiącemi suchą nogą przez Brdę rzekę przeniosł za powodem Anielskim. *Fama publ.*

WAXMAN Herb iest na tarczy złotey Rycerż od kolan na murże z blankami, zbroyny z mieczem zaniesionym w prawą, za pochwy się trzymaiący. Mur y Kawaler czerwony. Takiż Rycerż w koronie nad hełmem leżącey. Nadany od Zygmunta III. Janowi Waxmanowi w Roku 1589. że Krakowa mocno bronił od Maximiliana, dla Zygmunta. Ociec iego Szwaycar, Matka Norymberdzanka. *Okolski.*

WĄZ Herb w koronie złotey skręcony do gory stoiący pyskiem w prawą tarczy obroconym trzyma gałązkę z listkiem zielonym, y iabłkiem takimże. Wąż czarny tarcza czerwona. *Paprocki, Okolski, Bielski.* Kilka Mutacyi to w kolorze to w sytuacyi, iest tego Herbu. Biskup Płocki Herbu Wąż w Roku 1260. *Długosz. Parisius* domyśla się że Skubie zaboycy smoka ten Herb nadany. Egypcyanow znak był 3. wężow po-

kręconych. *Petrasancta de Test. Gent. f.* 3. Krolowie Longobardow Dom sławny Sforcyuszow Xiążąt Modeńskich (z ktorych Bona *Sfortia* Krolowa Polska] wężem się herbowali. Tenże świadczy że wiele Domow we Włoszech, Brytanii, Francyii, węża rożnym ksztaltem w Herbach zażywaią.

WĄZ Herbu Wąż w Przemyskiey Ziemi.

Wąż Herbu Slepowron w Podlaskim,

WCZELE Herb iest szachownica żołtym y białym polem przeplatana. W hełmie Murzynka obu rącz piastuiąca szachownicę. *Papr. Okol. Bielski.* Słowak imieniem Holub świat zlustrowawszy, do Maurow zabiegł. czyli do Granateńskiego Krolestwa, ktory y Rycerz był dobry, y gracz w szachy dobry. Corka Krola Maurow wyzwała go do tey gry podaiąc kondycyą, że kto wygra, drugiemu da w łeb Szachownicą. Wygrał Holub, przymuszony uderzył, w zioł za Herb na tę pamiątkę. Do Polski wniesiony za Bolesława Krzywousta w Roku 1103. Według Petrasankty *c.* 39. wiele Domow iest w Hiszpanii Szachownicą się pieczętuiących, y w Hannonii według Brauna w Kliąszce *de Civitat.*

WEI-

WEIHER Herbu Weiher, albo Skarżyny, albo Pomerzanin, Dom Pruski. Są to 3. roże gorą czerwone w białym polu, pod niemi trzy zęby, czyli haki między dwiema balkami białe w modrym polu. Za Karola Łysego Cesarża Teodoryk *Weiher*, do Polski z Frankonii przyszedł z Krzyżakami. *M. SS. o Pruskich Familiach.* Wielki Dom y znaczny w Prusiech. Był ieden Biskupem Kamienieckim *Weiher*: Woiewodami Chełmińskiemi, Malborskiemi wielkiemi Rycerżami. Jakob Woiewoda Malborski fundował *Weiheropol* albo *Waierowska Wola* w Poznaniu: także Kościołow dwa y Kalwaryą. Jeszcze iest to Imie w Prusiech,

WERBSKI Herbu Lis. Jozef Kanonik Chełmski podał do druku *Zwierciadło Matronom Polskim*, albo Zywoty Pobożnych Panien, Matron y Wdow Polskich w Lubl. 1697.

WERDA Herbu Odrowąż w Prusiech. w Roku 1492. Pantaleon Tom 2. *Virorum Illustrium* pisze, że w Mechlinie urodził się *Nicasius de Werda* w trzecim Roku ociemniał wieku swego; ale Bog mu to nagrodził: bo choć liter nie znał, czy-

tać

tać nie umiał, iednak taką miał naukę że w Lowanieńskiey Akademii był Magistrem, Rektorem szkoł w Mechlinie, a w Lowanium Licencyatem w Teologii, na koniec w Koronieńskiey Akademii Doktorem oboyga Prawa, tam go publicznie uczył, Autorow ktorych nigdy nie czytał przywodził. Staroſtwo Nowskie było w Werdow Domu więcey niż lat 150. Zygmunt I. pisał im był w 4000. złotych.

WESSEL Herbu Rogala, kwitneli w Ziemi Sambieńskiey. Drudzy w Mazowieckim Xięstwie osiedli. Jan Wessel Woiewoda Płocki. Synow iego 3 Woyciech Starosta Rożańſki 2. Franc: Woiewoda Mazowiecki Marszałek Dworu Krolowy· ktoremu Lubomirski Marsz. W.K. nagrobek napisał: *Omnia risit absq; offensa; nihil risit absq; doctrina. Placuit Deo sine varietate, Principibus absq; assentatione, hominibus sine querimonia.* Leży w Pułtuska u OO. Reformatow. Trzeci syn był Stanisław Starosta Rożańſki, Zona iego Marya Barbara *de Staremberg* Austryaczka synowica sławnego Kawalera Kommendanta Wideńskiego pod czas oblężenia Turkow. Z nią miał Maryą Jozefę

zefę Krolewicza Konstantego Sobieskiego Małżonkę, y Synow 4. Augustyna Adama Biskupa Kamienieckiego Autora Myśli pokutuiącego Grzesznika y Reflexyi o Męce Pańskiey. Inni są Weselowie Herbu Psa ryby morskiey do słupa czyli do pnia łańcuchem przywiązaney, y drugiey ryby niby karpia pod linią.

WESOŁA Herb iest Tarcza czarna, przez srodek iey pas na ukos idzie od prawego boku na lewey szachowany we dwie linie białemi y czarnemi polami *Papr. Okol.* Po Łacinie powiada Okolski zowie się *Gaudium.* Jest to Herb S. Bernarda Opata Klarewaleńskiego według tegoż Autora.

WEZYK Herbu Wąż w Sieradzkim. Jan Wężyk Arcyb: Gnieżnieński wielki zelant, Restaurator, Synodu Prowincialnego, Pedogrę y Hirogrę cierpiąc mowił: *ne auge dolorem, sed auge patientiam.* Urban VIII. Papież bardzo go estymował, Portret iego miał u siebie w pokoiu, chciał go Kardynałem uczynić, ale śmierć zaskoczyła. Zygmunt III. nie mniey go poważał, z kąd zawiśni zart uformowali: *Adam przez Ewę. Ewa przez Węża zgineła. Krol przez Krolową, Krolowa przez Wężyka.*

WIE-

WIEKOWICZ Herbu Pobog.

WIELKONOCKICH Dom kiedyś kwitnoł w Polszcze.

WIELKOPOLSKI Herbu starykoń w Krakowskim, Jan Bochnar poiowszy Dziedziczkę Wielopola, Wielopolskim zwać się poczoł. *Okolski.*

WIELHORSKI Herbu Kierdeia w Wołyńskim. Zwali się Kierdeiowiczowie Wielhorscy.

Wielopolscy (ktorych niechcący tu przerwałem) pisali się przed tym zGdowa. Kaspar Podkomorzy Krak. Każdy z nich ma *titulum cum Jurisdictione* Starosty Wielickiego y Bocheńskiego w tych miastach ma swego Sędziego, Pisarża, Podsędka. od nich do niego idą appellacye. Zadna Kommissya w Zupach bez niego y Kommissarzow iego bydz nie może. On tam obiera Radzcow, *Seniores Sectores alias* starszych nad Gornikami.

Jan Woiewoda Krakow. y Starosta tameczny, Pan dowcipu bystrego: ten się pisał z Wielopola potym z Pieskowey Skały. Ferdynand III. Cesarż w Roku 1656. tego Jana Legata od Jana Kazimierża Krola Pol. do Wiednia pro-

prosząc o sukurs na Szweda *cum Successoribus* uczynił *Comites S. R. Im.* na Pieskowey Skale. O nim Kochowski *Annal. Reg. Polon. L. 6.* mowi: *Sibi & meritis magnitudinem debuit.* W Bieczu z konsensem Rzpltey Zamek na Klasztor OO. Reformatom przeformował. Grod y Zamek do miasta przeniosł.

Jan Kanclerż W. K. Starosta y Generał Krakowski, miał po Koniecpolskiey Woiewodzance Sieradzkiey, po Komorowskiey Hrabiance na Liptowie, trzecią żonę Mariannę Margrabiankę *de Arquian* siostrę Krolowy Janowey. Hrabstwo Zywieckie *olim* Komorowskich z rożnych rąk wykupił, wyliczywszy 600000. Syn iego Franciszek Woiewoda y Generał Krakowski, wielki Statysta.

WIENIAWA Herb iest Zubrza Głowa czarna, przez nozdrza wić zawleczona albo cirkuł złoty w polu żołtym. *Paproc.* Nad hełmem y koroną albo Lew w koronie z mieczem w prawą tarczy skierowany, albo pułtora krzyża, albo głowa takaż zubrza według elekcyi rożnych Domow y Familiantow. *Origo* Xiążę Morawski gdy polował a

zubr mu drogę zaſzedł, Łaſtek Rycerz mu aſſyſtuiący uchwyciwſzy go za rogi utrzymał, wić z młodego ułamawſzy dębczaka przez nozdrze mu przewlokł do Xiąż: przyprowadził, drugiemu Dworżaninowi dał trzymać, wydzieraiącemu ſię Łaſtek, łeb uciął, a że wołał nań Xiąże wień haw [podz ſam) Wieniawą Herb rzeczony. *M. S.* X. Rutki domyśla ſię że w Rzymie nabyty. *Vide* Leſzczyńſki. U Czechow żwał ſię ten Herb *Perſztein.* Ptaczek z Perſzteynia był Gubernatorem Czeſkiego Kroleſtwa w R. 1440. Z Czech do Polſki Perſzteynowie zawitali z Dąbrowką. Ten ſpłodził tu Boſutę Arcyb. Gnieżnińſkiego.

WIENIAWSKI Herbu Wieniawa od Dobr Wieniawa w ziemi Wſchowſkiey, a potym za przenieſieniem ſię do wſi Kłodna od mieſzkania Wieniawſkich Wieniawą nazwaney, w Powiecie Radomſkim.

WIERUSZOWA ieſt kozieł do połowy od głowy czarny od brzucha do nog ſzachownicą polami białemi y czarnemi upſtrzony, w polu białym w lewą pyſkiem ſtoiący. *Paproeki.* Z Miſnii do Polſki przyſzedł *teſte Długoſſo,* ktorego Familianci, od wierności Monarchom, imienia *Wieruſz* nabyli. Innym ſię widzi że Dom kozłem ſię herbuiący ſkolligacił ſię z Domem Herbu Wczele, y ten Herb uformowali. *Bielſki* rozumie że od Wieruſzewa miaſteczka nad Przoſną rzeką tak ſię nazwał. Wiele ſię w Slą-ſku przedtym Familiantow tego Herbu gnieździło.

WIERZBNA ieſt Tarcza poprzek przedzielona błękitna, niżey przedziału trzy lilie białe, y wyżey przedziału 3. białe, w koronie nad hełmem kolumna ſtrzałą przeſzyta. Z Sląſka przyſzedł, gdzie od kilkuſet lat Dom Hrabiow z Wierzbna kwitnał.

WIERZBOWSKI Herbu Jaſtrzębiec z wielkiego Chrząſtowa przy granicach Sląſkich. Y piſali ſię Chrząſtowſkiemi. Nabywſzy potym Dobr w Łęczyckim Wierzbowa, Wierzbowſkiemi ſię zwać poczeli. Z Kaſztelana Inowrocławſkiego Stefan ſpłodzony Biſkup Poznańſki za Jana III. w Gorze pod Warſzawą Kalwaryą fundował, według wymiaru Jerozolimſkiego. Matka iego Urſzula Grudzińſka Herbu Grzymała, iak go porodziła na czole iego widziała Infułę Biſkupią.

WIERZBOWSKA Herbu Lubicz Anna z Wierzbowa dziwnie nabożna. Raz idąc z zamku koniem potrącona padła, rękę złamała, nie o plastry Cerulikow, ale Spowiednika o Korporał prosiła, ktorego on chustką dotknął, a ona nią rękę uwinowszy uleczyła. Leży w Krakowie u *SS.* Troycy u Dominikanow. *Archivum SS. Trinitatis.*

WIERZYNKOWA Herb iest Tarcza linią poprzek przedzielona nad linią pole czerwone, pod linią białe. Inaczey się zowie Łagoda. Wiele takich Herbow znaydziesz u *Petrasankty c.* 22. Nasi tedy autorowie powiadaią że do nas z Niemiec przyszedł przed Rokiem 1363. bo iuż w tym Roku Wierzynek rodem z Niemiec Ekonom naywyższy Krolewski w Polszcze Karolą V. Cesarża Rzymskiego, Ludwika Krola Węgierskiego, Zygmunta Duńskiego, Piotra Cypryskiego, Kazimierża Polskiego Krolow, Ottona Bawarskiego, Ziemowita Mazowieckiego, Bolesława Swidnickiego, Władysława Opolskiego, Bogusława Szczecińskiego Xiążąt u siebie częstował, po Pańsku regalizował. Samemu Krolowi Kazimierzowi darował Kleynot sto tysięcy

taxowany. *Cromerus l.* 12. Kwitneli długo, y do tych czas Wiernkowie w Podgurzu. Wernkowie potym Werenkowie Łagodę z Janiną pomieszawszy Janiną się pieczętuią.

WILCZEK Herbu Poray na Rusi. Bernardyn Wilczek Arcybisk. Lwowski. Katedrę spaloną Lwowską Roku 1527. sklepienie, dach, wieże reparował, dzwony inne ulał, z ktorych naywiększemu imie swoie Bernardyn dał.

WISNIOWIECKICH Xiążąt Herb iest Xiężyc nowy na doł rogami obrocony, w posrodku iego gwiazda o 6. promieniach, na Barku Xiężyca stoi krzyż troisty ieden do gory, dwa po bokach iego. *Paprocki Okolski.* Nim się Wiśniowieccy, Zbarazcy, Poryckie, Woronieckie Xiążęta pieczętuią. Z razu się Pogonią pieczętowali, iako z Xiążąt Litt. idący, potym Korybut Brat Wład. Jagiełła Krola Pol. Pogonią wyrzucił, Orła wzioł, y na piersiach iego gwiazdę y miesiąc. *Okolski.* Niesiecki rozumie że Konstantyn Xiąże Ostrogski po ciężkiey Moskiewskiey niewoli Woiewoda Trocki Hetman W. Litt. *ex odio* Moskwy Pogonią z Herbu wyrzucił, a wzioł Xiężyc,

życ, co y drudzy Xiażęta na Wołyniu uczynili. Korybut na Chrzcie Dymitr syn Olgierda W. Litewskiego Xiążęcia z Maryi Xiężniczki Twerskiey, Wnuk Gedymina Prawnuk Witenesa Brat rodzony Jagiełła Wład. Krola Polskiego, stał się Oycem 4. Domow Xiążęcych dopiero specifikowanych. Tak wszyscy Autorowie. Zygmunt Korybut Krol Czeski czwarty syn Dymitra Korybuta, synowiec Krola Jagiełła. Teodor Korybuth Xiąże Siewierskie piąty syn Dymitra Kotybuta. Dymitr ow Korybut Wiśniowiecki y Zbarazki zamki pozakładał. Daszka albo Daniela syn Semen, drugi Sołtan, ktoremu się dostał działem Wiśniowiec, od ktorego się pisał Xiążęciem na Wiśniowcu, ale *sterilis*. Trzeci syn Wasył, ktoremu Zbaraz, zkąd Zbarazey. Z iego 4. synow Fiedor stał się Oycem Xiążąt Porycekich y Woronieckich, a z nich naystarszy Semen Xiążąt Zbarazkich. Dymitr Xiąże Wiśniowiecki Woiewoda Wołyński albo Hospodar syn Alexandra wielki woiownik Tatarskich koszow swoiemi ludzmi: także Turkow Wołochow: Iwanowi Wasilewiczowi Carowi Moskiewskiemu na Tatarow pomogł, kilka Wodzow oddał. On Tomakowkę, Ostrow na Nieprze ufortyfikował, gdzie dwie rzeki Tysmień y Fesen w Niepr w padaią, według *Bielskiego*, Sam mieszkał na drugim Ostrowie albo Wyspie Niepru Chorczyka zwaney, zalegaiąc pasy Tatarom, potym Wiśniowcem denominowaney. *Bielski.* Stryikowski o nim pisze, że on wymyślił Czaiek z skur zubrowych do przebywania Dunaiu, Dniepru, miasto łodzi, niemi się podsuwał pod nieprzyiaciela. Wołosza go iedni na Hospodarstwo do siebie zapraszali, drudzy iuż obrali byli Tomszę: o czym nie wiedząc w małey kwocie Polakow y Kozakow tam przyszedł, ale z zasadzek Tomsza wypadłszy zniosł, Polakom nosy po urżynawszy do Polski puścił, a Xiąż: Dymitra, na ten czas chorego z Janem Piaseckim Herbu Zabawa do Konstantynopola odesłał. Fawory, Cesarż ieśli Bisurmaninem zostanie, ieśli nie, tedy śmierć okrutną deklaruie, więc nad odnogą morską ku Galacie na haku powieszony, że bluźnił Machometa, BOGA chwalił, od Turkow ustrzelany. *Bielski, Starovol. Sarnicki. Orichov. Samuel Twar-*

Twardowski. Muza Polska *fol.* 105. powiada że sam Cesarż go strzelał, dobił. *Stanisław Temberski Chronol. Synops.* powiada, że iuż wisząc dwa dni na haku, prosił, żeby mu podano łuk z strzałami; z ktorego kilku Turkow zabił, sam Selim Cesarż o tym się dowiedziawszy przyszedł, do ktorego Xiąże ostatnią wypuścił strzałę, czym roziuszony Tyran kazał go z łukow ustrzelać. *Winchler in Paneg. Regis Michäel.* Kojałowicz zaś *in M. S.* twierdzi, że po śmierci serce iego Turcy, nim się podzieliwszy iedli, a to dla męstwa.

Za Krola Augusta w Krolewcu witanego od Margrabi Brandeburskiego, gdy z możdżerza ognia dano, kula mineła Augusta Krola, zabiła Zygmunta Wiśniowieckiego Dworżanina. *Biel. fol.* 597.

Jerży Kasztelan Kijowski, syn Michała Kasztelana Kijowskiego, pierwszy Syzmę odrzucił, Fundator w Busku Dominikanow. *Okol. in Russ. Florid.* Leży w Nesterwarze, czy też w Założcach. Michał Brat iego rodzony Starosta Owrucki miał Jeremii Mohyly Hospod. Wołosk. Corkę. Jeremiy Woiew. Ruski w szkołach Lwow. Syzmę odrzucił, był to syn Starosty

Owruckiego, wypolerował się w cudzych kraiach osobliwie koło fortec w Niderlandzie. Wiele w Moskwie z Łukaszem Zołkiewskim dokazywał, wsie miasta tam palił, z tąd Paley nazwany. Bił y Kozakow, Turkow, Wodza Tatarskiego Omera Aga, syna Omera Bayram wzioł, Krolowi odesłał. Koniecpolski Hetman Obrońcą go swoim nazwał. Pod Beresteczkiem uprosiwszy to sobie u Jana Kazimierza Krola Pol. sam z ludzmi swemi uderzył na Kozakow, otworzył w tedy woysku y tryumfowi z Chmielnickiego wrota: Władysław Krol, iako by coś *supra æqualitatem* knował, nie miał serca do niego, Jan Kazimierż żal miał do niego skryty, że temu pod czas Elekcyi nie bardzo *favebat.* Dla tego mineła go Buława, co z szkodą było Oyczyzny. Carowie Moskiewscy go Legacyą wenerowali, Han Tatarski *Slangierey*, także Rzym. Venus y Bacchus od niego y od Woyska wytrąbione. 180. tysięcy corocznie rozrzucał na Rycerskich Ludzi, wiele pofundował. W sobotę pościł, w ten też dzień dawał batalie. Miał za sobą Gryzeldę Kanclerża W. Zamoyskiego Corkę, Nie

stało

ſtało mu raz pieniędzy na wykupno 5. Bernardynow y tyleż żołnierżow, dał ſygnet ſwoy ślubny z Skarbcu Zamoyſkich Jego Syn Michał Krol Polſki. Wiśniowiecka Xiężniczka Eufemia z drugiey linii Xiążąt tych idąca była za Mikołaiem Radziwiłem Woiewodą Wileńſkim, Sierotką Peregrynantem, bardzo na ubogich hoyna, Ciało ſwe ubogim do grobu nieść kazała, pompę pogrzebową na nich obrocić obligowała. *Matthæus Raderus in Dedicat. Viridarii. Annuæ ſoc,* 1596 *Mater egenorum vocabatur.* Nadgrobek w Nieświeżu. Konſtantyn Woiewoda Ruſki, ſyn Konſtantego Woiew: Ruſkiego 4. żon Mąż po zeyściu Xiążąt Zbaraſkich, Fortuny ich Poſſeſſor. X. Kaſper Nahaius Jezuita od Syzmy go odwiodł. Januſz Koniuſzy Koronny Peregrynant, od Władyſława IV. *Orator ad Rempubl.* Buławy Polney mu honor dał Krol, ale iuż ſię z śmiercią paſſował. Konwent Zbarazki Bernardynow dokończył. Przed Wiatykiem padł krzyżem.

Dymitr Jerzy, Kaſztelan Krakowſki Hetman W. K. leży w Krakowie u SS. Troycy. Jego Corka Eugenia Koniecpol-

polſka Kaſztelanowa Krakowſka, ktora, koronę ſwoię ślubną złotą z kleynotami powieſiła, na Obrazie N. Matki Częſtochowſkiey. *Nieſ, pork Analektor fol.* 225. Za Buławy iego Chocimſka y Zurawinſka wygrane. Konſtantyn Woiewoda Bełzki ſyn nie Hetmana ale owego Januſza Koniuſzego Kor. a Brat Hetmana Kaſztelana Krakow. Miał drugą żonę Annę Chodorowſką Podkom. Lwowſką. Synowie iego Januſz Antoni Kaſztelan Krakow. Fundator Kollegium Krzemienieckiego mąż Teofili Leſzczyńſkiey Woiewodzanki Podlaſkiey. Umarł Roku 1741. w Katedrze Lwowſkiey odpoczywa. Michał Serwacy drugi ſyn Woiewoda Wileńſki Hetman W. W. X. Litt. trzech żon mąż Dulſkiey Xiężny Marſzałkowny Litt. Xiężnicki Czartoryiſkiey, Chorążanki Litt. X. Radziwił. Kanclerżanki Litt. wdowy po Flemingu Feldmarſzałku. Leży w Wiśniowcu.

WISZOWATY Herbu Roch w Podlaſkim, Krakowſkim, na Ruſi. Jędrzey Wiſzowaty Heretyk piſał Heretyckie Kſiążki.

WITTAN Herbu Kolumna *alias* dwoch Lwow w ſpiętych do ſiebie barkami.

kami. Z Kurlandyi pierwſzy Otto *Wittan* zawitał tu. Z tych Lwow: Kanonik Sebaſtyan Felicyan y Kapitan.

WŁODEK Herbu Prawdzic na Ruſi. Stanisław Włodek Woiewoda Bełzki Staroſta Halicki ſyn Macieia Włodka Generała Podolſkiego wielkiego Junaka, y ſam Junak, mąż ſioſtry Zamoyſkiego Kanclerża, y innych dwoch. Broniąc ſłabego Halickiego zamku od Tatarow, zabił wodza ich. S. Katarżyna P.M. mu ſię w te inkurſyę pokazała, upewniaiąc że iego y zamek w opiece miała. Za to iey tam Kaplicę wyſtawił z Obrazami to świadczącemi. *Okolſki*, *Janczyńſki in M. S.* a z niego Kowalicki w ſwoich Kazaniach *fol.* 238. świadczy, że będąc u Mikołaia Daniłowicza gościem, w Swięto, na liſa w pole gwałtem wyciągniony, widział iak lis ten w Olbrzyma ſię zamieniwſzy, Daniłowicza z konia z trącił, w błocie unurżył kiiem zbił.

WOIENSKI Herbu zadora w Krakowſkim woiewodztwie roſkrzewiony Dom. Z tych Jan Sędzia ziemſki Poznańſki, miał za ſobą Annę Hrabiankę z Gorki według *Kromera l.* 15. dła ſądow nie ſprawiedliwych y rożnych wyſtępkow *Cruentus Dæmon* nazwany, inkancerowany z konfiſkacyą Dobr. Ale ſię z tego emundomał, Dobra mu przywrocone od Jagiełła Krola, za inſtancyą Ceſarża Zygmunta, przy ktorym męſtwem ſię popiſał, uciekłſzy z więzienia. Był potym Kaſztelanem Bieckim, ſto grzywien co rok z Żup brał Wielickich, potym Podſkarbim był u Jagiełła, z nadaniem Dobr.

WOŁOWICZ Herbu Bogorya. Wzieli ten Herb na Seymie Hrodelſkim, ktory przyioł Staniſław Wiſigin. Syn iego Jerzy Wiſſiginowicz Dworżanin Krola Kazimierża Jagiełłowicza od ſił wielkich Wołem nazwany. z tąd iuż ſyn iego Jerży Wołowicz. Groby ich w Grodnie w Cerkwi Ruſkiey *Soborna* zwaney. Byli przedtym Heretykami, oſtatni ią utrzymywał za Stefana Batorego Euſtachiuſz Kanclerż Litewſki. Euſtachi Biſkup Wileńſki mądry, godny, wielu rzeczy dobrych Autor, nagle do ſtołu ſiadaiąc umarł wyrzekłſzy: *DEUS propitius eſto mihi peccatori.* Wiele było Senatorow, Miniſtrow z tego Domu w Litwie.

WOLSKICH ieſt 23. Domow rożnego Herbu. Z tych Wolſki Herbu Pułko-

kozic w Rawſkim. Piſali ſię z Gowarkowey woli, y z tąd imie wzieli, potym z Podhaiec. Mikołay Wolſki Ochmiſtrz *alias* Marſzałek Krolowy za Zygmunta I. Moſkiewſkiey wygraney Leonowi X. *Denuntiator*. Na Koncilium tam Lateraneńſkim między Kolumnami y Urſynami zaſiadał. Mikołay ſyn iego Biſkup Chełmſki, żałuiąc śmierci Brata ſwego Staniſława umarł, na iednym katafalku u Ş. Jana w Warſzawie złożony y pogrzebiony R. 1570. *Damale*. Staniſław ten był Kaſztelanem Rawſkim Marſzałkiem Nadw. Koronnym, Poſłem do Karola V. Ceſarża. Mikołay ſyn iego w Gracu ſię uczył na Dworże Maximiliana Arcyxiążęcia z ſynami iego Rudolfem II. y Maximilianem Macieiem weſpoł ſię uczył. Z Polſki znowu peregrynuiąc, był Podczaſzym Rudolfa Ceſarża lat 16. tam bawił. Do Polſki *redux* od Zygmunta Auguſta wielką wziął łaſkę. Rzemieślnikow do Polſki ſprowadził rożnych. Ten będąc na obiedzie u Ocieſkiego Kanclerża Kor. gniewaiącego ſię, kto by obrus pokapał, umyślnie go ſpluſkawſzy, groſz z kieſzeni wyioł y położył, to prawi na praczkę będzie.

Czym

Czym Ocieſki zawſtydzony, na potym większą dyſſymulacyą narabiał. *Kochanowſki in Apopht.* Kamedułow do Polſki ſprowadził R. 1609. na Bielanach im mile od Krakowa, wſpaniały Kościoł wymurował,

WOLSKI. Xiążęta Herbu Pogonia Litt, Szli od Patryka ſyna Kieyſtutowego. Z Edygą wodzem Tamerlaneſowym dwoch ich oſtatnich poległo Roku 1399.

WORONIECY Xiążęta tegoż domu z Wiśniowieckiemi. Ida od Fedora Waſilewicza Xiąż: Zbarazkiego. Z czterech albowiem ſynow Bazylego Xiążęcia. Michał XX. Wiſzniowieckich był Oycem, Semon XX. Zbarazkich, Fedor XX. Poryckich, Woronieckich, y Woynow. Alexander ſyn iego począł ſię zwać Xiążęciem Poryckim, Stefan drugi ſyn Woyną Xiążęciem od Woyny, że był woiennym. Jerży zaś trzeci ſyn Woronieckim.

WOROTYNSCY Xiężęta w X. Litt. Idą od Ruſkich Jednowładcow. Do Moſkwy ſię przenieśli. Tegoż Herbu z Ruſkiemi Xiążętami.

WOY

WOYNA Herbu Trąba wielki Dom Litt.

WOYNA Herbu Oſtoia w Krakowſkim N. Woynowſki Peregrynuiąc bliſko czarnego morża znalazł Owidiuſza nadgrobek według *Starowolſkiego in Monum, fol.* 304. *Hic ſitus eſt vates &c.* a w Bibliotece Deſpoty Woiewody Wołoſkiego między innemi ſtarożytnościami znalazł *Librum Ciceronis auro ſcriptum de Republica ad Atticum.* Umiał po Grecku, Hebrayſku, Wierſzopis, y Hiſtoryk. *Hiſtor. M. S. Poſs. l. f.* 260.

WYDZGA Herbu Jaſtrzębiec w Płockim y w Ruſkim. Z Mazowieckiego przenieśli ſię na Ruś: gdzie Jan Podſędek Lwowſki Rotmiſtrż ſławny. Syn iego Stefan Dyſcypuł Szkoł Lwowſkich, w Belgium Eryka Puteana Wernuleuza, w Prawie Duchownym Jędrzeia Waleuſa Uczeń, w Rzymie Teologii Doktor. Włochy, Hiſzpanią, Francyą zluſtrował. Powrociwſzy był Proboſzczem Lwowſkim, Kaznodzieią Władyſława IV. Opatem Sieciech: Kanclerżem Ludwiki Krol. Referendarżem, Biſk. Łuckim Warmińſkim, Podkanclerżym; Prymaſem. Umarł nagle. Był miły w konwerſacyi, mądry w dyſkurſie, w odpowiedziach dowcipny. Są w Treterże wierſze, iego opiſuiące wſzyſtkich *Warmińſkich* Biſkupow.

WYSOCKI Herbu Odrowąż na Ruſi. Są właśni Kurzańſcy, ale od Dobr Wyſockiemi nazwani. Szymon Wyſocki kilku Xiąg Autor Jezuita. Lat 50 kazał. Mikołay z Kurzan Wyſocki Oycow Dominikanow wprowadził do Rohatyna w R. 1614. *Okol. Ruſſ. Flor.*

WYSOCKI Ogończyk w Wielkiey Polſzcze z Wyſokiego albo *de Alto monte.*

WYSZPOLSKI Herb, ſą klamry na krzyż złożone. Wyſzpolſkich na Wyſzpolach na Białey Ruſi.

WYZYCKI Herbu Oſmorog albo Gerald. O nich Paprocki mowi: *Wyżyckich Dom ſtarodawny.* Idą od Geraldow, imie wzieli od Dobr Wyżyce w Krakowſkim, im działem przypadaiących.

Z.

Z literą Jakob Wileńſki Biſkup Franciſzkan ſię pieczętował. *Okolſki* Maciey także piąty Biſkup Wileńſki. *Okolſki.*

ZABAWA *alias* na tarczy prawa ſtrona ma ſzachownicę z polami czerwone-

nemi y białemi, lewa ſtrona ieſt goła *alias* pole błękitne. Do Polſki z Czech przyſzedł. Rycerż *Wiślimierz* napadł na nieprzyinciela w zaſadzkach, rożnemi bawił go utarczkami, poki woyſka Hetman nie uſzykował, ktore zniosło nieprzyiaciela. Za zabawę, Herb iego za'[illegible]awą nazwany, ktory był ſzachownicą *circa Annum* 1000. *Paprocki.* Z tego Rycerża idzie Marcin Arcybiſk: Gnieźnieńſki, na ktorego Pomerżanie, że ich do wiary nawracał wypadli, gdy do Spicimierza na poświęcenie Kościoła iechał, ale że ſię ſchronił, na Archidiakona y innych Xięży furyę wywarli, Kościoł złupili. Ale wlot z żonami, dziećmi trupami popadali, ościany ſię rozbiiali, ſzaleli, ieden nad drugim paſtwił ſię. Więc rabunek y Xięży odeſłali Arcybiſkupowi od kary uwolnieni, do wiary przyſtąpili Pomorczykowie.

ZABOKLICKI Herbu Roch *alias* 3. rzeki ku gorże co raz mnieyſze.

ZADORA Herb, ieſt Lwia głowa ſzara koſmata w polu błękitnym, z ktorey paſzczęki otwartey pięc płomieni ognistych wypada w prawą tarczy. Toż ſamo nad hełmem y koroną. *Dług. Biel.*

Biel. Papr. Zowie ſię Płomieńczykiem od płomieni, Zadora od imienia kawalera, ktory tu przynioſł z Francyi, czyli z Niemiec. *Antonius Verus* Ceſarż głowę Lwią miał *pro Symbolo* na monecie, Dawnych czaſow kawalerowie dla poſtrachu na przyłbicach miaſto pior noſili, węże ſkaczące, niby w oczy, Smoki, Lwie paſzczęki *Lipſius de mil. Rom. Florus l. 4. c.* 11- mowi: *Ore ferarum & rictu horrificant galeas. Silio Italicus* świadczy u Petraſankty że Chodiniuſz Rotmiſtrż Rzymſki w potrzebie z Miſſami na ſzyſzaku miał iakieś naczynie, z ktorego za trzęſieniem głowy, co raz to nowy wybuchał płomień. Ceſarze toż czynili ſami. *Adriani Principis caput etiam nunc apparet in numiſmatis velatum ore horrifici Leonis. Sylveſter Petraſancta de Teſs. Gent. C.* 72. W Przywileiu danym Lanckorońſkim od Karola IV. Ceſarża znać że ten Herb z Francyi wyſzedł: gdzie wiele Domow przednich ieſt tego Herbu *M. S. Rutki.*

ZAGŁOBA ieſt Podkowa ſtoiąca, ktorey bark ſzabla do gory ſtoiąca przeſzywa w prawą obrocona, na hełmie nad koroną orle ſkrzydło ſtrzałą przeſzyte.

Papr. Okol. Kolor iego iak Jeftrzębca. Jaftrzębczykowie czy Pobożanie dway Bracia nie zgodni miedfzy ftarfzego zabił, za to Herb mu ten nadano na wieczną pamiątkę. Zagroba czyli Zagłoba, za głowę nadano, za Kazimierża Mnicha.

ZAKLIKA Herbu Topor w Sędomirfkim. Pifali fię iedni z Szczekarżewic, inni z Czyzowa, inni z Międzygorża, inni z Woyfławic, inni z Zakliczyna. Idą wfzyfcy iak y Tarłowie od Ottona z Szczekarzewic Przodka fwego. Wiele było Senatorow; Miniftrow, Hieronym mąż fławny, dziedzic na *Woyfławicach* gromił Tatarow od granic z tąd mowiono:

Pan Zaklika z Woyfławic
Gnał Tatary, aż do granic.

Ten Woiewodztwa Sędomirfkiego od Zygmunta I. nie przyioł. Po Wolfkim Marfzałku *W. K.* znać że wzioł fukcesfyą Gabryel Zaklika Wolfki Stolnik Poznańfki, że fię Wolfkim nazwał; bo też Corka Wolfkiego Marfzałka była za Zaklika Jakobem.

ZAKRZEWSKICH ieft iedenaście Domow, dwunafty *Won Felden* od Dobr Zakrzewa, Zakrzewfkiemi nazwani w Prufiech, dokąd przyfzli z Brunświckiey ziemi z Krzyżakami, trzema klockami fękowatemi fię na ukos herbuią.

ZALESKICH trzynaście Domow.

ZAŁUSKI Herbu Junofza, w Rawfkim. Zwano ich przed tym *Tabafzami*, Jozef Jędrzey Referendarż Koronny. Kodeńfki Infułat, Opat Hebdowfki *Eleemofynarius Lotharingiæ, Abbas Fontaneth.* Wydał *præter alia Specimen Hiftoriæ Polono Criticæ* gdzie Rokofz Gliniańfki zbiia. Jędrzey Chryzoftom Bifkup Warmińfki y Kanclerż W. K. za konfenfem Stanow Rzeczypltey. Wydał Xiąg 20. to z Łaciny, to z Francufkiego. to Włofkiego, to Hifzpańfkiego ięzykow tłumaczone. Do Hifzpanii *Vellus Aureum* po śmierci Krola Michała odwoził: Do Francyi, z denuncyacyą Krola Jana III. obranego: do Bawaryi o zaręczenie Tereffy Krolewny Polfkiey. Cudzoziemfkie mu pioro przyznało: *Divino Confilio ad magna natus.* Olfzańfki Prymas zdaiąc mu Pieczęć mowi: *Tribuo* nie krewności ale *indoli & virtuti.*

ZAMOYSKI Herbu Jelita na Rufi. Pierwfzy Tomafz z *Laznina* z Łęczyckiego przenioft fię na Ruś, gdzie od Jędrzeia Piwo ftarego Zamościa nabył, y z niego

z niego się pisać poczoł, y Sukcessorowie. Domyślaią się nie ktorży, że ten Tomasz był Wnukiem Floryana Saryusza Autora Herbu Jelitow. Ten Tomasz miał dwoch synow Macieia y Floryana, dwoch linii Zamoyskich Oycow. Od Floryana idzie szczęsny Zamoyski Podkomorży Chełmski y Sędzia mądry y woienny; syn iègo stanisław Kasztelan Chełmski z Uhrowiecki Hetman Nadworny, Starosta Bełzki pod Chocimem, w Inflanciech *Bellator*, y z Tatarami, y Moskwą, Syn tego z Herburtowny oprocz Zboznego, albo Adaukta Jan Kanclerż Hetman W. K. po Mileckim, Starosta y Generał Krakowski. Wszystkie nauki umieiący. Cztery razy kontrakty Małżeńskie ponawiał 1*mo* z Ossolińską Chorążanką Lubelską 2*do* z Radziwiłowną Woiewodzanką Wileńską Kanclerżanką 3*tio* z Gryzeldą Synowicą Krola Stefana, a corką Krzysztofa Xiążęcia Siedmigrodzkiego, z temi *sterilis* 4*to*. z Hrabianką Tarnowską Woiewodzanką Sędomirską, z tey syn Tomasz. Z Krasnostawskich szkoł na DworFrancişzka Delfina udał się, a że Xiąg pilnował do Paryża się *ad humaniores Scientias* nakło-

nakłonił, Greckiego ięzyka, Filozofii, Matematyki, lat 4. uczył się: we Włoszech Jurisprudencyi, gdzie za progres znaczny Rektorem został Akademii z podziwieniem Weneckiego Senatu. Tam się Xięgami wydanemi *de Senatu Romano* wsławił, *item Opus Legum digest*. W Polszcze wydał kilka Ksiąg. W Oyczyznie był na Dworże Zygmunta Augusta. Od tego po śmierci Sobka Podskarbiego K. wysłany do rewizyi skarbu, gdzie Metrykę Koronną pilno skonnotował, ułożył. Na Weselu iego z Gryzeldą synowicą Stefana Krola w Krakowie po ulicach pieniądze rzucano, szeptano na to, że to *supra æqualitatem* z innemi w Oyczyznie synami, *teste Młodzianowski Tom. 3. f. 36*. Pod czas trzech *Interregna* Austryackiego Domu do Korony nie przypuścił, będąc racyami u siebie wypersładowany, że to z iey zgubą kiedyś było by. Zygmuntowi III. Dwakroć z Austryaczkami się żeniącemu był przeciwny, Krol Hiszpański order runa złotego mu przysłał. ale *cum gratiarum actione* odesłał, mowiąc: *Externos titulos alienos esse à dignitate Regis, & Patriæ istius moribus*. Pod wielkiemi Łukami ma-

maiąc sobie zlecone szańce od Stefana Basztę na trzy sążnie darniem ukrytą spalił, wraz z Miastem. Pod Byczyną Maximiliana pobił, piszącego na Chorągwiach: *Ite aut Regnum aut mortem acquiretis in armis.* A Zamoyski na nich pisał: *Currite non Regnum sed mortem acquiretis in armis.* Wielką szedł dyskrecyą y z Nieprzyiacielem, tak był skromny w zwycięstwie *Spondanus in Annal.* 1587. Ten Mars Polski bił Kazygereia Hana pod Łecorą, Beglerbeka, Sylistr. Baszę w granicach Polskich, Michała Woiewodę Wołosk. w Inflanciech Szwedow swoią Kawaleryą. Rigor w woysku obserwował, za głowę kapusty, głowę żołnierżowi uciąć kazał. Kawalerskiego serca ludzi estymował, wynosił do Senatu kontentuiąc się niemi. Odważny y ostrożny. Do urżędow Woyskowych dobierał ludzi doświadczonych, trzeźwych, mądrych, miło mu było z niemi w Senacie zasiadać. Umarł R. 1605. wieku swego 63, pochowany w Zamościu, ktory on założył, fundował, ufortyfikował, Kościoł Infułacki z Kollegiatą *sub titulo* S. Tomasza założył: fundował, y Akademią, Chciał y Lipsiusza

sza do Polski sciągnąć, ale Grzegorż XIII. przeszkodził. Z tym Lipsiuszem korrespondował, zowiącym go *Magnis parem Regibus*. Grzegorż XIII. Syxtus V. Klemens VIII. bardzo go estymowali. Na bramie w Zamościu wyryć kazał na kamieniu statuę Polski z inskrypcyą: *Salve Mater alma Polonia, tu non solum manibus, sed etiam profusione vitæ nobis defendenda es. O sydus Nobilitatis & libertatis Polonia salve.* Ordynacyą Zamoyską *amore Patriæ* uczynił. Wiarę Katolicką wielce poważał, Herezyą Rodzicow w młodości *abjuravit*, w Turebinie Heretykom Kościoły poodbierał. Co dzień Mszy S. słuchał, Pacierże Kapłańskie odmawiał, czytał *Martyrologium*, y inne Xięgi. Samuelowi Zborowskiemu za zabicie Wapowskiego łeb uciął nie apprenduiąc wiele iego Kolligatow, tak był sprawiedliwy. U Jana S. w Warszawie Wieża upadłszy na Seymie prognostykiem śmierci iego była.

Tomasz syn iego Kanclerż W. K. Starosta Krak. z Hrabianki Tarnowskiey, wielki Senator, *non degener* od Oyca: lubo młodo osierociał, od Rodziców oboy-

boyga, do Rzymu peregrynował, od Pawła V. mile przyięty, od Purpuratow osobliwie Bellarmina z czcią traktowany. Krol Zygmunt III, maiącego lat 24. w Senacie osadził Woiewodą Podolskim uczyniwszy, potym Kijowskim, *tandem* Kanclerżem. Umarł Roku 1638. przy nogach Oyca w Zamościu pochowany, z tym napisem z woli iego ostatniey:

Thomas Zamoyski nunc stercus & vermis.

Fundacyą uczynił aby nad Kapłanem wiatyk do chorego niosącym baldachim nieśiono, 5. klerykow mu assystowało. Missyą Jezuicką w Szarogrodzie uczynił na Ukrainie, ktory Szarogrod y Iwangrod, ten na imie tamten podobno na imie Saryusza Antenata Ociec iego założył, a on Tomaszow miasto na swoie imie. Miał za sobą Xiężniczkę Ostrogską Woiewodzankę Wołyńska dwoch Corek y Jana syna Matką. Woiował z Zolkiewskim Hetmanem na Tatarow. Kozakow. Turkow, w Prusiech na Gustawa Krola Szwedzkiego. Był by po Cecorskiey gdy Hetmani pogineli wzioł Buławę, tylko słabością zdrowia exkuzowany. Syn iego Jan Hrabia na Tar-

nowie

nowie y Jarosławiu Woiewoda Sędomirski Generał Podolski. Ociec go, (ieno się urodził] na sienie kazał położyć mowiąc. *Disce Fili quod Redemptor tuus in mundum veniens, non aliud stratum invenit quam fœnum*, Ubodzy 'go do Chrztu z Szpitala trzymali, a Ociec kazał śpiewać w Kościele: *Conscidisti saccum meum & circumdedisti me lætitia. Janczyński in M. S.* Zona iego Marya Kazimira *d' Arquian* rodem Francuska, Ludowiki Krolowy pierwsza Dama z nim *sterilis*, potym Krola Jana III. Małżonka.

Od owego Macieia, drugiego syna Tomasza a wnuka Floryana Sariusza wiele poszło Zamoyskich iako to Jan Kasztelan Chełmski Strażnik Koronny. Tego Jan syn Biskup Łucki Dominikan, z Przeora Krakowskiego na Biskupstwo Bakowskie wynieśiony, leży w Zamościu. Zdzisław Kasztelan Czerniechowski. Kazimierż syn iego Woiewoda Bełzki Marcin Podskarbi W. K. drugi syn Zdzisława czwarty Ordynat po Woiewodzie Sędomirskim, Corka Podskarbiego Koronnego z Gninski Maryanna Dziedoszycka Koniuszyna Koronna Fundatorka Kaplicy we Lwowie u OO. Jezuitow gdzie

Cia-

Ciało S. Benedykta M. złożyła. Syn iego Tomasz Ordynat piąty. Michał Woiewoda Smoleński syn Podskarbiego szosty Ordynat. Tomasz syn iego siodmy Ordynat: ktorego siostra była za Wielhorskim Starostą Bracławskim. Jerzy wnuk Macieia owego Rotmistrza Biskup Chełmski, ktory Kanclerżowi Zamoyskiemu w fundacyi Akademii *Zamoyskiey* dopomogł.

Imiona w tym Domu częste Jana y Tomasza. Trzy Domy Zamoyskich 1. Jelitow, 2. Porayczykow, 3. Grzymałow.

ZARĘBA Herb iest Lew czarny w polu brunatnym większą połową z zamuru w prawą wyskakuiący, ktory mur ma blanek 4. iest biały. Na murże 3. według drugich cztery kamienie żołte w złoto oprawne. Takiż Lew z korony wyskakuie nad hełmem. *Długosz y Paprocki* mowią że z niemiec przyszedł za Bolesława Krzywousta. *Okolski* mowi że z Czech, gdzie y teraz są Zarębowie. Przyszli zaś z Lechem znać czy po nim bo między 12. Woiewodami był Zaręba tego Herbu.

ZARĘBA Herbu *Zaręba* w Kaliskim wielki starożytny Dom, y wielkich Senatorow, Urzędnikow Ociec. Pisali się iedni z Komorowa, drudzy z Tuliszkowa, inni z Grabowa, inni z Kalinowy w Sieradzkim. Gedeon Zaręba Hrabia 1008. Janko Woiewoda Kaliski 1040. *Magnus* Zaręba Starosta Wrocławski: tego Sieciech Woiewoda Krakowski Hetman. *Magnus* Zaręba Biskup Wrocławski. Na tę Familią w owe czasy można y na Nałęczow była opinia że Przemysława II. Krola Pol. zabili; dla tego w czerwonych szatach chodzić, w iednym hufcie woiować z drugiemi zakazano im. Aż za Kazimierża Wielkiego gdy się na woynie Ruskiey popisali, do przeszłych prerogatyw przywroceni. Wawrzyniec Zaręba Woiewoda Kaliski miernego wrzostu, ale ostrego dowcipu serca wielkiego mocny, na zimno trwały. *Starowolski in Bell.* Tenże o nim na woynie Tureckiey, Pruskiey za Jagiellończykow napisał: *Non aliud in votis habens, quàm ùt pro Patria, aut re Christiana moreretur.*

Jan Zaręba Biskup Wrocławski na monecie dawał Zarębę Herb, a na drugiey stronie głowę S. Jana z napisem: *Baptista succurre sancte Joannes.*

ZA-

ZASŁAWSKIE Xiążęta tegoż z XX. Oſtrogſkiemi Herbu na Ruſi. Idą od Bazylego Xiążęcia Korybuta według Chronologii Synoptyczney Temberſkiego. Ale pewniey od XX. Ruſkich y Oſtrogſkich zwłaſzcza od Bazylego Xiążęcia Oſtrogſkiego y Zaſławſkiego ktory na ſynow 2. na Teodora Oſtrug z włościami, na Jerżego Zaſław z tytułem XX. Zaſławſkich rozdzielił. Znowu ſię te obie Xięſtwa przez Kolligacyą złączyły. Zaſław od ktoregoś Xiążąt Ruſkich fundowany. Y Zaſławſcy z Konſtantynem pierwſzym Xiążęciem Oſtrogſkim za Jerżego iedenże Herb wzieli. Michał X. Zaſławſki wielki Turkow y Tatarow woiownik, Wołyń naieżdzaiących, że ſię imienia iego bali. Trzy lata z pola dla nich nie ſchodził. Tandem raz wozkiem iadąc, zdrzymany, od ſtrzelby w ręku trzymaney ku pierſiom zabity. *M. S. Zamoyſcianum.* Januſz Xiąże Zaſławſkie Woiewoda Wołyńſki Syzmatyk, y innych ſekt w Polſzcze krzewiących ſię autor, miał ſen że go Tatarżyn związał. Aliści na obiad przybył Xiądz Kaſper Nahajus z Tatarżyna Jezuita temu u ſtołu Xiąże wiele rzeczy zarzucił o Wiarę ſzydząc

dząc

dząc z niey, ale go Nahajus zdewinkował racyami, aż rzekł Xiąże: *Nie darmo mi ſię śniło iak by mię dziſiay Tatarzyn imał y krępował.* Odpowiedział Nahajus że był Tatar rodem w dzieciństwie wzięty. Xiąże zdumiały Unią z żoną y z Podolanami przyioł. Ten Nahajus iuż od lat 100. cały leży w Sędomirżu.

Fundował wſpaniale OO. Bernardynow w Zaſławiu y Kościoł *ſub titulo S. Michaelis.* Dwa kroć go Kozacy ſpalili. Tamże Kościoł Prepozyturalny z Wſią y Wikaryuſzami fundował. Umieraiąc Roku 1629. cztery dni z śmiercią ſię paſſował; Spowiednik mu rzekł, ieżeli krzywdy iakie nie tamuią. Każe wniść poddaństwu, dowiaduie ſię o krzywdach, nagradza; w tym punkcie ſkonał. Alexander Xiąże Zaſławſki y Oſtrogſki Woiewoda Kijowſki ſyn nayſtarſzy Januſza Woiewody Wołyńſkiego, Peregrynant Włoſki, Francuzki, Niderlandzki, Niemiecki, Filozof, Teolog, Matematyk. Liſt iego po Polſku do Melicyuſza Syzmę potężnemi racyami ochydzaiący, od Ruſkiego Metropolity Kijowſkiego Łaciną darowany, do Rzymu poſłany. Częſto w chorże z Zakonnikami śpiewał,

na

na ubogich hoynie fortunę ſzafował, Muzykę chował dla chwały Bożey. Roku 1629. z woli Krola mową ſwoią we Lwowie Władykow y Ruś zgromadzoną do Unii namawiał, iuż chorym będąc śmiertelnie. Miał za ſobą Xiążniczkę Oſtrogſką Kaſztelankę Krakowſką, dla tego znowu ſię Xięſtwo Oſtrogſkie w Dom ten z Fortuną y Ordynacyą Dubieńſką według dyſpozycyi pierwſzego iey Fundatora Xiążęcia Januſza Kaſztelana Krakowſkiego wrociło. Synowie Alexandra Izydor Januſz, y Konſtantyn Alexander młodo pomarli. Władyſław Dominik Xiaże Zaſławſki z Koniuſzego Koronnego Woiewoda Sędomirſki ſyn trzeci Alexandra Woiew: Kijowſkiego Hrabia na Tarnowie wielki woiownik, Mąż Ligęzianki y Sobieſkiey Kaſztelanki Krakowſkiey. Z niey ſyn Xiąże Alexander młodo w Roku 1673. zmarły, wſzyſtką Zaſławſkich ſławą wnioſł do grobu. Corka Woiewody, a ſioſtra Alexandra z Sobieſkiey po Xiążęciu Wiśniowieckim y Zbarazkim Kaſztelan: Krakowſk: Hetmanem W. K. poſzła za Lubomirſkiego Marſzałka Koronnego, z ktorym potomſtwo zoſtawiwſzy, Ordynacyą Oſtrog-

Oſtrogſką w ten Dom wnioſła.

ZASŁAWSKIE Xiążęta Herbu Pogonia w Litwie drugi Dom Jawnuciow. Gedimin W. X. Litewſki więcey Jawnucia między ſynami kochaiąc, umieraiąc Wilno mu y inne wielkie miaſta teſtamentem legował. Ale Olgerd y Kieyſtud Bracia wyzuli go z Xięſtwa Litewſkiego dali mu Zaſław w Mińſkim Woiewodztwie. Od ktorego Xiążęta *Zaſławſcy* w Litwie. Oſtatni z nich Teodor, Corka iego żona Chlebowicza Woiewody Wileńſkiego Xięſtwo *Zaſławſkie* w Dom iogo wnioſła.

ZAWADZKI Herbu Jaſtrzębiec w Ziemi Przemyſkiey. Jędrzey Jezuita w Jaroſławiu gdy pod Niebem R. 1655. Pacierże na Brewiarżu mowił kropla krwawa padła na ow wierſz *Pſal.* 17. *Aſcendit fumus in irâ ejus & ignis à facie ejus exarſit.* Co było prognoſtykiem woyny z Karolem Guſtawem Szwedem. *Hiſtor. Coll.* Jaroſl.

ZAWADZKI Herbu Rogala w Mazowſzu, Pruſiech, w Krakowſkim ſię lokuiący. Z tych Staniſław *Picus* nazwany dla mądrości, *Picum Mirandulanum* naśladuiący, co poznać z Wierſzow iego.

Lat 20. Akademią Krakowſką rządził *Medicinæ Doctor Vicecancellarius, Rector.* Dla tego iemu *cum Succeſſoribus* od Zygmunta Augusta na Tarczy Tarcza mała nadana, na niey *in rubro campo* Herkules, paſzczę Lwa rozdziera, w koronie, po prawey ſtronie Herb Oyczyſty *Rogala.* Na hełmie puł Herkuleſa trzymaiącego, roſzczkę oliwną obwinioną temi ſłowy. *Virtute honos.* W Krakowie u SS. Troycy erygował Kaplicę Przemienienia Pańſkiego, tamże ſobie y ſwoim Grob. Piſali ſię z Zawad. Inni ſię piſali z Grudowſka. Z tych Woyciech Zawadzki gdy z Cudzych kraiow Xiąg nawiozł wiele, Bartłomiey ſyn iego, boiąc ſię aby iaką Herezyą nie trąciły, bez braku czy złe czy dobre wſzyſtkie ſpalić kazał. Janowi Sędziemu Ziemſkiemu Ciechanowſkiemu przy Zygmuncie III. zawſze dobrze ſtoiącemu, gdy ten Krol w ſtarości dawał Kaſztelanią Ciechanowſką podziękował, mowiąc: *Nie przyſtoyna w ten czas dopiero żyć zaczynać, kiedy tuż czas umierać.*

Zawadzkich ieſt 8. Domow.

ZAWISZA było y Imie y Szlachectwo wielkiego Domu w Litwie Herbu Łabęć. Z tych Krzyſztof Woiew: Minſki wielki Mowca trzykroć Izby Poſelſkiey *Moderator.* Mowy iego w druku: *Odgłos ſłodko brzmiącey melodyi:* gładkiey wymowy y obrotu. Grob ich w Mińſku u OO. Bernardynow w Kaplicy wielkim koſztem wyſtawioney od Zawiſzy Marſzałka Wielkiego Litewſkiego.

Zawiſzow rażnego Herbu ieſt Domow 8.

ZBARAZKIE Xiążęta tegoż Herbu y krwie z Oſtrogſkiemi, Potomſtwo Korybuta Xiążęcia, ſyna Olgerdowego W. X. Litt. Semen Waſilewicz Brat rodzony Fedora Oyca XX. Poryckich y Woronieckich, y drugiego Michała Oyca XX. Wiśniowieckich, wziowſzy w dziele Zbaraz Xiążąt Zbarazkich zoſtał Autorem. Zwali go y Maniowſkim według Genealogii Domu. Syn iego Jędrzey Siemianowicz, był w potyczce owey pod Wiśniowcem z Tatarami, gdzie ich 25000. legło. Januſz Woiewoda Bracławſki wielki Moſkwy y Tatarow Woiownik, od Stefana tak pochwalouy: *Si Polona libertas domi Reges non foris quæreret, Januſſium Regno & Corona dignum eſſe.* Tenże o nim Krol u Ciehockiego:

Civis probus & Reipublicæ amantissimus, rzeczony. Krzysztof Koniuszy Koron: wielki Peregrynant, w Niderlandzie wypolerowany. Po Chocimskiey na zawarcie Traktatow do Porty Poseł, 500000. w gotowiznie, 200000 w upominkach wziowszy od Rzeczypospolitey, oprocz własnych sum, ktore darował Oyczyznie. Wszystko dobrze sprawił u Cesarza Mustafy sukcessora Osmana wtedy zmarłego. Wykupił Stanisława Koniecpolskiego Hetmana Pol, K: Łukasza Zołkiewskiego, Jerżego Farensbacha, wyliczywszy na okup ich 80000. Lewow. *Piasecki f.* 167. Po tey Legacyi umarł bezżennie R. 1627. Leży u SS. Troycy w Krakowie. Gdy po nim się Wezyr Wielki Turecki domagał, żeby był z odkrytą głową sprawę legacyi swoiey oddawał, rzekł: *Wprzod mi głowę zdeymiesz, a niżeli czapkę.* Młodym a swawolnym będąc, w Koskowoli trafił na Kazanie X. Walentyna Fabrycyusza *Societatis JESU*; gdzie dowodził z Pisma: *Non in voluntate ejus, bene placitum est DEO*, nawrocił się. Zył bezżenny. Brat iego Jerży Kasztelan Krakowski, wielu Pałacow y Fortec Polskich osoboso-

bliwie w Zbarażu Fundator. Gdzie fundował konwent OO. Bernardynow pod tytułem S. Jerżego Roku 1627. Przywiozł piękny Obraz z Wenecyi Nayśw: Matki, lokował w Myślenicach łaskami słynący. Przy Kościele SS. Troycy w Krakowie Kaplicę wystawił marmurem białym y czarnym ofutrowaną; gdzie z Bratem Koniuszym Koronnym odpoczywa zmarły Roku 1631. *Cælebs.* Xięstwo w Dom Xiążąt Wiśniowieckich się wrociło.

ZBOROWSKI z Rytwian Herbu Jastrzębiec w rożnych Woiewodztwach. Pisali się z Rytwian. Wiele wielkich Senatorow było z tego Domu. Marcin Kasztelan Krakowski, Czeczybiesow Zamku w Pokuciu Fundator, w Zborowie Dworu wspaniałego. Leży w Zborowie z Nadgrobkiem u *Paprockiego.* Piotr Woiewoda Krakowski od Wiary Katolickiey daleki, przecież Kapłanow, y uczonych Estymator. *Paprocki.* Poseł do Selima o pokoy. Dla przyięcia Henryka Walezyusza z Francyi, wystawił 260. ludzi konnych od złota y srebra. Stefan Krol ten Dom ledwoby był cale nie wykorżenił, gdy by dłużey był pożył,

żył, tak źle u niego udany od nienawiſnych. Jaſtrzębiec miaſto źnioſł o milę od Szydłowa, y ſtaw wielki założył. Jędrzey Marſzałek Nadworny K. Zborowſki Kościoł oddał Katolickim Xiężom. Samuel Zborowſki Rotmiſtrz Krolewſki ſyn Marcina Kaſztelana Krakow: porwawſzy ſię przed bramą Zamku Krakowſkiego do ſzabli na Tęczyńſkiego Kaſztelana Woynickiego, nie iego, ale Wapowſkiego Kaſztelana Przemyſkiego ciął. z kąd w krotce umarł. Dekretowany na śmierć od Henryka Walezyuſza, uſzedł do Xiążęcia Siedmigrodzkiego, z nim do Polſki przyſzedł, w wielu ſię okazyach popiſał, iednak złapany, dekretowany od Zamoyſkiego Kanclerża Hetmana. Miał za ſobą Jordanownę Woiewodzankę Krakowſką. Oſtatni był Alexander Zborowſki z Rytwian mąż Kochanowſkiey. Inni Zborowſcy ſą y dziś także Jaſtrzębcowie ale z Zborowa ſię piſzący.

ZBILITOWSKI Herbu Strzemie Staniſław w leciech 16. łańcuchy żelazne iak witki potargał, podkowy łamał. Zniknoł w Kolnie.

ZĘBRZYDOWSKI Herbu Radwan w Kra-

w Krakowſkim, w honory y w zaſługi Dom rozrodzony. Roku 1228. Gotard Kanclerż ſyn iego Gotard Hetman XX. Mazowieckich, iako Przywileie tego Domu świadczą u *Paprockiego*. Syn Hetmana Wilhelm kilku ſynow y Domow Ociec, to ieſt Antoniego, ktoremu ſię doſtały Pprzypkowice z kąd Przypkowſcy, w Krakowſkim: Łukaſzowi Połaiowice z kąd Połaiewſcy; innemu Czykowice od ktorego Czykowſcy. Fabianowi Zebrzydowice, z kąd ci Zebrzydowſcy. Jędrzey Biſkup Krakowſki Erazma Roterodama uczeń, Filozofii y Teologii po rożnych Akademiach ſłuchał. Wymogł u Zygmunta Auguſta edykt Dyſſydentow *incapaces* Honorow deklaruiący. Mikołay Staroſta Stężycki, ſyn Kaſpra Kaſztelana Lubelſkiego Hetmana Nadwornego na weſelu Jana Zamoyſkiego Kanclerża y Hetmana W. K. z Batorowną taką zinwentował ſcenę. Woz złoty ciągnęły godziny dniowe y nocne. Dniowe były dziatki w białym atłaſie z zegarkami na głowie. Nocne po prawey ſzły ſtronie: było ich 12. Nocne godziny były pacholęta 12. w czarnym atłaſie gwiazdami popſtrzonym;

nym; wszystkie 24. łańcuchami były spuione. Na wozie siedział Saturnus z siwą brodą, kozę w ręce trzymaiąc. Przed nim Bania okrągła z złotego płotna, on sam w złoty altembas ubrany. Czas woz poganiał z zegarkiem na głowie, za ktorym szło słońce łańcuszkiem związane y Xiężyc, wszyscy czasowi służyli. *Bielski fol.* 793. *Papr. f.* 200.

Ten Mikołay był potym Generałem y Starostą Krakowskim, Woiewodą Lubelskim Hetmanem Nadwornym, Marszałkiem W. K. tandem Woiewodą Krakowskim. Fundował Kalwaryą za Krakowem, gdzie OO. Bernardynow fundował, gdzie też leży pogrzebiony. Tam taki Ołtarz y *Antependium* sprawił. Na srzodku krzyż Kawalerski ktory po końcach dwie osoby trzymaią, iedna *spei* ktora ziarna sieie, druga *Justitiæ* w Zwierciadło patrzy. Na Ołtarzu w iasnych promieniach Kielich; z ktorego połowę Hostyi widać z napisem z iedney strony Kielicha *Ille se mihi*: z drugiey strony napis: *Ego me illi.* Po kraiach pod wierzchem napisano po lewey stronie: *DEO qui creavit*: po lewey: *Reipublicæ*: *quæ genuit.* Miał Herburtownę za sobą.

ZER-

ZERWIKAPTUR Herb trzy głowy kozie po piersi w prawą obrocone szarociemne, w polu brudnym. *Papr. Biel. Okolski.* Przodek tego Domu trzema nieprzyiaciołom za iednym zamachem głowy ucioł, tym Herbem nadany.

Z tych *Anno* 1106. Drogosław mąż sławny założył Wieś Koziegłowy. Ta się dostała Woiewodzie Krakow: Herbu Lis; toć tamci się pisali z Kozich głow.

ZGRAIA iest Tarczą goła na tarczy w gorze szeroka, biała, żołnierżowi Zgraia nadana.

ZIELINSKI Herbu Jelita z Zieleńca w Wielkieypolszczę Mąż bardzo świętobliwy, od obmow, słow prożnych wstrzemięźliwy. Z czeladzią do Kościoła co dzień chodził. W Kościele nigdy nic nie mowił, ale ieśli co gwałtownego było, za Kościoł wychodził, wracał się. Klęcząc, leżąc na ziemi modlił się. Przed każdą Kommunią 5. dni pościł. W Piątki nic nie iadał, w sobotę suchotami chleb z wodą. W Pyzdrach zboże przedawszy, pieniądze na ubogich rozdał, o co go piany poddany skręconym postronkiem tak uderzył, że aż padł. Wstawszy rzekł: *Niech ci BOG odpuści.*

W Ko-

W Kościele godzinę leżąc Boga zań przeprafzał, Suknią z fiebie odartufow okrywał, niewolnikow wykupował, umarłych grzebł. Gdy mu dom zgorżał, biezał do Kościoła, ofiarował. Zachorowawfzy lekarftw nie chciał, chodził do Kościoła, potym fię nofić kazał. Na Wielkanoc wfzyftkich przeprofił, do Kościoła zanieiiony, potym do domu, widział iafność nad fobą, z niey głos: *Dispone domui tuæ quia morieris.* Kazał fię do Kościoła zanieść, tam Anielfkim widzeniem rozwefelony, umarł R. 1585. wieku fwego 36. pochowany w Zieleńcu dobrach fwoich. W lat 30. po śmierci iego, R. 1617. fyn zTylickiey fpłodzony Woyciech obligował żonę Annę Brodowfką umieraiąc, żeby Ciało iego w Oycowfkim grobie Swiętym nie fkładała przez rewerencyą. Więc podle tego drugi grob muruiąc napadła na trunnę Tomafza Zieleńfkiego nie narufzonego, białego, z wonnością: w nową trunnę włożono pochowano. W lat 7. z konfenfem Bifkupa dobyto go przy godnych. Już fię ciało pfować zaczęło, affekt wielki do nabożeńftwa brał wfzyftkich. Ręka była cała prawa za fowite iałmużny.

ZIE-

ZIELINSKI Herbu Swinka w Płockim. Z tych Konftantyn Arcybifkup Lwowfki fyn Kafztelana Sierpfkiego od Generała Mofkiewfkiego *Ronne* poymany, w Mofkwie zamorżony.

ZIENOWICZ Herb ieft puł pierścienia do gory barkiem obroconego w polu czerwonym, nad nim krzyż Kawalerfki; nad hełmem y Koroną kruk w prawą obrocony z pierścieniem *Papr. Okolfki.* Do Serbii Poganie wpadłfzy, ieden z nich porwał Xiężniczkę Serbii, z nią uchodził, w lefie fię fkrył, ale goniący za nim Serb po głofie na mieyfce dotarł, zabił go, za co pierścień z fwego zdięty palca, dała mu. Obieraiąc trupa z oręża y ftroiu, zgubił pierścień, poftrzegł ftratę, aż wyprowadzaiąc z mieyfca niebeśpiecznego Xiężniczké, więc powrociwfzy fię zaftał kruka nad trupem w pyfku trzymaiącego, tego z łuku zabił. Za tę odwagę od Oyca tę Xiężniczkę wzioł za żonę y ten Herb. Ten fam Herb Paprocki y Okolfki zowią *Defzpot* co ieft z Greckiego Panna. Przed tym Cefarżow Greckich Synow ich y zięciow *Defzpotami* zwano pifze z Pontana *Bollandus in Actis SS.*

Tom:

Tom: 2. *fol.* 1001. A toli potym to imie było właſne Familii Deſpotow: z ktorych Jerży y Jan Deſpotowie od Turkow z fortun wyzuci w 600. koni do Władyſława Krola Węgierſkiego y Czeſkiego udali ſię, y z nim przeciw Woyciechowi Bratu iego woiowali. *Tubero Dalmata l.* 4. *Commen. de temp. ſuis.* Jerży Heraklides Bazylik Deſpota był Hoſpodarem Wołoſkim ale od Tomſy zrzucony, zabity, iego Corka była za Jędrzeiem Xiążęciem Sanguſzkiem Staroſtą Włodzimierſkim. *Bielſki fol.* 609. Z tych Deſpotow ieden Zeno Bratoſzewicz do Xięſtwa Litewſkiego przeſzedł (Okolſki wywodzi że od Bratoſa Herkuleſowego ſyna) od Witolda przyięty, Smorgonie otrzymał, od niego y kraiu na ſto mil od rzeki *Myſz do Dziſny.* Ten ſpłodził ſyna Zena albo Zenona, od ktorego Zienowiczami potomkowie nazwani. Z ktorych wiele było Senatorow, Miniſtrow Urzędnikow Litt.

ZŁOTA WOLNOSC ſą dwa Węże iak 8. ſkręcone nad niemi krzyż.

ZŁOTOGOLECZYK Herb ieſt Goleń złota zbroyna z oſtrogą, kolanem niby o ziemie biiąca, piętą w lewą tarczy

ſkierowana, na hełmie w koronie 3. piora ſtruſie. Tym ſię Herbem Bogna Matka S. Staniſława B. M. pieczętowała, Bielſki za ſwoiey pamięci nikogo z tym herbem iuż nie ſłyſzał, a toli Wolſcy w ziemi Sanockiey do tego ſię Herbu odzywaią.

ZNIN Herb ieſt Litera S.

ŻOŁKIEWSKI Herbu Lubicz na Ruś dokąd ſię z Mazowſza przenieśli. Mikołay Woiewoda Bełzki, Staniſław Woiewoda Ruſki w Katedrze Lwowſkiey leży z nadgrobkiem *ab Anno* 1588. Miał za ſobą Lipſką Herbu korczak. Synowie iego Mikołoy Podkomorży Lwowſki leżący w Warſzawie, Ociec z Herburtowny dwoch ſynow Adama Obożnego Kor. y Łukaſza Woiewody Bracławſkiego w niewolą pod Cecorą wziętego wykupionego. Ten z Władyſławem Krolewiczem powtornie luſtrował Europę od Zygmunta III. przydany ſynowi. Wodzow potym Guſtawa Krola Szwedzkiego Krolowi oddał od ſiebie poymanych. W Peryaſławiu fundował Jezuitow, Budnow nadał *cum attinentiis.* Tamże pochowony 1636. Ale pierwſze bunty Kozackie w Roku 1648. mia-

miaſta y Kościoł zrabowały, temu Fundatorowi w grobie buzdygan y pierścień wzieył kości wyrzuciły. Była za nim Kurzańſka. Staniſław Kanclerz y Hetman W. K. Barſki, Rohatyńſki Jaworowſki Staroſta drugi ſyn Staniſława Woiewody Ruſkiego, za Stefana Krola y Zamoyſkiego Kanclerża wielki człek, wielki Legiſta, z wielką pamięcią, ſłowa, karty, pamiętał, co raz przeczytał. Horacyuſza naybardziey czytał, cytował. Jeſt Liſt iego *de Bello Turcico* deliberuiący u Łubieńſkiego. Opiſał wierſzem woynę Moſkiewſką, ale do druku nie poſzła. Raniony pod Byczyną w kolano z Maximilianem woiuiąc: za co Zygmunt III. Kaſztelanią Lwowſką mu dał z Mnieyſzą Buławą. Bił Tatarow pod Cecorą z Zamoyſkim: także Wołochow, Szwedow z nimże w Roku 1602. gdzie ich zbili, Wodza *Reilholda Arnep* trupem położywſzy. Po Zamoyſkim ſwym krewnym wzioł wielką Buławę ale nie rychło, że ſię zdał trzymać z Zebrzydowſkim Woiewodą Krakow, Rokoſzu na Zygmunta III. Autorem: ale ich biiąc pod Guzowem, uſzedł ſuſpicii. W Moſkwę poſzedłſzy pod Kluzynem ich

ich zznioſł, Stolicę odebrał, Szuyſkiego Bazylego wielkiego Kniazia z Bracią iego Janem y Dymitrem poymał, y przywiodł, że Moſkwa Władyſława Krolewicza za Cara uznała, przyſięgła. Na Seymie z tryumfem Szuyſkich Krolowi oddał. Spuścił Woiewodztwo Kijowſkie wzioł Pieczęć Wielką y Buławę. Chwały ſwey Rycerſkiey miał zazdroſnych Zoilow, dzieła iego zle udaiących, iak by na zgubę Oyczyzny galili. W Roku 1620. z ordynanſu Krola z małym woyſkiem na Wołoſzczyznę poſzedł, Kaſpra Gracyana, z całą Wołoſzczyzną poddaiącego ſię broniąc, ale większego woyſka Nieprzyiacioł gmin napadłſzy, ku Dnieſtrowi ſię zbliżaiąc przez dni 8. y nocy Tureckie y Tatarſkie inſulty wytrzymywał mężnie. Chorągwi wiele nocą naſzych ku Dnieſtrowi udało ſię, o czym nieprzyiaciel uwiadomiony, śmieley natarł; Zołkiewſki kilka godzin wytrzymuiąc, przed Jezuitą ſię wyſpowiadał, w proſtym ſtroiu między żołnierzami zginął. Głowa do Carogroda na kopii odeſłana, po ulicach noſzona, okupiona w Zołkwi z Ciałem pochowana. Do Wołoch idąc pod Cecorę Dnieſtr z woy-

z woyſkiem przebywaiąc, wſzyſtkę wodę widział rumianą. *Twardowſki o Władyſławie IV.* Gdy ſię iuż ucierał tam z Turkami dni 8. widziane w nocy dwa woyſka ucieraiące ſię ogniſte, obudzony na to Zołkiewſki ſwą zgubę tłumaczył, powiedziawſzy że przez Wieś Swincza przeieżdzaiąc młodo od baby ſtarey o ſwym ſeczęściu y nie ſzczęściu w życiu był uwiadomiony. *Załuſki w Liſtach ex M. SS. Jana IV.* Tenże y to o nim piſze że dziecięciem będąc, od mamki w Tuſzynie pod Zołkwią na ſłońca upale odbieżony na trawie, od ptaka wielkiego był zaſłoniony aż mamka nadbiegła. A pod czas Kluczyńſkiey [gdzie Carow pobrał) czyli Kluzyńſkiey batalii, widziano małego, białego ptaka na grzbiecie ſiedzącego. *Idem.* Barſkie fundował Kollegium. Miał za ſobą Reginę Herburtownę: z ktorą miał Corek 2. Koniecpolſką Kaſztelanową Krakowſką Hetmanową W. K. y Zofią. Daniłowiczową Woiewodziną Ruſką Matkę ubogich: Syn ich Jan Staroſta Rubiſzowſki, Jaworowſki, Kałuſki z Oycem pod Cecorą raniony, w niewolą wzięty, wypuſzczony, na nogę ſkaleczony poſłuiąc na Seymie w Roku 1633. maligną, w Warſzawie umarł, w Zołkwi pogrzebiony. Tam Kościoł SS. Męczennikow Staniſława y Wawrzyńca Hetman Zołkiewſki y cała Zołkiew zakładał. Wiele tam Zołkiewſkich leży. Michał Zołkiewſki dwiema palcami iabłka przecinał, dwoch chłopow na ręku, trzeciego w zębach noſił. *Rzącz. in Hiſtor. Natur. P. P.*

ZORAWINSKI Herbu Korczak na Ruſi, od Zorawna nazwani, ieden Dom z Chorodowſkiemi.

ZUBOWIE w Litwie ſą a Zubowſcy na Wołyniu, w Kijowſkim Herbu Prawdzic.

ZYCHLINSKI Herbu *Szeliga Zychlina* miaſteczko w Łęczyckim. Z tych N, Zychlińſki Ociec Podkomorżego Kaliſkiego, *in Calviniſmó* umarłſzy dwa mieſiące pogrzebu czekał na katafalku, znowu ozył, wſtał, żył dwie lecie, z nikim nic nie mowiąc, tylko z Xiędzem, Katolickim, przed ktorym błędow ſwych ſię wyrzekłſzy, y Sakramenta przyiowſzy, nmarł po Katolicku. Syn iego Podkomorży y inni tym ſię nie oświecili w Herezyi. Tę piſze Adam Zychlińſki Kaſztelan Międzyrzycki relacyą ręką ſwoią

ſwoią dla potomności, ktorą czytał ſam *X. Nieſiecki Autor.*

ZYDOWSKI Herbu Doliwa w Kujawſkim y Krakowſkim. Piſali ſię z Narębic. Wiele było Prałatow. Jędrzey Jan Chorąży Krakowſki y Sędzia Grodzki Fundator OO. Reformatow w Kętach R. 1700.

ZYZEMSKI ieſt Lew ſtoiący z wynieſionym ięzykiem, z ogonem do gory zadartym, na hełmie Mitra Xiążęca. *Koiałowiecz in M. S.* Są Kniaziami. Wiele ich było Podkomorżemi y Ziemſkiemi Officialiſtami w Mińſkim y Mozyrſkim Powiatach.

Ad M. DEI Gloriam.

SERIES

XIĄZĄT zeſzłych y kwitnących w Polſzcze, Litwie y w bliſkich Kraiach.

B.

Bielſcy Biały Kniaziowie z XX. Litewſkich.

Borowſcy Kniaz. na Zmudzi Gozdawiczowie.

Bełzcy Xiążęta.

Bibel Xiążęta krwi Ruſkich XX.

C.

Czetwertyńſcy Xiąz.

Czartoryſkie XX.

D.

Dolſcy Xiążęta.

Druccy Xiążęta.

Dubrowieckie XX.

Dowmand

Dowmond.

Dubronicki.

G.

Gedroycowie XX.

Glińſcy Kniaziowie z Siewierza z Gliny.

Girſcy Xiążęta.

H.

Holſzańſcy XX.

Hołowczyńſcy Xiążęta z Rafałow.

Horſkie Xiążęta H. Druckich.

Haliczańſcy Xiążęta w Metr. Wołyńſkiey.

K.

Kapaſlowie Xiążęta w Woiew. Bracł.

Kobrzyńſkie Xiązęt.

Kopylſkie Olelkiewiczowie Xiążęta.

Kijowſcy Kniazio:

Koreckie XX.

Koryatowiczowie Xiążęta Pogoń.
Korſzyrſkie XX.
Kowelſkie Xiążęta.
Kroſzyńſcy Kniaź: na Siewierżu.
Korybutowie Wiſzniowieccy XX.
Kurczòwie Kniaziowie w Litwie y na Wołyniu.
Kurlandcy Xiążęta.
Kurpſcy Kniaziow: z Moſkwy do Litt.

L.

Litewſ. wielkie XX.
Lubeccy Xiążęta.
Łukomſcy Kniazio.
Lingwieniczòwie Kniazio: Mściſławſcy.
Ligniccy Xiążęta.
Łuccy Xiążęta.

M.

Maſalſcy Kniaziowie.
Monwidowie XX.
Mazowieccy Xiąż:
Morſcy XX. w Litt.
Mściſławſcy Xiąż:

N.

Nowoſielſcy Kniaź:

O.

Oſtrogskie Xiążęta.
Odnowſcy Xiążęta.
Ozierſkie Xiążęta.
OlelkiewiczowieXX.
Odoiewſki.
Olſzańſcy v. Holſz.
Ozierecki
Oſiemiatyczowie
Ogińſcy Kniaziowie

P.

Peryaſławſcy XX.
Pomorſcy Xiążęta.
Puciatczyc.
Połubińſcy Xiążęta.
Przychańſki.
Petyhorſki.
Pruńſyy Xiążęta.
Poryckie Xiąż: Korybuth.

R.

Ruſkie Xiążęta.
Rozyńſkie Xiążęta.
Raſałowſkie Xiążet.

Radzi-

Radziwiłowie XX.

S.

Sudalſcy Xiążęta.
Sangſzkowie XX.
Słuccy XX. Olelkiewiczowie.
Sokolińſcy Xiążęta Druck.
Sokolſcy Kniaziowie na Wołyniu.
Sołomereckie XX.
Starodubſkie Xiążet.
Starodubowſkie XX.
Swierſcy vel Siewierſcy Xiążęta.
Sieſiccy Kniaziowie iedniż z Siewierſk.
Szuyſcy Kniaziowie

T.

Torepeckie Xiążęta.
Twerſcy Xiążęta.
Tołoczyńſki.

W.

Wiśniowieccy XX.
Wolſcy Kniaziowie w Litwie.
Worotyńſkie XX.
Woronieccy XX.

Z.

Zarecki.
Zbarazcy XX.
Zaſławſcy XX. Jawnutowie.
Zaſławſcy na Wołyniu.
Zaſzewſcy Kniaziowie.
Zabrzezińſcy XX.
W Szląſku w Pruſach wiele Xiążąt.

FAMI-

FAMILIÆ,

Quæ Anno 1413. ſub Jagellone & Vitoldo in Horodło admiſſæ ſunt ad uſum Stemmatum Polonicorum, uti habetur in Statuto Regni.

FAMILIA	STEMMA.
Montvid Pal. Viln.	*Leliwa.*
Jawnus Pal. Trocen.	*Zadora.*
Minigaulo Caſt. Vil.	*Rawa.*
Sanigayło Caſt. Troc. a quo Sapiehæ	*Liſy.*
Niemira ſeu Nagora	*Jaſtrzębſcy, ſeu Łazanki Boloſiy.*
Gregorius Oſtyk	*Trąbki.*
Butrym	*Topory.*
Gdigunt	*Łabędz ſeu Skrinſcii*
Nicolaus Bylim	*Poraie.*
Korewa	*Dębno.*
Wyzgierd	*Odrowąż.*
Petrus Montigierd	*Wadwicz,*
Nicolaus Tawtygierd	*Dria.*
Joannes Gaſtold	*Habdaniec.*

Wolo-

Wolczek Kotwa ſeu Katzwa	*Pułkozic.*
Butowt	*Gryffowie.*
Jadalt	*Srzeniawa.*
Kalon Kało	*Robodze,*
Joan. Rymwidowicz	*Grzymała.*
Gineyd Kuncewicz	*Zaręba.*
Dautkſza ſeu Doxa	*Pierzchała.*
Nicolaus Boynar ſeu Bieynar.	*Nowina.*
Wołczkan, Kokutowicz	*Działoſza.*
Gierdorwoch	*Topacz.*
Dangiel	*Rola.*
Jakob Mingiel	*Siromla Sirokomla*
Woyſznar Wilkolewicz	*Kot Morſki.*
Irzyk Sangaw	*Powała.*
Saka	*Pomian.*
Naczkun	*Doliwa.*
Werburt	*Sarza.*
Monſtwid	*Dolanga.*
Staniſław Wiſygin Wyſzynga	*Bogoria.*
Woyſztyn Danczykiewicz	*Janina.*
Monſtold	*Bichawa.*
Andreas Dewknetowicz	*Swinka.*

Bo-

Bodzwił ſeu Rodwił.	*Sulima.*
Michucha	*Łodzia.*
Czupa	*Korczak.*
Koiczan Sukonicy	*Wanczyk.*
Niminwand Seſnikowic	*Rolda.*
Koczan	*Nałęcz.*
Gerdud	*Leliwitowie.*
Moydylon	*Biała.*
Stan. Butowtowicz	*Godzięba.*
Woydzło Koſzyłowicz	*Ciołek.*
Joannes Eywild & Czuſzołowicz, Surgutha z Kietśninia z Ruſzyuek	*Oſmorog ſeu Gerald.*